

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tuna DAĞ

TÜRK YÖNETİM YAZININDA BİR EŞİK:
İŞLETME / İŞLETME EKONOMİSİ VE ORGANİZASYON MECMUASI (1943-1948)

İşletme Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2017

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Tuna DAĞ

TÜRK YÖNETİM YAZININDA BİR EŞİK:
İŞLETME / İŞLETME EKONOMİSİ VE ORGANİZASYON MECMUASI (1943-1948)

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Janset Özen AYTEMUR

İşletme Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2017

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Tuna DAĞ'ın bu çalışması, jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Ferda ERDEM (İmza)

Üye (Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Janset ÖZEN AYTEMUR (İmza)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Onur DİRLİK (İmza)

Tez Başlığı: Türk Yönetim Yazınında Bir Eşik: İşletme / İşletme Ekonomisi ve Organizasyon
Mecmuası (1943-1948)

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 17/01/2017

Mezuniyet Tarihi : 27/01/2017

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türk Yönetim Yazınında Bir Eşik: İşletme / İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası (1943-1948)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Tuna DAĞ

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DERGİNİN YAYINLANDIĞI DÖNEMDE “İŞLETME İKTİSADININ” NÜFUZ ETTİĞİ AKADEMİK VE UYGULAMA SAHALARININ DURUMLARI

1.1. Akademik Saha	3
1.2 Uygulama Sahası	8

İKİNCİ BÖLÜM

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN DÖKÜMÜ VE DÖNEMİN GÜNCELİNİN DERGİYE YANSIMASI

2.1 Dergide Çıkan Yazıların Dökümü	14
2.1.1 “İşletme Mecmuası”yla Özdeş İsim: İsmet Alkan	14
2.1.2 Yazıların Dergideki Bölüm Başlıklarına Göre Dağılımları ve İçerikleri	17
2.2 Dönemin Gelişmelerinin Dergideki Yansımaları	33
2.2.1 Zirai Meselelerin Ele Alınması	33
2.2.2 “Milli İşletmecilik” Kavramı.....	36
2.2.3 Türk İnsanından İşletmeci Yaratma Gayretleri	38
2.2.4 “Eleman Davası” – İş Hayatına Nitelikli İnsan Yetiştirilmesi	41
2.2.5 İşletmecilik Eğitimi ve Öğretimi	44
2.2.6 “Rasyonalizasyon” Algısı.....	46
2.2.7 Devletçilik Tartışmaları.....	48
2.2.8 ABD Yardımları	54
2.2.9 Savaş Sonrası Şekillenecek İşletmecilik.....	55
2.2.10 “Hesap İşleri”nin Uygulama Sahasındaki Durumu	57
2.2.11 Gelir Vergisi Tartışmaları.....	59

SONUÇ	62
KAYNAKÇA.....	65

EK 1 - İşletme Mecmuasında Yayınlanan Yazıların Dökümü.....	78
Ö Z G E Ç M İ Ş	108

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 Dergideki Makalelerin Bölüm Başlıklarına Göre Dağılımı	17
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AÜ	Ankara Üniversitesi
Fak.	Fakültesi
Gen. Sek.	Genel Sekreteri
İE	İşletme Ekonomisi
İİ	İşletme İktisadı
İÜ	İstanbul Üniversitesi
İYİTM	İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi
Muh.	Muhasebe
Müd.	Müdürü
Müs.	Müsteşarlığı
Öğr. gör.	Öğretim görevlisi
V.	Vekili
Vek.	Vekâleti
Yük. Müh.	Yüksek Mühendis
YZE	Yüksek Ziraat Enstitüsü

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 1943–1948 yılları arasında yayınlanan “İşletme–İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası”nda çıkan tüm makaleleri inceleyerek eksiksiz ve ayrıntılı bir envanterini oluşturmak ve Türkiye’de işletme konularına odaklı ilk dergi olma özelliğiyle ifa ettiği görevi dönemin arka plan bilgisi temelinde değerlendirerek önemini ortaya koymaktır.

Çalışmada, derginin hitap ettiği akademik ve uygulama sahalarının durumları tarihsel gelişimleriyle birlikte verilmiştir. Akademik sahaya dair, günümüz tabiriyle işletmeciyetiştirme amacıyla açılan Hamidiye Ticaret Mektebi’nin kurulduğu on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından, 1930’lu yıllarda Almanya’dan işletme ekonomisi disiplininin ithal edildiği döneme kadar yaşanan gelişmeler aktarılmıştır. Derginin yayınlandığı 1940’lar Türkiye’sinin uygulama sahasını var eden Cumhuriyet sonrası köklü değişim, iktisadi tarihin dönüm noktalarını barındıran on dokuzuncu yüzyıl ile başlayan tarihsel seyirle anlatılmıştır.

Çalışmanın öznesi olan dergiyi alanyazına kazandıran İsmet Alkan ve rolü ayrıca tanıtılmıştır. Dergide yayınlanan tüm makaleler mevcut bölüm başlıklarına göre tasnif edilerek içeriklerine dair bilgilendirme yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, çoğunluğu ders kitabı formatında yazılan makalelerin önemli bir kısmının muhasebe ve organizasyon ağırlıklı olduğu görülmüş, bunun yanında yayınlanan yazılarda dönemin Türkiye’sinin akademik ve uygulama dünyasının zihni ve maddi durumunu yansıtan bilgilere ulaşılmıştır. Dönemin sosyal ve ekonomik gündeminin yansıdığı yazılar irdelenmiş, iş dünyasına hitap etme amacındaki derginin yayınlandığı zamanın iktisadi gelişmeleri karşısındaki duruşu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşletme Mecmuası, İşletme Ekonomisi, İşletme İktisadı, Yönetim, Organizasyon, Muhasebe, 1940’lı Yıllar, İşletmecilik Tarihi.

SUMMARY

A THRESHOLD IN TURKISH ADMINISTRATION LITERATURE: BUSINESS / BUSINESS ECONOMICS AND ORGANIZATION MAGAZINE (1943–1948)

The aim of this study is to create a complete and detailed inventory by examining the whole article of the "Business-Business Economics and Organization Magazine" published between 1943-1948, and to show magazine's importance by evaluating its task performed with the feature of being the first magazine focused on business issues in Turkey, on the basis of background information of the period.

In the study, the situation of the academic and application fields addressed by the magazine was given together with historical developments. About the academic field, developments from the second half of the nineteenth century, in which the Hamidiye Trade School was founded to educate businessmen on academical terms, until the import of the business economy discipline from Germany in 1930s, are transferred. The deep-rooted post-republic changes that generates application field in 1940s -when magazine's publication period- of Turkey are explained in the historical course beginning with the nineteenth century, which houses the turning points of Turkish economic history.

İsmet Alkan who brings the magazine to literature and his role are also introduced. All articles published in the magazine have been classified according to the existing chapter titles and their contents have been informed. According to the findings, most of the articles written in the textbook format were found to be accounting and organization-oriented, and besides, the information that reflects the mind and material situation of Turkey's academic and practical world was reached. The articles reflecting the social and economic agenda of the period were examined and the position of the magazine aimed at addressing the business world was revealed in the face of economic developments of the period.

Keywords: Business Economics, Business Management History, 1940s in Turkey, Organization, Management, Accounting, Business Magazine, Turkish Business Administration.

GİRİŞ

Dünya, deneysel ve akılcı düşüncenin canlandığı, üretilen bilginin yayılmasının hızlanarak arttığı Rönesans dönemiyle birlikte gücün bilgiye eş değer olduğu bir dönemi yaşamaya başlamıştı. Bilginin geniş kitlelere ulaşımını sağlayan matbaanın icat edildiği bu dönemin sürükleyici öncü kesimi, en karlı ticaretin hangi sahalarda olduğunun peşinde koşan Avrupa'nın muhtelif kentlerindeki tüccarlar olmuştur. Sanatta ve teknikte yeniliklerin ve ilerlemelerin ticaretle ulaşılan zenginlik ile desteklenmesiyle, gelişimi ve dönüşümü sağlayan bilimsel bilginin üretimi artmış, güce eş değer sayılacak bu bilginin kullanımının toplumlarda yarattığı etkiler hızla görülmeye başlanmıştır.

Bilginin kitlelere ulaştırılmasının yöntemlerinden biri olan süreli yayıncılık Batı'da 17. yy.da başlarken, yurdumuzda matbaanın iki yüzyıl geç gelmesi nedeniyle 19. yy.da başlayabilmiştir. Belirli zaman aralıklarında yayınlanan ve her sayısında birden çok yazarın yazısının bulunduğu, “dergi”, “mecmua” sözcükleriyle de ifade edilen süreli yayıncılığın yurdumuzdaki ilk örnekleri, Avrupa'da olduğu gibi bilimsel içerikli dergiler olmuştur.¹ Tanzimat dönemiyle başlayan dergiciliğin bilim içerikli yayın yapan en bilinen örneklerinden, 1849–1851 yılları arasında 28 sayı çıkan bir tıp dergisi olan *Vaka-i Tıbbiye* ile 1862 yılında kurulan Cemiyet-i İlmiyeyi Osmaniye derneğinin kapatıldığı 1869 yılına kadar yayın organı olarak pozitif bilimlerin tanıtıldığı, Batı dünyasındaki gelişmelerden haberler veren *Mecmua-i Fünun* dergilerinin yanı sıra, Cumhuriyet'e kadar birçok edebiyat, müzik, ticaret, askerlik, mizah, çocuk dergileri yayınlanmış, fakat tüm bu dergiler yayın hayatlarına uzun süreli devam edememişlerdir.²

Cumhuriyet ile birlikte farklı konularda birçok yeni dergi yayın hayatına başlamış, süreli yayıncılık faaliyetleri artarak devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın olumsuz etkilerinin en fazla hissedildiği, yayıncılığın yavaşladığı bir dönemde, 1943 yılı Mayıs ayında bu araştırmaya konu olan “İşletme” (İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası) dergisi “işletme ekonomisi” ilminin teoriği ile uygulama hayatının pratiğini yakınlaştırmak, işletmecilere rehber olmak amacıyla yayın hayatına başlamıştır. Günümüzde “işletme” olarak anılan disiplinin Türkiye'ye 1930'larda Almanya'dan ithal edilen “işletme iktisadı” ile birlikte ortaya çıkan yazının bir parçası olan dergi, işletme iktisadı tahsili yapanlara, işletmelerin yöneticilerine ve çalışanlarına hitap etmeyi hedeflemiştir. Kurucusu İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğretmenlerinden İsmet Alkan tarafından beşinci yılına kadar iki ayda bir

¹ Gönenç, 2007: 64.

² Gönenç, 2007: 67.

çıkarılan dergi, 48 sayılı yayı süresi boyunca bir kurum veya derneğin desteğini almadan, bireysel girişim olarak yayı hayatını sürdürmüştür.

Türkiye’de 1943–1948 yılları arasında yayınlanan iş dünyasına yönelik, işletme konularına odaklı “İşletme” (İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası) dergisi, “ilmi ve mesleki bir mecmua olarak yalnız ve yalnız İşletme Ekonomisi ilminin teorik ve pratik meselelerini”³ ele alması bakımından alanında bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Dergide yer alan bütün yazıları inceleyen ve iki ana bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde; “ilim âlemi ile pratik hayatı, nazariyat ile ameliyatı birbirine yaklaştırarak bilimum işletmelerimizde çalışanlara ve çalışacaklara, ekonomik varlığımıza ve nihayet yurdun işletmecilerine, bu alanda rehber olmak, faydalı hizmetler görmek ve yardımlarda bulunmak”⁴ amacıyla çıkarılan derginin, geçmişin kendi koşulları göz önünde bulundurularak öneminin kavranması için yayınlandığı dönemin akademik ve uygulama sahalarının durumlarını tarihsel gelişimiyle birlikte tasvir etmek öncelik olarak görülmüştür. Türkiye’de geçmişten derginin yayınlandığı döneme kadar işletmeciliğe dair akademik sahada gerçekleşen gelişmeler birinci kısımda, “işletme” disiplininin nüfuz ettiği uygulama sahasının gelişimi ve o dönemdeki mevcut durumu ikinci kısımda ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü de iki kısımdan oluşmaktadır. İlkinde İşletme Mecmuası’na özdeş isim, derginin kurucusu ve yazı işleri müdürü İsmet Alkan tanıtılmakta ve dergi içeriğindeki yazılar bölüm başlıklarına göre genellenerek içeriklerine dair bilgilendirme yapılmaktadır. Ayrıca çalışmanın ek bölümünde, işletme disiplininin farklı alanlarında tarihsel çalışmalar yapacak geleceğin araştırmacılarına bir rehber sağlanması amacıyla dergide yer alan tüm yazıların; başlığı, yazarı, ne anlatıldığı, dayanakları ve varsa Türkiye ile bağı tablolar halinde gösterilmiştir. İkinci bölümün ikinci kısmında ise derginin çıkarıldığı süre boyunca ekonomik ve toplumsal hayata yaptığı tanıklığın, o döneme dair yarattığı izlenime kaynaklık etmesi bakımından; içeriğindeki yazıların ne amaçla kimler tarafından kaleme alındığı irdelenmiş, dönemin gündemindeki konularla aralarındaki bağ kurulmuş ve böylece derginin işletmecilik tarihimizdeki yeri ve önemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

³ Alkan, 1943a: 1.

⁴ Alkan, 1943a: 1.

BİRİNCİ BÖLÜM

DERGİNİN YAYINLANDIĞI DÖNEMDE “İŞLETME İKTİSADININ” NÜFUZ ETTİĞİ AKADEMİK VE UYGULAMA SAHALARININ DURUMLARI

1.1. Akademik Saha

İşletmeleri konu alan disiplin günümüzde “İşletme” olarak anılırken, derginin yayınlandığı 1943–1948 yılları arasındaki dönem dâhilinde “işletme iktisadı” veya “işletme ekonomisi” adını almaktaydı. Dönemin akademik anlayışınca, adı üstünde iktisada dayalı bir disiplin ve yaklaşım olarak ele alınan, işletmeleri ve idarelerini inceleyen bu ilim alanı 1930’lu yılların başında Almanya’dan Türkiye’ye getirilerek ilgili okulların ders programlarına girmiştir.⁵ Türkiye’de iş hayatına yönelik eğitim uygulamalarının ilk belirtilerine ise, Cumhuriyet öncesi dönemde tanık olmak mümkündür.

Osmanlı Devleti’nde Tanzimat ilanının ardından yaşanan gelişmeler neticesinde ticaretin geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen kurumsal oluşumlardan biri devlet eliyle İstanbul’da bir ticaret okulunun açılmasıdır.⁶ Bir devlet politikası kapsamında öğretime başlayacak okulun açılışıyla ilgili 1 Nisan 1861 tarihinde Ceride-i Havadis gazetesinde yayınlanan haberde okulun kurulmasına sebep etkenler takdim edilmiş, on bir maddelik ticaret okulu nizamnamesinin yayınlanması ile okulun yapısı ve vereceği eğitim hakkında bilgi verilmiştir. Osmanlı Devleti’nin ilk özel gazetesi olma özelliği taşıyan Ceride-i Havadis gazetesinin haberinde; geçmiş zamanlarda ülkenin, sahip olduğu konumu ve verimli arazileri sayesinde bayındırlığı ve zenginliğiyle dünya çapında şöhret salmış olmasına, devletin ve tebaanın hak ettiği ticari konuma ulaşması için padişahın çıkardığı nizam ve kanunların meyvelerinin alınarak geçmişte nispeten bir ekonomik büyüklüğe ulaşıldığına değinilmiştir. Fakat artık milletler arası ticarete değişen şartlarla, uzak bir diyarda meydana gelen zarar ve ziyanın dünyanın öbür ucunda hissedildiği, küçük bir siyasi cereyanın dahi genel ticarete kapsamlı etkilerinin olduğu ifade edildikten sonra bir tüccarın servetini muhafaza etmesi ve zenginliğini artırması için sadece hesap ve kanun bilmesinin yeterli olamayacağı, aynı zamanda tarım ve endüstri ürünlerini tanıması, ticaret yaptığı yerlerde günlük olan bitenlerden de haberdar olması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenlerden ötürü, ticaretin hak ettiği konuma ulaşarak beklenen verimin alınması ve ticaret erbabınca bilinmesi gereken bilgilerin öğretilmesi amacıyla bir “Ticaret Mektebi” açılması kararı alındığının haberi verilmiştir.⁷

⁵ Üsdiken, 2003: 125.

⁶ Özçelik, 2009: 496.

⁷ Ceride-i Havadis Gazetesi, Sayı: 1033, 20 N. 1277 (1 Nisan 1861).

Haberi müteakip yayınlanan on bir maddelik Ticaret Mektebi Nizamnamesi'nde; Ticaret nazırlığına bağlı, öğretimi ücretli olacak okulda bir buçuk yıl sürecektir eğitim süresince ticaretle ilgili olarak; hesap, Türkçe yazma, Ermeni ve Rum harfleriyle Türkçe yazma ve okuma, hendeseden şekiller ve cisimler, basit coğrafya, kara ve deniz ticaret usulü kanunu, usul defteri, ekonomi politik ve istatistik, coğrafya ve genel tarihin ticaretle ilgili kısımları, doğal ticari ürünler ile mal ve ürün çeşitleri hakkında genel bilgiler derslerinin verileceği belirtilmektedir. Fahri müdür olarak üç saygın tüccarın atanacağı okulda yardıma muhtaç tüccar çocuklarından (onu Müslüman, beşer Ermeni, Yahudi ve Rum olmak üzere) 25 öğrenciye burs verileceği, üç ayda bir yapılacak sınavlarda burslu öğrencilerden başarısız olanların olması halinde yerine paralı eğitim görenlerin en başarılılarından ücret alınmayacağı bilgisi verilmektedir. Öğrencilik için Türkçe anlama ve konuşma, anadilinde okuma-yazma bilme, ezberden dört işlem yapabilme, güvenilir bir kimse tarafından ahlaklı olduğuna dair belge sunma ve derslere devamlılık şartları aranmaktadır. Dışarıdan derslere katılmak isteyenlere diploma verilmemek kaydıyla engel olunmayacağı, eğitim sonunda; başarılı olanlara hediyeler verileceği, Ticaret mahkemelerinde görev almak isteyenlerin göreve hazır olması için günümüz tabiriyle staj mahiyetinde çeşitli işler verileceği bilgisi verilmektedir.⁸

Okulun açılmasıyla ilgili bu ilk girişim 1861 tarihli olsa da, eğitime başlaması 1883 yılında İstanbul'da Hamidiye Ticaret Mektebi adıyla gerçekleşmiş, kuruluşunda 1881'de Fransa-Paris'de açılan muadili bir yüksek okul örnek alınmıştır. “O zamanın garbi emperyalizm cereyanlarının, kapitülasyonların ve diğer acı dersler karşısında ticari ve mali vukufsuzluğun”⁹, kurulmasında en büyük etken olduğu, Türkiye’de işletmecilik eğitiminin başlangıcı olarak kabul edilen bu okul¹⁰ öğretime 4 sınıfta 30 öğrenciyle başlarken, üç sene içerisinde öğrenci sayısı 115’e çıkmış, 1887 senesinde 13 mezun vermiştir. 1893 yılında iyileştirme ve tekrar açılışı düşünüldükçe lağvedilmiş 1897’de yeniden açılmıştır. 1902’de mesleki derslerin okutulduğu asli sınıflara öğrenci yetiştirmek amacıyla mahreç (hazırlık) sınıfı ilave olursa da beklenen amacı karşılamadığı için bu sınıf 1908’de kaldırılmıştır.¹¹ Okulun açılışı itibariyle ders müfredatları zaman içinde eklemelerle değişikliklere uğrasa da genel ticari ve hukuki bilgiler, ticari hesap, usul defteri, iktisadi coğrafya, ticaret tarihi, ticari yazışmalar konularının okutulduğu dersler verilmiştir. Bankacılık ve istatistik derslerinin eklenmesi, muhasebe derslerinin artırılması İkinci Meşrutiyet sonrası yapılan reformla

⁸ *Ceride-i Havadis Gazetesi*, Sayı: 1033, 20 N. 1277 (1 Nisan 1861).

⁹ Alkan, 1944a: 168.

¹⁰ Özkul, 2012: 75.

¹¹ Alkan, 1944a: 168.

gerçekleşmiştir. “Ticari iktisat” dersinin de aralarında bulunduğu iktisat derslerinin artırılması ise Cumhuriyet sonrası dönemde gerçekleştirilmiştir.¹²

Cumhuriyet’in devraldığı, iş hayatına yetişmiş insan kazandırdığı düşünülebilecek bir diğer kuruluş 1859’da yine Fransız etkisiyle, esasen devlet hizmetinde çalışacak insanlar yetiştirmek üzere kurulan Mülkiye Mektebi’dir. İktisat derslerinin ilk defa okutulduğu mektebin müfredatında 1877’den sonra muhasebe dersleri yer almış, 1924’de yapılan düzenlemeyle okulun yüksek kısmındaki mali şubesine “muhasebe” ve “para, banka ve borsa” dersleri eklenmiştir.¹³

Mülkiye Mektebi’nde olduğu gibi doğrudan işletmecilik bilgisi ve işletme yönetimi ile ilgili olmasa da yönetim, iktisat ve muhasebe ile ilgili eğitim verilen diğer kurum Darülfünun olmuştur.¹⁴ İktisat eğitimin yoğun olarak yapıldığı bir kurum olarak 1916 yılında Darülfünun Edebiyat Fakültesi bünyesinde İçtimaiyat Enstitüsü kurulmuş, bu kurum 1933 yılında İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü adını alarak Hukuk Fakültesi’ne bağlanmıştır.¹⁵

Ülkemizde günümüzdeki deyişle işletmeciliğe yönelik -çoğunluğu dolaylı da olsa- verilen eğitimin başlamasıyla birlikte bir yazın da doğmuştur. Ticaret mektebinde verilen eğitim sayesinde 1900’lü yıllardan itibaren özellikle muhasebe alanında bir yazın birikimi oluşmuştur. Hem okulun öğretmenleri tarafından hem de okul dışından yazarlarca kaleme alınmış, içinde Fransızcadan yapılan çevirilerin önemli yer tuttuğu, telifi olanların da Fransızca kaynaklara dayandığı muhasebe kitapları bulunmaktadır.¹⁶ Fakat okulun eğitiminin etkisi altında olduğu Fransa’da, “işletme ekonomisi”ne karşılık gelecek bir kelime bulunmadığı gibi, bu kavram altına giren muhasebe, maliyet hesapları ve organizasyon gibi ayrı konuların genel bir sistem içinde öğretiminin yapılmayışı nedeniyle, oluşan bu yazını İşletme Ekonomisi alanına dâhil etmek mümkün değildir. Çalışma hayatıyla ilgili düşünceleri içeren kitapların çevirileri, bankacılık, Taylorizm hakkında kimi makale ve kitaplar yayınlansa da 1930’lu yıllara girilirken mevcut yayınların çoğunluğunu muhasebe ağırlıklı yayınlar oluşturmaktadır. Oranlandığında daha fazla yayın yine Fransız etkisi altındaki iktisat alanında mevcuttur. İstanbul ve Ankara Hukuk Fakülteleri, Mülkiye Mektebi, Yüksek Mühendis Mektebi ve Ticaret Mektebi, iktisat derslerinin o dönemde verildiği eğitim kurumları olmuştur. Bu sayede muhasebe ve iktisat, işletme iktisadının Türkiye’ye getirildiğinde karşılaştığı hali hazırda şekillenmiş iki disiplin olmuştur.¹⁷

¹² Erçek ve Üsdiken, 2011: 232.

¹³ Erçek ve Üsdiken, 2011: 232.

¹⁴ Özkul, 2012: 69.

¹⁵ Ete, 1943a: 109.

¹⁶ Erçek ve Üsdiken, 2011: 232.

¹⁷ Erçek ve Üsdiken, 2011: 233.

İşletmelerin bir bilime konu olabileceği görüşü 1930’lu yılların ilk yarısında kendini göstermiştir.¹⁸ Almanya’da 19. yy.ın sonlarından başlayarak son haliyle “*betriebswirtschaftslehre*” (BWL) adını alan disiplin, iktisadın bir kolu olarak kabul görmesi ve genel ekonomik faaliyeti meydana getiren parçalar olan işletmeleri ve idaresini konu almasıyla Türkçe’de “işletme ekonomisi” veya “işletme iktisadı” adını almıştır. “Sistematik bir işletme bilimi eğitimi” ve “çağdaş işletmecilik ve yöneticilik” konularıyla ilgili “ilmin” temellerinin atıldığı bu yıllarda İşletme Ekonomisi ilgili mevcut okulların bünyelerine, kürsü veya müfredatlarında ders olarak girmeye başlamıştır.¹⁹

İşletme ekonomisinin ilk telaffuzu ve buna dair ilk yazı 1931 Haziran’ında İstanbul’da Türk İktisatçılar Cemiyeti’nin düzenlediği bir toplantıda “İktisadi İlim Şubelerinden İşletme İktisadı” konulu bir konuşma yapan, o sıralarda İstanbul Darülfünunu’nun Hukuk Fakültesi’nde iktisat müderris muavini olan Muhlis Ete’nin konferans metnidir. Ete yaptığı konuşmasında işletme iktisadını tanıtmış ve “Türk iktisadi öğretimine ithalini” önermiştir.²⁰ Onu izleyen dönemde işletme ekonomisinin ders programlarına girdiği görülmektedir. Darülfünun’un ıslahı için Türkiye’ye gelen Alman Prof. Malche’nin raporu üzerine, 1933 yılında Darülfünun’un yerine geçen İstanbul Üniversitesi’nin Hukuk Fakültesi bünyesinde, 1936 yılında müstakil olarak İktisat Fakültesi’ne dönüşecek olan İşletme İktisadı kürsüsü kurulmuştur. 1935 yılında adı Siyasal Bilgiler Okulu’na dönüştürülerek 1936’da Ankara’ya nakledilen ve eğitim süresi dört yıla çıkarılan Mülkiye Mektebi’nin programına 1939 senesinde toplanan Maarif Şurası’nda alınan karar doğrultusunda “İşletme İktisadı” dersi dâhil edilmiştir. 1932 yılında adı İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi’ne dönüştürülen (Hamidiye Ticaret Mektebi olarak açılan) Ulumi Aliyei Ticariye Mektebi’nde o zamana kadar okutulan “Ticari İktisat” isimli dersin adı 1934–35 öğretim yılında “İşletme Ekonomisi”ne çevrilmiştir. Ankara Hukuk Fakültesi’nde Mart 1941 tarihindeki öğretim programında seçmeli ders olarak “İşletme Ekonomisi” koyulsa da bu ders o tarihlerde okutulmamıştır. Bu girişimlerin yanı sıra Ankara’da 1933 yılında kurulan Yüksek Ziraat Enstitüsü’nde “Zirai İşletme Ekonomisi” ve bu enstitüye bağlı İstanbul Orman Fakültesi’nde “Orman İşletme Ekonomisi” hakkında dersler verilmeye başlanmıştır. Mesleki öğretim kurumlarında ise Ankara Ticaret Lisesi’nde “İşletme Bilgisi” adında bir derse yer verilse de birkaç sene sonra programdan çıkarılmış, (1943 yılı itibarıyla) bu ders Ankara Sanat Okulu’nda verilmeye devam edilmiştir.²¹

¹⁸ Üsdiken, 2003: 120.

¹⁹ Üsdiken, 2003: 120, 125.

²⁰ Üsdiken, 2003: 125.

²¹ Ete, 1943a: 109.

Türkiye’ye taşınan işletme iktisadı disiplininin belirgin bir özelliği, yayılmasında öncü olan akademik kadronun tamamına yakınının, Almanya’da eğitime gönderilip ülkeye dönerek çeşitli eğitim kurumlarında görev alan isimler olmasıdır. 1934’de İstanbul Üniversitesi İktisat ve İktisadiyat Enstitüsü’nde seçmeli iki dersten biri olan “umumi işletme iktisadı” dersi, Berlin Yüksek Ticaret Okulu’nu bitiren, Leipzig Üniversitesi’nden iktisat doktorasını alan Muhlis Ete tarafından, bir diğer ders olan “tatbiki işletme iktisadı” da İsviçre’de yüksek öğrenim görmüş Ahmet Ali Özeken tarafından verilmiştir. İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’nda “ticari iktisat” başlığıyla verilen, 1934–35 öğretim yılında adı “işletme ekonomisi”ne dönüştürülen dersi veren Mustafa Zühtü İnhan yüksek öğreniminin bir kısmını Almanya’da yapmıştır. 1933’de ortaöğretime lise sınıflarının eklenmesiyle açılmış olan Ankara Ticaret Lisesi’nde, programa “işletme bilgisi” adıyla giren dersin öğretmeni, yüksek öğrenimini Maarif Vekâleti’nin burslusu olarak Berlin Yüksek Ticaret Okulu’nda tamamlayan Şükrü Erilaçın’dır. 1936 yılında İstanbul Üniversitesi’nde iktisadın hukuktan ayrılarak ayrı bir fakülte haline gelmesiyle burada kurulan işletme iktisadı kürsüsünün başına getirilen, Alman işletme iktisadının önemli isimlerinden Profesör Alfred Isaac olmuştur. İşletme iktisadının Türkiye’deki öncülerinden İsmet Alkan da Berlin Yüksek Ticaret Okulu’nda öğrenim görmüştür. Alkan, 1936’da Ankara Ticaret Lisesi öğretmenleri arasına katılmış, 1938 yılında buradan ayrılarak önce çevirmen olarak Alfred Isaac’ın İktisat Fakültesi’ndeki kürsüsünde yer almış, ardından 1940 yılında önce İstanbul Ticaret Lisesi’nin, sonrasında İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’nun öğretim kadrosuna katılmıştır.²²

1930’ların ortalarında yüksek öğretim kuruluşlarının ders programlarına ayrı bir ders olarak girmeye başlayan işletme iktisadının öğretimine yardımcı ders kitapları, dergi yazıları ve derlenmiş konferans metinleriyle birlikte bir akademik yazın da doğmuştur.²³ Yukarıda sözü edilen öğretim üyelerinin hepsi yazdıkları ders kitaplarıyla o dönemin işletme iktisadı yazınına katkıda bulunmuşlardır. O dönemde popüler yayınlarda yayımlanan makale ve ilgili yazılar işletme iktisadının tanıtımını sağlamıştır. İnceleme konumuz olan İşletme Mecmuası da oluşan bu akademik yazının bir parçası olarak yayın hayatına başlamıştır.

²² Erçek ve Üsdiken, 2011: 233–234.

²³ Üsdiken, 2003: 126.

1.2 Uygulama Sahası

“İşletme ekonomisi”nin işletme tarifine göre “sürekli bir ticari faaliyetin olduğu yer”²⁴ tanımı kapsamına giren üretim faaliyetleri, Osmanlı İmparatorluğu’nun tarım dışı ekonomik yapısı içerisinde incelendiğinde, ilk ikisi basit el aletlerine dayalı geleneksel tekniği kullanan ve esnaf biçimli olmak üzere üç ayrı örgütlenme şekli bulunmaktadır. Bunlar; köy ekonomisi çerçevesindeki halıcılık, iplik eğirmeciliği, basit kumaş dokumacılığının dâhil olduğu tarım dışı üretim faaliyetleri, kentsel kesimde loncalar şeklinde örgütlenen çeşitli zanaatları yapan imalathaneler ile Sanayi Devrimi sonrasında Avrupa’da geliştirilen makineleri ithal ederek kullanan, ücretli işçi kiralayan imalathaneler ya da fabrikalardır.²⁵ 1820’lerde Osmanlı ekonomisinin dışa açılarak Avrupa’nın Sanayi Devrimi ürünlerinin hızla büyüyen bir pazarı haline gelmesiyle zanaata dayalı çoğu üretim dalı yıkıcı derecede etkilenmiş, bunun sonucunda Osmanlı İmparatorluğu bir yarı sömürge durumunda sınaî ürünler ithal eden tarımsal hammadde ihracı yapan bir ekonomik sahaya dönüşmüştür.²⁶

Bugünkü anlamda adi şirketler ve Batı’da yürürlükte olan ticari mevzuata uygun olarak anonim şirketler 19. yy.ın ikinci yarısından itibaren kurulmaya başlamıştır. Bankacılık, sigortacılık, demiryolu, rıhtım, madencilik, elektrik, su, havagazı, tramvay, tünel vb. hizmetlere yönelik faaliyete geçen bu şirketler genellikle Londra ve Paris gibi Avrupa başkentlerinden yönetilmekte olan, çoğunluğu imtiyazlı yabancı şirketlerdir. Şirket-i Hayriyye ve Ziraat Bankası dışında, yabancı sermayeye başvurulmadan kurulmuş Osmanlı anonim şirketi İkinci Meşrutiyet’e dek neredeyse bulunmamaktadır.²⁷

İkinci Meşrutiyet sonrasında da tarımcı, sanayide fazlasıyla geri, ticarete dışa bağımlı niteliğini koruyan ekonomide 1908 sonrası görece kıpırdanmalar yaşanmıştır. 1915 sayımına göre mevcudu 255 olan sınaî işletmelerin %28’i 1908 sonrasında kurulmuştur; ancak toplam üretim değerinin %80’ini gıda ve dokuma sanayinin oluşturduğu yapısıyla bu işletmeler, çağın gerisinde bir durumdadırlar.²⁸ Mevcut sanayi işletmelerinin cılızlığı, 1915 sayımını yapan nezaretin sayımın kapsamını dar tutmamak için yaptığı tanımlamadan anlaşılabilir: “1915 yılında bir iş gününde en az 10 kental hububatı öğüten değirmenler, sürekli olarak 10 işçi çalıştıran sabun fabrikaları ve muharrik güçle beraber 10 ya da muharrik güç olmaksızın 20 işçi çalıştıran diğer sanayi işyerleri de sayıma dâhil edileceklerdir.”²⁹

²⁴ Alkan, 1937: 10.

²⁵ Makal, 1997: 142.

²⁶ Makal, 1997: 143.

²⁷ Toprak, 1982: 39–40.

²⁸ Boratav, 2003: 33.

²⁹ Çavdar, 2003: 119.

Tanzimat sonrası devlet tarafından kurulan Cumhuriyet'in devraldığı az sayıdaki fabrikaların dışındaki çoğunluğun rasyonel bir biçimde işletilebilmesi mümkün olmamıştır. Başta ayakkabı, dokuma ve askeri malzeme fabrikaları olmak üzere devlet fonlarına ve yönetimine dayanan 160 kadar imalat sanayi işyeri açılmışsa da, bu işletmeler ithalatın yarattığı rekabet koşullarına dayanamayarak kapanmışlardır.³⁰ Tesislerin bir kısmı zararını sürekli olarak hazine yardımıyla kapatmış, tekstilde öncülük etmesi düşünülen bir kısmında ise yolsuzluklar yaşanmıştır. Sonuç olarak; kısmen devletin idaresizliğinin, kısmen de kapitülasyonların milli sanayiye korumaya imkân bırakmamasının bu durum üzerindeki etkileriyle birlikte birkaç yıl içinde bu kuruluşların büyük bölümünün iflası gündeme gelmiştir.³¹ 1923 yılı verilerine göre yerli fabrikaların üretimlerinin yurt içi tüketimi karşılama oranı ipekli kumaşlarda %5, pamuklu kumaşlarda %10, yünlü kumaşlarda %40 ve sabunda %20 iken; porselen, cam, çatal-bıçak, şeker gibi tüketim malları ve sermaye mallarının tamamı ithal edilmektedir.³²

Ziraat alanında tam anlamıyla bir ilkelik hüküm sürmektedir. Osmanlı hükümetlerince Ziraat Bankası aracılığıyla tarımsal üreticiye ucuz kredi sağlanması, eyalet, sancak ve kaymakamlıklarda tarım müdürlükleri teşkilatına sahip tarım bakanlığı kurulması, tarım okulları açılması ve zirai araç gereç ithaline teşvik edilmesi gibi çabalara rağmen genelde bir gelişme yaşanmamıştır. Cumhuriyet kurulduğunda, tohum ekme ve hasat hala elle yapılmakta, üretim çoğu bölgede tarih öncesinden kalma teknikler, araç ve gereçlerle sürdürülmektedir.³³

Osmanlı İmparatorluğu'nda iç ve dış ticarete, madencilik ve sanayi sektörlerinde Türklerin etkinliği, Cumhuriyet sonrası (1927 yılı sayılarına göre) nüfus içindeki oranları %1'e incek olan yerli gayrimüslimlere göre oldukça düşüktür. Vilayet salnameleri taranarak çıkartılan bir döküme göre 1912 yılında iç ticaretle uğraşan 18000 kadar işyerinin %15'i, 6500 kadar imalat işyerinin %12'si Türklere aittir. Doktor, mühendis ve muhasebeci gibi 5300 meslek sahibi arasında Türklerin oranı %14'dür. 1922 yılında ise İstanbul'da bulunan dış ticaret işletmelerinin sadece %4'ü, taşımacı firmaların %3'ü, toptancı mağazaların %15'i ve perakendeci mağazaların %25'i Müslümanlara aittir.³⁴ Özetle Cumhuriyet idaresi her alanda olduğu gibi işletmecilik alanında da işletme sayısı, yapısı ve insan kaynağı itibarıyla son derece cılız bir varlık devralmıştır.

İşletme Mecmuası'nın yayınlandığı 1940'ların Türkiye'sinde işletme ekonomisinin uygulama alanına girebilecek oluşumların büyük bir kısmını, Cumhuriyet sonrası

³⁰ Tezel, 2002: 73.

³¹ Makal, 1997: 155.

³² Tezel, 2002: 103-104.

³³ Tezel, 2002: 76 ve 102.

³⁴ Tezel, 2002: 98.

uygulamaların meyvesi diyebileceğimiz; İzmir İktisat Kongresi'nde kabul edilen esasların yön verdiği açık ekonomi koşullarına uygun uygulamaların ve 1930'larda başlayan korumacı, devletçi ekonomi politikası uygulamalarının sonucunda kurulan işletmeler teşkil etmektedir.

Cumhuriyet'in ilk on yıllık sürecinde (1920'li yıllar) yabancı şirketlerin imtiyazlarının satın alınarak millileştirildiği görülmektedir.³⁵ Sanayileşmenin özendirilmesi amacıyla, dışarıdan getirilecek hammaddelerden gümrük resmi, arazi, bina ve damga vergileri alınmaması vb. muafiyetleri ile sermayesini fabrikaya yatırmak isteyen girişimcilere bir senelik mamul madde kıymetinin %10'una kadar prim vermek gibi kolaylıklar sağlayan Teşviki Sanayi Kanunu (1927) ile yerli sanayiye koruyucu yeni gümrük tarifesi (1929) çıkarılmıştır.³⁶ Ancak bu gelişmeler olumlu etkilerini göstermiş olsalar da, Türkiye'nin endüstri ihtiyacını karşılamaya yetmemiştir.

Sigorta şirketleri, bankalar, tarım kredi ve satış kooperatifleri hariç olmak üzere, anonim, limited ve kooperatif şirketlerde faal bulunan milli sermaye mevcudu 1923'de 61 milyon lira iken 1938 itibariyle 148 milyon liraya ulaşmıştır. 1923 senesinden 1937 senesi sonuna kadar 168 anonim şirket kurulmuştur. Limited şirket şekli Cumhuriyet'in yeni Ticaret Kanunu ile birlikte girmiş, 1933 itibariyle 113 olan limited şirket sayısına sonraki 5 yıl içinde 101 yeni şirket daha eklenmiştir. 1938 itibariyle, Tarım Kredi ve Satış Kooperatifleri hariç olmak üzere 16552 ortaklı 67 kooperatif mevcuttur; faaliyet gösteren yabancı şirketlerin sayısı ise 103'tür. Milli sigortacılık şirketlerinde ve sigortacılık sektöründe düzenleyici rolü olan "Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi" Cumhuriyet devrinde kurulmuştur. Osmanlı döneminde yabancı sigorta şirketlerinin ağırlıklı olduğu sigortacılık alanında, 1936 itibariyle tahsil edilen primlerin %40'ı milli şirketlere aittir. Cumhuriyet'in kurulmasıyla en hızlı gelişme gösteren alanlardan biri de bankacılık olmuştur. Cumhuriyet öncesi hemen hepsi küçük yerel banka özelliği taşıyan milli bankaların sayısı 11 iken, 1938'de 7'si yabancı olmak üzere yurt genelinde toplam 51 banka bulunmaktadır.³⁷ Böylece yerli bankaların sayısının artmasıyla, Osmanlı döneminde olduğu gibi hazine ile işlem görmekten ve tahvil alışverişinden başka bir şey düşünmeyen yabancı bankaların yerini, sanayi ve ticarete yardım edecek gerçek bankalar almış olmaktadır.³⁸ Bu gelişmeyle yabancı bankaların Türkiye'deki toplam mevduat içindeki payı 1924 yılında %78'den 1950 yılında %14'e, toplam krediler içindeki payı da %53'den %12'ye düşecektir.³⁹

³⁵ Çavdar, 2003: 12.

³⁶ Başgöze, 1947b: 123.

³⁷ Cumhuriyet Halk Partisi , 1938: 288-290.

³⁸ Çavdar, 2003: 23.

³⁹ Tezel, 2002: 125.

İzmir İktisat Kongresi'nin yapıldığı 1923 yılından 1929 ekonomik buhranına kadar olan dönemde hususi teşebbüsle gerçekleştirilmek istenen sanayileşme modelinden istenen sonucun alınamaması, 1929 Dünya ekonomik buhranının Türkiye'ye yansımaları, Osmanlı döneminden kalan borçların ödenmeye başlanması, koruyucu gümrük rejiminin kabulü, ödemeler dengesinde meydana gelen açıklar, Sovyetler Birliği'nin planlı sanayileşme modeliyle gerçekleştirdiği kalkınma başarısı ve ülkelerin 1929 krizine karşı uyguladıkları ekonomiye müdahaleci uygulamalar gibi art arda gerçekleşen gelişmeler, 1930–1939 yılları arasında Türkiye'nin korumaya dayalı, devletçi, planlı sanayileşme politikasını şekillendiren olgular olmuştur.⁴⁰ “Bu yıllarda dünya ekonomisi büyük buhranın içine sürüklenirken Türkiye ekonomisi dışa kapanarak ve devlet eliyle milli bir sanayileşme denemesi içine girmiştir.”⁴¹ Temel tüketim mallarının üretimi (mensucat, maadın, selüloz vs.) ve ağır sanayiye yönelik ilk yatırımların gerçekleştirilmesini üstlenen devletin aktör olarak ekonomiye müdahale ettiği 1930–1939 döneminde eş zamanlı olarak yabancı şirketlerin millileştirilmesine devam edilmiştir.⁴² 1932 yılında 31 olan kamu işletmesi sayısı 1939'da 111'e yükselmiştir. Aynı dönemde işletmelerin makine ve bina, işgücü, üretim değerlerinin tümünde artışlar olmuştur.⁴³ Bu sayede, “1930'lu yıllarda gelişmiş ülkeler arasındaki paylaşım mücadelelerinin yoğunlaşarak sürdüğü bir konjonktürde ve kapitalist dünya sisteminde henüz hegemonik bir gücün ortaya çıkmadığı bir tarih kesitinde, Türkiye merkez kapitalist ülkelerden koparak ve bağımsız bir sanayileşme stratejisi uygulayarak, Cumhuriyet tarihinin en parlak sanayileşme dönemlerinden birini yakalamıştır.”⁴⁴ En az on kişinin çalıştığı sanayi kuruluşlarının sayısı 1927 yılında 1880 iken 1950 yılında 2520'ye yükselmiştir.⁴⁵ 1934 yılında uygulamaya konan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın büyük ölçüde uygulanmasının ardından, 1936 yılında hazırlığına başlanan ve amacı büyük çapta sermaye ve teknik bilgiye ihtiyaç gösteren sektörlerde yüzden fazla fabrikanın kurulmasını sağlamak olan İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın uygulanması 1939'da başlayan İkinci Dünya Savaşı nedeniyle tamamlanamamıştır.⁴⁶ Uygulama sahasındaki gelişmeleri gösteren bir diğer veri ise, en az elli kişinin çalıştığı büyük sanayi işletmeleri arasında, 1921–1930 döneminde kurulmuş olanların sayısı 24, 1931–1940 döneminde kurulmuş olanların sayı 57 iken İşletme Mecmuası'nın yayınlandığı yılları da kapsayan 1941–1950 döneminde kurulmuş olanların sayısı 149'dur.⁴⁷

⁴⁰ Eşiyok, 2009: 88–89.

⁴¹ Boratav, 2003: 59.

⁴² Eşiyok, 2009: 90.

⁴³ Çavdar, 2003: 279–281.

⁴⁴ Eşiyok, 2009: 87.

⁴⁵ Tezel, 2002: 464.

⁴⁶ Aytemur, 2010: 114.

⁴⁷ Tezel, 2002: 465.

Ne var ki İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte ithalatın, dolayısıyla hammadde, ara malı ve yatırım malı biçimindeki üretim girdilerinin daralması ve faal nüfusun önemli bir bölümünün silah altına alınması nedeniyle tüm üretken sektörlerin ve milli gelirin daraldığı iktisadi bir dönem başlamıştır. Avrupa'da ilerleyen savaşın bütün dünyada yarattığı iktisadi buhranın dalgaları 1940 yılı başlarında Türkiye'yi de etkilemeye başlamıştır. Savaş nedeniyle denizde ve karada nakliyat sekteye uğramış, ithalat ve ihracat azalmıştır.⁴⁸

Fiilen savaşa girmemekle birlikte savaşın koşulları Türkiye'de ekonomi ve devlet ilişkisinin yeniden belirlenmesini gerektirmiş, savaş ekonomisi koşulları içinde ekonomik sorunlar yaşanmaya başlamıştır.⁴⁹ Netice itibariyle, 1940 yılına gelindiğinde 18 milyon nüfusunun %70'i köylerde yaşayan Türkiye, bazı sanayileşme hareketleri başlamış olmasına rağmen genel karakteri bakımından ilkel bir tarım ülkesidir.⁵⁰ Türkiye'nin fiilen savaşa girmiş ve topraklarında savaş yapılmış ülkeler ile arasındaki en büyük fark, Cumhuriyet'in ilanından savaş çıkıncaya kadar geçen on altı yılda, oldukça kötü durumda olan dünya ekonomik koşulları içinde gerçekleştirdiği birikiminin yok olmamasıdır.⁵¹ Türkiye, sınırları dışında yaşananlardan etkilense de, savaş dışı kalmasıyla ekonomik bünyesi "bilgili, olgun ve tecrübeli bir annenin elinde gürbüzleşen bir yavru gibi, günden güne büyümek, serpmek, kuvvet ve kudret sahibi olmak, başarılı ve yaratıcı vasıflarını kazanmak mevkiinde"⁵² bulunmasını koruyabilmiştir.

"Nazariyat ile ameliyatı birbirine yaklaştırmak" gayesiyle yayınlanan İşletme Mecmuası 1943 Mayıs'ında ilk sayısını çıkardığında tarihin en kanlı savaşları muhtelif coğrafyalarda devam etmekte, dünya gündemi politik, ekonomik, askeri en şiddetli kavgalara sahne olmaktadır. 1943 yılı, dünya savaşının getirdiği gıda ve mal yoksunluğu sorununun en yüksek noktaya ulaşmasıyla birlikte Türkiye'nin savaşa girmesi konusunda devlet adamları üzerindeki dış baskıların en yüksek düzeye çıktığı bir dönem olmuştur. İktisadi hayata hâkim devlet idaresi, iâşe sorununu aşmak, enflasyonu engellemek, bütçeyi dengelemek gibi ekonomik sorunlarla boğuşurken diğer yandan da savaşa dâhil olmamak için "bıçak sırtı" bir politika izlemek zorunda kalmıştır.⁵³ Bölgesinde barışı ve kendi güvenliğini sağlamak amacıyla birtakım ittifaklar kursa da Türkiye savaşa hazırlıksız yakalanmıştır. Birinci sanayi programıyla gelişmeler kaydedilse de ikinci sanayi programının uygulanmasına geçildiği

⁴⁸ Keskin, 2008: 20.

⁴⁹ Tekeli ve İlkin, 2014: 11.

⁵⁰ Aydemir, 1967: 60.

⁵¹ Tekeli ve İlkin, 2014: 11.

⁵² Alkan, 1943b: 67.

⁵³ Kalfa, 2008: 357.

sırada savaş çıktığında henüz sanayi ve tarımda yeterli, istenen seviyelere ulaşamamıştır.⁵⁴ Dönemin tanığı Şevket Süreyya Aydemir memleket genelindeki sıkıntılı durumu şöyle ifade etmektedir:

“Ülke tam bir cihazlanma yetersizliği içindeydi. Hele tarımsal alanda düpedüz ilkel, verimsiz ve teşkilatsız bir durum içindeydik. O kadar ki hatta savaşa girmemişken bile kıtlık, açlık çekiyorduk. Yollar, ulaştırma araç ve imkanları da yetersizdi. Milli stoklar yoktu ve bu stoklar olsa bile zaten depolama tesislerine malik değildik. Eğer İnönü’nün başvekillik devrinde ve çeşitli direnişlere rağmen yürüttüğü demiryolu siyaseti de olmasaydı, büyük tüketim merkezleri ülkenin uzak uçları ile büsbütün bağıntısız kalırdı. Bu şartlar içinde, Cumhuriyet devletçiliğinin ülkeye hediyesi olan birkaç şeker, tekstil fabrikası ile benzeri tesislerden de mahrum kalsaydık, tam bir Harbi umumi sefaletine kadar giderdik.”⁵⁵

Tüm bu olumsuz manzaraya rağmen, “Türk Milletinin ekonomik ilerleme ve kalkınma davasındaki başarısına iman etmiş ve inanmış” Alkan’ın öncülüğünde çıkarılan İşletme Mecmuası, “yurd içinde üzerine aldığı büyük ve şerefli ödevi başarmak için idealist bir ruh ve tam bir inançla ortaya atılıyor”⁵⁶ ifadeleriyle 1943 Mayıs’ında yayın hayatına başladığını duyurmuştur.

⁵⁴ Çavdar, 2003: 297.

⁵⁵ Aydemir, 1967: 203–204.

⁵⁶ Alkan, 1943a: 2.

İKİNCİ BÖLÜM

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN DÖKÜMÜ

VE DÖNEMİN GÜNCELİNİN DERGİYE YANSIMASI

2.1 Dergide Çıkan Yazıların Dökümü

2.1.1 “İşletme Mecmuası”yla Özdeş İsim: İsmet Alkan

Çıkarıldığı dönemin ekonomik zorluklarına, yeterli yazar desteğini ve okuyucu ilgisini bulamamasına ve arkasına herhangi bir kurumun desteğini almamasına rağmen son haddine kadar dayanarak dergiyi var eden, İşletme Mecmuası’nı işletmecilik alanyazınımıza kazandıran isim İsmet Alkan olmuştur.⁵⁷ Bu nedenle, bu çalışmada İşletme Mecmuası’nda yer alan yazıların dökümünü sunmadan önce, ilk sayısından son sayısına dek yazı işleri müdürlüğünü yürüten derginin yaratıcısı İsmet Alkan için ayrı bir tanıtıcı anlatım yapma hem bir minnet borcu hem de çalışmanın ifade ettiği anlamın kavranması açısından bir zorunluluk olarak görülmüştür.⁵⁸

İsmet Alkan, işletme ekonomisi ilminin ülke ekonomisinin ilerlemesinde önemli rolü olacağına inanarak, işletmecilik zihniyetinin yayılıp uygulanması için büyük çabalar göstermiş, bu ilmin Türkiye’deki en ileri temsilcilerindendir.⁵⁹ İlk ve orta öğrenimini doğduğu şehir İstanbul’da tamamlayan Alkan, İzmir Ticaret Mektebi’ni bitirdikten sonra devlet sınavını kazanarak gittiği Almanya’da eğitimini Berlin Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu mezunu olarak tamamlamıştır. Alman bankalarında gördüğü stajın ardından 1936’da yurda dönerek Ankara Ticaret Lisesi’nde öğretmenliğe başlamıştır. 1938’de İstanbul İktisat Fakültesi bünyesinde yeni kurulan İşletme İktisadı kürsüsünde Prof. Alfred Isaac’a iki yıl boyunca hem asistanlık hem de tercümanlık yapmıştır. 1940’da bir süre İstanbul Ticaret Lisesi’nde ders verdikten sonra İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi’nde Prof. Zühtü İnhan’la birlikte İşletme Ekonomisi kürsüsünde çalışmıştır. İnhan’ın emekliye ayrılmasıyla kürsünün sorumluluğunu tamamen, tek başına üzerine almıştır. 1952’de çıkarılan Akademik Kariyer Kanunu ile çalışmaları ve yayınladığı eserler göz önünde bulundurularak kendisine profesörlük unvanı verilmiştir.⁶⁰

⁵⁷ Derginin yayınlanmasında karşılaşılan zorlukların ifadesi için bkz. Alkan, 1947j: 3-5; Alkan, 1948f: 3-5.

⁵⁸ Derginin yazı ailesini oluşturan diğer yazarlarla ilgili bilgi için bkz. Üsdiken, B. ve Erçek, M. (2009). Türkiye’de İş Dünyası için İlk “İşletme” Dergisi: İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 9 (1): 53–90. Bu makalede ilgili bilgiler bulunduğu için çalışmamızda diğer yazarlar hakkında ayırdan bir anlatım yapılmamıştır.

⁵⁹ Yazman, 1963: 9.

⁶⁰ Yazman, 1963: 10 ve 91.

Bir ilim insanının en verimli olacağı sırada veda ettiği kısa süren yaşamında (1912–1953) İşletme Ekonomisi ilmine ait 9 kitap yazmış, Prof. Cevat Yücesoy ile “6 Dilde İktisat ve Ticaret Lugatı”nı, Aslan Tufan Yazman ile “İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi”ni yayınlamıştır. “İktisadi Yürüyüş Mecmuası”, “Reklam-Satış Dergisi”, “Tasvirî Efkar”, “Tasvir” ve “Hürriyet” gazetelerinde mesleki yazılar ve makaleler yazmıştır.⁶¹ Bireysel girişimiyle tesis ettiği İşletme Mecmuası’nın 1943–1948 yılları arasında 43 sayı yayınlanmasını sağlamıştır. Kendi ifadesiyle “işletme sözünü, belki birkaç adama daha duyururum” düşüncesiyle, içinde “işletme” sözcüğü geçen binlerce broşür ve el ilanı bastırarak kazanamayacağını bilse de milletvekilli adaylığına dahi soyunmuştur. Çok partili yaşama geçilmesiyle tüm partilerin programlarını inceleyerek iktisadi davalara yeterince yer verilmediğini gözlemleyen Alkan, mesleki sahada olduğu gibi siyasi sahada da ülkesine hizmet amacıyla siyasi parti kurmayı tasarlamış, ancak ömrü yetmediği için bu düşüncesini gerçekleştirememiştir.⁶²

Akademik çalışmalarının yanı sıra eylem insanı olmasıyla da öne çıkan Alkan, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, Hür Fikirler Yayma Derneği, Kıbrıs Türktür ve Pakistan Dostluk Cemiyeti’nde çalışmış, Türk Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği ile Türk Bankacılar Derneği’nin İstanbul şubesi kurucularından olmuş, öğrenciliğinde de Berlin Türk Talebe Birliği’nin başkanlığını yürütmüştür.⁶³

İşletme Mecmuası’yla özdeş isim denmesinin nedeni ise Alkan’ın salt dergiyi çıkarma girişiminin sahibi olmasından değildir. Alkan’ın derginin devamlılığını sağlamada hayati bir rol oynadığı, karşılaşılan zorlukları aşmada elinden geleni tek başına yaptığı, başyazılarındaki ifadelerden anlaşılmaktadır. Derginin çıkarılmasında karşılaşılan zorluklardan ilki okuyucu ilgisizliğidir; yurtdışında eğitim almış, ülkesinin geri kalmışlığını görerek kalkınması yolunda bilginin yayılması için idealistçe çabalayan bir aydın olarak Alkan, bu durumdan büyük bir üzüntü duymaktadır.⁶⁴

“Biz, asırlar boyunca ihmal yüzünden her bakımdan geri kaldığımız çeşitli alanlarda, ilim ve meslek sahasında dev adımlarla yürümek, hamleler yapmak, mamur ve müreffeh bir vatan, tam manasile ileri bir yurd yaratmak için, bütün ilim ve meslek alanlarındaki çok faydalı bilgileri her tarafa, memleketin her köşesine yaymak hususunda kat’i ve azimli, planlı ve sistemli bir çalışmaya, bu gayeye varmak için büyük fedakarlıklara seve seve katlanmağa, didinmeye zaruret, mecburiyet ve mutlak bir ihtiyaç olduğuna bütün mevcudiyetimizle inanmış, iman etmiş bulunuyoruz.

⁶¹ Yazman, 1963: 10 ve 72-74.

⁶² Yazman, 1963: 51-54.

⁶³ Yazman, 1963: 10.

⁶⁴ Bütün tez metni boyunca doğrudan alıntılar hiçbir değişiklik yapılmaksızın verilmektedir. Dolayısıyla özgün metnin yazıldığı günlerde kullanılan yazım kurallarını yansıtmaktadırlar.

Fakat ne yazık ki, bugün, açık söyleyelim, gördüğümüz ve şahidi olduğumuz, hüznün, üzüntü ve elemle karşıladığımız bütün amare ve nişaneler, hareketle ve hatta alınan birçok kararlar, hep bu aziz yurdumuz için hayati, zaruri ve mecburi ve cidden lüzumlu ihtiyacın tamamen aksine tecelli ediyor. Emek dolu, bilgi dolu, ciddiyet ve vakar dolu ilmi ve mesleki eserlere, yayınlara hiç bir yerden, hiçbir taraftan yakın bir alaka gösterilmiyor veya pek, pek mahdud bir ilgi bahşediliyor. Böyle yayınlar hiçbir surette rekorlar kıramıyor, kapışılmıyor, aranmıyor ve okunmuyor... Hatta ne garip bir tecelli ve talihsizliktir ki, kitabevleri bile bunları satmayı bir nevi angarya, fuzuli iş addediyor ve lütfen, rica ile alıp satıyorlar; onlar da kazanç hırsile asli vazifelerini unutarak böyle hareket ediyorlar...”⁶⁵

Derginin altıncı yılını doldurması münasebetiyle kaleme aldığı bir başka başyazısında derginin devamlılığını sağlamada tüm sorumluluğun kendisinde olduğu anlaşılmaktadır: “Bütün yükünü omuzlarımız üzerinde taşıdığımız bu ilmi ve mesleki mecmuanın yayın ve yaşama imkanlarını sağlamak için canla başla çalışırken, geçen yıl, bizi, diyebiliriz ki, daha evvelki yılların hepsinden fazla, gayri müsait durumlarla karşılaştırmaktadır.” Aynı başyazısındaki ifadelerden karşılaşılan zorluklarda ekonomik sıkıntıların ağırlığını artırdığı anlaşılmaktadır. Zorlukların üstüne bir de yazarların artık yazı göndermemesiyle içerik üretme sorunu eklenmiştir; yazısında, ekonomik sıkıntıların ve okuyucu ilgisinin azlığından etkilenecek artık yazı göndermeyen bir yazar arkadaşından da sitemle bahsetmektedir. Alkan bu sitemi o dönem yeni çıkmış bir mecmuayı eleştirdiği bir başka yazısında da yapmıştır:

“... bizde maalesef ekseriyetle yüksek tahsilini bitiren kimse, değil bir yazıyı meydana çıkarmak için çalışmak, bir meslek mecmuası veya mesleki eseri bile açıp içine bakmamaktadır...”

... Yazı ailesine evvela memnuniyetle katılanlara sonradan yıllarca bir yazı bile yazdırmak kabil olamayacağını her zaman göz önüne almak lazımdır.”⁶⁶

Artan kâğıt fiyatları, derginin devletin verdiği çok düşük kalitede kâğıda basılamamasından ötürü kâğıdı kendisinin piyasadan tedarik etmesi, posta ve ambalaj masraflarının artışı derginin çıkarılmasındaki ekonomik sıkıntılara neden etkenler olmuştur. Alkan, başyazısını “Bundan 6 yıl evvel ilk sayımız çıkarken başa aldığımız rehberi burada da tekrarlıyoruz: İdealist bir ruh ve tam bir inançla ortaya atıldık ve çalışıyoruz.” cümlesiyle bitirse de İşletme Mecmuası sayılarındaki yazı miktara gittikçe azalarak bir altı ay daha çıkabilecek, son sayısında herhangi bir haber vermeden sessiz sedasız yayın hayatını sonlandıracaktır.

⁶⁵ Alkan, 1947j: 4.

⁶⁶ Alkan, 1947k: 105.

2.1.2 Yazıların Dergideki Bölüm Başlıklarına Göre Dağılımları ve İçerikleri

İşletme Mecmuası'nda yer alan tüm yazılar⁶⁷ belli bölüm başlıkları altında yayınlanmıştır. Beş yılı aşkın sürede 43 sayı çıkan derginin tüm makaleleri söz konusu bölüm başlıklarına göre tasnif edilerek burada ele alınmıştır. Dergide yayınlanan bütün yazıların; yazarı, konusu, ne anlatıldığı, dayanağı ve varsa Türkiye ile bağı tablolar halinde Ek-1'deki envanter ile sunulmuştur.

İşletme Mecmuası'nda yer alan yazıların dergideki bölüm başlıklarına göre dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.1 Dergideki Makalelerin Bölüm Başlıklarına Göre Dağılımı

Bölüm Başlığı	Yazı Sayısı	Bölüm Başlığı	Yazı Sayısı
Banka İşletme Ekonomisi	10	Kooperatif İşletmeleri	3
Başyazı ⁶⁸	42	Mesleki Öğretim ⁶⁹	6
Endüstri İşletme Ekonomisi	15	Mesleki Varlığımız	1
Endüstri Muhasebesi	1	Mesleki Yayın	22
Enerji İşletme Ekonomisi	4	Meşhur İşletme Ekonomistleri	22
Finansman Meseleleri	4	Milli İşletmeler Kurucusu	1
Genel İşletme Ekonomisi	13	Muhasebe Meseleleri	16
Harp Sonrası ve İşletmeler	4	Murakebe ve Kontrol	6
Hesap İşleri	23	Münakalat İşletme Ekonomisi	1
Hesap İşlerinde Normlaşma	2	Organizasyon Meseleleri	1
İşletme Ekonomisi Semineri	17	Pratik Büro Bilgileri	2
İşletme Organizasyonu	6	Pratik Muhasebe Bilgileri	4
İşletme ve Hukuk	2	Sigorta İşletme Ekonomisi	5
İşletme ve Konjonktür	1	Sosyal Hayat ve İşletme	1
İşletme ve Kuruluş Yeri	2	Tarihi Tetkikler	1
İşletmede İnsan	2	Ticaret İşletme Ekonomisi	2
İşletmede Planlama	2	Zirai İşletme Ekonomisi	12
İşletmelerimizden Akisler	4	TOPLAM	260

Tablo 2.1'de yer alan bölüm başlıklarından görüldüğü üzere İşletme Mecmuası'nda çıkan yazılar ağırlıklı olarak hesap işleri ve muhasebe alanı kapsamındadır ("Hesap İşleri", "Muhasebe Meseleleri", "Finansman Meseleleri", "Hesap İşlerinde Normlaşma", "Endüstri Muhasebesi", "Pratik Muhasebe Bilgileri"). Hesap işlerinin işletme iktisadı yazınında içerik olarak en fazla yer işgal eden mevzulardan biri⁷⁰ olmasının, bu durumda kuşkusuz etkisi vardır. Bu bölüm başlıklarına dahil olan makalelerde, yazarların anlatımında göze çarpan husus "muhasebe"nin "hesap işleri"nin kapsamı içinde, onun alt konularından biri olduğu görüşüdür. Hesap işleri ile muhasebenin işletmedeki yeri ve işlevi ele alındığında; hesap

⁶⁷ Devam eden metin ve tezin geri kalan kısmı boyunca "yazı" yerine, bazı içerikler için günümüzdeki formata sahip olmasa da amaç birliği olması bakımından "makale" kelimesi tercih edilmiştir.

⁶⁸ "İşletmeci gözüle:" başlığıyla çıkan tüm yazılar "Başyazı" olarak adlandırılmıştır. İlk sayının bölüm başlıksız ilk yazısı olan "Çıkarken" de "Başyazı"lara dâhil edilmiştir.

⁶⁹ Derginin 6. sayısında yer alan, bölüm başlığı olmayan "İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi" başlıklı yazı "Mesleki Öğretim"e dahil edilmiştir.

⁷⁰ Erçek ve Üsdiken, 2011: 244.

işlerinin salt muhasebeye eş değer olarak görülmesi düşüncesinin terk edilerek, muhasebenin günün değişen rekabetçi koşullarında işletmenin faaliyetlerini denetim altında tutan, geçmişte yapılan masrafları kayıt altında tuttuğu kadar gelecekteki olası harcamaları da göz önünde bulunduran hesap işlerinin bir parçası olarak görülmesi zorunluluğu vurgulanmaktadır.⁷¹

Dergide “Muhasebe Meseleleri”, “Finansman Meseleleri”, “Pratik Muhasebe Bilgileri” bölüm başlıkları altında çıkan yazıların tamamı ve “Hesap İşleri” başlığı altındaki yazıların önemli bir kısmı yazarların kitaplarında yazdıklarını tekrarladıkları kitabi bilgilerden oluşmaktadır.

“Muhasebe Meseleleri” bölüm başlığı altında yayınlanan makalelere hem akademik hem de uygulama sahasından yazarların katkıları olmuştur. Ziraat Bankası müfettişlerinden Keyman; personalist⁷², materyalist⁷³ ve matematik⁷⁴ nazariyeler olmak üzere muhasebe kuramlarını üç ayrı makalesinde ele almıştır. Maarif Vekâleti Mesleki Öğretim Müsteşerliği’nde Ticaret Öğretimi Müdür Vekili olan Aker; Türkiye’de o dönemde henüz uygulama sahası bulamamış bir muhasebe sistemi olan Logismografi’yi bir makale ile tanıtmıştır.⁷⁵ Aker’in ayrıca, muhasebe metotlarından “Üç Hesaplı Yevmiye”⁷⁶ ile “Basit Kayıt Metodu”nu⁷⁷ anlattığı iki ayrı makalesi daha vardır. İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi’nden Yücesoy’un, muhasebenin amaç ve görevleri, tarihsel gelişimi, usulleri ve defter tutma sistemleri üzerine genel bilgilendirme yaptığı bir makalesi⁷⁸ ve İtalyan veya tek yevmiyeli muhasebe sistemi olarak bilinen yöntemi şemalı anlatımla tanıttığı bir diğer makalesi⁷⁹ yer almaktadır. “Muhasebe Meseleleri” bölüm başlığı altında birer yazısı bulunan yazarlardan; Tokay, tüm işletmelerde muhasebe şubelerinin temel prensiplerini anlatmakta⁸⁰; Sunder, bir işletmede muhasebe bölümünün başlıca görevlerini, organizasyonunu ve çalışacak elemanların seçilmesini ele almakta⁸¹ ve Baykal, çok şubeli bir satış mağazası örneğiyle tablolar üzerinden birden çok satış şubesi bulunan bir ticari işletmenin muhasebe kayıtlarının nasıl tutulacağını göstermektedir.⁸² Isaac’ın ise bu bölüm başlığı altında aylık kar-zarar hesabının yapıldığı “kısa müddetli netice hesapları”nı tarihsel gelişimi ile birlikte muhtelif

⁷¹ Üsdiken ve Erçek, 2009: 68.

⁷² Keyman, 1943: 111–114.

⁷³ Keyman, 1945a: 13–19.

⁷⁴ Keyman, 1945b: 41–42.

⁷⁵ Aker, 1943: 58–60.

⁷⁶ Aker, 1944: 63–67.

⁷⁷ Aker, 1945: 156–158.

⁷⁸ Yücesoy, 1943: 16–19.

⁷⁹ Yücesoy, 1944a: 106–109.

⁸⁰ Tokay, 1946d: 122–126.

⁸¹ Sunder, 1946: 21–23.

⁸² Baykal, 1948: 53–55.

şekillerini örnek uygulamalar ve tablolar üzerinden anlatan bir makalesi bulunmaktadır.⁸³ Yine Isaac'ın muhasebede defter tutma sistemlerini izah eden nazariyelerden biri olan üç gruplu hesap nazariyesini anlattığı bir makalesi⁸⁴ ve muhasebe terimlerinden “ihtiyat akçesi”nin vazifesini ve kullanımını anlatan, “karşılık” kavramının mahiyeti ile ihtiyat akçesi arasındaki farklılıkları açıklayan bir yazısı⁸⁵ bulunmaktadır. Isaac'ın ayrıca, derginin son iki sayısında farklı muzaaf defter tutma sistemlerini (Asıl şekil, İtalyan şekli, Alman şekli, Fransız şekli, Amerikan şekli) tanıttığı iki makaleden oluşan bir yazı dizisi yer almaktadır.⁸⁶

“Finansman Meseleleri” bölüm başlığı altında çıkan dört makalenin tamamı İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyelerinden Özenen tarafından kaleme alınmıştır. Bu dört makalenin hepsi de “Kuruluş Finansı” başlığıyla farklı sayılarda yayınlanmıştır. İlkinde, kurulacak bir işletmenin cesametini belirleyen etkenler anlatılmakta ve bir otel örneği üzerinden cesamet hesaplaması yapılmaktadır.⁸⁷ İkinci makalede bir işletmenin kuruluşundan normal şartlar altında çalışmasına kadar muhtelif sarfiyat konuları altı grupta incelenerek kuruluş anında elinde olması gereken asgari sermaye miktarı gösterilmekte, fabrika ve okul işletmeleriyle örneklendirme yapılmaktadır.⁸⁸ Üçüncü makalede bir işletme kurulurken muhtemel masraflarla, tedavül ve yatırım sermayelerine ait muhtelif unsurların ne suretle tahmin ve tespit edileceği örneklerle desteklenerek anlatılmaktadır.⁸⁹ Son makale ise bir sonraki sayıda, üçüncü makalenin devamını oluşturmaktadır.

“Pratik Muhasebe Bilgileri” bölüm başlığına dahil makalelerin tamamı İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğrencisi Aktunalı'ya aittir. Aktunalı dört ayrı makalede; muhasebede Mal Hesabı'nın kayıt şekillerinde kullanılan iki ana sistem olan, “Tecrübi Sistem”⁹⁰ ve Daimi (Müstemir) “Muvazene Metodu”nu⁹¹, amortisman kayıtlarıyla ilgili mevcut kanunlara dayandırarak amortisman kayıt metodlarını⁹², işletmelerde gerçekleşmesi muhtemel zararları karşılamak ve kapitalin azalmasına meydan vermemek maksadıyla, safi kardan ayrılan karşılıklar olan “yedek akçe” kavramını⁹³ anlatmaktadır.

“Hesap İşleri” bölüm başlığı altında dönemin gündeminin şekillendirdiği; Tokay'ın yine 510 sayılı Kararname'nin maliyet hesabına getirdiği koşulları irdeleyerek maliyet hesabının nasıl yapılacağını açıkladığı, mamul maliyetinde müşterek masrafların

⁸³ Isaac, 1944d: 3–8.

⁸⁴ Isaac, 1947a: 102–105.

⁸⁵ Isaac, 1947b: 21–23.

⁸⁶ Isaac, 1948a: 87–89; 1948b: 101–104.

⁸⁷ Özenen, 1943a: 42–47.

⁸⁸ Özenen, 1943b: 80–84.

⁸⁹ Özenen, 1944: 45–48.

⁹⁰ Aktunalı, 1947: 76–77.

⁹¹ Aktunalı, 1948a: 171–172.

⁹² Aktunalı, 1948b: 184–185.

⁹³ Aktunalı, 1948c: 44–45.

hesaplanmasını ve masraf tevzi tablolarını anlattığı üç ayrı makalesi⁹⁴, Isaac'ın Ekonomi Bakanlığı'nın “muhasabe ve maliyet prensipleri” projesi üzerinden sanayide maliyet masraflarının hesaplanmasını ele aldığı yazı dizisi⁹⁵ ve ETİ Bank muhasabe müdürü Börtece'nin bahsi geçen projeye dair ön değerlendirmeler ve eleştiriler yaptığı makalesi⁹⁶ bulunmaktadır. Börtece'nin ayrıca, amortisman konusunu kavram açıklamaları, hesaplama yöntemleri ve amortisman tabi tutulan değerler ile ele aldığı üç ayrı makalesi bulunmaktadır.⁹⁷ Isaac'ın da işletmelerde maliyet masraflarının oluşmasına etki eden faktörleri açıkladığı iki makaleden oluşan bir yazı dizisi vardır.⁹⁸ İşletmenin durumu doğrudan doğruya, ne muhasabe yoluyla ne de maliyet masrafları yoluyla aydınlatılamadığı takdirde, istatistiğin faydaları ve nasıl uygulandığının örnek tablolar ve hesaplamalarla anlatıldığı “Sanayide Maliyet Masrafları İstatistiği” başlıklı makale⁹⁹ ile bir basım işletmesinde maliyet masraflarının belirlenip hesaplanmasının gösterildiği makale¹⁰⁰; Isaac'ın bu bölüm başlığı altında kaleme aldığı diğer makalelerdir. Mamul maddelerin üretim maliyetini meydana getiren üç ana unsurdan biri olan genel masrafların üleştirilmesinde ele alınacak usulleri, Karova¹⁰¹ üç makaleden oluşan yazı dizisinde ele almaktadır.¹⁰² Bu bölüm başlığı altında birer yazısı bulunan yazarlardan Yücesoy, örnek uygulamalarla, tablolar üzerinden bir kitabevi muhasebesinin nasıl yapıldığını göstermekte¹⁰³; Aker, hesap uzmanlığı mesleğinin tanımı, görevleri ve önemini açıklamakta¹⁰⁴; Sunder de maliyet fiyatını bulmada masrafların türleri ve yerlerine göre ayrıştırılmasını ve bunun gerekliliğini anlatmaktadır.¹⁰⁵

“Hesap İşlerinde Normlaşma” bölüm başlığı altında çıkan Tokay'ın işletmelerde hesap birliğinin sağlanması için hazırlanan projeyi incelediği “Muhasebe ve Maliyet Prensipleri”¹⁰⁶ ile Türkiye’de sanayi muhasebeciliğinin geçmişi ve gelişimini güncel örneklerle (Sümerbank vb.) incelediği “Sınâî Muhasebelerimizin Gelişmesi ve Normlaşması”¹⁰⁷ başlıklı yazıları, döneme ışık tutan Türkiye üzerine sözlerin söylendiği makaleleri oluşturmaktadır.

⁹⁴ Tokay, 1944a: 31–34; 1944b: 68–71; 1944c: 91–96.

⁹⁵ Isaac, 1945a: 56–62; 1945b: 84–88; 1946c: 109–119.

⁹⁶ Börtecene, 1947: 123–125.

⁹⁷ Börtecene, 1945a: 20–21; 1945b: 38–40; 1946: 126–128.

⁹⁸ Isaac, 1948c: 182–184; 1948d: 22–24.

⁹⁹ Isaac, 1946b: 77–82.

¹⁰⁰ Isaac, 1947c: 86–89.

¹⁰¹ Dergide Baha Esat Karova'nın soy ismi bir süre sonra değişerek “Tekand” olarak geçse de tez metninin tümünde ve kaynakçada Karova soyadı kullanılmıştır.

¹⁰² Karova, 1947b: 5–8; 1947c: 37–39; 1947d: 69–71.

¹⁰³ Yücesoy, 1944b: 14–23.

¹⁰⁴ Aker, 1946: 63–64.

¹⁰⁵ Sunder, 1947: 105–109.

¹⁰⁶ Tokay, 1945a: 70–79.

¹⁰⁷ Tokay, 1945b: 94–99.

“Endüstri Muhasebesi” bölüm başlığını oluşturan tek yazı olan, İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğretmenlerinden Yücesoy’un “Bir Endüstri İşletmesinde Maliyet Muhasebesi” başlıklı, dönemin (510 sayılı Kararname) sanayi mamulleri maliyet fiyatına ait tebliği gereğince yapılacak muhtelif muhasebe kayıtları ve bunlara ait maddelerin gösterildiği yazısı, dönemin gündemine hitap eden bir diğer yazıdır.¹⁰⁸

“İşletmede Planlama” adıyla farklı bir bölüm başlığı olsa da içeriği itibarıyla “Hesap İşleri”ne dâhil edilebilecek bu başlık altında Ete ve Karova’nın birer yazısı bulunmaktadır. Ete, hesap işlerinin bir şubesi olan işletme bütçelerinin sevk ve idare vasıtası olarak kabul edilmesinin gerekliliğini ve bütçelerin içeriğine dair bilgileri “İşletme Bütçeleri” başlıklı yazısında açıklamaktadır.¹⁰⁹ Karova ise yazısında işletmelerdeki faaliyetlerin süre ve miktar normlarının oluşturulmasının bütçeleme ve bütçe denetimi için önemini, getireceği yararları Sovyetlerden başarılı örneklerle destekleyerek anlatmaktadır. Ayrıca Türk sanayi işletmelerinde norm mevzusunda bir ilerleme olmadığını, standartlara dayanan bütçe düzenlemelerinin bir idari sistem olarak henüz ele alınmadığını ifade etmektedir.¹¹⁰

İşletme Mecmuası’nda çıkan yazıların bölüm başlıkları incelendiğinde banka, endüstri, enerji, genel, münakalat, sigorta, ticaret işletme ekonomisi gibi adlandırmalarla işletme türlerine göre ayrıştırılmış alt dallar olduğu görülmektedir. Bunun nedeni; dönemin işletme iktisadi yöntemi anlayışınca, pratikte kullanılacak bilgiler üretme kaygısıyla iş hayatına yönelik ilkeler ve yöntemler getirmek için genel/özel, kuramsal/tatbiki işletme iktisadi şeklinde ayrımların yapılmasıdır. Bu ayrıma göre genel veya kuramsal işletme iktisadi işletmelerin tümüne yönelik bilgiler ve esaslar üretirken, özel veya tatbiki işletme iktisadi işletme türlerine göre ayrılmış alt dalları içermektedir.¹¹¹ İşletmeler arasındaki farkların yapılan işlerin farklılığından kaynaklandığı anlayışıyla çeşitli iş alanlarına yönelik özel işletme iktisadi adıyla bir yazın üretme çabasının yansıması, bahsedildiği gibi ayrıştırılmış bölüm başlıklarıyla İşletme Mecmuası’nda da gözlenmektedir.

“Genel İşletme Ekonomisi” bölüm başlığındaki yazılar ağırlıklı olarak Alkan ve Isaac tarafından yayınlanmıştır. Bu yazılar yazarların daha önce kitaplarında yazdıklarının tekrarı olmakla beraber işletme iktisadi ilminin tanıtılma gayretlerinin olduğu, sıklıkla bu ilmin öğrenilmesinin ve uygulanmasının iş hayatına getireceği fayarlardan bahsedildiği yazılardır. Isaac’ın işletme iktisadının tarihsel gelişimini anlattığı dört makaleden oluşan yazı dizisi ile Alkan’ın ilmin ana kavramlarını açıkladığı beş makalelik yazı dizisi bu türdeki yazılara

¹⁰⁸ Yücesoy, 1946: 141–150.

¹⁰⁹ Ete, 1943b: 19–23.

¹¹⁰ Karova, 1944b: 163–165.

¹¹¹ Erçek ve Üsdiken, 2011: 247.

dâhildir.¹¹² Ayrıca işletme ekonomisinin ana kavramlarından rantabilitenin açıklandığı ve hesaplama yöntemlerinin anlatıldığı Isaac'ın bir yazısı bulunmaktadır.¹¹³ İşletmeciliğin tanıtılması ve benimsetilmesi bağlamında, Tokay'ın da ekonomi ve tekniğin bir işletmenin organizasyonunda nasıl birleştiğine değindiği, bu birleştirmeyi "işletmecilik" mesleğinin yapacağını ifade ettiği bir yazısı bulunmaktadır.¹¹⁴ Bunların dışında Karova'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası şartlarında önem kazanacak maliyet bilinci konusunu ele aldığı "Maliyet Şuuru"¹¹⁵ başlıklı yazısı ile Katrancıgil'in işletmelerde verimli ve rasyonel çalışma unsurlarını ele aldığı derginin son sayısında yer alan tek yazısı¹¹⁶, açıklayıcı bilgilerle birlikte dönemlerinin gündemine hitap eden tavsiye nitelikli yazılardandır.

Özel işletme iktisadı dâhilindeki alt dallardan biri olan "Banka İşletme Ekonomisi" başlığı altında yayınlanan, dönemin günceline yönelik Keyman'ın yürürlükteki ilgili kanunları referans göstererek bankacılık sektöründe ücretlendirme sistemi üzerine bilgiler verdiği iki yazıdan oluşan yazı dizisi¹¹⁷ ile Özbek'in toplumdaki tasarruf bilincinin gelişmesi ve kökleşmesi için bankalara, ücra yerlerde dahi bulunan posta hanelerde tasarruf gişeleri açmayı önerdiği yazısı¹¹⁸ dışındaki yazılar tanımlamaların yapıldığı kitabi nitelikteki yazılardan oluşmaktadır. Bu bölüm başlığı altındaki diğer yazılar bankacılıkta işlemler ve maliyetleri, plasmanlar, eleman seçimi ve olgunlaştırılması gibi bankacılık konularında salt açıklayıcı anlatımla tanımlamalar yapılan yazılardan oluşmaktadır.

"Endüstri İşletme Ekonomisi" bölüm başlığıyla çıkan yazılarda içeriği itibariyle çoğunlukla organizasyon, planlama konularına odaklanılmaktadır. Bu yazılar, genelinde konuyla ilgili açıklamaların yapıldığı, tanımlayıcı bilgiler ve anlatımı destekleyici örneklerin verildiği makalelerdir. Uygulamacılaran yüksek mühendis Işıkpınar beş ayrı makalesiyle bu bölüm başlığına katkı sağlamaktadır. "Endüstri İşletmelerinde Plan" başlıklı makalesinde endüstri işletmelerinde planlamanın içeriğini (işin finansmanı, satış, imalat, işçi ve işin yapılacağı yerin planlamaları) tanımlamalarla açıklamakta, planlamanın gerekliliğini anlatmaktadır.¹¹⁹ Olumsuz iş davranışlarımızdan biri olarak raporlama noksanlığımızdan bahsederek giriş yaptığı diğer makalesinde endüstri işletmelerinde imalat raporlarının önemi ve amacını raporlama çeşitleriyle anlatmaktadır.¹²⁰ Bir başka makalesinde Işıkpınar, ABD'li bir mühendisin fabrika teşkilatı projesine atıf yaparak fabrika idare organizasyonunu

¹¹² Bu yazı dizileri derginin ilk beş sayısında yer almaktadır.

¹¹³ Isaac, 1945f: 118–120.

¹¹⁴ Tokay, 1946c: 64–66.

¹¹⁵ Karova, 1946a: 120–122.

¹¹⁶ Katrancıgil, 1948: 105–107.

¹¹⁷ Keyman, 1946a: 17–20; 1946b: 56–63.

¹¹⁸ Özbek, 1945: 22–23.

¹¹⁹ Işıkpınar, 1943b: 48–51.

¹²⁰ Işıkpınar, 1943c: 73–75.

oluşturacak komisyonları ve görevlerini açıklamaktadır.¹²¹ Yine, o zamanın yeni bir uygulama yöntemi olarak günlük yazı ve kağıt işlerinin mesul bir katip tarafından yapılması üzerine, fabrikaların teknik bürolarında ve atölyelerde dosya ve kayıt tutma sistematığı üzerine (günlük-periyodik-hususi kırtasi işlemler, takip dosyaları) bir diğer makalesinde bilgilendirme yapmaktadır.¹²² Bu bölüm başlığı altındaki son makalesinde, bir endüstri işletmesinin başarısını sağlayacak kuruluş öncesi unsurları genel hatları (1.İnsan 2.Sermaye 3.Kuvvel Muharrike 4.Malzeme 5.Makine ve teçhizat 6.İmalat usulü 7.Fabrika idaresi 8.Piyasa 9.Münakalat unsurları) ile anlatmaktadır.¹²³ Bu makalesinde her unsurun açıklamasını ABD ve Avrupa'dan örneklerle desteklemekte, bazı unsurları Türkiye'den örneklerle açıklamaktadır. Isaac'ın da, işletmelerin çalışma derecelerini gösteren üç karakteristik durumu (1.Durgunluk, 2.Optimal, 3.Azami çalışma) tanımladığı, bunlara yol açan nedenler irdelendikten sonra işletmelerin öncelikle kendi çalışma dereceleri hakkında bilgi sahibi olmalarının gerekliliğini vurguladığı bir makalesi bulunmaktadır.¹²⁴ Günümüzde standardizasyon olarak ifade edilen normlaşma meselesi içinde norm tanımı, Avrupa'da oluşumu, faydaları ve türleri (esas, madde ve ölçü normları) örneklerle birlikte, Türkiye'nin endüstride normlama yapma zorunluluğu ve bunun sağlayacağı faydaların anlatıldığı Fuat Örsan tarafından yazılmış “Sanayileşme Davamızda Norm Meselesi” başlıklı bir makale yer almaktadır.¹²⁵ Endüstri işletmelerinde günümüzdeki tabirle “motivasyon nasıl sağlanır” sorusuna yanıt aranan, işçi psikolojisinin verim üzerindeki tesirlerinin ele alındığı Karova'nın “Endüstri İşletmelerinde Çalışma Saikleri” başlıklı makalesi konunun 1940'lı yıllardan bugüne kıyasla değişiminin gözlenebilmesi bakımından ilgi çekicidir.¹²⁶ Ayrıca bu bölüm başlığı altında Karova'nın ücret sistemlerini tanıttığı (parça işi, Harley'in prim, Taylor'un farklı ücret, Gantt'ın mükafatlı ücret, standart zaman planları), zaman incelemelerinin amaçlarını ve sonuçlarını anlattığı, uygulanacak zaman ve hareket etütlerinin nasıl yapılacağını ve işçiyle nasıl paylaşılacağını ifade ettiği bir başka makalesi daha bulunmaktadır.¹²⁷ İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi'nden Alkan'ın öğrencisi Büyükkakıncı da “İş Organizasyonu ile İlgili Kaideler” başlıklı yazı dizisiyle iş organizasyonunda dikkat edilmesi gereken ana esasların (iş planı, emniyet, sürat, iş bölümü) kavram açıklamalarını yapmaktadır.¹²⁸

¹²¹ Işıkpınar, 1944b: 127–129.

¹²² Işıkpınar, 1944c: 155–156.

¹²³ Işıkpınar, 1944d: 87–90.

¹²⁴ Isaac, 1945f: 7–9.

¹²⁵ Örsan, 1947: 39–41.

¹²⁶ Karova, 1946b: 53–56.

¹²⁷ Karova, 1947a: 99–102.

¹²⁸ Büyükkakıncı, 1947: 101–104.

“Enerji İşletme Ekonomisi” bölüm başlığıyla yayınlanan dört yazının tamamı mühendislerce kaleme alınmıştır. Işıkpınar’ın lokomobilli bir elektrik santrali teşkilatında görev alacak personelin görev tanımlarını ve alacakları maaşlara dair açıklamalar yaptığı günümüz deyişiyle insan kaynakları kapsamına giren yazısı¹²⁹ dışında diğer üç yazı tamamen denklem ve matematiksel hesaplardan oluşan, işletmecilerden çok teknik çalışanları ilgilendiren yazılardır.

“Münakalat İşletme Ekonomisi” bölüm başlığını oluşturan Isaac’ın “Telgraf Kodlarının Esasları” başlıklı yazısında işletmelerin artan telgraf maliyetlerinin nasıl azaltılacağı, kısaltma kodları ve kodların iletişim amaçlarına göre nasıl kullanılacağı anlatılmaktadır.¹³⁰

“Sigorta İşletme Ekonomisi” bölüm başlığında; o sıralarda İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi’nde muhasebe öğretmeni (aynı zamanda Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği kurucularından) olan Arkun’un sigortacılıkla ilgili genel bilgi ve tanımlar verdiği yazısı¹³¹ ile sigorta işletmelerini konu alan kuruluş aşamalarına dair bilgilendirmeler yaptığı¹³² iki yazısı bulunmaktadır. Yine aynı okulda ticari hesap öğretmeni olan Gülçür’ün, sigorta muamelelerinin kontrolü üzerinde devletlerin kanunlarla elde etmeye uğraştıkları durumun, sigortacılık için gerekli olup olmadığı ve hangi prensiplere göre ne şekilde uygulanması gerektiğini incelediği bir yazısı¹³³; sosyal sigortaların içeriği, gelir kaynakları ve farklı ülkelerden uygulama örnekleri¹³⁴ ile sosyal sigortalarda mali prensip ve tecrübeleri konu aldığı¹³⁵ toplam üç yazısı yayınlanmıştır.

“Ticaret İşletme Ekonomisi” bölüm başlığında Isaac’ın işletmeler arası ticari muamelelerin esaslarını¹³⁶ (“muamelenin meydana çıkış bakımından tetkiki, emtianın türü, cinsi, kalitesi, satın alınan emtiada miktar, fiyat, ödeme şartları, malın tedariki masrafları, teslim vadesi, emtianın muayenesi ve ihbar meseleleri”) ve çeşitli ticari muamele türlerini örneklerle açıkladığı¹³⁷ iki yazısı yer almaktadır.

“Zirai İşletme Ekonomisi” bölüm başlığı dergi içinde “özel işletme iktisadı” alanının alt dalları içinde en fazla yayının yapıldığı başlık olmuştur. Bu başlık altında yayınlanan yazılar dönemin verileri kullanılarak Türkiye üzerine tespit ve önermelerin yapıldığı, tamamı o zamanın gündemine hitap eden yazılardan oluşmaktadır. Türkiye Şeker Fabrikaları Genel

¹²⁹ Işıkpınar, 1944a: 59–62.

¹³⁰ Isaac, 1945f: 148–152.

¹³¹ Arkun, 1943a: 24–26.

¹³² Arkun, 1943b: 55–57.

¹³³ Gülçür, 1945a: 130–132.

¹³⁴ Gülçür, 1945b: 99–101.

¹³⁵ Gülçür, 1946: 138–140.

¹³⁶ Isaac, 1944a: 100–105.

¹³⁷ Isaac, 1946a: 39–46.

Sekreteri Karova'nın ziraatta maliyet konusunu ele aldığı yazı dizisi¹³⁸ ile Ziraat Bankası'ndan Atasagun'un Toprak Kanunu tasarısında yer alan çiftçi ocağı-tek varis sistemi üzerine değerlendirmeler yaptığı yazısı¹³⁹ dışındaki diğer tüm yazılar Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü İşletme Ekonomisi kürsüsü öğretim üyesi Kazım Köylü tarafından kaleme alınmıştır. Dönem gelişmelerinin dergideki yansımalarının ele alındığı bir sonraki bölümde bu yazılara ayrıca değinilmiştir.

“Kooperatif İşletmeleri” bölüm başlığında Isaac'ın kooperatif işletmelerinin finansmanında öz ve yabancı sermayenin rolü ve önemini ele aldığı, Türkiye'de kooperatifçiliğin henüz gelişme aşamasında olduğu görüşüyle birkaç küçük sanayi kooperatifi haricinde kooperatifçilikten bahsedilemeyeceğini ifade ettiği iki yazısı bulunmaktadır.¹⁴⁰ Diğer yazı ise Ziraat Bankası'ndan iktisat müşaviri İloğlu'nun, Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi sonrası kongre üzerine değerlendirmeler yaptığı, kooperatifçiliğin Avrupa'da doğuşu ve gelişimini özetleyerek Türkiye'de mevcut durumu var olan kooperatiflerin yıllara göre ortak sayısı ve öz sermaye miktarları tablolarıyla ifade ettiği makalesidir.¹⁴¹

“İşletme Organizasyonu” bölüm başlığıyla yayınlanan altı yazının ikisinde Tokay, işletmelerde verimli bir çalışma ortamı için aydınlatmanın önemini, iş kazalarıyla ilişkisini ve ihtiyaca uygun doğru ışıklandırmanın nasıl yapılacağını ABD sigorta şirketleri, Almanya Işık Tekniği Cemiyeti ve Fransa Işıklandırma Üzerine Araştırmalar Merkezi verilerine dayandığı istatistik ve tablolarla anlatmaktadır.¹⁴² Yazarı Karova olan diğer dört yazının ilkinde işletmelerde ücretler servisinin görev alanına giren konularla birlikte, yazı sonunda Türkiye'de kullanılan yöntemlerin de ifade edildiği dönemin mevcut ücretlendirme sistemleri tanıtılmaktadır.¹⁴³ Diğer yazıda işletmelerde satın alma servisinin önemi ve görevleri, bu bölümde çalışacak personelin sahip olması gereken vasıflar ile satın almanın nasıl gerçekleştirileceği konusu ele alınmaktadır.¹⁴⁴ “İş düzenlemesi” başlığıyla çıkan diğer yazısı işletmelerin yönetimi konusunda genel ifadeler içerse de yazıda ifade edilen kimi düşünceler bakımından günümüz şartlarından çok uzaktır:

“Mesela iş bölümünde rasyonelleşme ifratı, veya iş ekonomisinde makineleşmeye doğru yönelmenin meydana getirdiği özel veya kurum içi faydaya karşılık memlekette işsizliği artırma bakımından genel bir zarar ve sosyal bir tehlike meydana gelebilir. Tek üretimden kütle üretimine yol açan bir düzenleme

¹³⁸ Karova, 1943a: 84–86; 1943b: 115–119.

¹³⁹ Atasagun, 1945a: 10–13.

¹⁴⁰ Isaac, 1944b: 129–132; 1944c: 157–159.

¹⁴¹ İloğlu, 1945: 158–160.

¹⁴² Tokay, 1943a: 86–89 ve Tokay, 1944f: 133–138.

¹⁴³ Karova, 1944a: 97–100.

¹⁴⁴ Karova, 1945b: 121–125.

bu suretle insan işini geniş makyasta makineleştirme ve onu tabii bir haktan mahrum etme gibi memleket bünyesi için düşündürücü sosyal bir problem doğurur.”¹⁴⁵

Yönetim konusuna büyük¹⁴⁶ işletmelerin idari yapılanmaları üzerinden bakılan, ideal idare teşkilatının nasıl olması gerektiği sorusuna yanıt aranan Karova’nın diğer yazısı “İdare Teşkilatı”dır.¹⁴⁷ Türkiye’de tek şahıs ticarethanesinden ziyade devlet sermayesi teşekkülleri bulunduğu belirtilerek söz konusu yazının öznesi için daha çok devlet sermayesi teşekküllerine odaklanılmıştır. Sanayi işletmelerinin örgüt yapısı, yöneticilerin vasıfları ve görev alanlarının ifade edildiği bu yazıda örgüt yapılanması ele alınırken, dönemin işletme iktisatçılarının Almanya’da yaptıkları ticari ve teknik ayrımı tartışmalarının, yazıya yansımaları dikkat çekmektedir.¹⁴⁸ Karova, bir işletmede genel müdür olarak atanacak yöneticinin ticari veya teknik hangi altyapıdan yetişmiş olması gerektiği konusundaki görüşlerini, iki alanın da artılarını ve eksilerini belirterek ve işletmenin faaliyet sahasına göre uygun olanın seçilmesini önererek dile getirmiştir.

“Organizasyon Meseleleri” bölüm başlığının tek yazısı olarak değerlendirilebilecek, Tokay’ın “İşletmede Organizasyon” başlıklı yazısında organizasyonun kelime tanımı yapılmakta, işletmede ne anlama geldiği ifade edilmektedir.¹⁴⁹ Basitçe işletmenin ödev ve fonksiyonları, fonksiyonların bölünmesi ve birleştirilmesi, merci, şube teşkili, şubeler arası ilişki ve organizasyon tipleri tanımlanmaktadır. Şubeler arası ilişkileri düzenleyen prensiplerde Taylor ve Fayol’un ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi de yazının dikkat çeken bir özelliğidir.

“Murakebe ve Kontrol” bölüm başlığında yer alan yazılarda işletmelerde denetim konusuyla ilgili temel bilgi ve tanımlar verilmiş; muhasebe denetmenliği mesleği tanıtılmıştır. Devlet Demiryolları ve Liman İşletmeleri’nde hesap mütehassısı olarak çalışan Konrad Engelmann işletmelerde denetleme işinin İşletme Ekonomisi içindeki yeri, önemi ve görevlerini “Modern İşletme Murakabesinin İnkişafı ve Önemi” başlıklı yazısında ele almaktadır.¹⁵⁰ Isaac de envanter kavramını açıkladığı, işletme stoklarının gözden geçirilmesinin amacını ve nasıl yapılacağını anlattığı bir yazısı ile bu bölüm başlığına katkıda bulunmaktadır.¹⁵¹ Alkan’ın işletme tahlili ile işletmenin bünye, faaliyet yapısı ve verimini

¹⁴⁵ Karova, 1945c: 156.

¹⁴⁶ Yazının içeriğindeki ifadelerden anlaşıldığına göre; “büyük” işletme, üretim faaliyetini *küçük sanatlardaki* gibi tek bir kişinin gerçekleştirmediği, zaman içinde büyüyerek teknik personel, muhasebe, idari personel, birçok usta ve çırak ihtiyacı doğuran, böylece iş safhalarına göre çalışan gurupları arasında koordineyi sağlayacak yönetime ihtiyaç duyulan “büyük” endüstri işletmeleridir.

¹⁴⁷ Karova, 1945d: 89–93.

¹⁴⁸ Üsdiken, 2003: 139.

¹⁴⁹ Tokay, 1943b: 37–42.

¹⁵⁰ Engelmann, 1944: 8–11.

¹⁵¹ Isaac, 1945f: 35–38.

tahlil etme amacı taşıyan denetleme anlayışını anlattığı yazısı ve bir denetim mekanizması olarak işletme karşılaştırmalarının işlevini ve nasıl yapıldığını¹⁵², Almanya ve ABD’de verilen önemi belirtmekle birlikte bu denetimin Sümerbank gibi işletmeler topluluğunda kolaylıkla etkin bir şekilde yapılabileceğini¹⁵³ ifade ederek anlattığı iki yazıdan oluşan bir yazı dizisi bulunmaktadır. İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğrencilerinden Büyükkakıncı’nın muhasebe murakıplığı mesleğini, bu mesleğin tarihçesini, birliklerinin farklı ülkelerde oluşumu ve gelişimini ilgili kanunlar ve Avrupalı kaynaklara dayandırarak anlattığı iki yazısı “Murakebe ve Kontrol” bölüm başlığına dâhil diğer yazıları oluşturmaktadır.¹⁵⁴ Büyükkakıncı bu iki yazısında aynı zamanda Türkiye’de bu mesleğe ilgili kanunların getirdiği şartları ve dönemin gündemindeki “Uzman Muhasipler Kanunu Tasarısı”na dair görüşlerini sunmaktadır.¹⁵⁵

“İşletme ve Hukuk” bölüm başlığı altında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Ernst Hirsch yürürlükteki Ticaret Kanunu’nun defter tutma mecburiyetinde olanlar konusundaki 66–86. maddelerini iki yazıdan oluşan yazı dizisinde izah etmektedir.¹⁵⁶

“İşletme ve Konjonktür” bölüm başlığını oluşturan tek yazı olan Özeken’in “İşletme Ekonomisinin Konjonktür Problemleri” başlıklı yazısında fonksiyonlarını başarabilmek için içinde bulunduğu iktisadi çevre ve piyasanın şartlarına uyum zorunluluğunda olan işletmelerin konjonktür dalgalanmalarıyla olan ilişkilerinin içeriği ve önemi anlatılmaktadır.¹⁵⁷

“İşletme ve Kuruluş Yeri” bölüm başlığı altında; Nomal’ın işletmelerin kuruluş yeri seçimleri ile ilgili çeşitli işkollarına göre hazırlanmış Alman kaynaklarına dayandığı teorik bilgiler ile alıcılara olan mesafe, çalışan ücretleri ve vergi ödemelerindeki farklılıklar, işçilerin ikametgâhının iş yerine olan mesafeleri gibi hususlarda tesis yerinin İşletme Ekonomisi bakımından önem taşıyan yönlerini çeşitli dünya şehirlerinden örnekler vererek anlattığı iki yazıdan oluşan yazı dizisi bulunmaktadır.¹⁵⁸

“Harp Sonrası İşletmeler” bölüm başlığında İkinci Dünya Savaşı sonrası değişecek ekonomik şartlara hazırlık amacıyla rehber niteliğinde yazılmış dört yazı bulunmaktadır. Işıkpınar’ın ABD’de sanayiciler tarafından hazırlanan harp sonrası için yapılacak hazırlıklar üzerine yazılmış raporun çevirisi üzerinden bilgiler verdiği iki yazıdan oluşan yazı dizisi

¹⁵² Alkan, 1947f: 117–119.

¹⁵³ Alkan, 1947g: 150–152.

¹⁵⁴ Büyükkakıncı, 1948b: 165–168.

¹⁵⁵ Büyükkakıncı, 1948c: 5–13.

¹⁵⁶ Hirsch, 1943a: 68–72; 1943b: 104–108.

¹⁵⁷ Özeken, 1946: 82–85.

¹⁵⁸ Nomal, 1944a: 146–147; 1944b: 175–177.

bulunmaktadır.¹⁵⁹ Bu raporun içeriğinde, endüstri işletmelerinde harp sonrası hazırlıkları kapsamında piyasa ve yeni ürünlerin incelenerek bir üretim programı ile satış teşkilatının gözden geçirilerek satış tahminlerinin yapıldığı bir satış programı hazırlanmasının yanı sıra işletmenin başarısı için öneriler, muhtaç olunan personel miktarının tahmini, memur, işçi, mühendislik, satış ve büro memurları yetiştirilmesi konularında izlenecek yollar anlatılmaktadır. Karova'nın Türkiye'de mevcut işletmeciliğe dair tespit ve önermelerle birlikte savaş ekonomisinin işletme faaliyetlerine etkisini ve savaş sonu düzenlemelerinin hassas noktalarını belirtmesi bakımından savaş şartlarında işletme ekonomisi faaliyetlerine hâkim miktar ekonomisinin (ölçek ekonomisinin) özelliklerini açıkladığı bir yazısı bulunmaktadır.¹⁶⁰ Bu bölüm başlığı altında yayınlanan Tokay'ın "Milli Endüstrinin Devlet Yardımı ile Rasyonelleştirilmesi" başlıklı yazısı, İşletme Mecmuası'nın üstlendiği yurt genelinde işletmecilere rehber olma gayesini derginin tüm yazıları içinde belki de en iyi yansıtan yazıdır.¹⁶¹ Bütün bir memleket endüstrisinin daha rasyonel ve daha verimli çalışmasını sağlayacak bir devlet yardım ve denetiminin imkân ve şartları, yazının konusunu oluşturmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonunda milli endüstrinin durumunu ortaya koymakla yazısına başlayan Tokay, Türkiye endüstrisinin revizyonu için ABD'de Birinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan iktisadi buhranı atlatmakta uygulanan Hoover Planı'nın uyarlamasını yapmaktadır. Stratejik planlama anlayışıyla rakiplere göre işletmeyi anahtar performans göstergeleri açısından kıyaslama ve buna göre eylem tasarlama; çeşitli performans metrikleri vb. barındıran yazıda, savaş sonrası yeniden rekabet edebilir bir endüstri yaratma çabası yalın bir şekilde görülmektedir.

"İşletmede İnsan" bölüm başlığı altında iki yazı yer almaktadır. Işıkpınar'ın "Personel Teşkilatı" başlıklı yazısında personel dairesi teşkilatının faaliyet sahaları ve şubelerinin görevleri anlatılarak, bir fabrika idaresi için gelişim ve başarının sağlanmasında bu teşkilata önem verilmesinin gerekliliği belirtilmektedir.¹⁶² Ayrıca yazıda, Türkiye gibi yeni sanayileşen bir memlekette asırlardan beri ziraat ile meşgul bir kitleden işçi sınıfı yaratmanın mecburiyeti ve bunda personel dairelerinin yüklendiği sorumluluk vurgulanmaktadır. Bu bölüm başlığı altındaki diğer yazı olan Büyükkakıncı'nın "İşçi Seçimi ve Rasyonel Çalıştırılması Meseleleri" başlıklı yazıda da, işçi seçiminde dikkat edilen etkenler ile kullanılan psikoteknik ve diğer usuller anlatılmaktadır.¹⁶³ Ayrıca bu alanda çalışan Taylor, Fayol, Ford, Binet, Simon, Terman ve Münsterberg'in çalışmalarına dair düşünceler ifade edilmektedir.

¹⁵⁹ Işıkpınar, 1945a: 144-148; 1945b: 3-7.

¹⁶⁰ Karova, 1945a: 32-34.

¹⁶¹ Tokay, 1946b: 27-38.

¹⁶² Işıkpınar, 1943a: 26-30.

¹⁶³ Büyükkakıncı, 1948a: 69-74.

“Mesleki Öğretim” bölüm başlığı altındaki yazılarda işletme iktisadı, ticari öğretime dair yurttan ve dünyadan bilgiler ve haberler verilmektedir. Tokay’ın iki yazıdan oluşan “Dünya Yüksek İktisat ve Ticaret Mektepleri” başlıklı yazı dizisinde üniversite ve yüksek ticaret mektebi karşılaştırmasının ardından birçok Avrupa ülkesi, ABD ve Japonya’da öğretim uygulamaları, yüksek iktisat ve ticaret mektepleri tarihçeleriyle tanıtılmaktadır.¹⁶⁴ Tokay “Teknik Üniversite ve Yüksek Teknik Okullarımızda İşletme Enstitüleri” başlıklı diğer yazısında yüksek mühendis ve vasıflarını tanımladıktan sonra teknik, ekonomi ve organizasyon arasındaki ilgiyi ortaya koyarak teknik okullarda kurulacak bir enstitü çatısı altında İşletme Ekonomisi eğitiminin gerekliliğini savunmaktadır.¹⁶⁵ Alkan’ın, Türkiye’deki ticari öğretime ilgili mevcut durum ve yapılacak okullardan haberler verdiği “Ticaret Öğretim Davamız” başlıklı yazısı, bu bölüm başlığına katkı sağlamaktadır.¹⁶⁶ Turhan Veldet’in “Mısır’da Yüksek Ticaret Öğretimi” başlıklı yazısında, mesleki tetkik amacıyla gidilen Mısır’daki Kahire Yüksek Ticaret Okulu’nun eğitim yapısı, müfredat içeriği incelenmektedir.¹⁶⁷ Övgülerle birlikte, Türkiye ile ders müfredatı kıyaslaması yapılan okulda Mal Bilgisi ve Teknoloji kürsüsünün bulunmayışı eksiklik olarak eleştirilmektedir. Yazarı belli olmayan “İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi” başlıklı diğer yazıda kuruluşundan o tarihe kadar okulun amacı ve yaşadığı gelişmeler anlatılmaktadır.¹⁶⁸

“Mesleki Varlığımız” bölüm başlığını oluşturan tek yazı olan Atasagun’un “Türkiye Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Birliği” başlıklı yazısında 1942 yılında kurulan birliğin amacı nizamnamesine göre madde madde açıklanmaktadır.¹⁶⁹ Yazının başında ifade edilen övgüler yerini sonlara doğru, birliğin teşekkülüne yeni bir şekil ve bünye verilmesi üzerine ağır ve fakat yapıcı eleştirilere bırakmaktadır.

“Sosyal Hayat ve İşletme” bölüm başlığını oluşturan tek yazı olan, Milli Reassürans’dan Yazıcı’nın “İçtimai Emniyet” başlıklı makalesinde sosyal sigortaların tanımları yapılmakta, tarihçeleri ve Batı ülkelerinde uygulanışları örnekleriyle anlatılmaktadır.¹⁷⁰ Bu makaleye önem kazandıran durum ise yazıldığı o tarihlerde henüz Türkiye’de bir sosyal güvenlik sisteminin olmayışındır. Makalenin içeriğinde İngiltere’de ulusal sigorta sisteminin ve ulusal sağlık sisteminin genişlemesine kaynaklık ederek sosyal sigorta sisteminin kurulmasını sağlayan Aralık 1942 tarihli Beveridge raporu ile ABD’deki muadili 1943 başlarında yayınlanan Roosevelt Planı’na atıf yapılmaktadır. Türkiye’nin kendi

¹⁶⁴ Tokay, 1944d: 159–162 ve 1944e: 11–13.

¹⁶⁵ Tokay, 1945c: 161–164.

¹⁶⁶ Alkan, 1945a: 101–102.

¹⁶⁷ Veldet, 1947: 89–90.

¹⁶⁸ Derginin 10/1947 tarihli 6. sayısında 168–170 sayfalarında yer almaktadır.

¹⁶⁹ Atasagun, 1945b: 126–130.

¹⁷⁰ Yazıcı, 1943: 33–36.

sosyal güvenlik sistemini Haziran 1945 tarihinde Çalışma Bakanlığı'nın kurulması ve sonrasında Beveridge raporundan esinlenilerek çıkarılan ilgili kanunlarla¹⁷¹ kurduğu göz önünde bulundurulduğunda Yazıcı'nın makalesi ayrı bir anlam kazanmaktadır.

“İşletmelerimizden Akisler” bölüm başlığı haber niteliğinde yazılardan oluşmaktadır. “İzmit Kâğıt Fabrikası” başlıklı yazısında Alkan, dönemin Türkiye’inde İşletme Ekonomisi ilkelerinin uygulandığı iyi bir örnek olarak fabrikadan haberler vermektedir.¹⁷² Fabrikanın İşletme Ekonomisi esas ve prensiplerine uyularak idare edilmeye başlandığı belirtilerek, mevcut gelişmelerle (yapılan iş programıyla sağlanan randıman artışı, Türk uzmanların yabancıların yerini alışı) ilgili haberlere yer verilmektedir. 1937–1942 seneleri arası fabrikanın imalat verileri tablosu (fiili, nisbi imalatları (ton), iş saati, iş saati başına imal olunan kilo) ve fabrikanın hazırladığı talimat tablosu bilgileriyle anlatım desteklenmektedir. Cevdet Baykal’ın “Selüloz Sanayii Müessesesinin Yeni İşletmeleri-Hesap Devresi Toplantıları” başlıklı yazısında Sümerbank bünyesinde İstanbul’da kurulan Klor-Alkali fabrikasının faaliyete başlaması ve yine Sümerbank bünyesinde İzmit’de yeni açılan kâğıt ve selüloz fabrikalarının açılışı ve çalışmalarının haberi verilmektedir.¹⁷³ Tokay tarafından kaleme alınan “Ayancık Devlet Orman İşletmesi” yazısında işletmenin yeri ve tarihçesi, ormanı, fabrikası, nakil ve içtimai tesisatı ile üretim faaliyetleri ve ürünleri hakkında genel bilgiler verilerek bir devlet orman işletmesi tanıtılmaktadır.¹⁷⁴ Yazarı belli olmayan “Sümerbank Sergisi” başlıklı yazıda Sümerbank’ın 10. faaliyet yılı sebebiyle Ankara’da Sergievi’nde açılan sergi 4 fotoğraf ile haber yapılmaktadır.¹⁷⁵

“Tarihi Tetkikler” bölüm başlığını oluşturan tek yazı olan Ete’nin “Türkiye’de İşletme Ekonomisi İlmi” başlıklı yazısında Türkiye’de İşletme Ekonomisi öğretimi yapan okullar, hocaları, dersler, İşletme Ekonomisi alanında yayınlanmış yayınlar ve Türkiye’de bu ilmin uygulanışına dair bilgilendirme yapılmaktadır.¹⁷⁶

Tek yazıdan oluşan bir diğer bölüm başlığı “Milli İşletmeler Kurucusu”nda Ziraat Bankası ve Emniyet Sandığı kurucusu Ahmet Mithat Paşa’nın, 60. ölüm yıldönümü münasebetiyle hayatı ve hizmetleri tanıtılmaktadır.¹⁷⁷

“Pratik Büro Bilgileri” bölüm başlığında “H.T.”¹⁷⁸ tarafından yazılan iki yazı bulunmaktadır. Derginin ilk sayısındaki “Büro Makinelerimizi Nasıl Kullanalım?” başlıklı

¹⁷¹ Tekeli ve İlkin, 2014b: 255.

¹⁷² Alkan, 1944e: 148–150.

¹⁷³ Baykal, 1944: 28.

¹⁷⁴ Tokay, 1947: 129–133.

¹⁷⁵ Derginin 07–08/1944 tarihli 8. sayısının 53. sayfasında yer almaktadır.

¹⁷⁶ Ete, 1943a: 108–111.

¹⁷⁷ Derginin 07–08/1944 tarihli 8. sayısının 51, 52 ve 54. sayfalarında yer almaktadır.

¹⁷⁸ Hayri Tokay olarak tahmin edilmektedir.

yazıda, İkinci Dünya Savaşı ile birlikte “işletmelerin iktisadilik tedbirlerine ilaveten ülkemizde de yeni tasarruf tedbirleri kapsamında” yazıldığı ifadesiyle yazı, kalemtırış, teksir, cemi makineleri gibi ofiste kullanılan araçlar hakkında kullanım tavsiyeleri verilmektedir.¹⁷⁹ “Makinede Yazılan Çok Suretli Sayıların Sıraya Konması” başlıklı diğer bir yazıda da tamamen pratik amaca hizmete yönelik basitçe daktilo suretlerini sıraya koyma anlatılmaktadır.¹⁸⁰

Dergide “İşletme Ekonomisi Semineri” bölüm başlığıyla, İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğrencilerinin seminer çalışmaları derginin üçüncü yılı, 22. sayı itibariyle yayınlanmaya başlamıştır. Bu başlık altındaki yazılar, her biri müteakip ayda yayınlanan yazı dizisi şeklinde yayınlanmıştır. Okulun ikinci sınıf öğrencilerinden Karagözoğlu ve Süslü sırasıyla genel, endüstri, banka, ticaret, ulaştırma ve sigorta işletme ekonomisi alanlarında Türkiye’de yayınlanmış eserleri “Türkiye’de İşletme Ekonomisi Literatürü” başlıklı üç yazıdan oluşan bir yazı dizisi halinde yayınlamışlardır.¹⁸¹ Öğrencilerden Dimitri Markooğlu, “İşletmelerde Risk ve Muhatara” başlıklı yazı dizisinde işletmelerde risk kavramını açıklayarak işletme içi ve dışı riskleri tanımlamakta, risklere karşı alınacak önlemleri ele almaktadır.¹⁸² Öğrencilerden Talat Doğan’ın iki yazıdan oluşan “Osmanlı İmparatorluğunda Endüstri İşletmelerinin Durumu Hakkında Bir İnceleme” başlıklı yazı dizisinde, kuruluşundan başlayarak Cumhuriyete kadar gerçekleşen tarih safhalarında endüstrileşememe nedenleri özetlenmektedir.¹⁸³ Aynı zamanda Türkiye’nin sanayileşememe nedenlerini ortaya koyan yazı dizisinde "Memaliki Osmaniye’de Anonim Şirketler" adlı eser kaynak gösterilerek Osmanlı’da kurulan sınai şirketler tablo halinde gösterilmektedir. Yayınlanmasına başladığı Kasım 1947’de, dönemin önemli gündem maddelerinden devletçilik tartışmalarının yaşandığı sırada, öğrencilerden Mehmet Başgöze dört yazıdan oluşan “Türkiye’de Sinaî Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları” başlıklı yazı dizisinde öncelikle devletin sanayiye müdahale şekil ve yollarını teorik olarak Almanya, ABD, İngiltere ve Rusya’da devlet-sanayi ilişkileri örnekleriyle anlatmaktadır.¹⁸⁴ Dizinin ikinci yazısında Türkiye’de devletin sanayi ile olan ilişkisi ve bilhassa Cumhuriyet sonrası gelişmeler tarih sırasıyla aktarılmaktadır.¹⁸⁵ Üçüncü yazıda, Türkiye’de sanayiye devlet müdahalesi hakkında farklı kesimlerden görüşleri yansıtmak adına dergi yazarlarından Alkan ve Isaac, İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi müdürü, bir Bursa milletvekili, bir kumaş fabrikatörü, bir tuhafiyeye fabrikatörü ve bir

¹⁷⁹ Derginin 05-06/1943 tarihli 1. sayısının 36. sayfasında yer almaktadır.

¹⁸⁰ Derginin 11-12/1943 tarihli 4. sayısının 122. sayfasında yer almaktadır.

¹⁸¹ Karagözoğlu ve Süslü, 1946: 91-93; 1947a: 112-114; 1947b: 136-139.

¹⁸² Markooğlu, 1947a: 11-18; 1947b: 27-28; 1947c: 41-43.

¹⁸³ Doğan, 1947a: 59-61; 1947b: 73-75.

¹⁸⁴ Başgöze, 1947a: 91-93.

¹⁸⁵ Başgöze, 1947b: 122-124.

mamul bakır imalatçısının katıldığı 6 sorudan oluşan açık uçlu anketin sonuçları yayınlanmaktadır.¹⁸⁶ Dizinin son yazısında yapılan incelemede bir sonuca varılmakta ve “devlet işletmeciliği ve devlet himayesinin memleketimiz için bir zaruret olduğu” ifade edilmektedir.¹⁸⁷ İşletme seminerleri kapsamındaki son yazı dizisi öğrencilerden Hürrem Özger’in beş yazıdan oluşan “İstanbul’da Çikolata Sanayi” başlıklı yazı dizisidir. Özger öncelikle çikolata sanayinin tarihçesini ve Türkiye’deki kısa geçmişini anlattıktan sonra çikolatanın piyasası, ticareti ve kalitesi üzerine bilgiler vermektedir.¹⁸⁸ İkinci ve üçüncü yazılarında Türkiye’de mevcut çikolata fabrikaları, faaliyetlerine ait bazı rakamlar ve yıllara göre ürettikleri çikolata miktarlarıyla birlikte çikolatanın üretim aşamaları anlatılmaktadır.¹⁸⁹ Dizinin son iki yazısında Türkiye’de çikolata sanayisinde faaliyet gösteren Nestle firmasına ait İstanbul’daki fabrikanın endüstri işletme ekonomisi bakımından bir incelemesi yapılmaktadır. İncelemede fabrikanın; kuruluş tarihi, kuruluş meseleleri, organizasyon, üretim faaliyeti, sürüm şekilleri ve satış, sosyal yardım ve işçi meseleleri, sıhhi vaziyet ve temizlik, standardizasyon ve normlama konuları sırasıyla alt başlıklar halinde ele alınmaktadır.¹⁹⁰

Dergi sayılarının genelde son kısmında yer alan “Mesleki Yayın” bölüm başlığında dergiye gönderilen İşletme Ekonomisi alanında yeni yayınlanmış eserlerin tanıtımı yapılmaktadır. Bu bölümde yayınlanan 22 yazıdan 10’unda İsmet Alkan ve Aslan Yazman tarafından çıkarılan İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi’nin yayınlanan fasiküllerine dair haberler verilmektedir. Bu fasiküller, memlekette iktisadi alanda yeterli bilginin olmamasından hareketle, ticari ve iktisadi bilginin halka yayılması amacıyla aylık fasiküller halinde yayınlanmıştır. Halkın ve aydınların, o dönemin çoğu A harfini dahi geçemeyen ansiklopedilerine güvensizlik duyduğu bir ortamda İşletme Mecmuası’nda çıkan bu tanıtıcı fasiküller yol açıcı olmuştur.¹⁹¹ Bunun yanında kitap eleştirilerinin yapıldığı ve iş dünyasını ilgilendirebilecek yeni çıkan dergilerden de haberdar eden yazılara da yer verilmiştir.

“Meşhur İşletme Ekonomistleri” bölüm başlığıyla İşletme Ekonomisi alanında önemli çalışmalar yaparak gelişime katkı sağlamış akademik camiadan ve uygulanma dünyasından ünlü kişilerinin hayatları, çalışmaları ve eserleri tanıtılmaktadır. Olağan bir özgeçmiş anlatımının yapıldığı yazılar içinde dikkat çeken, Alkan’ın Almanya’daki hocalarından “Friedrich Leitner”i tanıttığı yazısıdır. Alkan bu yazısında minnet ve şükran ifadeleriyle anlattığı hocasıyla ilgili bir anısını aktarmaktadır. Anısında, Almanya’dan Türkiye’ye davet

¹⁸⁶ Başgöze, 1947c: 137–140.

¹⁸⁷ Başgöze, 1948: 154–155.

¹⁸⁸ Özger, 1948a: 24–27.

¹⁸⁹ Özger, 1948b: 42–43; 1948c: 58–60.

¹⁹⁰ Özger, 1948d: 74–77; 1948e: 90–93.

¹⁹¹ Yazman, 1963: 62.

edilen hocaların mukavelesinde Türkçe öğretim yapma zorunluluğu olduğundan Leitner'in Türkçe bilmediği için gelmekten çekindiğini anlatmaktadır. Fakat o güne baktığında bunun yersiz olduğunu söylemediği ve hocasına “korkmayın, çekinmeyin, gidin, bizde bunlara pek bakılmaz, şarta, kayda önem verilmez” demeyerek ısrarcı olmadığı için yaşadığı pişmanlığı samimi bir üslupla ifade etmektedir.¹⁹²

Derginin bölüm başlıkları içinde en fazla içeriğe sahip “Başyazılar”, açıklayıcı anlatımdan uzak, dönemin gelişmelerinin en fazla konu edildiği tartışmacı anlatımı belirgin yazıları içerdiği için bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

2.2 Dönemin Gelişmelerinin Dergideki Yansımaları

Türkiye’de her ne kadar muhasebe ağırlıklı olsa da, işletme başlığıyla genel bir kapsam iddia eden ilk dergi olma özelliği taşıyan İşletme Mecmuası’nın tarihsel bir önemi olduğu açıktır.¹⁹³ Akademik dünyaya ve iş dünyasına ilişkin bilgilerin verildiği yazıların payı az olsa da, derginin çıkarıldığı döneme dair, Türkiye’nin zihni ve bilimsel gelişim seyrini sunacak çıkarımların elde edildiği bulgular arka plan bilgileriyle birlikte izleyen bölümde verilmeye çalışılmıştır.

2.2.1 Zirai Meselelerin Ele Alınması

İşletme Mecmuası’nda yayınlanan makaleler içinde doğrudan Türkiye’yi konu alanların önemli bir kısmı, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünde Zirai İşletme Ekonomisi kürsüsünün başında bulunan Almanya’dan doktoralı Kazım Köylü’nün kaleme aldığı yazılardır. Türkiye’de dönemin zirai işletmelerinin mercek altına alındığı bu yazılarda, mevcut zirai işletmeler yapılan resmi araştırmaların sonuçlarından elde edilen verilere göre incelenmekte ve öneriler getirilmektedir. Derginin ilk iki sayısında Türkiye’deki mevcut zirai işletmelerin ana özellikleri ve bu özellikleri belirleyen etkenler ile mevcut zirai işletmelerin büyüklükleri ve bu büyüklüğe etken nedenler ele alınmaktadır.¹⁹⁴ Ziraat Vekâleti ve Yüksek Ziraat Enstitüsü tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, Türkiye’de ziraat yapılan arazilerin genişliklerine göre tasnifi, farklı büyüklükte zirai işletmelerin sayıları ve arazi büyüklükleri iki makaleden oluşan ayrı bir yazı dizisinde ele alınmaktadır.¹⁹⁵ Bu yazı dizisini müteakip, büyük¹⁹⁶ zirai işletmelerinin var olmasını engelleyen etkenler ile mevcut büyük işletmelerin var olmasını sağlayan durum incelenmekte, zirai işletme ölçeğinin büyütülmesi

¹⁹² Alkan, 1946c: 47-49.

¹⁹³ Üsdiken ve Erçek, 2009: 82.

¹⁹⁴ Köylü, 1943a: 30-33; 1943b: 60-63.

¹⁹⁵ Köylü, 1944a: 139-141; 1944b: 171-173.

¹⁹⁶ Köylü, 1944d: 49. Arazi genişliği 5000 dekar üzerindeki zirai işletmeler “büyük” kabul edilmektedir.

ve bunun sağlayacağı iktisadi ve sosyal faydalarla önemine vurgu yapılmaktadır.¹⁹⁷ Ardı sıra gelen sayılarda Türkiye'deki büyük ziraat işletmelerinin sayıları ve arazi genişlikleri verilmekte; işletmeler bulundukları yerlere, işledikleri genel arazi miktarına ve sahipliklerine (devlet, şirket, şahıs) göre genel bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.¹⁹⁸

Temelinde arazi mülkiyetleri konusunun mercek altında alındığı bu makalelerle ilgili göz önünde bulundurulması gereken husus, içeriklerinin dayandırıldığı 'tarımda üretime dair başlıca göstergeleri yansıtan istatistikî verilerin', Cumhuriyet'in kurucu iradesinin arazi mülkiyetinin dağılımını değiştirme sinyalleri vermesiyle birlikte, bazı kamu kuruluşlarının mevcut durumu araştırma amacıyla yaptıkları anketlerin sonucuyla elde edilmiş olmalarıdır. Bu anket çalışmalarıyla ilgili olarak Tezel, "siyasal kadroların niyetlerini sezen büyük arazi sahiplerinin varlıklarını küçük göstermek için ellerinden geleni yapmaları" nedeniyle 1930'ların sonu 1940'ların başında sürdürülen bu araştırmaların büyük arazi mülklerinin sayısı ve alanlarını göstermede eksik sonuçlar verdiğini, ancak yine de bu anket çalışmalarının sonuçlarının ilgili diğer çalışmaların sonuçlarıyla düzeltilip tamamlandığında bahsi geçen dönem için Türkiye'deki büyük arazi mülklerinin durumu hakkında bilgi verebileceğini belirtmektedir.¹⁹⁹ Zira Köylü de, "Büyük Ziraat İşletmelerinin Genişlikleri ve Miktarı" başlıklı yazısında, verilerinin kaynağı olarak gösterdiği birincisi 1934-1935 senesinde İktisadiyat Enstitüsü tarafından Ziraat Vekâleti yoluyla ve ikincisi bizzat Ziraat Vekâleti Ziraat Umum Müdürlükleri tarafından yaptırılan iki anketten söz etmekte; birinci anketin eksiklerinin ikinci anket ile tamamlandığı, her ikisinde eksik kalanlar ve şüpheli cevapların yerinde yapılan araştırmalarla düzeltildiği, düzeltilmesine imkân olmayan noktaların da incelemede kullanılmadığı bilgisini vermektedir.²⁰⁰

Köylü, vakıf arazilerini incelediği bir diğer yazı dizisinde Türkiye'de arazi kavramının tarihçesini Selçuklular zamanından başlayarak ele almakta; vakıf arazilerinin geçmişini ve günümüzdeki durumları hakkında miktar, genişlik, tür, yer ve yayılma alanlarına göre Evkaf Umum Müdürlüğü, Ormancılık, Meyvecilik ve İktisadiyat Enstitüleri verilerine dayanarak bilgi vermektedir. Dizinin ikinci yazısında, farklı vakıf arazi türlerinde (orman işletmeleri, zeytinlikler, çiftlikler, müteferrik arazi işletmeleri) yer alan işletmelerin genel yapısı ve çalışma şekilleri hakkında (Antalya'da Murat Paşa vakıf arazisinde yapılan çalışmalar, Giresun orman işletmeleri, Vakıf zeytinlikleri işletme idaresi örnekleri üzerinden) bilgiler

¹⁹⁷ Köylü, 1944c: 24-26.

¹⁹⁸ Köylü, 1944d: 49-50; 1944e: 77-79.

¹⁹⁹ Tezel, 2002: 360.

²⁰⁰ Köylü, 1944d: 50.

istatistikî verilerle verilmekte ve vakıf arazisi şeklindeki işletmelerin daha verimli hale getirilebilmesi için yönetsel öneriler sunulmaktadır.²⁰¹

Günümüzde okunduğunda olağan inceleme yazıları olarak görülebilecek bu makaleler, döneminin şartları göz önüne alındığında önemi daha da belirginleşen çalışmalardır. Ziraat, yeni rejimin erken dönemleri sayılabilecek o günler için ekonomik girdi yaratacak temel bir mecradan çok milli bir mesele, dolayısıyla Cumhuriyet kadrolarınca bir rejim davası olarak ele alınmaktadır. Nitekim ziraat, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra olduğu gibi İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra da milli kurtuluş hareketlerini başaran ülkelerde köy, köylü ve zirai meseleleriyle en başta ele alınan konulardan olmuştur. “Türkiye’de ise, köy, köylü ve zirai yapı meseleleri bir bütün olarak, hiçbir zaman, ne ele alınmış, ne düşünürünü, ne hareket adamını bulmuştur”²⁰². Şevket Süreyya Aydemir’in anlatımı, bu dönemin meseleye bakış açısına dair ipuçları vermektedir:

“1931’de Ankara’da, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti önderliği ile toplanan Birinci İktisat Kongresi’nin ihtisas raporlarını da bir materyal olarak kaydetmeliyiz. Fakat bu kongreye gidilir ve bu raporlar hazırlanırken bile Türkiye’de ve bizzat Ziraat Vekâleti, ziraatçı uzmanlar çevresinde bir zirai siyaset anlamının ne kadar yadırgandığını açığa vuran nice misallerle karşılaşıldığını hatırlatırım. Kendisinden, mesela toprak veya ormancılık siyasetimiz hakkında rapor istenen bir hoca veya ziraatçiden:

- Ben siyasetle meşgul olmam, ben memurum!

şeklinde cevaplar alındığını hatırlıyorum. Hulasa Türkiye’nin zirai yapı meselelerinde yazar ve düşünür vermemesi, Türkiye’de ziraat siyasetinin ve ziraat alanında reform davalarının kısır ve verimsiz kalmasında büyük amil olmuştur.”²⁰³

Bu bağlamda, Köylü’nün İktisadiyat Enstitüsü istatistikleri, Ziraat Vekâleti araştırmaları, Evkaf Umum Müdürlüğü gibi birincil kaynaklardan alınan verilere dayanarak Türkiye’nin zirai görünümünü ortaya koyduğu, mevcut sorunlarını ele alarak önermelerde bulunduğu yazıların, derginin “yurt içinde üzerine aldığı büyük ve şerefli ödevi başarma”²⁰⁴ iddiasını destekleyen ve yazıldığı dönem için önemini perçinleyen mahiyette oldukları söylenebilir.

1945 yılında Türkiye gündeminin en belirgin konularından biri olan, başlıca topraksız veya yeter derece toprağı olmayan köylüye toprak dağıtılmasını, dağınık toprakların toplulaştırılması ve veraset yoluyla toprakların parçalanmasının önlenmesini sağlayacak Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu (Toprak Kanunu) İşletme Mecmuası’nda sadece bir makaleye konu edilmiştir. Derginin Mayıs-Haziran 1945 sayısında Ziraat Bankası’ndan Yusuf

²⁰¹ Köylü, 1945a: 43-45; 1945b: 67-69.

²⁰² Aydemir, 1967: 60.

²⁰³ Aydemir, 1967: 61.

²⁰⁴ Alkan, 1943a: 2.

Saim Atasagun'un "Ziraat İşletmeleri ve Çiftçi Ocağı Meselesi" başlıklı bu makalesinde tasarı halindeki Toprak Kanunu'nun geneli değil, bir bölümü olan veraset yoluyla toprakların parçalanarak küçülmesini önleyecek tek varis (çiftçi ocağı) sisteminin sakıncaları irdelenmektedir. Çiftçi ocağı sistemiyle, bir çiftçi ailesinin geçimine ve aile bireylerinin iş güçlerinin değerlendirilmesine yeter genişlikteki ziraat arazisinin, üzerindeki bütün gayrimenkul varlıklarla ve işletmeye ait her türlü zirai menkul kıymetlerle birlikte muhafaza olunması, sahibinin sağlığında parçalanarak satılmaması, ölümü halinde de mirasçılar arasında bölünmemesi, olduğu gibi tek bir varise kalması amaçlanmaktaydı. Arazinin doğrudan doğruya sahibi tarafından işletilmesini gözetten bir işletme rejiminin karşılığı olan bu sistemle; benimsenmesi mümkün olmayan başkasının toprağının işlendiği, verimli üretime engel ortakçılık sistemi tasfiye edilecek, "toprağına bağlı, köklü, kendi mülküne dayanan müstakil bir çiftçi kitlesi" oluşturulacaktı.²⁰⁵ Atasagun, makalesinde öncelikle Fransız İhtilâli ve 19. yy. iktisadi liberalizmiyle birlikte kazanılan toprak mülkiyeti hakkını serbest ve şahsi temellere oturtan serbest rejimin kalkınmayı sağlayan ilerletici etkilerini ve kısaca zararlı sonuçlarını anlatmaktadır. Sonrasında uygulanması düşünülen tek varis (çiftçi ocağı) sisteminin mahzurları ve yaratacağı olumsuzlukları Türkiye toplumuyla ilişkili şahsi değerlendirmeleriyle madde madde açıkladıktan sonra, "umulan bir faydaya mukabil bazı zararlar doğurabilecek bir mahiyet arz etmektedir" ifadesiyle çiftçi ocağı sistemine karşı bir tavır almaktadır.²⁰⁶ İlerleyen süreçte de tek parti döneminin en uzun ve sert tartışmalarıyla Türk siyasi yaşamında bir kırılmaya yol açacak Toprak Kanunu'nun, çiftçi ocağı oluşturulmasına ilişkin maddeleri tasarıdan çıkarılmıştır.

2.2.2 "Milli İşletmecilik" Kavramı

İşletme Mecmuası sayılarında "işletmeci gözile" başlığı altında yer alan başyazılar dönemin Türkiye'si hakkında en fazla fikir veren yazıları oluşturmaktadır.²⁰⁷

Hayri Tokay'ın 13. sayıda "İşletmelerimizin Harpsunu Meseleleri" ile 22. sayıda "Yeni Hükümet Beyannamesi ve İşletmeciliğimiz" başlıklı dönemin ülke gündemindeki konulara dair fikir tartışmalarının yapıldığı iki başyazısı haricinde kalan bütün yazılar derginin ilk sayısından son sayısına kadar yazı işleri müdürlüğünü yapan İsmet Alkan tarafından kaleme alınmıştır.²⁰⁸

²⁰⁵ Tekeli ve İlkin, 2014b: 155–156.

²⁰⁶ Atasagun, 1945a: 13.

²⁰⁷ İkinci sayısı hariçtir. Ayrıca, ilk sayının "Çıkarken" ve yedinci sayının "İkinci yıla girerken" başlıklı yazılarında "işletmeci gözile" ifadesi olmasa da başyazı olarak kabul edilmiştir.

²⁰⁸ Sadece "Çıkarken" başlıklı başyazıda; yazar adı bulunmamaktadır, "İşletme" ibaresi konulmuştur.

Alkan'ın başyazıları incelendiğinde genelinde göze çarpan husus, tanımlayıp önemini belirttiği konuların neredeyse tamamını “milli işletmecilik” ile ilişkilendirmesidir. Alkan'ın tanımladığı “milli işletmeler”, “genç Türkiye Cumhuriyeti'nin 20 yıl içinde iktisadi alandaki kalkınma ve ilerlemesinin tabii bir neticesi olarak meydana çıkmış, bugünkü ekonomik varlığımızın, kudretimizin ve gücümüzün temeli ve mümessilleri sıfatile büyük bir önem ve değer arz eden iktisadi cüzütamlardır.”²⁰⁹ Şekli ve bünyesi itibariyle başta devlet işletmeleri olmak üzere hususi işletmelerin varlığından oluşmaktadır. Yaratılmasında zorunluluğun, ihtiyacın ve yurdumuzun hususiyetlerinin sonucu olarak hususi teşebbüsten ziyade devletin hissesi daha büyüktür.²¹⁰ Alkan için, yazılarında söz ettiği işletme ekonomisinin mevzuları arasında yer alan rasyonellik, iyi elemanların seçimi ve çalıştırılması, maliyet hesabı, iş organizasyonu vb. tüm kavramlar ve eylemler “milli işletmelerimiz” için gereklidir, önemlidir ve hayatidir. İşletme iktisadı mevzularının öznesi olan işletmenin pratikte ve gerçek hayatta karşılığı onun anlatımında daima “milli işletmeler”dir.

Alkan'ın yazılarında işletmelere “milli” bakışına etken, iktisat politikalarının Cumhuriyet rejiminde ilk günlerden itibaren devletin varlığı ile doğrudan ilişkili bir konu olarak ele alınması görülebilir. “Cumhuriyet ile birlikte Türk devletinin devamlılığı bir “iktisadiyat devleti” olmasına bağlıdır.” “Milli” niteliği korunacak olan iktisat alanını kurmak, denetlemek ve iktisadi uygulamaların yasallık sınırlarını çizmek görevleri ile devlet, iktisadi yaşamın merkezinde yer almaktadır. İktisadi aktörler yalnızca milli olma vasfını taşıdıkları ve “devletin bekası”na yani rakip tanımaz merkeziliğini sürdürmesine engel olmadıkları sürece meşruiyetlerini koruyabilmektedirler.²¹¹ Alkan'ın konuları ele alırken işletmelere “milli” sıfatı ile yaklaşmasının nedeni ve toplumcu/milliyetçi söylemlerinin kaynağı, dönemin işletme iktisadı bakış açısıyla da ilişkilendirilebilir:

“İşletmenin faaliyetlerini ve işlerini ne denli gerçekleştirebildiği “milli” iktisada da yansıyacaktır. Böylelikle işletmenin “iktisadiliği” kendine (ve tabii sahiplerine sağlayacağı) yararların ötesinde esas olarak bir “genel refah” meselesine dönüştürülmüş olmaktadır. “İşletme iktisadı bakımından, işletme, müteşebbisten, işletme sahibinden tamamen ayrı ve müstakil, bir iktisadi unsur” olarak nitelenmektedir. Kârın kime gittiği de önem taşımamaktadır. Böylelikle “işletme menfaati” veya “gayesi” de sahip veya hükmetme durumunda olanların işletmeyle ilgili çıkarlarından “bağımsız” bir hale “getirilmiş” olmaktadır. İlgiilenen ve sağlanmasına katkıda bulunulmak istenen de işletme etrafındaki çıkarlardan bu şekilde “arındırılmış” genel bir “iktisadilik” meselesidir. Ete'nin ifadesiyle, “... hakiki bir işletme iktisadı siyasetinin neticeleri evvela umumun menfaatine hadımdır. Müteşebbisin rantabilitesi ve

²⁰⁹ Alkan, 1946a: 132.

²¹⁰ Alkan, 1946a: 132.

²¹¹ Aytemur, 2010: 137.

kazancı işletme iktisadında ikinci derecede gelir.” Aynı şekilde Alkan’da da işletmelerdeki verimli faaliyetin” “millet iktisadiyatını” sağlamlaştırıcı etkilerden söz edildiğini görmek mümkündür.”²¹²

2.2.3 Türk İnsanıdan İşletmeci Yaratma Gayretleri

Alkan’ın başyazılarında, derginin genelinde olduğu gibi “işletme alanında aslında tek bir ilim vardır, o da işletme ekonomisidir”²¹³ bakış açısının hâkim olduğu, işletme ekonomisini tanıtan, önemini vurgulayan, “işletmeci” mesleğini meşrulaştıran ve işletme ekonomisinin esas ve prensiplerini uygulayan işletmecilere ihtiyacı ifade eden türde yazılar aralıklarla devam etmiştir. Bunda kuşkusuz işletme ekonomisi disiplininin Türkiye’ye yeni taşınmış, henüz on yıllık bir geçmişi olmasının etkisi göz ardı edilemez. Alkan bu yazılarında işletme ekonomisini ve işletmeciliği tanıtırken bir yandan da Türkiye’deki zihniyet değişiminin gerekliliğini ifade etmektedir. Bahsini ettiğimiz zihniyet değişimi meselesinde Türk insanını iş hayatına yöneltme ve ondan işletmeci yaratma gayretleri konusu, derginin çıkarıldığı yıllardan beriye Osmanlı zamanlarına dek uzanmaktadır.

Batı’nın ekonomik sıçraması Tanzimat ile birlikte Osmanlı ileri gelenlerinin ilgisini çekmiş, nedenleri tartışılmıştır. 19. yy.ın ikinci yarısından itibaren Batı’nın ilerlemesi iktisadi boyutlarıyla ele alınmaya başlanmıştır. Osmanlı düşün hayatında da yeri olan dönemin paşalarından sadrazam Ali Fuat Paşa, Keçecizade Fuat Paşa ve Cevdet Paşa gibi aydınların şirketleşmeye, ticarete verilmesi gereken önem hakkında padişaha yazdıkları “Vasiyetname”ler ve söylemleri mevcuttur.²¹⁴ Dönemin dergilerinden 1862–1867 yılları arasında çıkarılan Mecmua-i Fünun’da da konu hakkında yazılar yayınlanmıştır.

Toplumun değişen iktisadi koşullar karşısında aldığı vaziyeti ve geçmişten gelen zihin seyrini yansıtmaları bakımından Mecmua-i Fünun dergisinde yayınlanmış Vahan Efendi’nin “Fevaid-i Şirket” başlıklı yazısı ilgi çekicidir. Şirketleşmenin insanların refah ve mutluluğunu sağlamadaki öneminin geçmişi ve gelişimiyle aktarıldığı makale, aynı zamanda Türk insanının ticari hayata, işletmeciliğe ısındırılmasının ve zihniyet değişimi gerekliliğinin ipuçlarını vermektedir. Şirketleşmenin Osmanlı’da yeterince gelişmediği tespitiyle, Avrupa ve Amerika’nın servet hırsıyla uzak ülkelerle ilişkiler kurarak ticaret yaptığını, ancak Osmanlı’nın hem kanaatkâr oluşu hem de ihtiyaçlarını cesurluğu ve savaşçılığıyla zapt ettiği mamur ülkelerden kolaylıkla temin etmesi nedeniyle ticarete kafa yormadığını iddia etmektedir. Yazar, saltanat tarafından ticaret ve şirketleşmenin gerekliliği ve önemi görülerek ihraç gümrüğünün düşürülmesi, özel mahkemeler kurulması ve kanunlar yapılması, sergiler

²¹² Üsdiken, 2003: 129.

²¹³ Erçek ve Üsdiken, 2009: 62.

²¹⁴ Çavdar, 2003: 19–20.

açılması ve tüccarlara ayrıcalıklar verilmesi gibi teşvik ve tedbirlere rağmen ticaret fikrinin neden gelişmediğini açıklamaya çalışmıştır. Vahan Efendi'ye göre, Osmanlı insanı batıl bir inanışın sonucu olarak geçimliğinden fazlasını kazanmayı makbul görmemekte, azla yetinmesini bilmektedir. Ticari kural ve yöntemlerin bilinmemesinden dolayı geçmişte uygulamada yapılan hataların zarar ziyanla sonuçlanması nedeniyle halk arasında ticaret kötü talihe yorulmakta ve alışverişten uzak durulmaktadır. Batı'da bulunan girişim gayreti ve ruhundan Osmanlı insanının yoksun bulunduğu ileri sürülmekte, sorunların maddi nedenlerin aşılmasından ziyade ahlak ve düşüncedeki engellerin kaldırılmasıyla çözülebileceği ifade edilmektedir.²¹⁵

İşletme Mecmuası'ndaki tabirle işletme ekonomisi ilminin esas ve prensiplerini bilen ve uygulayan işletmeciler yetiştirme gayretleri, Osmanlı'da, bir ticaret mektebi açılmasıyla devam etmiştir. İlk açılış girişimi 1861 olsa da dördüncü girişimde, 1883 yılında ancak açılabilen Hamidiye Ticaret Mektebi²¹⁶ üzerinden de, geçmişten gelen, bahsi geçen anlayışın ifadesini bulmak mümkündür. “Hiçbir mektebin açılışı bununki kadar kararsız ve zor olmamıştır”; mektebin geç açılmasının sebepleri eğitim tarihçisi Osman Ergin'e göre: “henüz yazılamamış olan Osmanlı içtimai ve ticari tarihinin sayfaları arasında gizlenmiştir. Bunu Osmanlı Türk'ünün içtimai hayatında, halkın ve hükümetin sanat ve ticaret telakkisi suretinde aramak ve bulmak lazım gelir.”²¹⁷ Müslüman-Türk tebaanın asker ve memuriyet işlerinde çalışmayı yeğleyen, ticaret ve sanayi mesleklerini küçük gören zihin yapısının²¹⁸ emareleri ticaret mektebinin tarihinde de görülebilmektedir. Öyle ki, 1896'da mezun olan 14 öğrencinin memur olmak için devlete toplu dilekçe vermesi, Osman Ergin'in ifadeleriyle işletmecilik eğitimi alanlarının durumunu yansıtmaktadır:

“Halbuki buradan çıkanlar memur olmayacaklar, tüccar olacaklar ve Türk ticaretini simsarların, komisyoncuların elinden kurtaracaklardı: Maksat ve gaye bu idi. İşte görülüyor ki bunlar da hükümet kapılarına koştular. İçlerinden yalnız Kemal Ömer Bey bu yola gitmedi. Önce Vezneciler'de bir tuhafiyeci dükkânı açtı sonra Sultanhamamı'na ve piyasa mahalline indi. Fakat en sonunda soluğu memuriyette aldı ve İstanbul Belediyesi İktisat Müdürlüğünde bulundu. Oradan hayata veda eyledi.”²¹⁹

Tarihi ilerletirsek, İttihat ve Terakki döneminde de zihniyet değişimi gayretleri vardır ve yoğunlaşarak artmıştır. Bu dönemde ticaret ve zanaat gibi uğraşlarda gayrimüslimlerin gerisinde bulunan Müslüman kesime devlete kapulanma özlemini bir kenara bırakarak ticarete atılması, zanaatla uğraşması, girişimci olması önerilmektedir.²²⁰ Yine bu dönemin ileri

²¹⁵ Karaoğlu, 2013: 289–290.

²¹⁶ Özkul, 2012: 81.

²¹⁷ Özkul, 2012: 77.

²¹⁸ Yenal, 2003: 38.

²¹⁹ Özkul, 2012: 138–139.

²²⁰ Aytemur, 2010: 67.

gelenlerince, milli bir sınıf anlamına gelecek olan orta kesimi yaratmanın en iyi çözüm yolu Müslüman-Türk kesimin maddi üretime katılması, girişimci olmaları, ticaret, bankacılık, sanayi ile uğraşmalarıydı. Milli iktisadın kuramcılarından Yusuf Akçura'nın ifadeleri döneme hakim görüşü ortaya koymaktadır:

“İntibah-ı iktisadının asıl en mühim ciheti, san’at ve ticareti hor gören ve bir Osmanlı Türküne layık meşgale ancak askerlikle memurluktur diyen hatalı ve zararlı zihniyetin değişmesidir. Osmanlı saltanatında Türk burjuvazisi hemen yok gibiydi. ...Osmanlı yalnız sipahi ve memurdu. Halbuki zamanımız devletlerinin temeli burjuvazidir; muasır büyük devletler, san’atkar, tüccar ve bankacı burjuvaziye dayanarak teessür etmiştir. Türk intibah-ı millisi [milli uyanışı], Devlet-i Osmaniyye’de Türk burjuvazisinin tekevvününün [oluşumunun] meydan-ı itibarı olabilir... Eğer Türkler, kendi içlerinden Avrupa sermayesinden de istifade ederek, bir sermayedar burjuva sınıfı çıkaramayacak olursa, yalnız memur ve köylüden ibaret Osmanlı hey’et-i ictimaiyesinin muasır bir devlet halinde devamlı yaşayabilmesi zorlaşacaktı.”²²¹

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte her alanda gerçekleştirilmeye çalışılan zihniyet değişimi iktisadi ve ticari hayata verilen önemle bu alana da yansımıştır. Ticaret sahasında Cumhuriyet, Osmanlı İmparatorluğu’ndan öncelikle tüccar ve ticaret anlayışında ayrılmaktadır. Osmanlı toplumunda hâkim zihniyet, ticareti ve tüccarı küçümsemek yönündedir; ticaret, ancak “asker ve devlet memuru olmak şeref ve kabiliyetinden yoksun kimselerin” meşgul olabileceği bayağı bir meslek sayılmaktadır.²²² Cumhuriyet ise ticareti, milli iş bölümünde diğer işlerle denk bir seviyede kabul etmiştir. Cumhuriyetin bu anlayışının belirtileri henüz yeni devlet kurulurken, kurucu Atatürk’ün iktisada verdiği önemden anlaşılmaktadır: “Yeni Türkiye Devleti cihangir bir devlet olmayacaktır; fakat yeni Türkiye Devleti iktisadi bir devlet olacaktır.”²²³ Cumhuriyet rejiminde yapılan düzenlemeler, devlet eliyle girilen, kurulan yeni birçok işletmelerle ekonomik ve sosyal hayatın çehresi değişmiştir. Ticari hayata ve işletmeciliğe geçmişten gelen olumsuz bakışın uygulama alanında da değişmesi ihtiyacı İşletme Mecmuası’nda Alkan’ın Eylül-1947 tarihli “İyi işletmeciler yetiştirmek zaruretindeyiz” başlıklı başyazısına şu ifadelerle yansımaktadır:

“Yüzyıllar boyunca, bütün halk kitleleri arasında örf ve adet hükmüne girerek memurluk ve askerlik mesleğinin revaç gördüğü, hemen hemen bütün ekonomik faaliyet alanlarının ise, yabancılara ve gayrimüslimlere açık bırakıldığı, çeşitli iktisadi kaynakları henüz bakir durduğu bilinen bir memlekette, ekonomik hayata atılacak ve bu alanda mühim ödevler ifa edecek elemanları kalite ve kantite bakımından her suretle yetiştirmek ve olgunlaştırmak zaruretinin mevcudiyetini derhal kabul etmeğe mecbur bulunmayacak bir tek ferdin varlığına ihtimal veremiyoruz.”²²⁴

²²¹ Aytemur, 2010: 70.

²²² Cumhuriyet Halk Partisi, 1938: 285.

²²³ İzmit’de 19.1.1923’de İstanbul gazetecilerine demecinden. Cumhuriyet Halk Partisi, 1938: 286.

²²⁴ Alkan, 1947i: 67.

Cumhuriyet sayesinde son yıllarda yaşanan somut değişimle birlikte dergideki tabirle iş hayatına hâkim işletmeler kurup yöneten Türk vatandaşlarının çoğalmasından duyulan memnuniyet Alkan'ın Ekim-1947 tarihli “Ticaret Öğretiminde Meslek Öğretmeni” başlıklı başyazısında dile getirilmektedir:

“Cumhuriyet idaresinin iktisadi ve ticari hayat ve faaliyete verdiği önem, son 25 yıl içinde yurdda gözle görülür, elle tutulur derecede bariz ve ilerisi için ferah verici bir durum ve manzara yaratmıştır. Bugün sokak ve çarşılarında gazete, lastik, makara, tarak, iğne satan; muhtelif işletmelerde staj gören, çıraklık eden Türk çocuklarına her tarafta ve her yerde rastlamak kabil olduğu gibi, iş hayatına atılmış, işletmecilik alemine karışmış ve başarılı işler gören Türk gençlerinin, azimli ve gayretli vatandaşların mevcudiyetini görmek de insana istikbal için büyük ümitler vermektedir.”²²⁵

İkinci Dünya Savaşı sonrası devletçiliğin tartışılmaya başlandığı ve özel girişimciliğin öne çıkmaya başladığı bir dönemde, Kasım-1947'deki “Hususi teşebbüs ve milli işletmeciliğimiz” başlıklı başyazısında Alkan, iktisadi alanda gerçekleşen maddi ve zihni değişimi ifade etmekle birlikte devletin artık bu konuda millete güven duyması gerektiğini belirtmektedir:

“Bugün Türk vatandaşları, kendilerine has kabiliyet ve vasıfları ile, uzun yıllar yabancı kaldıkları ve uzak tutuldukları iktisadi hayat ve faaliyetlerin hemen her alanında ve branşında başarılı işler görmeğe başlamışlardır. Teşebbüs ruhu canlanmış, müteşebbis ve işletmeci fonksiyonları hakkile başarılmışa başlanmış ve bu alanda esaslı hamleler yapılmıştır. İşletmecilik aleminin ve hayatının her kısmında varlıklar meydana getirilmiş, bu sayede kazanmağa kazandırılmağa ve özlü başarılar sağlanmağa başlanmıştır.”

Yine aynı yazının içeriğinde, yaşanan değişim ve gelişimle birlikte işletmecilik alanında devletin artık millete güven duyması gerektiğini belirtmektedir:

“Çeyrek asır içinde ferden ve birleşerek yaratılmış, başarılı bir takım mühim iktisadi işler, kurulmuş çeşitli zati ve şirket halindeki işletmeler, Türk bünyesinde değişmiş bir zihniyet (memur ve asker olmak yerine serbest hayata atılmak şevki) ve adte uyanmış bir ticari kudret ve kabiliyet, bu alanda da yetişmiş ve yetişmekte olan vatandaşların mevcudiyeti muvacehesinde, devletin millete güven duyması ve konuyu hala Osmanlı İmparatorluğundan devralınan cılız bir iktisadi bünye varlığı zaviyesinden mütalea etmemesi icap etmektedir.”²²⁶

2.2.4 “Eleman Davası” – İş Hayatına Nitelikli İnsan Yetiştirilmesi

Alkan'ın başyazılarında zihniyet değişiminin gerekliliğiyle paralel, aynı yoğunlukta işlenen diğer konu “eleman davası” olarak nitelenen, yöneticilerden işçilere işletme ekonomisi ilke ve prensiplerini bilen ve uygulayan bireylerin yetiştirilmesi ihtiyacıdır. Bu ihtiyacın, sadece Alkan'ın başyazılarında kalmayıp, derginin ilk sayısından son sayısına dek çeşitli defalar tekrar edilmesi, sorunun geçmişini de ortaya koymayı anlamlı kılmaktadır.

²²⁵ Alkan, 1947c: 83.

²²⁶ Alkan, 1947e: 100.

Nitelikli eleman ihtiyacı, 1940'ların Türkiye'sine yine Osmanlı zamanından taşınan sorunlardan biridir. Osmanlı Devleti'nin dış borç batağına saplanıp yarı sömürgeleşmesinden Cumhuriyet'e dek iş hayatında Türklerin vaziyeti işçilikten öteye geçmemiştir. 1931'de İktisat Vekili Mustafa Şeref'in durumu özetleyen konuşması tarihe ışık tutmaktadır:

“Türklerin tarihinde bir Kırım Muharebesi vardır. Bu muharebe Türklerin siyasi hayatında pek derin değilse de... İktisadi hayatında bir dönüm noktası teşkil ediyor. Kırım muharebesine gelinceye kadar bu hudut içinde oturan halkın, esaslı bir muvazeneye müstenit bir iktisadiyatı (dengeye dayalı bir ekonomisi) mevcuttu. Mahal mahal (yer yer) İstihsal merkezleri teşekkül etmiş, küçük istihsal, hırfet dediğimiz esasa müstenit sınıflar mevcut bulunmuş, bunlar memleketin ihtiyacı olan maddeleri istihsal ederek, bugünkü iktisadi siyasette çok esaslı addolunan istihsal ile istihlâk arasındaki muvazeneyi temin etmekte bulunmuşlardır. O zamana gelinceye kadar, devletin iktisaden hariçle münasebeti (dış dünya ile ilişkisi) çok mahdud (sınırlı) olduğu için hariçten gelen eşya ile harice çıkan, memleketin mahsulâtı eşya tekabül ederek (denk gelerek) memleketin iktisadi muvazeneli açıksız idare olunur giderdi.

Kırım muharebesiyle devlet Avrupa ile tam bir temasa geldiği gibi, o vakte kadar Avrupa'da inkişaf etmeğe başlamış olan büyük istihsal ile de temasa geldi. Avrupa terakkiyatı neticesinde kurulmuş olan makine iktisadiyatı, mamulatını memleket dahiline göndermeğe başladı. Bunun karşısında, arz ettiğim sanatlar mukavemet edememeğe (direnememeye) başladı... Hiçbir himaye tedbiri olmaksızın Avrupa'nın büyük istihsal masnuatı (sanayi ürünleri) memlekete akın etmeğe başladı ve o andan itibaren ki, bu memlekette ticareti hariciye (dış ticaret) açığı kendini gösterdi.

Yine aynı tarihten itibaren memleket tarihinde iktisadiyatta yeni unsurlar müessir surette kendini göstermeğe başladı. Bu unsurlar evvelâ ecnebler (yabancılar) ve ondan sonra... (ecneblerle) tesanütle (dayanışarak) birleşebilecek olan yerli gayri Türklerdir. Türkün sanayii sönmüş, ticareti ise Avrupa'dan gelen masnuatı memleket pazarlarına tevzi etmek (dağıtmak) üzere bu iki unsurun eline geçmişti. Binaenaleyh, bugün hududumuz dahilinde bulunan vatandaşlara iktisadiyatın yalnız rençperliği düşmüştü... Her sene daha ziyade açık veren ticaret muvazenesinin açığını rençper Türk kapatıyordu. Çünkü, zaten bir memleketin ticaret muvazenesinin açığını o memleket dahilinde yaşayanlardan daha az kazananlar öder. Çünkü, çok kazanmış olanlar, haddi zatında ferdi, şahsi istihsal He istihlâklerini tevazün ettirdiklerinden (aslında kişisel üretilim ile tüketimlerini denkleştirdiklerinden), onların menkul kıymet stoklarından ayrıca ticaret muvazenesi (dengesi) için hiçbir şey ayrılmaz. Açık için ayrılan yine zati hayatında (kişisel yaşamında) istihlâki ile istihsalini karşılaştıramayan, kazancı ile masrafını denk getiremeyen kimselerin menkul kıymet stokundan ayrılır. O zamandan beri devam eden açık Türk milletinin menkul kıymet stokunun sarfıyla kapatılagelmıştır... Bir memleket için menkul kıymet stoku asli' sermayeyi temin eder. Menkul kıymet stokları bitmiş olan memleketlerde yalnız işçilik bulunmuş olur. Hakikaten, harbi umumiye tekaddüm eden (1. Dünya savaşından önceki) zamana kadar Türklerin vaziyeti yalnız işçilik vaziyeti idi.”²²⁷

“1915 Sanayi Sayımı'na göre gerçek kişilere ait işyerlerinin ancak % 19,6'sı Türk ya da Müslüman mülkiyetinde ve işletmesindedir.”²²⁸ Özuğurlu'nun aktardığına göre bütün, maden ve demiryolu iş yerlerindeki işçiler arasında da işin sevk ve idaresinden sorumlu

²²⁷ Kuruç, 1993: XCIII.

²²⁸ Yenal, 2003: 26.

olanlar genellikle yabancı uyruklular, ustalar ve vasıflı işçiler genellikle Osmanlı Gayrimüslimleri iken Müslüman Osmanlılar genellikle vasıfsız ve geçici işçileri oluşturmaktadır.²²⁹ Üstelik Osmanlı İmparatorluğu'nda işler süreklilik göstermediğinden süreklilik kazanmış işçi özelliklerinden bahsedebilmek mümkün değildir, kaldı ki “işçi” tanımlaması dahi 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde alınan karar neticesinde yaygınlık kazanmıştır.²³⁰ Özetle Cumhuriyet'e miras kalan, nitelsiz, vasıfsız ve nicel açıdan yetersiz bir iş gücü olmuştur.²³¹

İşletme ilminin tatbik edilebileceği yeterlikte işletmeler ancak 1930 sonrasında vücut bulmaya başlamıştır. 1927 Sayımına ait rakamlara göre işletmelerin tamamının %96,85'i 1 ile 10 arasında, %1,4'ü 20'den fazla işçi çalıştırmakta olması mevcut işletme yapılarına dair bir fikir vermektedir.²³² 1930'lu yıllardan başlayarak sanayileşme çabalarıyla kurulmaya başlanan iktisadi devlet teşekkülleri 1950'lere kadar işletmeciliğin uygulama dünyasında egemen aktör konumundadırlar.²³³ Devletin kurduğu iktisadi teşekküller sayesinde geçmişin eski mütevazı küçük iş ve yapım yerleri yerine, geniş ve büyük tesisatlı fabrikalar türemekte, el aletleri yerine geçen makineler, artık büyük enerji motorları ile harekete getirilmektedir. Bir kaç gündelikçi ve çırak yardımı ile çalışan bir usta yerine, iyi düzenlenmiş ve müdürlerle yardımcıları tarafından zekâ, bilgi ve öngörü ile idare edilen bir işçi ordusuna ihtiyaç vardır.²³⁴ İş atmosferini değiştiren sanayi planlarının gerçekleştirilebilmesi yüksek miktarda istihdamı gerektirdiği gibi nitelikli eleman ihtiyacını da zorunlu kılmaktadır.²³⁵ Alkan bu ihtiyacı Eylül-Ekim 1943 sayısında,

“ekonomimize, bir taraftan bütünü kavrayan ve çevreleyen ana bir plan ile sağlam bir esas ve temel yaratırken, diğer taraftan da, bu plan içinde bulunacak ve bu planının mühim kısımlarını teşkil edecek olan işletmelerimizde çalışacak en iyi ve en mükemmel elemanı, bol ve çok miktarda, yetiştirmeğe çalışmalıyız. Kanaatimizce, ekonomik bünyemizin mühim bir meselesi de eleman davasıdır.”²³⁶

şeklinde ifade etmektedir. “İşletmeci ve Eleman” başlıklı bir başka başyazısında konuya biraz daha özelden eğilerek işletmecilere “eleman meselesini işletme lehine hal etmeye kâfi derecede önem vermiyen bir işletmeci, en mühim ve hayati bir işde, işletme için fena tesirler yapacak neticelerle karşılaşmağa, ihmal ve lakaydisinin kurbanı olmağa mahkûmdur” uyarısında

²²⁹ Özuğurlu, 2002: 69.

²³⁰ Makal, 1997: 165. Osmanlı İmparatorluğu döneminde “işçi” tabiri yerine, nitelsiz iş gücünü anlatmada “amele, rençber, ırgat, emekçi, ecir, gündelikçi” sözcükleri kullanılmıştır.

²³¹ Makal, 1997: 162–164.

²³² Makal, 1997: 162.

²³³ Tezel, 2002: 466. Bu dönemde kurulan devlet işletmeleri gelecek için adeta bir okul görevi görmüşlerdir. 1968'de en az 50 kişi çalıştıran ve 1931–1940 arasında kurulmuş işletmelerdeki girişimcilerin %78'i, 1941–1950 arasında kurulmuş işletmeleri için %31'i iş hayatına devlet sektöründen atlamışlardır.

²³⁴ Karova, 1944a: 97.

²³⁵ Aytemur, 2010: 140.

²³⁶ Alkan, 1943a: 67.

bulunmaktadır.²³⁷ İkinci Dünya Savaşı'nın sonlanmasıyla ekonomik faaliyet alanında yeni imkânların baş gösterdiği, iktisadi hareketlenmelerin gözlemlendiği dönemde, “Endüstri Alanında Yeni Hamleler” başlıklı başyazısında nitelikli eleman ihtiyacı güçlü bir şekilde tekrar ifade edilmektedir:

“Endüstri alanındaki yeni hamlelerimizin mühim bir meselesi de, yurdun gelişen ve şüphesiz daha da büyüyecek olan endüstriyel bünyesinin ihtiyaç hissedeceği ekonomik ve teknik kültürlü elemanları bol miktarda yetiştirmek, mevcut olanları olgunlaştırmaktır. Bilhassa endüstri işletmesi, teknik-ekonomik bir cüzütam olarak bu vasıflarla yetiştirilmiş iyi elemanlar istemektedir. Fabrikalarda rasyonel ve rantabl bir çalışmanın tahakkuk ettirilmesi ancak buna bağlı bulunmaktadır. Unutmamak lazımdır ki, yalnız tesisleri genişletme veya yeni yeni fabrikalar kurma ve işletmeye çalışma, bu alandaki gayretleri ve faaliyetleri hiçbir zaman taçlandıramaz. Bu işletmelerin her kısmında, her atelyesinde, her servisinde, her iş yerinde vukufla, bilgi ile, tecrübe ile mücehhez eleman yetiştirilmesini de geniş ölçüde düşünmek ve planlamak; mevcut elemanları mesleki bilgi, rasyonel çalışma bakımından azami derecede olgunlaştırmak çarelerini, imkanlarını aramanın da mühim bir dava ve kati bir zaruret olduğunu tebarüz ettirmek mecburiyeti vardır.”²³⁸

Eleman yetiştirmenin gerekliliği ve öneminin ifade edildiği tüm yazılarda aynı anda işletme ekonomisi de meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. İşletmecilik mesleğine girecek olanların işletme ekonomisi eğitimi alması gerektiği belirtilmekte, işletmelerde çalışacak, vazife alacak kimselerin işletme ekonomisi bilgilerini, prensip ve kaidelerini tam anlamıyla kavramış ve hazmetmiş olmalarının sağlam bir başarı için zorunlu olduğu vurgulanmaktadır.

2.2.5 İşletmecilik Eğitimi ve Öğretimi

Alkan “eleman davası”nı ele alırken bir yandan da işletmecilik namına mesleki öğretim konusunu başyazılarının içeriğinde ve dergi içindeki yazılarında taze tutmaktadır. Öğretmenlik yaptığı İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi’ni konu ettiği Mart-Nisan 1944 tarihli başyazısında ticaret öğretimi veren işletmeci yetiştiren okullara verilmesi gereken önemi ifade etmektedir:

“Milli işletmelerimize ve dolayısıyla ekonomik bünyemize karşı olan mühim vazifelerimiz elbette çeşitli ve pek çoktur. Fakat, mutlak bir hakikat varsa, o da her şeyden evvel ve en başda, kurulmuş ve kurulacak olan milli işletmelerimizin şiddetle muhtaç oldukları, ahenkli, rasyonel ve rantabl çalışabilmeleri için malik olmak zorunda bulundukları, mesleki bilgilerle mücehhez elemanları, işletmelerdeki muhtelif ve mühim işleri muvaffakiyetle başararak işletmecileri yetiştirmek mecburiyetinde oluşumuzdur. İşte bu itibarladır ki, mükemmel elemanlar yetiştiren mesleki ilim müesseselerimize büyük bir önem vermek zaruretindeyiz.”²³⁹

²³⁷ Alkan, 1944b: 58.

²³⁸ Alkan, 1947a: 21.

²³⁹ Alkan, 1944c: 154.

Yetiştirilecek işletmeciler kadar onları yetiştirecek meslek öğretmenleri konusu da ele alınmaktadır. Ekim 1947 itibarıyla sayıları 25'e ulaşan ticaret okullarından başarılı sonuçlar alınabilmesi için meslek derslerini hakkıyla okutacak meslek öğretmenleri yetiştirilmesinin önemi belirtilmektedir. Bu amaçla, yetiştirilecek öğretmenlerin eğitiminde meslek pedagojisi eğitimi eksikliği tespit edilerek nitelikli meslek öğretmenleri yetiştirmek için bazı öneriler getirilmektedir.²⁴⁰

Eğitim konusunu ele aldığı “İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun 64 üncü Yıl Dönümü Münasebetiyle” başlıklı Mart-Nisan 1947 sayısı için kaleme aldığı bir diğer başyazısında okulu, dünyanın diğer yüksek ticaret okullarıyla kıyaslamakta, tespit ettiği mahrum konuları dile getirerek çağdaş eğitim seviyesine yükselmesi için öneriler yapmaktadır.²⁴¹ Yine “memleketin iktisat ve ticaret kurmaylarını yetiştiren” bu okulu konu ettiği Mart-1948 tarihli başyazısında üniversitelerin, yüksek okulların kuruluş yıldönümleri münasebetiyle düzenlenen törenlerin önem arz ettiği, şimdiye kadar uygulanan kutlama usullerinin terk edilerek bambaşka bir tertipte ABD'den de örnek vererek “ilmi ananelere uygun, en az bütün yurtda ilgi uyandıracak bir heybetle, bir eda ve tertiple” kutlanmasını istemektedir. Böyle kutlamaların yapacağı yankının halk kütelleri üzerinde büyük tesirlerinin olacağı düşüncesiyle mesleğin mahiyetinin ve öneminin duyurulması bakımından göreceği hizmetler olduğunu ifade etmekte, Türkiye gibi her alanda gelişmeye muhtaç bir ülkede bunun o ilim ve meslek sahası için çok faydalı olacağını belirtmektedir.²⁴²

Alkan'ın başyazılarında işletmecilik eğitimi meselelerinde ele aldığı konulardan biri de teknik alanda yetişip vazife alacakların işletmecilik bilgilerine aşina olmalarının zorunluluğudur. “Teknik Öğretim Müesseselerinde İşletme Ekonomisi Bilgileri” başlıklı yazısında teknik-ekonomik bir birlik olan endüstri işletmelerinde uyumlu ve verimli faaliyet için çalışanların ortak konuların içeriğini az çok anlamaları amacıyla, burada çalışacak mühendisleri ve diğer teknik elemanları yetiştiren okullarda işletme ekonomisi bilgilerinin verilmesinin gerekliliğini ifade etmektedir.²⁴³ Yine bu konuyu içeren Tokay'ın “Teknik Üniversite ve Yüksek Teknik Okullarımızda İşletme Enstitüleri” başlıklı makalesinde teknik-ekonomik birlik yaratma gayretindeki Türkiye'de yüksek teknik okul ve teknik üniversite öğrencilerinin işletme ekonomisi bilgilerini almaları için okullarında işletme enstitüleri kurulması önerilmektedir. Memleketin ihtiyaçlarını “en iyi, en bol ve en ucuz” şekilde

²⁴⁰ Alkan, 1947c: 84-85.

²⁴¹ Alkan, 1947b: 122.

²⁴² Alkan, 1948a: 164.

²⁴³ Alkan, 1948b: 52.

karşılacak geleceğin “endüstri şefleri”, teknik ve ekonomiyi şahıslarında birleştirecekleri bilgiyi okullarındaki bu “İşletme Enstitüleri”nden alacaklardır.²⁴⁴

Pratik hayata nitelikli insan yetiştirme konusunun takipçiliğini Tokay’ın bir başka yazısının içeriğinde görebilmekteyiz. “Yeni Hükümet Beyannamesi ve İşletmeciliğimiz” başlıklı başyazısında Tokay, endüstri işletmeciliğinin eğitim boyutuna dair tespitini ortaya koymaktadır:

“İşletme Ekonomisi alanında ihtisas yapmak isteyenler için İstanbul ve İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Mekteplerimiz bu ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. Eski Fransız sistemine uygun olarak hala Maliye-Ticaret, Banka-Muhasebe ve Konsolosluk-Dış Ticaret şubelerini ihtiva eden Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebimizde yurdun çok muhtaç bulunduğu Endüstri İşletmecisi yetiştirecek bir ihtisas şubesi hala mevcut değildir.”²⁴⁵

Görüldüğü üzere İşletme Mecmuası’nda yer alan yazılarda ilmi ve mesleki bilgilerin paylaşılmasının yanında işletmecilik eğitimi mevzuları da ihmal edilmemiştir.

2.2.6 “Rasyonalizasyon” Algısı

Savaşın sonlandığı 1945 yılında rasyonalizasyon kavramı Türkiye’de ağırlıklı olarak tartışılmaya başlanmış, birçok yazının konusu olmuştur. Kavramın ortaya çıktığı dönemde daha çok özel sektörde yer alan sanayi kuruluşlarının etkilendiği bilinmektedir. Ancak giderek kamu yönetimi de bu gelişmelerden etkilenmeye başlamıştır.²⁴⁶ İşletme Mecmuası’nda rasyonalizasyon konusu en genel haliyle Alkan’ın 1945 ve 1948 tarihli iki başyazısında işlenmektedir.

Alkan, “İşletmede Rasyonel Çalışma” başyazısında konuyu işletme ekonomisinde ifade ettiği anlam bakımından ele almakta, “yapılan masraf, sarf edilen maddeler, zaman ve emek ile elde edilen iş neticesinin birbirine mütenasip ve uygun olması veya diğer bir tabirle, işletmedeki faaliyetin iktisadileştirilmesi” şeklinde tarif etmektedir. Bu tarife göre de rasyonel çalışmayı işletmeler için ekonomik ölçü özelliğine sahip teknik bir karşılaştırma aracı olarak nitelendirmiştir. Sadece üretim yapan işletmelerde değil ticaret, ziraat, el sanayi ve hizmet işletmeleri gibi bütün işletme türlerinde aynı şekilde büyük öneme sahip olduğunu belirttiği rasyonel çalışmanın gerçekleştirilmesinde iki ana etken olarak zaman ve tasarruflu hareketi göstermektedir. Bu ele alınış haliyle rasyonalizm, ABD’li mühendis Taylor’un bir işi yapmanın en iyi yolunu bulmada hareket ve zaman incelemelerinden yararlandığı görüşlerin karşılığıdır.

²⁴⁴ Tokay, 1945c: 164.

²⁴⁵ Tokay, 1946a: 74.

²⁴⁶ Avaner, 2008: 607.

Alkan'ın Mart-Nisan 1945 tarihli “İşletmede Tasarruf Terbiyesi” başlıklı bir diğer başyazısında tasarruf konusunu rasyonelleşmenin bir gereği olarak ele almaktadır. Taylor'un zaman etüdlerinin de bir tasarruf hareketi olduğuna atıf yapmış, bunun endüstri işletmeleriyle sınırlı kalmayarak her türlü işletmelerde uygulanması, çalışanlarca idrak edilmesi gereken bir terbiye meselesi olduğunu ifade etmiştir.²⁴⁷

Ocak 1948 tarihli “Memleketimizde Rasyonel Çalışma İhtiyacı” başyazısında da rasyonel çalışmayı, yine “bariz bir ölçü ve mihenk taşı olarak, iş hayatımızın muhasebesinde ve muhassalasında rol oynayacak ve bize esaslı fikirler verecek mahiyette özlü bir vasıta, bir nispet” olarak nitelendirmekte, “herhangi bir iş için sarf edilen çeşitli kıymetlerle alınan iş neticesi arasındaki nisbeti göstermek bakımından büyük bir önem arz ettiğini” ifade etmektedir.²⁴⁸ Rasyonel çalışma ile ilgili Türkiye'deki çalışma hayatının mevcut durumunu sistemkar bir üslupla anlatmaktadır:

“Memleketimiz, bugünkü durumile, her alanda “Rasyonel çalışma”ya son derecede muhtaç bir ülke manzarası arz etmektedir. Bunu hiçbir surette inkara ve redde imkan yoktur. Bütün faaliyet sahalarında, resmi ve hususi çalışmalarda, devlet ve hususi işletmelerimizde, devlet daire ve müesseselerinde, belediyelerde, resmi ve hususi ve cemiyetlerde, bir kelime ile bütün iş ve çalışma bünyemizde “Rasyonel çalışma”yı tatbik ve tahakkuk ettirmek mecburiyetindeyiz. Bizde bugün sarfedilen paranın, sarfedilen zamanın, sarfedilen her türlü diğer kıymetlerin, bunlarla mütenasip olarak alınması gereken neticelerini idrak etmek mazhariyetinden bahsetmeğe asla imkan yoktur. En modern vasıtalarla malik bulunan işletmelerimizde, memurla dolu devlet dairelerinde bile iyi ve rasyonel çalışılmadığına şahit olmakla, bu hakikat aşikar olarak meydana çıkmaktadır. Çünkü, “Rasyonel çalışma”, bir zihniyet, bir terbiye, bir melek ve bir yetiştirme meselesidir. Vaktini şu veya bu sebeple israf eden bir memura en modern büro makinesini vermek neye yarar? İşler yine serilecek, ihmal edilecek ve biriktirilecektir. İş zamanını nasıl kullanacağını öğrenmemiş, buna alışmamış bir memur kitlesi, ödenen maaş miktarına nisbetle nasıl uygun bir iş neticesi sağlayabilir? “Rasyonel çalışma”yı mahiyetle, esaslar ile anlamamış ve kavramamış bir işçi topluluğundan verimli bir faaliyet nasıl beklenebilir? Böyle bir işçiden ham maddeyi tasarruflu ve dikkatli harcaması nasıl istenebilir?”²⁴⁹

İşletme Mecmuası'nda yayınlanan diğer yazıların içeriğinde bilhassa 1945 yılından sonra kavramların açıklamalarında, ele alınan konuların rasyonellik ile ilgileri sıklıkla belirtilmekte, rasyonel çalışmanın işletmeler için olmazsa olmaz öneme haiz olduğu hatırlatılmaktadır. Bunun yanında yoğun olmasa da, dönemin rasyonelleşme kavramına karşı olumsuz algının izlerine de dergide Karova'nın bir makalesinde rastlamak mümkündür:

“Mesela iş bölümünde rasyonelleşme ifratı, veya iş ekonomisinde makineleşmeye doğru yönelmenin meydana getirdiği özel veya kurum içi faydaya karşılık memlekette işsizliği artırma bakımından genel bir zarar ve sosyal bir tehlike meydana gelebilir. Tek üretimden kütle üretimine yol açan bir düzenleme

²⁴⁷ Alkan, 1945b: 141–144.

²⁴⁸ Alkan, 1948c: 131.

²⁴⁹ Alkan, 1948c: 132.

bu suretle insan işini geniş mikyasta makineleştirme ve onu tabii bir haktan mahrum etme gibi memleket bünyesi için düşündürücü sosyal bir problem doğurur.”²⁵⁰

Karova’nın bu ifadelerinden anlaşıldığına göre rasyonalizasyon, idarecilik açısından iyi bir iş bölümü sağlanması olarak algılanmıştır. Bu algının yarattığı olumsuz durum bir başka makalesinde şu şekilde ifade edilmiştir:

“Yıllar süresince, iş mevzuunun başlıca hedeflerinden biri itimadı sağlamak olmuştur. Bununla beraber, işin rasyonelleştirilmesi ile iş bulma imkanlarının azalacağı korkusu, işçinin kafasında rasyonellik kelimesi için fena bir mana yaratmıştır.”²⁵¹

2.2.7 Devletçilik Tartışmaları

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye’de ekonomi gündemini oluşturan ana konulardan biri devletçilik uygulamaları üzerine yapılan tartışmalardır. Savaş sonrası şekillenen yeni dünya düzeninin paralelinde Türkiye’de çok partili siyasal yaşama geçişle etkisi artan muhalefet ve savaş sonrası için hazırlanan kalkınma planları devletçilik tartışmalarının kaynağını oluşturan olgular olmuştur. İşletme Mecmuası’nda gündemin ele alınış şeklinin anlamını kavrayabilmek için öncelikle dönemin gelişmelerinden ve devletçilik tartışmalarına ortam hazırlayan şartlardan kısaca bahsetmek gerekmektedir.

“Savaş içinde, fakat savaş sonrası için program ve planlar hazırlanması işi, savaşa giren veya girmeyen hemen her ülkede ele alınmıştır.”²⁵² Saraçoğlu hükümeti, savaşın bitimine henüz bir yıl kala Haziran 1944’de “savaş sonrası kalkınma plan ve programının” hazırlanmasına karar vermiştir.²⁵³ Bunun için bakanlıklar arası bir planlama komisyonu kurulmuş, komisyon bir sene süren yoğun bir çalışmadan sonra 1945 Mayıs’ı başında, sonraları “1946 Planı” ya da “İvedili Sanayi Planı” olarak anılacak olan planın özeti niteliğindeki öz raporunu hükümete sunmuştur. 1946 Planı hedefleri açısından, 1930’larda başlayan ve devletçilikle gelişen planlamaların en gelişmiş halini, yapısal olarak da bu planların bir uzantısı niteliğini taşımakta, kalkınma ve sanayileşme sürecinde devletin öncülüğünü ve ülkenin bağımsızlığını korumayı, belirli alanlarda üretime odaklı sömürgelerin durumuna düşmeden üretimi bir bütün olarak sağlamayı hedeflemektedir.²⁵⁴ “Açık pazar koşullarının belirleyeceği bir ihtisaslaşma modeline değil, tüm sektörlerin ve öncelikle sanayinin gelişmesinden türeyen yaygın ve dengeli bir kalkınma sürecine dayanmayı öngörmektedir.”²⁵⁵ Fakat iç siyasi yapıda ve dış ilişkilerde önemli değişikliklerin gerçekleştiği

²⁵⁰ Karova, 1945c: 156.

²⁵¹ Karova, 1947a: 101.

²⁵² Aydemir, 1967: 398.

²⁵³ Aydemir, 1967: 397. Haziran 1944 tarihinde bu karar alınmıştır.

²⁵⁴ Eşiyok, 2009: 118.

²⁵⁵ Boratav, 2003: 98.

bir dönemde hazırlanan bu planın uygulanması mümkün olmadığı gibi, ilkeleri ve hedefleri de bir daha girmemek üzere Türkiye'nin kalkınma gündeminden çıkmıştır. 1946 İvedili Sanayi Planı'nın teknik düzeydeki yöneticilerinden biri olan Sanayi Tetkik Dairesi Başkanı Şevket Süreyya Aydemir'in anlatımıyla, 5 Ağustos 1946 tarihinde yeni hükümetin kurulmasıyla, “savaş sonrası kalkınma programları da, kabine de hazırlayıcısını ve sözcüsünü kaybetmiştir.”²⁵⁶ Hazırlanan 1946 Planı'nın son şeklini almasından birkaç ay sonra da 7 Eylül 1946'da Cumhuriyet tarihinin ilk büyük devalüasyonu yapılarak, 1950'li yılların sonlarına kadar sürecek olan liberalleşme ve dış yardım (dışa bağımlılık) dönemi başlatılmıştır.²⁵⁷

Savaş döneminden güçlenerek çıkan ticaret çevrelerinin ve büyük arazi sahiplerinin yeni dönemde siyasette daha etkili olma çabaları çok partili yaşama geçişi güdülemiştir. Ocak 1946'da kurulan Demokrat Parti'nin korumacı, içe dönük iktisat politikalarının terk edilmesi doğrultusunda başlattığı muhalefet hareketi devletçi sanayileşme politikalarının terk edilmesine yönelik sonuçlar getirmiştir.

Dönemin mevcut devlet işletmelerinin serinkanlı bir durum değerlendirmesi yapıldığında devletçilik karşıtlığının gerçeklere dayanan, temeli olan gerekçelerden çok, bazı iktidar çevrelerinin de eşlik etmesiyle adeta bir liberalleşme yönlü rüzgara dönüşen genel siyasi havasından etkilendiği yorumu yapılabilir. Öyle ki; örneğin savaş döneminde “Ereğli kömürleri işletmesine kömürünü maliyetinden aşağı satmak, Sümerbank'a dokumalarını özel teşebbüsten ucuza satmak emirleri verilmesine, savaşın bin bir sıkıntısına rağmen ne bütçe açığı olmuştur, ne de İktisadi Devlet Teşekkülleri zarardadır.”²⁵⁸ Yine savaş döneminde devletçilik uygulamalarını görebildiğimiz Sümerbank, Etibank, Toprak Mahsulleri Ofisi, Zirai Kombinalar, Zirai Donatım Kurumları, Devlet Demiryolları, Devlet Deniz Yolları ve Devlet Bankaları gibi oldukça çeşitli kurum ve kuruluşlar “dönemin tüm kısıtlamalarına rağmen üretimlerini artırmışlar, bunun yanı sıra dışarıdan makine teçhizat ithalindeki güçlüklerle rağmen bazı yeni tesisleri de üretime sokmuşlardır ve neticede başarılı olmuş, dar boğazların derinleşmesini engellemişlerdir.”²⁵⁹ Bu noktada İşletme Mecmuası'nda Tokay'ın Kasım-Aralık 1946 sayısındaki “Yeni Hükümet Beyannamesi ve İşletmeciliğimiz” başlıklı başyazısında gündemdeki tartışmalar üzerine bir değerlendirme yapılmaktadır:

“Devlet işletmeleri, Hükümet beyannamesinde yer almadan evvel parti mücadeleleri arasında da tartışma konusu olmuştu. Siyasi görüşleri tamamen bir tarafa bırakarak, işletmeci gözüle, bu konuya da temas edelim:

²⁵⁶ Aydemir, 1967: 410.

²⁵⁷ Eşiyok, 2009: 118.

²⁵⁸ Aydemir, 1967: 418.

²⁵⁹ Tekeli ve İlkin, 2014: 435.

Maksadımız Devlet işletmelerini rasgele müdafaa etmek değildir. Bugünkü iktisadi nizam içinde hususi teşebbüsün, iktisadi faaliyetin mihveri olduğuna inanıyoruz. Umumi bir iktisadi kalkınmanın, Devlet parasile ve Hükümet kuvvetile kurulmuş işletmelere değil, hususi teşebbüsün şahsi emek ve sermayesile meydana gelmiş işletmelere dayanması gerektiğinde şüphe etmiyoruz. Diğer taraftan bugünkü şartlar içinde birçok Devlet işletmelerinin gayri iktisadi ve fena bir şekilde çalıştığını inkar etmiyoruz. Bununla beraber Hükümet beyannamesine ve umumi efkara uyarak Devlet işletmelerini suçlandırmadan evvel, işletmecilik bakımından bugünkü durumun sebeplerini araştırmak gerektiği kanaatindeyiz. Zira Devlet işletmelerinin bugün karşımıza çıkan fena taraflarını öne sürerek iyi taraflarını unutmak biraz haksızlık olur.

Bugün israf yaptığını, gayri iktisadî çalıştığını, maliyetlerinin anormal derecede yüksek olduğunu iddia ettiğimiz Devlet işletmelerinden biri bundan 11 sene evvel bize hususî teşebbüsün 40.— kuruşa sattığı şekeri 28.— kuruşa yedirmemiş midir? Bugün yerden yere vurduğumuz Devlet İşletmelerinin, orada çalışan memleket gençliği için bir mektep vazifesi gördüğünü; eleman yetiştirmek, çeşitli etüdler yaptırmak, tohum ıslah etmek, ormana bakmak gibi hususî teşebbüsün hiç bir zaman yapamayacağı Devlet hizmetlerinin bu işletmeler tarafından ifa olunduğunu inkâr edebilir miyiz ?

Nihayet Devlet işletmesinin, harp gibi olağanüstü hallerde, ihtiyaç maddelerini temin etmiş olmasından sarfınazar, para ekonomisi ve umumî fiat seviyesi bakımından haiz olduğu önemi unutmamak lâzımdır. Bilindiği gibi olağanüstü hallerde Hükümet, elindeki para miktarını istediği kadar arttırabilen bir müşteri sıfatile ortaya çıkar. Hükümetçe yapılan büyük mübayaalar dolayısıyla tedavüle intikal eden para yığınlarının umumî fiyat seviyesi üzerindeki tepkisi, dahilî istikraz, ihtiyaç maddelerinin vesikaya bağlanması gibi tedbirlerle frenlenmeye çalışılır. Böyle hallerde, Hükümetin başlıca büyük siparişlerini sermayesi yine kendisine ait işletmelere verebilmesi imkânı mevcut olduğu takdirde, yeniden basılan para bir Devlet kasasından diğer bir Devlet kasasına geçmiş olacağından ve pek az bir miktarı piyasaya intikal edeceğinden yukarda işaret ettiğimiz mahzur ortadan kalkar. Ancak bunun yapılabilmesi, bugün Millî Ekonomimiz için faydadan ziyade zararlı olduğunu ileri sürdüğümüz Devlet işletmelerinin mevcudiyetine bağlıdır.

Yukarıdaki izahat bize Devlet işletmelerinin hem iyi, hem fena olabileceğini gösteriyor. Bugün Devlet işletmeleri fena bir durumda ise bunun sebebi nedir? İşletmeci gözile bunu araştırmamız icab eder.

Kanaatimizce, Devlet işletmelerinin istenilen ve beklenen şekilde çalışmamlarının sebeplerinin bu işletmelerinin mevzuat ve teşkilâtında ve bu işletmelere hakim olan zihniyette aramalıdır. Çeşitli kanunlara bağlı Devlet işletmelerinin idare, teşkilât ve faaliyetleri bir takım kanun, nizamname ve talimatnamelerle kayıt altına alınmış; onların ticarî bir zihniyet ile çalışabilmeleri için hareket serbestliği ortadan kalkmıştır. Yetki ve sorumluluk tanımayan sert bir merkeziyet prensibi inisiyatifî körletmiş kademeli kontrol ve murakabelere yol açmış; ferdî çalışma hevesini kıran nankör bir ücret sistemi personelin iş verimini sıfıra indirmiştir. Bu şartlar altında hakikî işletmecileri işbaşında tutmak mümkün olamamış ve işletmelerde daha ziyade şahsî menfaatler üzerine kurulmuş kötü bir zihniyet yerleşmiştir.

Bu itibarla, şayet Devlet işletmeleri bugün Millî Ekonomimiz için yeter derecede faydalı olamıyorlarsa, bunun sebebini bu işletmelerin bizatihi zararlı birer unsur olmalarında değil, yukarda zikrolunan amillerde aramak lâzımdır. Kanaatimizce Devlet işletmeleri dâvası, Hükümet beyannamesinde yer aldığı gibi, istihallerinin maliyetlerini düşürmek, kalitelerini yükseltmek ile veya faaliyet sahalarını tahdit etmekle halledilecek bir dâva değildir. Zira bunlar sadece hastalığın arazi, tezahürleridir. Hastalığın,

yukarda görebildiğimiz kadar işaret ettiğimiz, asıl sebepleri üzerinde durmak ve gereken tedbirleri azimle almak suretile Devlet işletmelerinin Millî Ekonomimiz için çok faydalı birer unsur haline getirilebileceği kanaatindeyiz.”²⁶⁰

Derginin bir sonraki sayısının (Ocak-Şubat 1947) başyazısında Alkan da “Devlet İşletmelerimizin İstikbali” başlıklı yazısında konuyu ele almaktadır.²⁶¹ “Osmanlı İmparatorluğu’ndan her bakımdan zayıf ve cılız bir halde devralınan bir ekonomik bünyenin, halkın ekseriyetinin memurluğa ve askerliğe olan asırdide [asırlık] inhimakini [aşırı düşkünlük] de hesaba” katarak devletin bu alana geniş müdahalesinin zorunlu olduğunu ifade etmekte, milli işletmeciliğin son 20 yıl içindeki gelişiminde devletin oynadığı rolün önemini belirtmektedir. Alkan’a göre geçen süre içinde “devlet işletmeleri bu yurda çok hizmet etmişler; fakat daha çok fazla hizmet etmek imkânlarını maalesef yaratamamış ve tahakkuk ettirememişlerdir.” Bu durumun başlıca sebeplerinden biri, “elde yetişmiş ve işletme ekonomisi bilgileriyle bihakkın mücehhez elemanların bulunmayışı ve bizde devlet mekanizması içinde işlerin maalesef işletmecilik görüşüyle değil, tam bir betaatle idarecilik ve kırtasiyecilik zihniyetiyle yürütülmesidir.” Sonrasında, yeni bir savaşın çıkacağı veya barış döneminin devam edeceği iki ihtimalli senaryo üzerinden değerlendirmeler yapmaktadır. Muhtemel barış ortamının devam etmesi durumunda,

“1- Devletin işletmecilik alemine müdahaleye ve iştirake aynı şekilde devam etmesi;

2- Devletin yalnız hususi teşebbüslerin başaramayacağı iktisadi işlere müdahalesi;

3- Devletin tamamen nazım bir rol ifa etmesi ve hiçbir iktisadi faaliyete iştirake bulunmaması.”

şeklinde üç farklı yolu yorumlamaktadır. Bu şıklar arasında ikinci yolu Türkiye’nin özel ve ekonomik durumu bakımından faydalı, yani devletin hususi teşebbüslerin başaramayacağı iktisadi faaliyetlere iştirak ve müdahalesini uygun görmektedir. Bunu ifade ederken tercih edilecek bu yolda, devlet idaresindeki işletmelerin iktisadi faaliyetlerinde “işletmecilik zihniyetinin kabul ve tatbik edilmesi”nin hayati önemi olduğunu ayrıca vurgulamıştır. Fakat Alkan’ın 1947 yılı başında ifade ettiği bu görüşü değişen siyasi atmosferin ekonomiye yansımalarıyla yıl sonuna doğru değişecektir.

Savaş sonrası şekillenen iki kutuplu dünya düzeninde ülkelerin ekonomik ve toplumsal dönüşümleriyle safların belirlendiği 1947 yılı²⁶² itibariyle, Türkiye ABD’nin siyasi ve ekonomik etkisine tam anlamıyla girmiş ve bu etki üç önemli uluslararası örgüte (Milletlerarası Para Fonu, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası, Tarifeler ve Ticaret Genel Antlaşması) üye olmasıyla somut bir görünüm kazanmıştır. 1947 yılı içinde, İvedili Sanayi Planı’nın uygulanması için gerekli dış finansmanı sağlayamayacağını anlayan

²⁶⁰ Tokay, 1946a: 75-76.

²⁶¹ Alkan, 1947d: 95-98.

²⁶² Övgün, 2008: 849.

hükümet, Şubat ayında Ekonomi Bakanlığı Baş Müşaviri Kemal Süleyman Vaner'e sonrasında 1947 İktisadi Kalkınma Planı²⁶³ ya da Vaner Planı olarak bilinen içteki ve dıştaki gelişmelere daha uygun bir plan hazırlaması görevini vermiştir.²⁶⁴ Türkiye'nin 1930'lu yıllardaki ve 1946 İvedili Sanayi Planı'nda öngörülen kalkınma anlayışından köklü kopuşu ifade eden 1947 İktisadi Kalkınma Planı, ABD'nin yapacağı mali yardımların gereklerini karşılayacak şekilde hazırlanmıştır. Bu arada yıl içinde gerçekleşen bir diğer gelişme Thornburg'un başkanlığında ABD'li bir heyetin ABD'nin Türkiye'ye yardımda bulunmasının koşullarını içeren Türkiye'nin iktisadi durumu ve hükümetin iktisat politikalarına ilişkin bir rapor hazırlanması için yaptığı ziyarettir. Thornburg incelemeleri sonrasında, Türkiye'deki planlamaya dayalı devletçi sanayileşme modelini şiddetle eleştirmiş, 1946 İvedili Sanayi Planı'nı "devlet sosyalizminin aşırı bir örneği" olarak tanımlayarak, planda yer alan projelerin hiç birinin ABD'li yatırımcılara önerilebilecek nitelikte bulunmadığını ifade etmiştir.²⁶⁵ Bu söylemlerin de şekillendirdiği 1947 İktisadi Kalkınma Planı, 1946 İvedili Sanayi Planı'nın aksine bir "plan" olmasından çok iktisadi ve siyasi tercihleri yansıtan bir belge görünümünde sanayi yerine tarımsal kalkınmaya öncelik vermekte, ulaştırma olanaklarını geliştirmeyi, dış kaynaklara ve ekonomide özel kesime dayalı bir gelişmeyi hedeflemektedir.²⁶⁶

Bu gelişmelerin İşletme Mecmuası'ndaki yansımalarına bakıldığında çıkan yazılarda farklı izlere rastlanmaktadır. Alkan, 1947 Vaner Planı'nın henüz tamamlanıp açıklanmadığı Haziran 1947 tarihli başyazısında, "harp sonu hamlelerimizin ilkinin ve en hayatisini teşkil edecek olan yeni endüstri planı" için;

"Yurdumuzun esas ve ana davalarından biri ve belki en hayatisi de endüstri alanında hamleler olduğuna göre, bu sahada çok esaslı gayretler sarfetme, çalışma ve didinme zamanının herhalde gelmiş bulunduğuna da hiç şüphe etmemek lazımdır. Türkiye'de endüstri işletmeciliği bakımından yeni bir hamle ve kalkınmayı bütün imkan ve kaynaklardan faydalanmak suretile gerçekleştirmek zarureti vardır...

...Yeni endüstrileşme planının tatbikinde birinci beş yıllık plan neticelerinden ve harp içinde toplanmış tecrübelerden geniş makyasda faydalanmayı da gözden uzak tutmamak şarttır. Lüzum ve zaruret hasıl olduğu takdirde, planda gereken tadilatı bu tecrübelerden faydalanmak suretile yapmaktan çekinilmemelidir..."²⁶⁷

ifadeleriyle planın hazırlanmasında sanayileşmeye verilmesi gereken önemi vurgulamakta, geçmiş devletçi planlamalardan yararlanma önerisinde bulunmaktadır. Fakat bu yazının

²⁶³ Savaş sonrası dönemde planlama, İkinci Dünya Savaşı'nın bıraktığı ekonomik ve toplumsal çöküntüden kurtulabilmede önemli bir araç olarak görülmekte, ancak geniş ölçekli bir planlama düşüncesine de çok sıcak bakılmamaktadır. Övgün, a.g.m.

²⁶⁴ Tekeli ve İlkin, 2014b: 225.

²⁶⁵ Tezel, 2002: 324.

²⁶⁶ Tezel, 2002: 327.

²⁶⁷ Alkan, 1947a: 20.

yayınlanmasından beş ay sonra Kasım'da açıklanan, “temel mantığına göre; Türkiye'nin, Marshall yardımlarından pay alabilmesi için Avrupa kalkınmasına bir tarım ekonomisi olarak katkıda bulunacağı Vaner Planı'na”²⁶⁸ karşı, ilerleyen dönemlerde herhangi bir ifadesi olmamıştır. Aksine, derginin Kasım-1947 tarihli sayısında kaleme aldığı başyazısında değişen ekonomik ve siyasi havaya uyum sağlamış; planın bu yönüne hiç değinmeyerek “dünün nurlu ve faydalı devletçiliği, Türk ekonomik bünyesi için, artık bugünün köstekleyici ve ekonomik gelişmemize sed çekici amili olmaktadır” ifadesiyle de devletçiliğe karşı net bir tutum almıştır. “Hususi Teşebbüs ve Milli İşletmeciliğimiz” başlıklı bu başyazısı aynı zamanda devletçilik tartışmalarına noktayı koyduğu yazısı olarak da görülebilir. Bu yazısında, son 25 yıl içinde “devletin milli işletmecilik âlemine, iktisadi faaliyetlere el atmasına ve bu devre içinde bu alanda önderlik etmesine lüzum hatta zaruret olduğu kani bulunanlardan” olduğunu belirtmekle birlikte, “memur ve asker olmak yerine serbest hayata atılmak şevki” ile zihniyeti değişmiş, girişimci ruhu canlanmış ve bununla birlikte iktisadi faaliyetlerin her alanında başarılı işler görmeye başlayan Türk insanına artık devletin güvenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Alkan, devletin hususi teşebbüslerin başaramayacağı iktisadi faaliyetlere iştirak ve müdahalesini uygun gördüğünü, devletin tamamen liberal bir sisteme girişi ekonomik bünyemiz için şimdilik uygun görmediğini yazmasının²⁶⁹ üzerinden henüz bir yıl geçmemişken,

“Milli işletmecilik hayat ve aleminde hususi teşebbüse, fertlerin ekonomik faaliyetlerine geniş mikyasta imkan vermek, onların çalışmalarını kolaylaştırmak ve gelişmelerine yardım etmek zamanı gelmiş bulunmaktadır. Hatta devletin bunu en geniş mikyasta ve tam bir hüsnüniyetle bir an evvel tatbik alanına koyması, gerekli kararları ittihaz etmesi, aynı zamanda yurt ve devlet menfaati için de elzemdir. Çünkü fertleri zengin ve varlıklı milletler kuvvetli ve kudretli olurlar, müreffeh ve mesut yaşarlar.

Hususi teşebbüsü, milli işletmeciliğimizin ve ekonomik bünyemizin temellerini büsbütün sağlamlaştıracak, devlete ekonomik kudret ve kuvvetini kazandıracak bir varlık olarak kabul edelim ve ona bu nazarla bakmağa başlayalım.”²⁷⁰

ifadeleriyle hususi teşebbüsten yana, görüşlerini değiştirmiştir. Gerçi 10-15 yıl öncesinde devletçiliğin tavizsiz yorumcusu olarak tanınan Recep Peker'in bile 1946 Ağustos'unda başbakan olarak hükümet programını sunuşundaki:

“İktisadi faaliyetlerimizde hususi teşebbüs ve sermayeden faydalanmak, hususi teşebbüslerle devlet işletmeleri arasında farklı bir muameleye meydan vermemek, onların emniyetle çalışmalarına ve gelişmelerine yardım etmek, devlet teşebbüsleriyle hususi sermaye arasında işbirliği sağlamak, devlet

²⁶⁸ Övgün, 2008: 856

²⁶⁹ Ocak-Şubat 1947 tarihli sayının başyazısı.

²⁷⁰ Alkan, 1947e: 101.

işletmelerinin hususi teşebbüslerle başarılabilecek sahalara yayılmalarını önlemek ve buna aykırı durumları gidermek kararındayız.”²⁷¹

ifadeleri göz önüne alındığında bu konuda yaşanan görüş değişikliğinin çapı ve derinliği ortaya çıkmaktadır. Kısaca, devletçilik konusunda dönemin hükümetleri hangi eğilimdeyse Alkan’ın konuyu ele alışı ona göre şekillenmiştir.

İşletme Mecmuası’nda bu konuyla ilgili başyazıların dışında, İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu seminer çalışmaları kapsamında öğrencilerden Mehmet Başgöze’nin “Türkiye’de Sınai Faaliyete Devlet Müdahalesi; Fayda ve Mahzurları” başlıklı çalışması yayınlanmıştır. Yazı dizisi şeklinde yayınlanan bu çalışmada; devlet ve sanayi ilişkisi irdelenmiş, farklı ülkelerin sanayiye himaye şekilleri karşılaştırılmış, Türkiye’de devlet sanayinin gelişimi ortaya konmuş ve devletin sanayiye müdahalesi hakkında farklı kesimlerden yedi kişinin²⁷² katıldığı anketin sonuçlarıyla bu çalışmanın sonunda bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre:

“Mahzurlarına rağmen devlet işletmeciliği ve devlet himayesi memleketimiz için bir zarurettir. Bunun sebebi ise halkımızda sermayenin, ekonomik ve teknik tecrübenin, teşebbüs fikrinin henüz noksan olması ve devletin ise bilakis gerek sermaye ve gerekse bilgi itibarıyla daha çok kuvvetli bir durumda bulunmasıdır. Bu suretle devlet müdahalesi memleketimizi bir an önce sanayiye kavuşturacak ve mevcut sanayimizin gelişmesini sağlayacaktır.”²⁷³

değerlendirmesi yapılmıştır. Mecmuada yer alan bu değerlendirmenin yapıldığı Şubat 1948’de ise devletin gündeminde sanayiye himaye ederek gelişme değil, söz konusu Amerikan yardımlarının nasıl alınabileceğinin yollarını aramak vardır.

2.2.8 ABD Yardımları

Türkiye’nin savaş sonrası ABD yardımına ilk başvurusu, iktisadi gelişmesini programlayan ve büyük bir dış finansman gerektiren devletçi yatırım planının gerçekleştirilmesi amacıyla, kredi alımı için 1945 Ekim’inde olmuştur. ABD’nin istenen kredinin çok altında bir miktarın mümkün olabileceği yanıtının ardından Haziran 1947’de açıklanan Marshall Planı’na kadar bu kredi isteği yinelenmiş, küçük ölçekli bazı diğer krediler temin edilmiştir.²⁷⁴ “Türkiye, kendisi için ulusal bağımsız kalkınma hareketi döneminin sonu, liberal dünyaya açılan bir devrin başlangıç yılı olan 1948’e, ulusal kalkınmanın iki temel aracı merkezi planlamayı ve devletçiliği ortadan kaldırma hedefiyle yürüyen Marshall Planı yardımlarının dışında tutulmanın yarattığı hayal kırıklığı ile girmiştir. 1947 yılında yardım

²⁷¹ Boratav, 1974: 363.

²⁷² Okuldan iki hoca: İsmet Alkan, Alfred Isaac ve okul müdürü Nihat Sayar, Bursa milletvekili Faik Yılmaz İpek, kumaş fabrikatörü Halil Ali Bezmen, tuhafiyeye fabrikatörü Celal Kermen, mamul bakır imalatçısı Şaban.

²⁷³ Başgöze, 1948: 155.

²⁷⁴ Tezel, 2002: 225.

dışında kalan Türkiye, 1948 yılını Marshall Planı'na dâhil olabilmenin çarelerini arayarak geçirmiştir.”²⁷⁵ Şüphesiz, kalkınma serüveninde Amerikan yardımlarına muhtaç bir Türkiye manzarası kimi çevrelerce buruklukla karşılanmıştır. Örneğin Aydemir, yaşanan hayal kırıklığını şöyle tasvir etmiştir:

“... bu değirmenin suyu²⁷⁶, evvela kendimize güvenle, kendi alın terimizden birikecekti. Atatürk'le başlayan devrin, verimleri istenildiği kadar olmasa bile, verdiği milli gurur kaynağından gelecekti. Sonra da şartların, böyle bir milli hamleyi ve onun şevkini besleyeceği hesaplanıyordu. Memleketi yeni bir takım kapitülasyon kayıtlarına sürüklemeyen, yaratılacak çalışma şevkine güveniliyordu. Fakat hükümetin, bütün bu işleri geriye iten hazin davranışı, işte bu hava içinde oldu. Ve yeni bir kalkınmaya hazırlananlar üstünde, bir şok tesiri yaptı.”²⁷⁷

Bu durumun İşletme Mecmuası'nda yansıması yine Alkan'ın kaleme aldığı Mart 1948 tarihli başyazıda olmuştur. 1947 itibariyle alınamayan, 1948 başından beri de ABD yardımlarının alınmaya çabalandığı bir dönemde Alkan:

“Malum olduğu üzere, beklenen Amerikan yardımının bilinen şekilde tecellisi de göstermiştir ki, bizim de her zaman temas ettiğimiz ve bütün kuvvetimizle belirtmeye çalıştığımız gibi, milletler, her şeyden evvel kendi ekonomik bünyelerinin kuvvet ve kudretine, kendi milli işletmecilik varlıklarına güvenmeli, her şeyden evvel bunu gerçekleştirmek için çalışmalıdırlar...

... Biz, her şeyden evvel, memleketimizin iktisadi kaynaklarını tam manasile seferber etmek, onlardan azami verim elde etmek işini ilk safa alarak, iktisadi kudret ve kuvvetimizi yaratmağa gayret etmeliyiz. Bundan sonrası, iktisaden kuvvetli ve kudretli bir bünye sahibi olan milletler gibi, kolaydır ve kendiliğinden yürür gider...

... Tabiatın yurdumuza cömertce bahsettiği nimetleri, kıymetleri, cevherleri, yer altı, yer üstü ve deniz altı servetlerimizi işletmek, onlardan azami derecede faydalanmak için ne lazımsa onu biran evvel yapalım. Planlı, bilgili ve sistemli çalışalım. İktisadi kudret ve kuvvetimizi iktisaba son derece gayret edelim. Bu, hem daha iyi, hem daha zevkli ve hem de başkalarından yardım istemekten daha şerefli ve münasip olur, kanaatindeyiz.”²⁷⁸

ifadeleriyle yaşadığı burukluğu aktarmıştır.

2.2.9 Savaş Sonrası Şekillenecek İşletmecilik

Dönemin gelişmelerinin dergide karşılık bulduğu yazıların genellemesi yapıldığında diğer bir türü de savaş sonrası şekillenecek işletmeciliğe dair bilgilendirme ve önerilerin yapıldığı yazılar oluşturmaktadır. Bu yazılar aynı zamanda dönemin uygulama sahasının durumunu da ortaya koymaktadır. Bilhassa devlet işletmeleri ve iş dünyası ile ilgili yapılan yorumlardan dönemin zihniyetine dair çıkarımlara, yaşanan gelişmeler karşısında derginin duruşuna bu yazıların içeriğinden ulaşılabilmektedir. Bu türdeki yazılar dergi içeriğinde daha

²⁷⁵ Dik, 2008: 947, 975, 950.

²⁷⁶ 1946 Planı'nın finansmanı kastediliyor.

²⁷⁷ Aydemir, 1967: 419.

²⁷⁸ Alkan, 1948a: 164-165.

çok başyazıların konusunu oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın sonlanmasıyla harp ekonomisi şartlarının değişeceği, yeni ekonomik düzene işletmelerin nasıl uyum sağlayabileceği konuları üzerinde durulmuştur.

Savaş sonrası değişen ekonomik şartlara uyum, rasyonel çalışmanın gerekliliği ve iktisadi hayatta devletçiliğin sorgulanması başyazılara sirayet eden başlıca konuları oluşturmuştur. Tokay, Mayıs-Haziran 1945 tarihli kaleme aldığı başyazısında savaş döneminde ön planda olan “miktar” ekonomisinin yerini yeni dönemde “kalite” ve “maliyet” meselelerinin alacağını ifade etmiş; işletmelerin harp sonrası şartlarına hazırlıklı olması gerektiğini belirtmiştir.²⁷⁹ Ayrıca, savaş sonrası için nasıl bir rekabetçi endüstri yaratılabileceği sorusuna yanıt arayan “Milli Endüstrinin Devlet Yardımı ile Rasyonelleştirilmesi” başlıklı bir inceleme yazısını da kaleme almıştır.

Savaşın sanayi işletmeleri üzerine etkilerini Alkan, Temmuz-Ağustos 1946 tarihli başyazısında ele almaktadır. “Endüstri İşletmeciliğimiz” başlıklı başyazıda Cumhuriyetin kurulmasından İkinci Dünya Savaşı yıllarına kadar sanayide yapılan atılımlar ve elde edilen kazanımları ortaya koyduktan sonra savaş nedeniyle yaşanan gelişimin durduğunu belirtmekte, savaş sonrası işletmelerin mevcut durumlarında işletme ekonomisinin esas ve prensiplerinin uygulanmamasına dair tespitler yapmaktadır:

“... bu (*işletme ekonomisi esas ve prensiplerinin uygulanması*) alandaki gayretler ve çalışmalar, zamanla artırılması gerektiği halde, maalesef gevşemiştir. Daima kontrolü, yenileştirilmesi, mükemmelleştirilmesi gereken prensipler konduğu gibi kalmış, vaktile tatbik edilmiş olan esaslara yeni bir şey ilave edilmediği gibi eskilerinde tam bir titizlikle tatbikine önem verilmemeğe başlanmış, işler olurlarına bağlanmıştır. Harb yıllarında ise miktar'ın ön plana geçmesi ve istihsalin artırılmasından başka bir şey düşünülmemesi, bu bakımdan durumun büsbütün kötüleşmesini intaç etmiştir. Nihayet öyle bir an gelmiştir ki, ne kalite, ne maliyet ve ne de mesela rasyonellik hesapları gibi mühim meselelerin mevcudiyeti hatıra getirilmiştir. Müsait piyasa durumu karşısında işletme ekonomisi metod ve prensipleri –tabii tatbik olunanlar- esas itibarile unutulup gitmişlerdir.

Devlet işletmelerinde genel olarak durum bu hali arz ederken, hususi fabrikalarda vaziyet bundan daha kötü bir manzara göstermiştir. Esasen serbest rekabet devirlerinde bile işletme ekonomisi prensip ve metodlarını tatbik etmeyen, büyük bir ekseriyetle bunların mevcudiyetinden haberdar bile olmayan fabrikaların, ne imal ederlerse kolayca sattıkları bir zamanda bu hususa önem vermeyecekleri kadar tabii bir şey yoktur. Filhakika, istisna teşkil eden birkaç tanınmış ve mesleki tahsil görmüş hususi fabrikatörlerin işletmelerinden sarfı nazar edersek, diğerleri adeta bir hayhuy içinde icrai faaliyet edip gitmişlerdir.”²⁸⁰

Şeker Fabrikaları Genel Sekreteri Karova da, “İşletmelerimizin Harpsonu Düzenlenme Problemi” başlıklı makalesinde savaş sonrası düzenlemelerinin hassas noktalarının

²⁷⁹ Tokay, 1945d: 1–3.

²⁸⁰ Alkan, 1946b: 26.

anlaşılması için, savaş şartları içinde işletmelere hâkim miktar ekonomisinin hangi şartlar içinde şekillendiğini anlatmaktadır. İşletmeciliğimizin o günün şartları için bazı noktalardan eskimiş olduğuna, işçilikte standartlaşmanın ve çalışmada rasyonelleşmenin zaruri olduğu bir çağa gelindiğine dikkat çekmektedir. Makalesinin başında savaşın işletmeciliğimiz üzerindeki talihsiz zamanlamasının olumsuz etkilerini ifade ettiği bölüm dikkat çekicidir:

“Henüz yeni olan işletmeciliğimiz, zamanla yerleşmenin ve olgunlaşmanın faydelerine ermeden olağanüstü ekonomi şartlarının çetin zaruretlerine kapıldı. İşletmede teşkilatlanma ve düzenlenme türlü amiller arasında bir içleşme ve uyuşma eseridir. Bizim işletmeciliğimiz, henüz ekonomi şartlarının ayarlaşmaya doğru yönelmesi çağında idi. Kurma ve harekete getirme ekonomisinden maliyet ekonomisine henüz girmemiştik. Kısa zamanda meydana gelen işletme ilkeleri memleketimize göre optimal çalışma seviyelerinin kurulmasına temel olacak yeterlik ve katılımda değildi. İşletmede etkinliği doğuran faktörlere varmak için gerekli standard ölçüleri kuramamıştık. Dört tarafımızı saran ateşten memleketimize de sızan harp ekonomisi şartlarına, deneme ve büyüme devresinde iken girdik.”²⁸¹

İşletme Mecmuası’nda ayrıca yüksek mühendis Işıkpınar’ın “Endüstri İşletmelerimizin Harp Sonu Hazırlıklarında Gözetilmesi Faydalı Esaslar” başlıklı açıklayıcı anlatımla yazdığı savaş sonrası şartlarına hazırlıklar için işletmelere rehber niteliğinde önerilerin yapıldığı bir yazı dizisi bulunmaktadır.

2.2.10 “Hesap İşleri”nin Uygulama Sahasındaki Durumu

Başyazılarda işlenen konulardan bir diğeri de güncel gelişmelerin etkisiyle ele alınan “hesap işleri”dir. Bu başyazılardan dönemin iş dünyasında hesap işleri konusuna nasıl bakıldığı ve mevcut durumu hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir. Alkan’ın Kasım-Aralık 1944 tarihli “Hesap işleri ve İşletme” başlıklı başyazısı dönemin resmini çekmektedir. Ticaret Kanunu’nda birçok ticari işletme türüne defter tutma mecburiyetinin getirildiği bir dönemde hesap işlerinin işletmelerde uygulanmasıyla ilgili bu yazının çizdiği manzara, zihniyet değişimi ihtiyacını da ortaya koymaktadır:

“... bilhassa hususi işletmelerimizin pek çoğunda hesap işlerinin büyük önemi henüz tam manasile kavranmış değildir. Birçok hususi işletmelerde, hatta büyük işler yaptıkları halde bile, iyi bir muhasibe verilecek ücretin ve işletmedeki hesap işlerini teşkilatlandırmak için yapılacak masrafın bir yük olduğu kanaati beslenmekte ve bu tarzda düşünülmektedir. Gelişigüzel bir şekilde tutturulan bir defter ile bu işi birkaç saat içinde yaptığını zannetmek cüretini gösteren bir sözde muhasip, kafi hatta fazla bile görülmektedir. Birçok işletmelerimizde hesap işlerinin muhasebeden maada mevcut bölümlerinin varlığından bile haberdar bulunmamaktadır.

²⁸¹ Karova, 1945: 32.

... Devlet işletmelerine gelince, burada durum daha ümitli bir manzara arz etmektedir. Filhakika, devlet işletmelerinde hesap işlerine daha fazla bir önem verilmekte ve bu önemin derecesi son zamanlarda daha çok artmış bulunmaktadır.”²⁸²

İşletme Mecmuası’nda yayınlanan makalelerin derginin bölüm başlıklarına göre dağılımına bakıldığında da en fazla “muhasabe meseleleri” ve “hesap işleri” başlıkları altında yazılar yayınlandığı görülmektedir. “Hesap işleri” başlığı altında yayınlanan makalelerin çoğunluğunun da maliyet hesabı konusu üzerine yoğunlaştığı görülürse önceliğin iş dünyasına maliyet şuuru kazandırmak olduğu düşünülebilir. Zira o dönem için maliyet hesabının öneminin kavranması ve uygulanması, uygulama dünyasının tüm alanlarına nüfuz etmesi gereken bir olgudur. Ticaretin tanzimine ve ihtikârla mücadeleye dair Milli Korunma Kanunları kapsamındaki K/510 sayılı kararın 14 üncü maddesine göre İktisat Vekilliğince tespit edilen dâhili sanayi mamullerinin maliyet fiyatı unsurlarına ait tebliğin Haziran 1944’de yürürlüğe girmesiyle, Tokay’ın bu tebliğ üzerine kaleme aldığı “Sanayide Maliyet” yazısındaki yorumu bu konuda bir izlenim sunmaktadır:

“Dahili sanayi mamullerinin maliyet fiyatı unsurları, sanayi işletmeciliğimizde bir inkılabın başı sayılacak kadar büyük bir ehemmiyet arz etmektedir. Bu tebliğ Devlete milli sanayiimizi maliyet bakımından en iyi şekilde kontrol imkanını verdiği gibi, sanayicilerimize de işletme ve maliyet mevzuunda yol göstermiş, istikamet tayin etmiştir. Bundan sonra sanayici karda mı, zararda mı olduğunu bilmek için senenin sonunu beklemeyecek; mamulünün satış fiyatını tayin ederken rakibin satış fiyatını soruşturup: “Mademki ona idare ediyor, bana da eder” diyecek; masraflarını, maliyetini hesaplayarak satış fiyatını bulacaktır.”²⁸³

Sanayide olduğu gibi tarım alanında da maliyet hesaplarının yapılması ihtiyacı ile ilgili benzer bir durum söz konusudur. İşletme Mecmuası’nın Eylül-Ekim 1943 tarihli sayısında Türkiye Şeker Fabrikaları Genel Sekreterliği görevini yürütmekte olan Karova’nın “Ziraatte Maliyet” yazı dizisinde bu durum ifade edilmektedir:

“Esefle kayt etmeliyiz ki, memleketimizde henüz bir zirai maliyet şuuru yerleşmiş ve hatta böyle bir mefhum bile umumi olarak anlaşılmış değildir. Başka memleketlerde de bu dava henüz tam olgunluğa ermiş sayılamazsa da atılmış olan adımlar ve erişilen mesafeler bizden çok uzaktadır...”

... Zirai maliyet mevzuları içine, yalnız toprak mahsulleri değil, hayvancılık işleri ve hayvan mahsulleri ve hatta çiftliklere has atelye işleri de girer. Memleketimizde bu şekilde teessüs eden kompleks işletmeler, Atatürk çiftlikleri ile Şeker Şirketi çiftlikleri ve bazı Devlet Nümune çiftlikleri olmuştur ve ilk maliyet muhasebesi teşebbüsleri de bunlarda başlamıştır. Atatürk çiftlikleri Devlete devredildiği sırada, bütçe ve maliyet şuuru yüksek derecelere ve pek az ıslaha muhtaç bir duruma erişirilmiştir bulunuyordu. Ziraat Vekaletinin sabit ve mütedavil sermayeli çiftlik işletmelerinde ise, Vekalet gelen

²⁸² Alkan, 1944d: 85-86.

²⁸³ Tokay, 1944a: 31-34.

hesaplardan anladığıma göre Devlet bütçe ve muhasebe usülleri dolayısıyla maliyet ve işletme ekonomisi zaruretlerine pek az uygunluk vardır.”²⁸⁴

Düzenleyici görevi gereği devletin yaptığı düzenlemeler ile akademik sahada yapılan çalışmalar ve yayınlara rağmen, İşletme Mecmuası’nın Kasım-1948 sayısında Alkan’ın kaleme aldığı “İşletmelerde Maliyet Meselesi” başlıklı başyazıda işletmelerde maliyet hesabı meselesinin halen hallolmadığı anlaşılmaktadır. Alkan değerlendirmelerinde 1948 sonu itibarıyla faaliyetteki fabrikalar arasında ön maliyet, ara ve son maliyetler hakkında doğru ve güvenilir sonuçlar elde edenlerin çok az belki de hiç olmadığını dile getirmekte; memleket genelinde işletmeciliğin maliyet hesabında geri bir durumda olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, taviz vermeden itinayla süreklilik içinde ele alınması gereken maliyet konusunun Sümerbank ve Etibank gibi devlet işletmelerinde başlarda ciddiyetle ele alındığını, ancak zaman içinde gayretlerin gevşediğini ifade etmektedir. Hususi endüstri işletmelerinde ise “vaziyet çok daha fenadır”; bazı meraklı muhasebecilere sahip nispeten iyi yürütülen birkaç istisna işletme dışında maliyete hiç önem verilmemekte, satış fiyatları “onlar bu fiyata sattıklarına göre biz de satabiliriz” düşüncesiyle diğer işletmelerin fiyatlarına göre ayarlanmaktadır.

“Diğer işletme nevilerinde ise maliyet işine verilen önem hiç derecesindedir. Sanki böyle bir konu yokmuş gibi hareket edilerek, satın alınan malların üzerine gelişi güzel ve tamamen esassız bir gayri safi kar miktarı ilave olunur. Bunun ne miktarı işletme masrafına ne miktarı kara aittir, bu belli değildir. Neticede belki zarar edilmez, fakat bu hususta hiçbir fikre sahip olmadan iş yürütülür gider.”²⁸⁵

2.2.11 Gelir Vergisi Tartışmaları

Taslak çalışmaları 4 yıl sürerek 1 Ocak 1950 tarihinde uygulanmaya başlanacak vergi reformu kapsamındaki gelir vergisine dair tartışmalar İşletme Mecmuası’nda Alkan tarafından iki başyazıda ele alınmıştır.

Türkiye’de yeni bir vergi sistemine duyulan ihtiyaç İkinci Dünya Savaşı’nın sonucuyla birlikte mevcut vergi sisteminin adaletsizliği ve verimsizliğinin tartışma götürmez şekilde açığa çıkmasıyla kaçınılmaz olmuştur.²⁸⁶ Yeni vergi sisteminin bir parçası olacak olan Gelir Vergisi Kanunu tasarısının TBMM’nin ilgili komisyonlarına havale edildiği Nisan 1947’den üç ay sonra Alkan, “Gelir Vergisi Kanunu Tasarısı ve İşletmecilik Alemimiz” başlıklı başyazısıyla tasarının yasalaşması halinde işletmelere yönelik ortaya çıkacak olumlu etkilerini ifade etmiştir.²⁸⁷ Alkan bu başyazısında Gelir Vergisi’nin memleketin ihtiyaç duyduğu zihniyet değişimine temel teşkil edeceğinden, memnuniyetle karşılanması gerektiğini

²⁸⁴ Karova, 1943b: 118-119.

²⁸⁵ Alkan, 1948d: 100.

²⁸⁶ Tekeli ve İlkin, 2014b: 259.

²⁸⁷ Alkan, 1947h: 35.

belirtmektedir. Yazısında özellikle tasarının önemli esaslarından olan defter tutma mecburiyetinin, işletmecilerin hesabını tutmasını ve bilmesini sağlayacağından işletmecilik alemi için büyük bir kazanç olduğunu vurgulamaktadır.

Alkan, gelir vergisiyle ilgili Nisan 1948 tarihli diğer başyazısında yine reformun getireceği faydalardan bahsetmiş; buna karşılık reform karşıtlarının tezlerini de sunmuştur. Alkan; “hesabi icaplara uymamakta adeta inat etmekte, bugünkü modern zihniyete göre hareket etmeyi bir türlü kabul etmemekte ve bu yüzden derece derece muhtelif zararlara ve güçlüklerle uğramakta” olan “halkımız ve hatta yakın ilgililerin” “lakaydi ve kayıtsızlık halinde tecelli eden kötü huylarının yavaş yavaş ortadan kalkmasına” sebep olacağı için gelir vergisi uygulamasının, “terbiyevi mahiyete esaslı bir tesiri dokunması itibari ile de faydalı olacağına” kanaat getirmektedir. Yeni bir vergi rejimine geçilmesi nedeniyle her memlekette olduğu gibi bir geçiş ve bocalama devresinin olacağı; bunda da karşılaşılan zorlukların üzerine cesaretle gidilmesi telkiniyle tasarıya tam destek vermektedir. Bu arada İstanbul Tüccar Derneği’nin gelir vergisi çalışmalarına aktif şekilde katılarak hazırladığı rapor sonucunda reform karşıtı duruşlarını bildirmekte; mesleki bir oluşum olarak bazı düşüncelerle reforma karşıtlığı makul görülebilse de vergi adaletini sağlaması ve memlekete getireceği faydalardan ötürü bu karşıtlığın tasvip edilmesinin mümkün olamayacağını ifade etmektedir. Gelir vergisi aleyhtarlarının yeni vergi rejimi için öne sürdükleri husus, “memleketin geri kalmış bünyesine uygun olmayışı”, okuma yazma bilenlerin sayısının hala az olması nedeniyle uygulama kabiliyetinin bulunmayışıdır. Alkan buna karşılık 25 yıllık Cumhuriyet devrinin bina ettiği temelle biraz gayret gösterilmesiyle bu yeniliğin yürütülmesinin mümkün olacağını ifade etmekte ve eklemektedir:

“Ve unutulmamalıdır ki, bu memlekette evvela tatbiki imkânsız ve bünyemize uygun görünmeyen nice inkılaplar yapılmış ve kısa zamanda bunlar tabileşmiş, normal mahiyetini iktisap etmiş, geniş halk kütleleri bu yeniliklere intibak kabiliyetlerini göstermişler ve ispat etmişlerdir.”²⁸⁸

Gelir vergisi üzerine tartışmalar İşletme Mecmuası’nda burada sonlansa da, zabıtların yırtıldığı, konuşmaları kayda alan ses cihazlarının kaçırılarak imha edildiği kavgalara varan tartışmalar 1948 Kasım’ında toplanan İkinci Türkiye İktisat Kongresi’nde gerçekleşmiştir.²⁸⁹ Tüccar Derneği’nin girişimiyle toplanan kongrenin ana maddelerinden biri olan vergi reformu için oluşturulan komisyona katılan delegelerden biri de İsmet Alkan’dır. Kongrenin sonucunda Tüccar Derneği temsilcilerinin gelir vergisinin zamansız ve memlekete fayda getirmeyeceği iddiasıyla kongre tarafından bu kanuna vize verilmemesi isteğine karşılık, üniversite ile Yüksek İktisat ve Ticaret Okuluna mensup ilim adamlarının mücadelesiyle gelir

²⁸⁸ Alkan, 1948e: 180-181.

²⁸⁹ Yazman, 1963: 49.

vergisi için lehte karar çıkması sağlanmıştır. Bu zıtlasma, uygulama sahası için bilgi üretmek gayretinde olan akademik saha karşısında uygulamacıların takındığı tavrın ilginç bir örneği olarak görülebilir:

“[a]limleri, akademisyenleri, nazariyecileri toplayarak bir Türkiye İktisat Kongresi teşkil etmenin manası yoktu. [...] Baskılarından kurtulmak istediğimiz insanları tam selahiyetle konuşmak ve rey vermek şartıyla bol bol içimize aldık, neticenin daha iyi olmasını beklemeye hakkımız yoktur.”²⁹⁰

²⁹⁰ Tekeli ve İlkin, 2014b: 276.

SONUÇ

İşletme Mecmuası, Türkiye’de süreli yayınlar arasında işletme ve yönetim konularına odaklı ilk dergi olması yönüyle Türk yönetim yazınında bir eşiği temsil etmektedir. Günümüzdeki işletme disiplininin ilgi alanına giren muhasebe, organizasyon vb. birçok konunun akademik gündemimize girdiği, emekleme sürecini yaşadığı dönemlerde ele alınışını yansıtmaları bakımından şüphesiz önemli bir yazın örneğidir. İçeriğinde konuları ele alışları bakımından her ne kadar açıklayıcı anlatımın baskın olduğu yazılar çoğunlukta olsa da, dergide yayınlanan makalelerin işletmeciliğe ilişkin düşünce ve uygulamaların izlediği tarihsel seyri açıklamada işlevinin olduğu açıktır. Bu çalışma, öznesi olduğu derginin yayınlandığı dönemin işletmecilik meseleleri zamanımızın çok uzağında kalsa da, bugünün sorunlarına odaklanmış araştırmacıların tarihsel nedensellik arayışlarında bir durak olması halinde anlam kazanacaktır. 1940’ların Türkiye’inde işletmecilik alanında üretilen bilgilerin niteliğinin günümüzdeki geçerliliğinin gözlemlenmesini sağlayabilecek İşletme Mecmuası’nın incelendiği bu çalışmada, gelecekte, ilgili konularda tarihsel çalışmalar yapacak araştırmacılara rehberlik ve kolaylık sağlayacak ayrıntılı bir envanter ve değerlendirme sunulmasına çalışılmıştır.

İşletme Mecmuası yazılarında hâkim bakış açısı, yazarların çoğunun Almanya’da eğitim almış olması nedeniyle Almanya’da şekillenmiş haliyle İşletme İktisadı disiplini olmuştur. Almanya dışında eğitim almış, işletmecilikte farklı deneyimlere sahip uygulamacıların da yazıları yer alsa da bunlar sayıca sınırlı kalmış, derginin genel karakterine bir etkisi olmamıştır. Makalelerin çoğunluğunda, bir mesele veya olguya dair kavramsal açıklamaların yapıldığı, ilke ve esasların tanıtıldığı, buna göre genel öğütler ve önermeleri içeren, kısmen de Türkiye ile bağ kurulan açıklayıcı bir anlatım izlenmiştir. Bu makalelerin içeriğinde, zamanın İşletme İktisadı anlayışının da etkisiyle organizasyon ve muhasebenin dâhil olduğu hesap işleri konuları yoğunluk göstermektedir. Ağırlıklı olarak yazarların ders kitaplarında yazdıkları bilgilere yer verilen bu makalelerin yanı sıra, yeni çıkmış veya çıkacak kanunların usul ve esaslarının anlatıldığı, uygulama sahasına rehber olacak nitelikte yazılar da bulunmaktadır.

Derginin bölüm başlıkları dikkate alındığında göze çarpan husus, yine dönemin akademik anlayışınca farklı alanlarda pratiğe hizmet etmek amacıyla banka, ziraat, ulaştırma, endüstri vb. gibi bölümlendirmeler yapılmasıdır. Bu şekilde özel işletme iktisadı niteliğinde çıkan yazıların o iş alanıyla ilişkili olması dışında diğer bölüm başlıkları altında çıkan yazılardan ayırt edici bir farkı bulunmamaktadır.

İşletme Mecmuası, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin siyasi ve iktisadi dönüm noktalarını barındıran 1943–1948 yılları arasında yayınlandığı dönem itibarıyla de ilgi çekicidir. Bu bağlamda İşletme Mecmuası’nın ilgili alanyazındaki bir diğer işlevi, yayınlandığı dönem boyunca işletme disiplininin ilgi alanına giren Türkiye’deki iktisadi gündemi oluşturan konuların, dönemin özelliği nedeniyle yüksek öğretim kurumlarında, iktisadi devlet teşekküllerinde ve bakanlıklarda çalışanların oluşturduğu işletmecilik camiasınca ele alınışını göstermesidir. İlmi ve mesleki olma iddiası taşıyan bir derginin, temsil ettiği kesimin o zamanın güncelinde yaşanan gelişmelere karşı tutumunu yansıtmada iyi bir gösterge olduğu düşünülürse, İşletme Mecmuası bu anlamda da bir öneme sahiptir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası siyasi ve iktisadi gündemi meşgul eden devletçilik tartışmaları, savaş sonrası yeniden şekillenecek ekonomik ortamda işletmelerin alacağı vaziyet, gelir vergisi tartışmaları ve rasyonalizasyon çalışmaları, ABD yardımları, Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren iktisadi gündemin önemli başlığı olmuş zirai meseleler, dönemin iktisadi gündeminin etkilediği yazılarda başlıca konuları oluşturmuşlardır. Yine içinde bulunulan zamanın özellikleri nedeniyle işletmelerin nitelikli eleman ihtiyacının, işletmecilik öğretimi meselelerinin, konuların ele alınışındaki “milli” vurgusunun ve Türk insanından işletmeci yaratma gayretlerinin işlendiği ve konu edildiği yazılar yayınlandığı dönemin işletmecilik gündemini yansıtan içerikleriyle dikkati çekmektedir.

İşletme Mecmuası’nda dönemin Türkiye’si hakkında fikir veren, yaşanan iktisadi gelişmeler karşısında toplumun zihin yapısına dair ipuçlarına da ulaşılmaktadır. Her şeyden önce dergi işletme kavramı ve işletmecilik mesleğinin kitlelere tanıtılmasında bir araç görevi görmüştür. Türkiye’de işletme dendiğinde hâlâ sadece demir yolu ve deniz yolu işletmelerinin akla geldiği²⁹¹ o zamanlar düşünüldüğünde derginin, Türk yönetim alanyazını içinde bir eşik olarak değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

İsmet Alkan’ın bütün sorumluluğunu üstlendiği, kişisel çabalarıyla devamlılığını sağladığı derginin yazı hayatı beş buçuk yıl sürmüştür. Yazarların ve okuyucuların azalan ilgisi dönemin şartlarının yarattığı ekonomik sıkıntılarla birleşince içeriğindeki yazı miktarı giderek azalmış, bir süre Alkan’ın öğrencilerinin katkılarıyla devam etse de yayınlanması son bulmuştur. Derginin yayın hayatının sonlandığı 1948 Türkiye’si, 20 milyonluk nüfusun %75’inin kırsalda yaşadığı, yaklaşık %70’inin okuma yazma bilmediği, maliyet hesabı yapmayan, hatta hesap defteri dahi tutmayan cılız bir özel sektörün varlığından söz edebileceğimiz bir görüntü sergilemektedir. Böylesi bir dönem içinde “işletme ekonomisi ilminin teoriği ile uygulama hayatının pratiğini yakınlaştırmak işletmecilere rehber olmak

²⁹¹ Alkan, 1943c: 11.

amacıyla” yayınlanan derginin varlığını sürdürebilmesi durumunda, işletmecilik bilgisinin yayılımı, uygulanması ve ilgili eğitim kurumlarının Türkiye’de akademik çevrelerce kurulması konularında yapacağı katkının ne denli kayda değer olabileceği ihtimali İsmet Alkan’ın şu sözleriyle çarpıcı bir anlam kazanabilir:

“Ne olur, (bu) mutlu neticeyi istihsal için çırpınsak, ne yapmak lazımsa yapsak, didinsek, üzerinde uğraşsak! Ne olur; ne olur yarabbi; doğru yolu bir an evvel bulup onun hızlı adımları ile yürüsek! Sevgili yurdumuz parlak istiklalini o zaman kazanmış olacaktır.”²⁹²

²⁹² Alkan, 1948g: 31.

KAYNAKÇA

- Aker, A. (1943). “Logismografi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 2, s.58–60.
- Aker, A. (1944). “Üç Hesaplı Yevmiye”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 9, s.63–67.
- Aker, A. (1945). “Basit Kayıt Metodu”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 12, s.156–158.
- Aker, A. (1946). “Hesap Uzmanlığı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 21, s.63–64.
- Aktunalı, Ş. (1947). “Tecrübî Sistem”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 29, s.76–77.
- Aktunalı, Ş. (1948a). “Daimi (Müstemir) Muvazene Metodu”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 35, s.171–172.
- Aktunalı, Ş. (1948b). “Muhasebede Amortisman Kayıt Metodları”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 36, s.184–185.
- Aktunalı, Ş. (1948c). “Yedek Akçeler”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 39, s.44–45.
- Alkan, İ. (1937). *Genel İşletme Ekonomisi*. Köyhocası Basımevi, Ankara.
- Alkan, İ. (1943a). “Çıkarken”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.1–2.
- Alkan, İ. (1943b). “Ekonomi Kültüründe İşletme Ekonomisi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 3, s.67–68.
- Alkan, İ. (1943c). “İşletme Ekonomisi İlmi ve Esas Mefhumları”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.7–11.
- Alkan, İ. (1944a). “İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.168–170.
- Alkan, İ. (1944b). “İşletmeci ve Eleman”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 9, s.57–59.
- Alkan, İ. (1944c). “İşletmeci gözüle: İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi 1883-1944”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.153–154.
- Alkan, İ. (1944d). “Hesap İşleri ve İşletme”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 10, s.83–86.

- Alkan, İ. (1944e). "İzmit Kağıt Fabrikası". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 5, s.148–150.
- Alkan, İ. (1945a). "Ticaret Öğretim Davamız". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 16, s.101–102.
- Alkan, İ. (1945b). "İşletmede Tasarruf Terbiyesi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 12, s.141–144.
- Alkan, İ. (1946a). "Milli İşletmelerimiz ve Planlı Çalışma". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 18, s.131–134.
- Alkan, İ. (1946b). "Endüstri İşletmeciliğimiz". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 20, s.25–27.
- Alkan, İ. (1946c). "Friedrich Leitner". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 20, s.47–49.
- Alkan, İ. (1947a). "Endüstri Alanında Yeni Hamleler". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 26, s.19–21.
- Alkan, İ. (1947b). "İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun 64 üncü Yıl Dönümü Münasebetiyle". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 24, s.121–123.
- Alkan, İ. (1947c). "Ticaret Öğretiminde Meslek Öğretmeni". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 30, s.83–85.
- Alkan, İ. (1947d). "Devlet İşletmelerimizin İstikbali". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 23, s.95–98.
- Alkan, İ. (1947e). "Hususi Teşebbüs ve Milli İşletmeciliğimiz". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 31, s.99–101.
- Alkan, İ. (1947f). "İşletme Bünyesinin Tahlil ve Tenkidi Meselesi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 32, s.117–119.
- Alkan, İ. (1947g). "İşletme Bünyesinin Tahlil ve Tenkidi Meselesi - 2". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 34, s.150–152.
- Alkan, İ. (1947h). "Gelir Vergisi Kanunu Tasarısı ve İşletmecilik Alemimiz". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 27, s.35–37.
- Alkan, İ. (1947i). "İyi İşletmeciler Yetiştirmek Zaruretindeyiz". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 29, s.67–69.
- Alkan, İ. (1947j). "Beşinci Yılımız ve Bir Hasbihal". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 25, s.3–5.

- Alkan, İ. (1947k). “Muhasebe ve Maliye Mecmuası’nın İntişarı Münasebetile”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 31, s.104–110.
- Alkan, İ. (1948a). “İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu’nun 65 inci Kuruluş Yılıının İdraki Münasebetile Düşünceler”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 35, s.163–165.
- Alkan, İ. (1948b). “Teknik Öğretim Müesseselerinde İşletme Bilgileri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 40, s.51–52.
- Alkan, İ. (1948c). “Memleketimizde Rasyonel Çalışma İhtiyacı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 33, s.131–133.
- Alkan, İ. (1948d). “İşletmelerde Maliyet Meselesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 43, s.99–100.
- Alkan, İ. (1948e). “Vergi Reformu ve Gelir Vergisi Davası”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 36, s.179–182.
- Alkan, İ. (1948f). “Altıncı Yılımızı İdrak Ederken”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 37, s.3–5.
- Alkan, İ. (1948g). “İş Hayatını Genişletmek ve Feraha Kavuşturmak Lazımdır!” *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 39, s.31–35.
- Arkun, O.F. (1943a). “Sigorta ve Sigorta İşletmeleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.24–26.
- Arkun, O.F. (1943b). “Sigorta İşletmelerinin Kuruluş ve Organizasyonu”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 2, s.55–57.
- Atasagun, Y. S. (1945a). “Ziraat İşletmeleri ve Çiftçi Ocağı Meselesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 13, s.10–13.
- Atasagun, Y. S. (1945b). “Türkiye Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Birliği”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 11, s.126–130.
- Avaner, T. (2008). *1945: Dönüm Noktasında Türkiye*. B. A. Güler (Ed.). *Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940–1949*, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA), Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, s.586–701.
- Aydemir, Ş.S. (1967). *İkinci Adam*, Cilt 2. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Aytemur, J. Ö. (2010). *Türkiye’de Yönetim Düşüncesinin Erken Dönemleri: Sümerbank (1930–1945)*. Libra Kitapçılık ve Yayıncılık, İstanbul.
- Başgöze, M. (1947a). “Türkiye’de Sınâî faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 30, s.91–93.

- Başgöze, M. (1947b). “Türkiye’de Sinaî Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları – 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 32, s.122–124.
- Başgöze, M. (1947c). “Türkiye’de Sinaî Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları – 3”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 33, s.137–140.
- Başgöze, M. (1948). “Türkiye’de Sinaî Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları – 4”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 34, s.154–155.
- Baykal, C. (1944). “Selüloz Sanayii Müessesesinin Yeni İşletmeleri - Hesap devresi toplantıları”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 7, s.28.
- Baykal, H. (1948). “Müteaddit Satış Şubeleri Olan Ticaret İşletmelerinde Muhasebe Usülleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı:40, s.53–55.
- Boratav, K. (1974). *100 Soruda Türkiye’de Devletçilik*. Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Boratav, K. (2003). *Türkiye İktisat Tarihi (1908–2002)*. İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Börtocene, K. (1945a). “Amortisman Problemleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 13, s.20–21.
- Börtocene, K. (1945b). “Amortisman Problemleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 14, s.38–40.
- Börtocene, K. (1946). “Amortisman Problemleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 17, s.126–128.
- Börtocene, K. (1947). “Muhasebenin Normlaşması”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 24, s.123–125.
- Büyükkakıncı, Ş. (1947). “İş Organizasyonu ile İlgili Kaideler”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 31, s.101–104.
- Büyükkakıncı, Ş. (1948a). “İşçi Seçimi ve Rasyonel Çalıştırılması Meseleleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 41, s.69–74.
- Büyükkakıncı, Ş. (1948b). “Muhasebe Murakıplığı Mesleği ve Muhasebe Murakıpları Teşkilatı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 35, s.165–168.
- Büyükkakıncı, Ş. (1948c). “Muhasebe Murakıplığı Mesleği ve Muhasebe Murakıpları Teşkilatı - 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 37, s.5–13.

- Cumhuriyet Halk Partisi (1938). *On Beşinci Yıl Kitabı*.
- Çavdar, T. (2003). *Türkiye Ekonomisi Tarihi 1900-1960*. İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Dik, E. (2008). 1948: *Marshall Planı'yla "Hür Dünya"ya Giriş*. B. A. Güler (Ed.). *Açıklamalı Yönetim Zamanizini: 1940-1949*, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA), Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, s.947-1060.
- Doğan, T. (1947a). "Osmanlı İmparatorluğu'nda Endüstri İşletmelerinin Durumu Hakkında Bir İnceleme". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 28, s.59-61.
- Doğan, T. (1947b). "Osmanlı İmparatorluğu'nda Endüstri İşletmelerinin Durumu Hakkında Bir İnceleme". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 29, s.73-75.
- Engelmann, K. (1944). "Modern İşletme Murakabesinin İnkişafı ve Önemi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 7, s.8-11.
- Erçek, M. ve Üsdiken, B. (2011). *İşletme İktisadı: Türkiye'de Bir Akademik Disiplinin Oluşumu, Gelişimi ve Sönüşü*. Prof. Dr. Haydar Kazgan'a Armağan: Yakın Tarihimizin İktisadî Panaroması, Ertuğrul Tokdemir, Öner Günçavdı, Saime Suna Kayam (Ed.), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s.229-260.
- Eşiyok, B.A. (2009). "Sanayi planlarından 1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı'na: Bir dönüşümün kısa bir öyküsü." *Memleket Siyaset Yönetim Dergisi*, 4(11): 86-131.
- Ete, M. (1943a). "Türkiye'de İşletme Ekonomisi İlmi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 4, s.108-111.
- Ete, M. (1943b). "İşletme Bütçeleri". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.19-23.
- Gönenç, Y. (2007). "Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi". *İ.Ü. İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, Sayı: 29, s.64
- Gülçür, F. (1945a). "Sigorta İşletmelerinde Devlet Mürakabesi ve İtimad Meselesi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 11, s.130-132.
- Gülçür, F. (1945b). "Sosyal Sigortada Prensipler". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 16, s.99-101.
- Gülçür, F. (1946). "Sosyal Sigortada Mali Meseleler". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 18, s.138-140.
- Hirsch, E. (1943a). "Ticari Defter Tutma Mecburiyeti Meselesi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 3, s.68-72.

- Hirsch, E. (1943b). "Ticari Defter Tutma Mecburiyeti Meselesi - 2". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 4, s.104-108.
- Isaac, A. (1944a). "Ticari Muamelelere Ait Mühim Meseleler". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 10, s.100-105.
- Isaac, A. (1944b). "Kooperatif İşletmelerinde Finansman Meseleleri". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 5, s.129-132.
- Isaac, A. (1944c). "Kooperatif İşletmelerinde Finansman Meseleleri - 2". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.157-159.
- Isaac, A. (1944d). "Kısa Müddetli Netice Hesapları". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 7, s.3-8.
- Isaac, A. (1945a). "Sanayide Maliyet Masrafları Hesap Metodları". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 15, s.56-62.
- Isaac, A. (1945b). "Sanayide Maliyet Masrafları Hesap Metodları - 2". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 16, s.84-88.
- Isaac, A. (1945c). "Telgraf Kodlarının Esasları". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 12, s.148-152.
- Isaac, A. (1945d). "Envanter Revizyonu". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 14, s.35-38.
- Isaac, A. (1945e). "Rantabilite Hesabına Ait Tetkikler". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 11, s.118-120.
- Isaac, A. (1945f). "Sanayide Tam Çalışma ve İstihsal Kapasitesi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 13, s.7-9.
- Isaac, A. (1946a). "Ticari Muamelelerin Muhtelif Nevileri". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 20, s.39-46.
- Isaac, A. (1946b). "Sanayide Maliyet Masrafları İstatistiği". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 22, s.77-82.
- Isaac, A. (1946c). "Sanayide Maliyet Masrafları Hesap Metodları - 3". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 17, s.109-119.
- Isaac, A. (1947a). "Muhasebe Nazariyesinde Üç Gruplu Hesap Nazariyesi". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 23, s.102-105.
- Isaac, A. (1947b). "İhtiyat Akçe ile Karşılık Arasındaki Farklar". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 26, s.21-23.
- Isaac, A. (1947c). "Kitap ve Mecmua Basımında Maliyet Masrafları Meseleleri". *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 30, s.86-89.

- Isaac, A. (1948a). “Muzaaf Defter Tutma Sistemi Dahilinde Çeşitli Şekiller”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 42, s.87–89.
- Isaac, A. (1948b). “Muzaaf Defter Tutma Sistemi Dahilinde Çeşitli Şekiller – 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 43, s.101–104.
- Isaac, A. (1948c). “İştilgal Derecesinden Gayri Amillerin Maliyet Masraflarına Tesiri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 36, s.182–184.
- Isaac, A. (1948d). “İştilgal Derecesinden Gayri Amillerin Maliyet Masraflarına Tesiri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 38, s.22–24.
- İşıkpınar, H. H. (1943a). “Personel Teşkilatı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.26–30.
- İşıkpınar, H. H. (1943b). “Endüstri İşletmelerinde Plan”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 2, s.48–51.
- İşıkpınar, H. H. (1943c). “Endüstri İşletmelerinde İmalat Raporlarının Hazırlanması”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 3, s.73–75.
- İşıkpınar, H. H. (1944a). “Lokomobilli Elektrik Santrallerinin İşletme Teşkilatı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 9, s.59–62.
- İşıkpınar, H. H. (1944b). “Endüstri İşletmelerinde İdari organizasyon”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 5, s.127–129.
- İşıkpınar, H. H. (1944c). “Teknik Büro ve Atelyelerde Kayıt İşlerinin Rasyonelleştirilmesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.155–156.
- İşıkpınar, H. H. (1944d). “Endüstri İşletmelerinin Muvaffakiyetinde Kuruluş Şartlarının tesirleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 10, s.87–90.
- İşıkpınar, H. H. (1945a). “Endüstri İşletmelerimizin Harp Sonu Hazırlıklarında Gözetilmesi Faydalı Esaslar”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 12, s.144–148.
- İşıkpınar, H. H. (1945b). “Endüstri İşletmelerimizin Harp Sonu Hazırlıklarında Gözetilmesi Faydalı Esaslar - 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 13, s.3–7.
- İloğlu, A.S. (1945). “Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 12, s.158–160.
- Kalfa, C. (2008). 1943:“Kötü günler yılı”nın Bıçak Sırtı İdaresi. B. A. Güler (Ed.). *Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940–1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi*

- Araştırması (TİDATA), Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, s.357–463.
- Karagözoğlu, A.İ.ve Süslü, A. (1946). “Türkiye’de İşletme Ekonomisi Literatürü”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 22, s.91–93.
- Karagözoğlu, A.İ.ve Süslü, A. (1947a). “Türkiye’de İşletme Ekonomisi Literatürü - 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 23, s.112–114.
- Karagözoğlu, A.İ.ve Süslü, A. (1947b). “Türkiye’de İşletme Ekonomisi Literatürü - 3”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 24, s.136–139.
- Karaoğlu, Ö. (2013). “İktisadi Düşünce Tarihimizde Bir Sayfa: Mecmua-i Fünun”. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1): 277–304.
- Karova, B. E. (1943a). “Ziraatte Maliyet”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 3, s.84–86.
- Karova, B. E. (1943b). “Ziraatte Maliyet – 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 4, s.115–119.
- Karova, B. E. (1944a). “İşletmelerde Ücretler Servisi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 10, s.97–100.
- Karova, B. E. (1944b). “İşletmelerde Norma Mevzu”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.163–165.
- Karova, B. E. (1945a). “İşletmelerimizin Harp Sonu Düzenlenme Problemi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 14, s.32–34.
- Karova, B. E. (1945b). “İşletmelerde Satın alma Servisi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 11, s.121–125.
- Karova, B. E. (1945c). “İş Düzenlemesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 12, s.153–156.
- Karova, B. E. (1945d). “İdare Teşkilatı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 16, s.89–93.
- Karova, B. E. (1946a). “Maliyet Şuuru”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 17, s.120–122.
- Karova, B. E. (1946b). “Endüstri İşletmelerinde Çalışma Saikleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 21, s.53–56.
- Karova, B. E. (1947a). “İş Zaman ve Hareketlerinin Etüdü”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 23, s.99–102.
- Karova, B. E. (1947b). “Genel Masrafların Üleştirilmesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 25, s.5–8.

- Karova, B. E. (1947c). “Genel Masrafların Üleştirilmesi – 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 27, s.37–39.
- Karova, B. E. (1947d). “Genel Masrafların Üleştirilmesi – 3”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 29, s.69–71.
- Katrancıgil, M. (1948). “İşletmede Verimli ve Rasyonel Çalışma Unsurları ve İki Mühim Faktör”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 43, s.105–107.
- Keyman, H. (1943). “Muhasebede Personalist Nazariyeler”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 4, s.111–114.
- Keyman, H. (1945a). “Muhasebede Materyalist Nazariyeler”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 13, s.13–19.
- Keyman, H. (1945b). “Muhasebede Matematik Nazariyeler”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 14, s.41–42.
- Keyman, H. (1946a). “Banka İşletme Masraflarında Elemeğinin Mevkii ve Primli Ücret Meselesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 19, s.17–20.
- Keyman, H. (1946b). “Banka İşletme Masraflarında Elemeğinin Mevkii ve Primli Ücret Meselesi - 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 21, s.56–63.
- Keskin, N.E. (2008). 1940: Savaşa Karşı Ulusal Korunma. B. A. Güler (Ed.). *Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940–1949*, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA), Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, s.15–157.
- Köylü, K. (1943a). “Ziraat İşletmelerimizin Hususi Karakterleri ve Buna Tesir Eden Amiller”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.30–33.
- Köylü, K. (1943b). “Ziraat İşletmelerinin Büyüklükleri, Bizde Ziraat İşletmeleri Büyüklüklerine Müessir Faktörler”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 2, s.60–63.
- Köylü, K. (1944a). “Zirai İşletmelerimizde Arazi Genişliği Talakkileri, Küçük ve Orta İşletmelerin Genişlikleri ve Miktarları”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 5, s.139–141.
- Köylü, K. (1944b). “Zirai İşletmelerimizde Arazi Genişliği Talakkileri, Küçük ve Orta İşletmelerin Genişlikleri ve Miktarları – 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.171–173.

- Köylü, K. (1944c). “Türkiye’de Büyük Ziraat İşletmeleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 7, s.24–26.
- Köylü, K. (1944d). “Büyük Ziraat İşletmelerimizin Genişlik ve Miktarı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 8, s.49–50.
- Köylü, K. (1944e). “Büyük Ziraat İşletmelerimizin İntişar Mıntıkları ve Nevileri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 9, s.77–79.
- Köylü, K. (1945a). “Evkaf İdaresinin Büyük Ziraat İşletmeleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 14, s.43–45.
- Köylü, K. (1945b). “Evkaf İdaresinin Büyük Ziraat İşletmeleri – 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 15, s.67–69.
- Kuruç, B. (1993). *Belgelerle Türkiye İktisat Politikası 2.Cilt (1933–1935)*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Makal, A. (1997). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Çalışma İlişkileri: 1850-1920*. İmge Kitapevi, Ankara.
- Markooğlu, D. (1947a). “İşletmelerde Risk ve Muhatara”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 25, s.11–18.
- Markooğlu, D. (1947b). “İşletmelerde Risk ve Muhatara”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 26, s.27–28.
- Markooğlu, D. (1947c). “İşletmelerde Risk ve Muhatara”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 27, s.41–43.
- Nomal, Y. (1944a). “İşletmenin Tesis Mahalli Problemine Toplu Bir Bakış”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 5, s.146–147.
- Nomal, Y. (1944b). “İşletmenin Tesis Mahalli Problemine Toplu Bir Bakış - 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.175–177.
- Örsan, F. (1947). “Sanayileşme Davamızda Norm Meselesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 27, s.39–41.
- Övgün, B. (2008). *1947: Uluslar arası İç Politika*. B. A. Güler (Ed.). *Açıklamalı Yönetim Zamandizini: 1940–1949, Türkiye Cumhuriyeti İdare Tarihi Araştırması (TİDATA)*, Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi: 3, Ankara, s.849–945.
- Özbek, S. E. (1945). “Milli Bankalarımız Postahanelerde Tasarruf Mevduatı Gişeleri Açamazlar mı?” *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 13, s.22–23.

- Özçelik, T. (2009). “Ceride-i Havadis’de Ziraat, Ticaret ve Sanayi Tartışmaları”. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (56): 469–518.
- Özeken, A. A. (1943a). “Kuruluş Finansı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 2, s.42–47.
- Özeken, A. A. (1943b). “Kuruluş Finansı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 3, s.80–84.
- Özeken, A. A. (1944). “Kuruluş Finansı”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 8, s.45–48.
- Özeken, A. A. (1946). “İşletme Ekonomisinin Konjonktür Problemleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 22, s.82–85.
- Özger, H. (1948a). “İstanbul’da Çikolata Sanayii”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 38, s.24–27.
- Özger, H. (1948b). “İstanbul’da Çikolata Sanayii - 2”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 39, s.42–43.
- Özger, H. (1948c). “İstanbul’da Çikolata Sanayii - 3”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 40, s.58–60.
- Özger, H. (1948d). “İstanbul’da Çikolata Sanayii - 4”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 41, s.74–77.
- Özger, H. (1948e). “İstanbul’da Çikolata Sanayii - 5”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 6, Sayı: 42, s.90–93.
- Özkul, A. S. (2012). *Türk Yükseköğretiminde İşletme Eğitimi (1883–1954)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Özügürlü, M. (2002). “Osmanlı İmparatorluğundan Cumhuriyet’e: Örgütlü İşçi Hareketi ve Demokratikleşme Süreci”. A, Işıklı (Ed.). *Türkiye’de Sendikacılık Hareketleri İçinde Demokrasi Kavramının Gelişimi*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s.35–130.
- Sunder, O. (1946). “İşletme Muhasebesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 19, s.21–23.
- Sunder, O. (1947). “Maliyet Fiati”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 23, s.105–109.
- “Ticaret Mektebi Nizamnamesi”, *Ceride-i Havadis*, 20 N. 1277 (1 Nisan 1861).
- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (2014). *İktisadi Politikaları ve Uygulamalarıyla İkinci Dünya Savaşı Türkiye’si*. İkinci Cilt. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (2014)b. *İktisadi Politikaları ve Uygulamalarıyla İkinci Dünya Savaşı Türkiye’si*. Üçüncü Cilt. İletişim Yayınları, İstanbul.

- Tezel, Y. S. (2002). *Cumhuriyet Yönetiminin İktisadi Tarihi (1923–1950)*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Tokay, H. (1943a). “İşletmede Işık”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 3, s.86–89.
- Tokay, H. (1943b). “İşletmede Organizasyon”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 2, s.37–42.
- Tokay, H. (1944a). “K/510 sayılı Karara Göre Sanayide Maliyet”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 8, s.31–34.
- Tokay, H. (1944b). “Mamul Maliyetinde Müşterek Masraflar Hissesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 9, s.68–71.
- Tokay, H. (1944c). “Masraf Tevzi Tablosu”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 10, s.91–96.
- Tokay, H. (1944d). “Dünya Yüksek İktisat ve Ticaret Mektepleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 6, s.159–162.
- Tokay, H. (1944e). “Dünya Yüksek İktisat ve Ticaret Mektepleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 7, s.11–13.
- Tokay, H. (1944f). “Atelye ve Büroların Işıklandırılması”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 5, s.133–138.
- Tokay, H. (1945a). “Muhasebe ve Maliyet Prensipleri Projesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 15, s.70–79.
- Tokay, H. (1945b). “Sınai Muhasebelerimizin Gelişmesi ve Normlaşması”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 16, s.94–99.
- Tokay, H. (1945c). “Teknik Üniversite ve Yüksek Teknik Okullarımızda İşletme Enstitüleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 12, s.161–164.
- Tokay, H. (1945d). “İşletmelerimizin Harpsonu Meseleleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 13, s.1–3.
- Tokay, H. (1946a). “Yeni Hükümet Beyannamesi ve İşletmeciliğimiz”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 22, s.73–76.
- Tokay, H. (1946b). “Milli Endüstrinin Devlet Yardımı ile Rasyonelleştirilmesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 20, s.27–38.
- Tokay, H. (1946c). “Ekonomi-Teknik-Organizasyon”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 21, s.64–66.
- Tokay, H. (1946d). “Muhasebe Organizasyonunun Temel Prensipleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 17, s.122–126.

- Tokay, H. (1947). “Ayancık Devlet Orman İşletmesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 4, Sayı: 24, s.129–133.
- Toprak, Z. (1982). *Türkiye’de “Milli İktisat” (1908–1918)*. Yurt Yayınları, Ankara.
- Üsdiken, B. (2003). “Türkiye’de İş Yapmanın ve İşletmenin Akademikleştirilmesi 1930–1950”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 58 (1): 119–147.
- Üsdiken, B. ve Erçek, M. (2009). “Türkiye’de İş Dünyası İçin İlk “İşletme” Dergisi: İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası”. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 9 (1): 53–90.
- Veldet, T. (1947). “Mısır’da Yüksek Ticaret Öğretimi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 5, Sayı: 30, s.89–90.
- Yazıcı, B. (1943). “İçtimai Emniyet”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.33–36.
- Yazman, A. T. (1963). *Prof. İsmet Alkan - Hayatı ve Eserleri*. DYO Kültür Yayınları, İstanbul.
- Yenal, O. (2003). *Cumhuriyet’in İktisat Tarihi*. Homer Kitabevi ve Yayıncılık, İstanbul.
- Yücesoy, C. (1943). “Muhasebenin Tekamülü, Muhtelif Muhasebe Usulleri ve Defter Tutma Sistemleri”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 1, Sayı: 1, s.16–19.
- Yücesoy, C. (1944a). “İtalyan veya Tek Yevmiyeli Muhasebe Sistemi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 10, s.106–109.
- Yücesoy, C. (1944b). “Kitabevi Muhasebe Organizasyonu”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 2, Sayı: 7, s.14–23.
- Yücesoy, C. (1946). “Bir Endüstri İşletmesinde Maliyet Muhasebesi”. *İşletme-İşletme Ekonomisi ve Organizasyon Mecmuası*, Yıl: 3, Sayı: 18, s.141–150.

EK 1 - İŞLETME MECMUASI'NDA YAYINLANAN YAZILARIN DÖKÜMÜ

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
1	05-06 /1943	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Çıkarken	Başyazı	Mecmuanın tanıtımı, yayınlanma amacı ve incelenecek konuların içeriklerine dair bilgiler		Derginin İşletme Ekonomisi yazınında üstleneceği görev ve amaçları hissiyatın yansıdığı bir üslupla ifade ediliyor.		
1	05-06 /1943	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	İşletme İktisadının Mahiyeti, Önemi ve İnkişafı	Genel İşletme Ekonomisi	İşletme İktisadı'nın iktisadi ilimler sistemindeki yeri, işlevi ve tarihsel gelişimi		Genel bir iktisat tanımı yapıldıktan sonra işletme iktisadının genel iktisattan ayrılarak özelleşmesi, işlevi ve ilmin ana hatları anlatılıyor. Öneminin kavranması için ilmin tarihsel gelişimi aktarılıyor.	Eski Yunanistan'dan Xenophon adlı eser ve Aristoteles'in Oikonomike adlı eserleri İşletme İktisadı'nın gelişimi açısından irdeleniyor.	
1	05-06 /1943	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Ekonomisi İlmi ve Esas Mefhumları	Genel İşletme Ekonomisi	İşletme Ekonomisi üzerine genel düşünceler; ilmin önemi, görevleri ve diğer ilimlerle olan ilişkileri. İlmin temel kavramları; "işletme" kavramı ve niteliği	İsmet Alkan, Ekonomi Bilgileri 2, Genel İşletme Ekonomisi. Alfred Isaac, İşletme İktisadı cilt 1.	İşletme Ekonomisi'ne verilmesi gereken önem milli menfaatler açısından değerlendiriliyor. Genel İktisat'ın bir şubesi olarak İşletme Ekonomisi'nin görevleri açıklanıyor. "İşletme" kavramı iktisadi faaliyetlerin kaynağı bir bütün olarak tanımlanıyor.	Almanya'da İşletme Ekonomisi alanında "işletme" kavramı üzerindeki görüş ve izah farklılıkları.	Türkiye için yeni olan bu ilmin önemi vurgulanıyor. İşletme kavramının Türkiye'de o günkü dar manasına karşı izahat yapılıyor.
1	05-06 /1943	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	İşletmede Hesap İşlerinin İnkişafı	Hesap İşleri	Hesap işleri; tanımı, bölümleri (1.Ticari muhasebe, 2.İşletme Muhasebesi, 3.Maliyet muhasebesi, 4.Kısa devreli netice hesapları, 5.İşletme istatistikleri, 6.İşletme bütçeleri), tarihsel gelişimi.	1904'de Bach tarafından ortaya atılan "Kopyeli Muhasebe" ile ticari muhasebenin hakiki tekamülü olarak veriliyor.	Sevk ve idare aracı olarak hesap işleri bölümleriyle tanımlandıktan sonra, serbest rekabet ve maliyetler, kontrol ihtiyacı ve dinamik iktisadın etkileriyle başlangıcından bugünkü şeklini almasına dek tarihsel gelişimi anlatılıyor.	Muhasebenin ilk sistematik tarifini yapan Venedikli Luca Pacioli (1494), sonrasına De La Porte'nin eseri-Fransız usulü (1673), Degrange(1804) ve Philipson (1813) - Amerikan usulü.	
1	05-06 /1943	Cevat Yücesoy Öğr. gör. / İYİTM	Muhasebenin Tekamülü,Muhtelif muhasebe Usulleri ve Defter Tutma Sistemleri	Muhasebe Meseleleri	Muhasebenin amaç ve görevleri, tarihsel gelişimi, usulleri ve defter tutma sistemleri.	Paul Gerstner: Kaufmanische Buchhaltung und Bilanz. F. Hügli: Buchhaltungs-Systeme und Buchhaltungs-Formen. Ugo Benedetti: Corso di computisteria e Ragioneria	Muhasebenin eski zamanlardan başlayarak tarihsel gelişim süreci yer, isimler ve eserleri ile anlatılıyor. Muhasebe usulleri (a.Basit b.Muzaaf) farklı şekilleriyle birlikte açıklanıyor.	Alman, Amerikan, İngiliz, Fransız sistemleri muzaaf muhasebe usulünün şekillerine göre irdeleniyor.	
1	05-06 /1943	Muhlis Ete Prof. Dr. / Başvekalet Umumi Mürakebe Heveti Azası	İşletme Bütçeleri	İşletmede Planlama	İşletme Bütçeleri'nin (veya Plan hesapları) uygulanma nedeni, önemi ve uluslararası standarda kavuşması. Bütçe içerikleri.(1.Satış ve Stok 2. İmalat 3.Tedarik 4.Sarfiyat 5.Finansman planları)	1930'da "Bütçe Kontrolü" üzerine Cenevre'de toplanan uluslararası konferans.	Hesap işlerinin bir şubesi olan işletme bütçelerinin sevk ve idare vasıtası olarak kabul edilmesinin gerekliliğinin nedenleri ve bütçelerin içeriğine dair açıklayıcı bilgiler veriliyor.	ABD'de 1921 yılında çıkarılan "Budget and Accounting" kanunu. Alman literatürünün de Amerikan kadar olmasa da plan hesaplarının önemini belirttiği vurgulanıyor.	Türkiye'de İşletme Bütçeleri uygulamasının 26/6/1938 tarih ve 3460 sayılı "Murakabe Kanunu" ile başladığı ve tabi kurumların bilgisi veriliyor.
1	05-06 /1943	Osman Fikret Arkun Öğr. gör. / İYİTM	Sigorta ve Sigorta İşletmeleri	Sigorta İşletme Ekonomisi	Risklerin mahiyeti, risklerin dağıtılması, sigorta işletmeleri, sigorta primleri, sigorta türleri		Sigortacılığa dair genel tanımlayıcı bilgiler veriliyor.	Londra'da dünya sigorta borsası sayılan Loyd.	
1	05-06 / 1943	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Personel Teşkilatı	İşletmede İnsan	Bir fabrikada personel dairesi teşkilatının faaliyet sahaları(1.Per. Tayini 2.Per. Yetiştirme 3.Emniyet İşleri 4.Sihhi İşler 5.Eğlence ve Spor 6.Randımanı Tespit 7.Fabrika Gazetesi 8.Personelin hususi işlerini idare 9.Zat İşleri 10.Per. Dairesi Şefi Bürosu) ve görevleri.	Taylor, Doktor Blackford, Sheldon, Dr. Munsterberg, Dr. Diemer'den alıntılar referans olarak gösteriliyor.	Personel Dairesi teşkilatının faaliyet sahaları ve şubelerinin görevleri anlatılarak, bir fabrika idaresi için gelişim ve başarının sağlanmasında bu teşkilata önem verilmesinin gerekliliği belirtiliyor.		Türkiye gibi yeni sanayileşen bir memlekette asırlardan beri ziraatla meşgul bir kitleden işçi sınıfı yaratmanın mecburiyeti ve bunda personel dairelerinin yüklendiği sorumluluk vurgulanıyor.
1	05-06 /1943	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Ziraat İşletmelerimizin Hususi Karakterleri ve Buna Tesir Eden Amiller	Zirai İşletme Ekonomisi	Türkiye'de dönemin ziraat işletmelerinin ana özellikleri ve bu özellikleri belirleyen etkenler	(Sonraki yazılardan anlaşılacağı üzere) Ziraat Enstitüsü istatistikleri	Türkiye ziraatında yapılan bir bilimsel etüdün sonuçlarına göre dönemin işletmelerinin karakterini oluşturan arazi mülkiyeti, mono kültür üretim ve iklim durumu etkenleri ortaya konarak etkileri açıklanıyor.	Orta Avrupa zirai işletmeleri ile karşılaştırmalar yapılmış.	Türkiye geneli zirai işletmeleri konu edinen bir yazı.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
1	05-06 /1943	Bedi İ. Yazıcı Sigortacı / Milli Reasürans Yangın Nakliyat Şubesi Müdürü	İçtimai Emniyet	Sosyal Hayat ve İşletme	Sosyal sigortaların tanımları, tarihçeleri ve farklı ülkelerde uygulaması	1942 Britanya'da Beveridge ve 1943 ABD'de Roosevelt planları.	Genel sağlık, işsizlik, işçi tazminatı sigortaları, tekadüyeler, dul ve yetim maaşlarının tanımlamaları ve ülkeden ülkeye değişen uygulama yöntemleri anlatılıyor.	Sosyal sigorta sistemlerine sahip Batı ülkelerinde tarihçe ve uygulama şekilleri anlatılıyor.	
1	05-06 /1943	H.T.	Büro makinelerimizi nasıl kullanalım?	Pratik Büro Bilgileri	Ofiste kullanılan araçların nasıl doğru şekilde kullanılması		Yazı makineleri, kalemtraş makineleri, teksir makinelere, cemi makineleri ve bunlardan elektrikle işleyenlerin kullanımında dikkat edilmesi gerekli hususlar aktarılıyor.		2.Dünya Harbi ile birlikte işletmelerin iktisadilik tedbirlerine ilaveten ülkemizde de yeni tasarruf tedbirleri kapsamında yazıldığı belirtiliyor.
2	07-08 /1943	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	İşletmede Organizasyon	Organizasyon Meseleleri	Organizasyon; tanımı ve işletmede anlamı. İşletmenin ödev ve fonksiyonları, fonksiyonların bölünmesi ve birleştirilmesi, merci, şube teşkili, şubeler arası ilişki, organizasyon tipleri.		Organizasyona dair tanımlamalar yapılıyor, sonuç kısmında iyi bir organizatörün bu şekil ve usulardan ihtiyaca uygun olanı seçip uygulayan olacağı ifade ediliyor.	"Şubeler arası ilişkiler"in anlatımında Taylor ve Fayol'un önem verdiği prensiplerin artı ve eksileri irdeleniyor.	
2	07-08 /1943	Ahmed Ali Özeken Öğr. gör. / İÜ İktisat Fak.	Kuruluş Finansı	Finansman Meseleleri	Kurulacak işletmelerde finans problemleri üzerine genel düşünce, kuruluş finansı problemleri. İşletmede cesamet kavramı; azami ve asgari cesamet.		Kurulacak bir işletmenin cesametini belirleyen etkenler ve cesamet hesabı anlatılıyor.	Bir otel örneği üzerinden cesamet hesabı uygulaması yapılıyor.	
2	07-08 /1943	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Endüstri İşletmelerinde Plan	Endüstri İşletme Ekonomisi	Endüstri işletmelerinde planın anlamı (a.İşin finansmanının b.Satışın c.İmalatın d.İşçinin e.İşin yapılacağı yerin planlamaları)	Doktor Diemer. Taylor. F.Parkhurst'un Taylor planı üzerindeki değişikliği.	Endüstri işletmelerinde planlamanın içeriği tanımlamalarla anlatılıyor, önemi ifade edilerek planlamanın gerekliliğine ikna ediliyor.	Eski zihniyetle işletilen yerlerde planlamanın gereksiz olduğu düşüncesi aktarılmış.	
2	07-08 /1943	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	İşletme İktisadının mahiyeti, önemi ve inkişafı - 2	Genel İşletme Ekonomisi	Orta çağdan 18. yy. sonuna kadar İşletme İktisadı'nın gelişimi.	Weber, Eduard. Geschichte der Handelsbetriebslehre Tübingen 1914.	Belirtilen tarih döneminde İşletme İktisadı'nın gelişimini sağlayan isimler ve eserleri tanıtılarak ilmin gelişimine katkıları anlatılıyor.		
2	07-08 /1943	Osman Fikret Arkun Öğr. gör. / İYİTM	Sigorta İşletmelerinin Kuruluş ve Organizasyonu	Sigorta İşletme Ekonomisi	Sigorta işletmesi kurulurken göz önünde bulundurulması gereken noktalar (a.İş alanının tayini b.Kapitalin tespiti c.Elemanların seçilmesi d.İşletmenin organizasyonu)		Sigorta işletmelerini konu alan kuruluş aşamalarına dair bilgilendirme yapılıyor.		
2	07-08 /1943	Abdullah Aker Prof. / Maarif Vek. Mesleki Öğr. Mūs. Ticaret Öğr. Müd. V.	Logismografi	Muhasebe Meseleleri	Türkiye'de uygulama sahası bulamamış bir muhasebe sisteminin tanıtımı		İtalyan menşeli bir sistem olan Logismografi'ye dair tarihçesi, kayıt tutma usulleri gibi genel bilgiler veriliyor.		Türkiye'de muhasebe bilgileri verilen okullarda öğrenim dışında kalan bir muhasebe sistemi olduğu belirtiliyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
2	07-08 /1943	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Ziraat İşletmelerinin Büyüklikleri, Bizde Ziraat İşletmeleri Büyükliklerine Müessir Faktörler	Zirai İşletme Ekonomisi	Arazi mülkiyeti ve ortaklıkla çalışma, hususı ve müşterek arazi mülkiyetleri, muhtelif arazi türlerinin yahut umum araziden istifade şekli, veraset kanunları etkenlerinin işletme büyüklükleriyle ilişkisi.	Y.Z.E. İktisadiyat Enstitüsü verileri	Türkiye ziraatında yapılan bir bilimsel etüdün sonuçlarına göre dönemin işletmelerinin büyüklikleri ve buna etken nedenler yorumlanıyor.	Orta Avrupa ve Amerika kıtasından nicel örnekler	Türkiye geneli zirai işletmeleri konu edinen bir yazı.
2	07-08 /1943	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Ekonomisi İlmi ve Esas Mefhumları - 2	Genel İşletme Ekonomisi	İşletme türleri. İşletme Ekonomisi'nin ana kavramlarından; üretim, üretim araçları, iş ve sermaye kavramları.		İşletme Ekonomisi'nin ana kavramları açıklanıyor.		
3	09-10 /1943	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Ekonomi Kültüründe İşletme Ekonomisi	Başyazı	Türkiye'nin gelişen ekonomisinde "eleman davası" ve ekonomi kültürü gerekliliği		Ekonominin büyümesiyle ihtiyaç duyulan nitelikli "işletmeci" yetiştirme ve bunun için gerekli ekonomi kültürünün oluşturulması ifade edilirken İşletme Ekonomisi'ne verilecek önemle bunun gerçekleşeceği vurgulanıyor.		Tamamıyla Türkiye'yi konu ediyor. Meselenin millet için hayat ve itibar davası olduğu belirtiliyor.
3	09-10 /1943	Ernst Hirsch Prof. Dr. / AÜ Hukuk Fak. Ticaret Hukuku	Ticari Defter Tutma Mecburiyeti Meselesi	İşletme ve Hukuk	Ticaret Kanununun 66-86. maddeleri tahlili; Ticari İşletme tanımı, ticari defter tutma keyfiyeti, kaynaklar, hukuk kaynakçası. Defter tutmaya mecbur olanlar.	Ticaret Kanunu 66-86. maddeleri; Bankacılık Kanunu, Medeni Kanun olanlar.	Ticaret Kanunu'nun defter tutma mecburiyetinde olanlar konusundaki maddeleri konuyla ilgili diğer kanunların maddeleriyle birlikte yorumlanıyor.	Yazı içinde ticari defter tutma mecburiyetini hukuk bakımından konu edinen bibliyografya bulunmaktadır.	Türkiye'yi konu edinen bir yazı.
3	09-10 /1943	Hasan Halet İşıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Endüstri İşletmelerinde İmalat Raporlarının Hazırlanması	Endüstri İşletme Ekonomisi	Raporların önem ve amacı, hazırlanması. Resimhane, mamul eşya raporları. Raporlama çeşitleri.		Endüstri işletmelerinde kayıt ve istatistik bürolarının gerekliliği ve yapılacak raporlama işlemlerinin önem ve mahiyeti anlatılıyor.		Yazının giriş bölümünde raporlama noksanlığı olumsuz iş davranışlarımızdan biri olarak bahsediliyor.
3	09-10 /1943	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	İşletme İktisadının Mahiyeti, Önemi ve İnkişafı -3	Genel İşletme Ekonomisi	19.yy.da İşletme İktisadı'nın gelişimi (a.19.yy. başındaki durum b.Ticari öğretim dolayısıyla ilerleme c.İktisadi ilimler sistemi içinde İşletme İktisadı)	Prof. Karl Heinrich Rau - Grundriss der Kameralwissenschaft oder Wirtschaftslehre für encylopädische Vorlesungen	Almanya'da 19. yy.da ticari öğretimin başlamasıyla İşletme İktisadı'nın gelişmesi konu ediliyor. Rau'nun eserine göre iktisat ilminin muhtelif sahalara göre şubelendirilmesi yapılıyor.	19. yy.da yayınlanmış eserler.	
3	09-10 /1943	Ahmed Ali Özeken Öğr. gör. / İÜ İktisat Fak.	Kuruluş Finansı	Finansman Meseleleri	A.Kuruluş sermayesinin iktisadi dökümü (1.Kuruluş masrafları 2.Ödenecek apor bedelleri 3.Tesisat ve diğer sabit sermaye kategorileri 4.Faaliyet öncesi genel masraflar 5.Tedavül sermayesi 6.İhtiyat ve karşılıklar) B.Tatbikat		Kuruluşundan normal şartlar altında çalışmasına kadar muhtelif sarfiyat konuları 6 grupta incelenerek kuruluş anında işletmenin elinde olması gereken asgari sermaye miktarı gösteriliyor. Fabrika ve okul işletmeleriyle örneklendirme yapılıyor.		
3	09-10 /1943	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	Ziraatte Maliyet	Zirai İşletme Ekonomisi	Zirai maliyetçiliğin önemi. Zirai maliyete sebep etkenler. Ziraat İşletmeciliğinin gündemindeki konular ve bunların maliyet ile ilgileri. Takat ve Rantabilite tanımı.		Ziraatte maliyet ve etken unsurlar tanımlandıktan sonra karlılığın takat ve rantabilitenin uyumuyla sağlanabileceği, bunu sağlamanın da maliyet muhasabesi ile mümkün olacağı ifade ediliyor.		
3	09-10 /1943	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heveti Azası	İşletmede Işık	İşletme Organizasyonu	Işık türleri. Aydınlatma şekilleri.		Verimli bir iş ortamı için işletmelerde ihtiyaca uygun aydınlatmanın önemi anlatılıyor, buna dair teknik bilgiler veriliyor.	Aydınlatma ile ilgili teknik veriler	

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
3	09-10 /1943	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Ekonomisi İlmi ve Esas Mefhumları - 3	Genel İşletme Ekonomisi	İşletme Ekonomisi'nin ana kavramları (Mevcutlar, Borçlar, Sermayenin devri, Masraflar, Hasılat).		İşletme Ekonomisi'nin ana kavramları açıklanıyor.		
3	09-10 /1943		Eserler ve Dergiler	Mesleki Yayın	Mesleki yayınların tanıtımı yapılıyor.		Ekonomi alanında yeni çıkmış yayınlar tanıtılıyor.		
4	11-12 /1943	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Milli İşletmelerimiz	Başyazı	Hususi veya kamu, tüm milli işletmelerde çalışanların İşletme Ekonomisi'ne vermesi gereken önem ve İşletme Ekonomisi'nin prensip ve esaslarının uygulanması gerekliliği.		Milli işletmelerden duyulan övücün ifadesinden sonra tüm çalışanların İşletme Ekonomisi ilminin önem ve değerinin idrakı ve buna göre çalışılmasının gerekliliği belirtiliyor.		
4	11-12 /1943	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	İşletme İktisadının Mahiyeti, Önemi ve İnkişafı - 4	Genel İşletme Ekonomisi	20.yy.da İşletme İktisadı'nın gelişimi. Genel iktisattan ayrılarak ayrı bir ilim şubesi haline gelişi. Modern İşletme İktisadı'nın uğraş konuları. Almanya dışındaki ülkelerdeki son gelişimi ve iktisadi havata etkileri.	Isaac, Alfred. Geschichte der wissenschaftlichen Betriebswirtschaftslehre in Deutschland seit 1898. Berlin 1923.	Belirtilen tarih döneminde İşletme İktisadı'nın gelişimini sağlayan isimler ve eserleri tanıtılarak ilmin gelişimine katkıları anlatılıyor.	Ülkelerden örnekler, konuyla ilgili eserler ve çalışmalar	İşletme İktisadı'nın Türkiye'ye girişine dair bilgilendirme mevcut.
4	11-12 /1943	Ernst Hirsch Prof. Dr. / AÜ Hukuk Fak. Ticaret Hukuku	Ticari Defter Tutma Mecburiyeti Meselesi - 2	İşletme ve Hukuk	Ticaret Kanununun 66-86'ıncı maddeleri tahlili. Defter tutmaya mecbur olanlar (devam). Mecburiyetin başlangıcı ve sonu. Mecburiyetin mevzuu.	Ticaret Kanunu 66-86. maddeleri	Defter tutmaya mecbur olanların devamında, mecburiyetin başlangıç ve sonunu belirleyen hususlar, muhafaza edilmesi gereken belgeler ve defterler anlatılıyor.		
4	11-12 /1943	Muhlis Ete Prof. Dr / Başvekalet Umumi Mürakebe Heveti Azası	Türkiye'de İşletme Ekonomisi İlmi	Tarihi Tetkikler	İşletme Ekonomisi ilminin Türkiye'ye girişi. İşletme Ekonomisi'ne ait kitaplar ve yayınlar. Türkiye'de İşletme Ekonomisi tatbikatı.		Türkiye'de İşletme Ekonomisi öğretimi yapan okullar, hocaları, dersler, İşletme Ekonomisi alanında yayınlanmış yayınlar ve Türkiye'de bu ilmin uygulanışına dair bilgilendirme yapılıyor.	Türkiye'deki okullar, dersler ve hocalar. İşletme Ekonomisi'ne dair yayın listesi.	Tamamıyla Türkiye'yi konu edinen bir yazı.
4	11-12 /1943	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Muhasebede Personalist Nazariyeler	Muhasebe Meseleleri	Muhasebe kuramlarından biri olan Personalist kuram.	Cerboni	Muhasebede Personalist kuram üzerine genel bir tanımlama yapılıyor.		
4	11-12 /1943	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	Ziraatta Maliyet - 2	Zirai İşletme Ekonomisi	Zirai işletmelerde maliyet kalemleri ve maliyetin hesaplanması.		Zirai işletmelerde maliyet unsurları tanımlandıktan sonra ziraatta maliyete olan duyarlılığın artırılması, bunun için rasyonel ve rantabl iş yapmanın yerleştirilmesi ve ziraat okullarında bu konuda ihtisas çalışmaları yaptırmak öneriliyor.		Türkiye'de henüz zirai maliyet şuurunun yerleşmediği, sadece Atatürk çiftlikleri, Şeker şirketi çiftlikleri ile bazı Devlet Numune çiftliklerinde maliyet muhasabesi teşebbüsleri olduğu belirtiliyor.
4	11-12 /1943	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Ekonomisi İlmi ve Esas Mefhumları - 4	Genel İşletme Ekonomisi	İşletme Ekonomisi kavramları (Netice, Rantabilite, Likidite, Kıymet takdiri, Tahsilat ve tediyat, Girenler ve çıkanlar, Miktar, Kıymet, Cins ve kalite kavramları)		İşletme Ekonomisi'nin ana kavramları açıklanıyor.		
4	11-12 /1943	H.T.	Makinede Yazılan Çok Suretli Sayıların Sıraya Konması	Pratik Büro Bilgileri	Tamamen pratik amaca hizmet etmek için yazılmış daktilo suretlerini sıraya koyma anlatılıyor.		Verimli bir iş ortamı için tavsiyeler yapılıyor.		
4	11-12 /1943		İlmimize Ait Eserler	Mesleki Yayın	Mesleki yayınların tanıtımı yapılıyor.		İşletme Ekonomisi kapsamında yayınlanan kitapların listesi yayınlanıyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
5	01-02 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Mesleğimiz	Başyazı	"İşletme Ekonomisti" veya "İşletmeci" mesleğinin tanıtımı; görevi ve önemi.		Mesleğin tanıtımı, öneminin Türkiye'de kavranması ve diğer meslek gruplarının alanının işgal edilmemesi gerektiği vurgulanıyor.		Türkiye'de zamanla önemi artan işletmeciliğin alanına diğer meslek gruplarının müdahil olmaması gerektiği belirtiliyor.
5	01-02 /1944	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Endüstri İşletmelerinde İdari Organizasyon	Endüstri İşletme Ekonomisi	Fabrika idare organizasyonunu oluşturacak komisyonlar ve görevleri	ABD'den mühendis William Kent.	ABD'den mühendis William Kent'in bir fabrika teşkilat projesinin ana hatlarıyla izahı yapılıyor.		
5	01-02 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Kooperatif İşletmelerinde Finansman Meseleleri	Kooperatif İşletmeleri	Kooperatif işletmelerinde öz sermayenin önemi, bünyesi ve finansman bakımından rolü	Türk Ticaret Kanunundaki ilgili hükümler	Kooperatifçilikte finans meselelerinden biri olan öz sermaye konusu irdeleniyor.		Türkiye'de kooperatif işletmeciliğinin henüz gelişme halinde olduğu, birkaç küçük sanayi kooperatifi harici kooperatifçilikten bahsedilemeyeceği ifade ediliyor.
5	01-02 /1944	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Atölye ve Büroların Işıklandırılması	İşletme Organizasyonu	İşıklandırmanın şartları (ışık şiddeti, aydınlık ve gölgeler, göz kamaştırmayan ışık). Işığın işletmede tesirleri. Işığın iş kazaları ve randımanla ilgisi	ABD sigorta şirketleri araştırması, Almanya-Işık Tekniği Cemiyeti ile Fransa- İşıklandırma Üzerine Araştırmalar Merkezi araştırmaları	Bir çalışma ortamında ışığın önemi verilen veri istatistikleri ve tablolarla ortaya konarak iş kazaları ve randıman ile olan ilgisi anlatılıyor. Işık faktörü işletmelerde çalışanların sağlığını ve hayatını koruması açısından da en mükemmel tasarruf vasıtası olarak ele alınıyor.	İşlerin ışık ihtiyacı bakımından tasnifi, muhtelif işlerin ışık ihtiyacı, münakale vasıta ve tesislerinin ışık ihtiyacı, tabii ve suni ışık altında iş kazaları, kendir dokuma fabrikasında ışığın randımana tesirleri tabloları	
5	01-02 /1944	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Zirai İşletmelerimizde Arazi Genişliği Telakkileri, Küçük ve Orta İşletmelerin Genişlikleri ve Miktarları	Zirai İşletme Ekonomisi	Yapılan araştırma sonucunda elde edilen istatistiki verilerin paylaşımı.	İktisadiyat Enstitüsü 60 köy, 364 köylü işletmesi üzerinde yapılan sondaj. Ziraat İstatistikleri 1927, 1937.	Ziraat Vekaleti ve Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde incelenen araştırma sonuçlarına göre ziraat yapılan arazilerin genişliklerine göre tasnifi ve farklı büyüklükte zirai işletmelerin sayıları ve arazi büyüklükleri ortaya konuyor.	Araştırmada bölgelere göre elde edilen veriler.	Türkiye geneli zirai işletmeleri konu edinen bir yazı.
5	01-02 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Johann Friedrich Schar (1846- 1924)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		Berlin Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi profesörlerinden Schar'ın öz geçmişi veriliyor, eserleri tanıtılıyor.		
5	01-02 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Ekonomisi İlmi ve Esas Mefhumları - 5	Genel İşletme Ekonomisi	İşletme Ekonomisi ana kavramları (Organizasyon, Rasyonelizasyon, Finans etme, Hesap İşleri, Risk ve Şans kavramları)		İşletme Ekonomisi'nin ana kavramları açıklanıyor. Yazı sonunda, yazı serisi boyunca açıklanan kavramlar haricinde de kavramlar olduğu ancak ilmin mahiyetini anlatacak olanların tasnif ve tasvir edildiği belirtiliyor.		
5	01-02 /1944	Yusuf Nomal	İşletmenin Tesis Mahalli Problemine Toplu Bir Bakış	İşletme ve Kuruluş Yeri	İşletmelerin kuruluş yeri seçimleri ile ilgili çeşitli işkollarına göre hazırlanmış teorik bilgiler	Heinrich von Thünen, Adolf Weber	Zirai tesislerde Thünen, sınai tesislerde Weber'in tesis ettiği kuramlara göre tesis yeri problemi inceleniyor.		
5	01-02 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İzmit Kağıt Fabrikası	İşletmelerimizd en Akisler	İşletmenin tanıtımı, güncel durumu, gözlenen gelişmeler. Fabrikada işçi ve meseleleri.		Fabrikanın İşletme Ekonomisi esas ve prensiplerine uyularak idare edilmeye başlandığı belirtilerek mevcut gelişmeler(yapılan iş programıyla sağlanan randıman artışı, Türk uzmanların yabancıların yerini alışı) anlatılıyor.	1937-1942 seneleri arası fabrikanın imalat verileri tablosu (fili, nisbi imalatları(ton), iş saati, iş saati başına imal olunan kilo). Fabrikanın hazırladığı 10 öğüt.	Dönemin Türkiye'sinde İşletme Ekonomisi ilkelerinin uygulandığı iyi bir örnek tanıtılıyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
5	01-02 /1944		Eserler ve Dergiler	Mesleki Yayın	Mesleki yayınların tanıtımı yapılıyor.		Alanında yeni çıkmış olan eserlerin tanıtımına devam ediliyor.		
6	03-04 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi	Başyazı	Mektebin 61.kuruluş yıldönümünü münasebetiyle övgü ve temenniler		Okulun yıldönümünde ondan duyulan iftihar, ekonomik gelişmeler üzerine yüklendiği sorumluluk, hedefleri son derece duygusal bir dille ifade ediliyor.		Türkiye'nin ticari öğretim ve eleman davasıyla ilgili ifadeler olsa da genel olarak duygusal ifadelerden oluşan bir yazı.
6	03-04 /1944	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Teknik Büro ve Atölyelerde Kayıt İşlerinin Rasyonelleştirilm esi	Endüstri İşletme Ekonomisi	Fabrikaların teknik bürolarında ve atölyelerde dosya ve kayıt tutma sistematigi üzerine. (günlük-periyodik- hususı kırtasiye işlemleri, takip dosyaları)		Yeni bir uygulama yöntemi olarak günlük yazı ve kağıt işlerinin mesul bir katip tarafından yapılması ve bunun sistematigi üzerine bilgilendirme yapılıyor.		
6	03-04 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Kooperatif İşletmelerinde Finansman Meseleleri - 2	Kooperatif İşletmeleri	Kuruluşta yabancı sermayenin finansmandaki rolü (1.Satıcılar 2.Banka 3.Üçüncü şahıslar tarafından verilen krediler). Plasman meselesi.	Zirai Satış Kooperatifleri ve Birlikleri hakkında kanun	Kooperatif işletmelerinde finansman meselesinde yabancı sermayenin rolü ve plasman meselesi ele alınıyor.		Türkiye'de kooperatifçiliğe verilecek önemle finansman metodları ve imkanlarını dikkate almanın zorunluluğu ifade ediliyor.
6	03-04 /1944	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Dünya Yüksek İktisat ve Ticaret Mektepleri	Mesleki Öğretim	Üniversite ve yüksek ticaret mektebi karşılaştırması. Batı ve Orta Avrupa ülkelerinde eğitim uygulamaları.		Karşılaştırmada iş bölümü bakımında iki prensip açıklanıyor, farklılıkları belirtiliyor. Avrupa'daki yüksek iktisat ve ticaret mektepleri tarihi oluşumları itibarıyla tanıtılıyor.	Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere, Almanya, Çekoslovakya, İsviçre, Macaristan ve Polonya'da eğitim uygulamaları.	
6	03-04 /1944	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	İşletmelerde Norma Mevzu	İşletmede Planlama	Bütçelemelerde kullanılacak normların oluşturulması, norm iş tanımları, süreleri ve miktarların tanımlanması.		İşletmedeki faaliyetlerin süre ve miktar standardizasyonunun oluşturulmasının bütçeleme için önemi, faydaları örneklenerek açıklanıyor.	Amerika ve Alman verimliğini geçmeye başlayan Rus sanayisinden söz ediliyor. (metal işçisi, kundura makineleri, kadın dokuma işçileri)	Türk sanayi işletmelerinde henüz norm konusunun ele alınmadığı, ilerlemeleri ortaya koyacak verilerin elde olmadığı belirtiliyor.
6	03-04 / 1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Bankacılıkta Eleman Seçme ve Olgunlaştırma Meselesi	Banka İşletme Ekonomisi	Bankacılıkta "eleman meselesi" üzerine (1.Elemanın seçimi 2.Seçilen banka memurunun olgunlaştırılması)	Yazı sonunda ilgililer için (Almanca eserlerden oluşan) kaynakça koyulmuş.	Bankalara eleman seçiminin nasıl yapılması gerektiği ve sonrasında olgunlaşması için yapılacaklar bir süreç olarak ele alınıyor.	Almanya'daki Bankacılık Meslek Mektebi ve İngiltere'deki Londra Bankacılar Enstitüsü örnek olarak veriliyor.	
6	03-04 /1944		İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi	Mesleki Öğretim	Okulun tarihçesi ve gayesi.		Kuruluşundan o tarihe kadar okulun yaşadığı gelişmeler anlatılıyor. Okulun amacını ifade ediliyor.		Tamamıyla İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi'ni konu edinen bir yazı.
6	03-04 /1944	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İİ Kürsüsü	Zirai İşletmelerimizde Arazi Genişliği Telakkileri, Küçük ve Orta İşletmelerin Genişlikleri ve Miktarları - 2	Zirai İşletme Ekonomisi	Devam yazısı. Küçük zirai işletmelerin sayı ve dağılımları. Orta ziraat işletmelerinin sayıları ve büyüklükleri.	25 vilayete gönderilen anket sonucu elde edilen veriler	Zirai işletmelerin arazi büyüklükleri ve sayıları üzerine yapılan araştırma sonuçlarına göre elde edilen veriler genel bir değerlendirmeye yorumlanıyor.		Tamamıyla Türkiye'yi konu edinen bir yazı.
6	03-04 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Willi Prion (1879-1939)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		Alman yüksek mektep ve üniversitelerinde emek vermiş bir profesör olan Prion'un özgeçmişi, çalışmaları ve eserleri anlatılıyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
6	03-04 /1944	Yusuf Nomal	İşletmenin Tesis Mahalli Problemine Toplu Bir Bakış - 2	İşletme ve Kuruluş Yeri	Tesis yerin İşletme Ekonomisi bakımından esaslı noktaları (A.Muayyen bir şehrin alıcılara olan mesafesi B.Amele ücretlerindeki tefavütler C.Vergiler ve diğer amme yüklerindeki tefavütler D.İşçilerin ikametgahının iş yerine olan mesafe ve vaziyetleri). Ticarette tesis yeri (A.Perakende B. Tontan ticaret)	Alfred Isaac: İktisat Fakültesi İşletme İktisadi notları. F.Neumark: Maliye İlmine dair ekonomik ve sosyolojik tetkikler,İstanbul 1940. J.Dobresberger: Ekonomi siyaseti, İstanbul 1940. W.Röpke: Cemiyet Ekonomisi İstanbul 1936	İşletmelerin tesis yeri problemlerine işletme ekonomisi ilkeleri dikkate alınarak genel bir değerlendirme yapılıyor.	ABD'de yapılan tetkikler ve konuya ilişkin dünya şehirlerinden örnekler veriliyor.	
7	05-06 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İkinci Yıla Girerken	Başyazı	İlk yılın sonunda dergiye olan ilgisizlik.		Derginin amacına yönelik azim ve kararlılık vurgusu yapılsa da derginin sürdürülebilirliğine dair hedef okuyucu kitlesine sitem ve serzenişler yapılıyor.		Türkiye'de dergiye olan ilgisizlikten ağırlıklı olarak bahsediliyor.
7	05-06 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Kısa Müddetli Netice Hesapları	Muhasebe Meseleleri	1.Kavram açıklaması 2.İktisadi hayata girişi ve gelişimi 3.Muhtelif şekiller 4.Tanzimine ait muhtelif meseleler	Beste, Theodor. Die kurzfristige Erfolgsrechnng, Leipzig 1930. Schmalenbach, Eugen. Die monatliche Gewinnberechnung. Cilt 7 1912/13	Aylık kar-zarar hesabı; tarihsel gelişimi, muhtelif şekilleri örnek uygulamalar ve tablolar üzerinden anlatılıyor.	Tablo; 1.Umumiyetle bilançoya eklenmiş olan kar ve zarar hesabı şeklinde 2.Bütün aya ait masrafları ve hasılatı gösteren netice hesabı 3.Aylık tam mizan şekline 4.Aylık giriş ve çıkışları nazarı itibara alan metot 5.Muhtelif hesapların ay zarfında artması veya azalmasına göre aylık kar zarar hesabı 6.Aylık rantabilite hesabı 7.Sanayide her atölyenin rasyonelliğini gösteren aylık hülasa	
7	05-06 /1944	Konrad Engelmann Hesap uzmanı / DDLİ	Modern İşletme Murakabesinin İnkişafı ve Önemi	Murakabe ve Kontrol	İşletmelerde denetleme işinin İşletme Ekonomisi içindeki yeri, önemi, doğuşu, görevleri ve bu mesleğe dair görüşler		İşletmelerde denetleme nedir kapsamlı olarak ele alınıyor.		
7	05-06 /1944	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Dünya Yüksek İktisat ve Ticaret Mektepleri - 2	Mesleki Öğretim	ABD, Kuzey-Güney Avrupa ve Asya ülkelerinde ticaret öğretimi uygulamaları		Belirtilen ülkelerde yüksek iktisat ve ticaret mektepleri tarihi oluşumları itibarıyla tanıtılıyor.	Danimarka, Finlandiya, İsveç, İspanya, Portekiz, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan, ABD, Japonya'da eğitim uygulamaları.	
7	05-06 /1944	Cevat Yücesoy Öğr. gör. / İYİTM	Kitabevi Muhasebe Organizasyonu	Hesap İşleri	Bir kitabevi muhasebesi nasıl yapılır.		Örnek uygulamalarla, tablolar üzerinden bir kitabevi muhasebesi nasıl yapılır gösteriliyor.		
7	05-06 /1944	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Türkiye'de Büyük Ziraat İşletmeleri	Zirai İşletme Ekonomisi	Türkiye'deki büyük ziraat işletmelerinin oluşumu ve önemi, zirai işletme ölçeğinin büyütülmesi gereği ve bunun iktisadi ve sosyal faydaları üzerine.		Büyük ziraat işletmelerinin var olmasını engelleyen etkenler ile mevcutların var olmasını sağlayan durum inceleniyor. Zirai işletme ölçeğinin büyütülmesi ve bunun iktisadi ve sosyal faydaları anlatılarak önemine vurgu yapılıyor.		Tamamıyla Türkiye'deki büyük ziraat işletmeleri konusu inceleniyor.
7	05-06 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Richard Lambert (1846-1926)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		Tarihte Luca Pacioli gibi bir matematikçi olan Lambert'in hayatı ve İşletme Ekonomisi alanına katkıları tanıtılıyor.		
7	05-06 /1944	Cevdet Baykal	Selüloz Sanayii Müessesesinin Yeni İşletmeleri- Hesap Devresi Toplantıları	İşletmelerimizd en Akisler	Yeni açılan fabrikalara dair haberler.		Sümerbank bünyesinde İstanbul'da kurulan Klor- Alkali fabrikasını faaliyete başlaması ve yine Sümerbank bünyesinde İzmit'de yeni açılan kağıt ve selüloz fabrikalarının açılışı ve çalışmaları haber ediliyor.		Türkiye'de dönemin açılan fabrikaları haber yapılıyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
8	07-08 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Milli İşletmelerimizin İdaresinde Çelik İdare	Başyazı	Milli İşletmeler ve savaş zamanında başarı ile idare meselesi		Son 20 yılda sayıları her alanda hızla artan milli işletmeler övülüyor. Savaşın zor koşullarına sağlam iradeyle dayanılarak başarı ile idare meselesinin devamlılığı öğütleniyor.		Türkiye'deki milli işletmeler ve savaş koşullarında işletmeci davranışı konu alınıyor.
8	07-08 /1944	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Sanayide Maliyet	Hesap İşleri	İktisat Vekaletince çıkarılan K/510 sayılı karara göre maliyeti hesabı (a.Ham madde b.İşçilik c.Müşterek masraflar)	İktisat Vekaleti K/510 sayılı karar	Endüstri işletmelerinde izlenecek maliyet hesapları ile ilgili yayınlanan tebliğin açıklaması yapılıyor. Tebliğe göre maliyet hesabının nasıl yapılması gerektiği anlatılıyor.	İktisat Vekillığının Maliyet Fiyatı Unsurlarına ait Tebliği	İktisat Vekaleti'nin çıkardığı tebliğin içeriği anlatılıyor.
8	07-08 /1944	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	Atölyelerde İşletme Düzeni	Endüstri İşletme Ekonomisi	Atölyelerin işleyişine dair bilgilendirme (Muhtelif daireler, personeller, iş ve yapım alet ve takım idaresi, siparişlerin yapılması, atölyeler hesabı)		1.Sermaye 2.Konjonktür 3.Değerler ekonomisinin tanımları yapılıyor. Yapım atölyelerinde pratiğe girmiş birçok kural ve adetlerin teorik temellerini anlatmakla birlikte bu temellere dayanılarak ne gibi şekillerin uygulanması gerektiği üzerinde duruluyor.		
8	07-08 /1944	Ahmed Ali Özeken Öğr. gör. / İÜ İktisat Fak.	Kuruluş Finansı	Finansman Meseleleri	Kuruluş sermayesi unsurlarının tespitinde tahmin ve kıymet takdiri problemleri; (a.İlk kuruluş masraflarının hesaplanması,b.Aporlara kıymet takdiri), İşletmenin randıman kıymeti.		Bir işletme kurulurken muhtemel masraflarla, tedavül ve yatırım sermayelerine ait muhtelif unsurların ne suretle tahmin ve tespit edileceği örneklerle desteklenerek anlatılıyor.		
8	07-08 /1944	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Büyük Ziraat İşletmelerimizin Genişlik ve Miktarı	Zirai İşletme Ekonomisi	Türkiye'deki büyük ziraat işletmeleri sayıları ve arazi genişlikleri.	1934-1935 İktisadiyat Enstitüsü ve 1938 Ziraat Umum Müdürlükleri tarafından yapılan anketler	İstatistiki verilerin yanı sıra büyük zirai işletmelerin arazi genişliklerine etken meseleler ele alınıyor.	Yapılan araştırmaya dahil illere göre mevcut büyük işletme adedi, farklı dekar büyüklüklerine göre sayıları ve toplam içindeki oranları tabloları.	Tamamıyla Türkiye'deki büyük ziraat işletmeleri konu ediliyor.
8	07-08 /1944		Ahmet Mithat Paşa (1822-1883)	Milli İşletmeler Kurucusu	Hayatı ve yaptığı hizmetler. Onun kurduğu Emniyet Sandığı ve faaliyetleri.		Ziraat Bankası ve Emniyet Sandığı kurucusunun 60 ıncı ölüm yıldönümü münasebetiyle hayatı ve hizmetleri tanıtılıyor.		Türkiye'yi konu ediyor.
8	07-08 /1944		Sümerbank Sergisi	İşletmelerimizd en Akisler	Resimlerle Sümerbank faaliyetlerinin konu edildiği sergi		Sümerbank'ın 10. faaliyet yılı sebebiyle Ankara'da Sergievi'nde açılan sergi 4 fotoğraf ile haber ediliyor.		
8	07-08 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletmelerde Revizyon ve Kontrol	Mesleki Yayın	Çevirisini İÜ Hukuk fakültesi mezunu Volf Çernis'in yaptığı Isaac'ın yeni çıkan "İşletmelerde Revizyon ve Kontrol" kitabını Alkan tarafından yorumu		Kitabın kısım kısım incelemesi yapılarak ki Türkiye için önem ve değeri övgüyle ifade ediliyor. Ayrıca Otelcilik ve Turizm Milli Kredisi ile Zonguldak Kömür Havzası Tarihi Üzerinde bir Deneme kitabını tanıtılıyor.		
9	09-10 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletmeci ve Eleman	Başyazı	Eleman seçimi. İyi eleman çalıştırmanın faydaları ve milli işletmelerimiz için önemi.		İyi bir elemanın özellikleri, işletmelerimizin için hayati önemi sohbet havasında irdeleniyor.		"Eleman" konusu ele alındıktan sonra milli işletmelerimiz için önemine bağlanıyor.
9	09-10 /1944	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Lokomobilli Elektrik Santrallerinin İşletme Teşkilatı	Enerji İşletme Ekonomisi	Santral teşkilatında gerekli personel ve görevleri (1.Müdür 2.Muhasip 3.Baş makinist 4.Ateşçi 5.Baş elektrikçi 6.Hat çavuşu)	Elektrik santralleri serisi No.5, elektrik tesisatı işletmeleri muhasabe usulü, İstanbul 1940	Enerji işletme ekonomisi dahilinde insan kaynakları yazısı olarak ele alınabilecek, Lokomobilli santral gibi özel bir alanda işletmeye alınacak personellerin vasıf ve görevleri anlatılıyor.	Lokomobilli elektrik tesisatı büyüklüğüne göre şekillenen 4 farklı kadroda personel ve maaşları tablosu.	Türkiye şartlarına göre anlatım şekilleniyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
9	09-10 /1944	Abdullah Aker Prof. / Maarif Vek. Mesleki Öğr. Müs. Ticaret Öğr. Müd. V.	Üç Hesaplı Yevmiye	Muhasebe Meseleleri	Muhasebe sistemi tanıtımı.	Prof. Dr. Yohann Friedrich Schar	Üç hesaplı yevmiye sistemi nedir, diğer sistemlerden farkı, nasıl yapıldığı anlatılıyor.	Örnek üç hesaplı yevmiye tablosu.	
9	09-10 /1944	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Mamul Maliyetinde Müşterek Masraflar Hissesi	Hesap İşleri	İktisat Vekaletince çıkarılan K/510 sayılı karara göre mamul maliyetinde müşterek masrafların hesabı	İktisat Vekaleti K/510 sayılı kararı	Tebliğe göre bir mamulün üretimi esnasında yapılan müşterek masrafların hesabının nasıl yapılacağı anlatılıyor.		İktisat Vekaleti'nin çıkardığı tebliğin içeriği anlatılıyor.
9	09-10 /1944	Ahmed Ali Özeken Öğr. gör. / İÜ İktisat Fak.	Kuruluş Finansı	Finansman Meseleleri	Devam yazısı. Apor değerinin hesaplanması. Tesisat ve diğer sabit kıymet kategorilerinin tahmin ve takdirine müteallik prensipler. İş sermavesi (Tedavüt sermave)		Bir işletme kurulurken muhtemel masraflarla, tedavül ve yatırım sermayelerine ait muhtelif unsurların ne suretle tahmin ve tespit edileceği örneklerle desteklenerek anlatılıyor.		
9	09-10 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Georg Obst (1873- 1938)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		Bankacılık alanındaki çalışmalarıyla öne çıkan Alman profesör Obst'un hayatı, çalışmaları ve eserleri tanıtılıyor.		
9	09-10 /1944	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Büyük Ziraat İşletmelerimizin İntişar Mıntıkaları ve Nevileri	Zirai İşletme Ekonomisi	Büyük ziraat işletmelerinin Türkiye içerisindeki yerleşim yerleri, işledikleri genel arazi miktarı ve sahipleri (Devlet, şirket, şahıs).	1934-1935 Ziraat Vekaleti etüdü	Türkiye'deki büyük ziraat işletmeleri genel bir değerlendirmeye tabi tutuluyor.	Türkiye haritası üzerine illere göre büyük ziraat işletmeleri dağılımı. Farklı dekar aralıklarına göre büyük işletmelerin sahip oldukları toplam arazi genişlikleri tablosu.	Yazının tamamında Türkiye'deki büyük ziraat işletmeleri üzerine anlatım yapılıyor.
9	09-10 /1944		Yeni Eserler	Mesleki Yayın	Mesleki yayınların tanıtımı yapılıyor.		1944 basım İşletme Ekonomisi alanında yazılmış yeni eserler tanıtılıyor.		
10	11-12 /1944	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Hesabişleri ve İşletme	Başyazı	Hesabın ve hesap tutmanın önemi. İşletmeler için hesap işlerinin önemi ve görevleri. Yurdumuzda mevcut işletmelerde hesap işlerinin durumu ve bakış açısı.		Hesap yapmanın fert,aile ve devlet için öneminin bahsinden sonra işletmelerde "Hesap İşleri"nin önemi ve Türkiye'deki işletmelerde durumu konuyla ilgili gelişmeler anlatılıyor.		Yazı, dönemin Türkiye'sindeki işletmecilik zihniyetini hesap işleri üzerinden yansıtıyor.
10	11-12 /1944	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Endüstri İşletmelerinin Muvaffakiyetinde Kuruluş Şartlarının Tesirleri	Endüstri İşletme Ekonomisi	Kuruluş şartları genel hatları ile anlatılıyor (1.İnsan 2.Sermaye 3.Kuvvel Muharrike 4.Malzeme 5.Makine ve teçhizat 6.İmalat usulü 7.Fabrika idaresi 8.Piyasa 9.Münakalat unsurları)		Bir endüstri işletmesinin başarısını sağlayacak kuruluş öncesi unsurları ele alınıyor.	Taylor referans veriliyor. Her unsurun açıklaması, ABD ve Avrupa ülkelerinden örneklerle destekleniyor.	Açıklaması yapılan unsurların bazılarında Türkiye ile ilişkilendirilerek örnek veriliyor.
10	11-12 /1944	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Masraf Tevzi Tablosu	Hesap İşleri	Maliyet masrafları. Masraf neveleri (1.İşletme 2.İdare 3.Satış). Masraf mahalleri. Masraf tevzi tablosunun hazırlanması. Masraf nevelerinin masraf mahallerine dağıtılması. Müşterek masraflar hisselerinin hesaplanması. Hakiki maliyet fiyatının hesaplanması. Hakiki maliyeti bilinmeyen mamuller için satış fiyatının hesaplanması	İktisat Vekaleti K/510 sayılı karar	Bir sanayi işletmesinde yeni bir kıymet yaratılırken yapılan masrafların hesaplanması, masrafa sebep unsurların tür ve yerlerine göre hesaplamalarda üleştirilmesi ve buna göre maliyet fiyatının bulunması konusu ele alınıyor.	Örnek masraf tevzi tablosu ile anlatım destekleniyor.	

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
10	11-12 /1944	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	İşletmelerde Ücretler Servisi	İşletme Organizasyonu	Değişen iş atmosferinde ücretler konusu. İşletmelerde ücretler servisinin iştigal alanı, farklı ücret sistemleri.		Ücretler servisinin görev alanına giren mevzular ve görevleriyle birlikte dönemin mevcut ücret sistemleri ele alınıyor.	1.Gün işi 2.Zamana tabi ücret 3.Parça işi 4.Kara ortak olma 5.Primli ücret (Halsey, Rowan, Taylor, Gantt, Emerson) sistemleri	Yazı sonunda Türkiye'deki mevcut durum belirtiliyor.
10	11-12 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Ticari Muamelelere ait Mühim Meseleler	Ticaret İşletme Ekonomisi	Ticari muamelelerin esasları. 1.Muamelenin meydana çıkış bakımından tetkiki 2.Emtianın nevi, cinsi, kalitesi 3.Satın alınan emtiada miktar 4.Fiyat 5.Ödeme şartları 6.Malın tedariki masrafları 7.Teslim vadesi 8.Emtianın muayenesi ve ihbar meseleleri	Alkan, İsmet. Ticaret Bilgileri ve Ticaret Vesikaları 1943. Hellauer, Josef. Kaufverträge in Handelund Industrie. (Ticarette ve sanayideki satın alma mukaveleleri) Berlin-Wien 1927. Bouftier, Willi. Die Klauseln im Kaufvertrag. (Satın alma mukavelelerindeki klovlar) Wien 1929. Isaac, Alfred. Grundriss der Betriebswirtschaftslehre. (cilt 13 sf.64-70) Leipzig 1928. Isaac, Alfred Einkaufverträge (Satın alma mukaveleleri) "Handsbuch des Einzelhandels" (Perakendeye mahsus müracaat kitabı) Stuttgart 1932. İstanbul Sanayi ve Ticaret Odası tarafından neşredilen örf ve adetler.	Ticari muameleler konusuna giren mevzular anlatılıyor. Hukuki esasların yanı sıra örf ve adet, piyasa teamüllerinin muamelelerde belirleyici rol olduğu belirtiliyor.	Tablolarla(ABD yulaf kalite tablosu, yabancı ve Türk ölçüleri tablosu) ve örneklerle(mubayaa defterinden kayıt örneği) anlatım destekleniyor. ABD'den örnekler.	
10	11-12 /1944	Cevat Yücesoy Öğr. gör. / İYİTM	İtalyan veya Tek Yevmiyeli Muhasebe Sistemi	Muhasebe Meseleleri	1.Genel Bilgi 2.İtalyan sisteminin işletmelere tatbiki 3.İtalyan sisteminin işleme tarzı		İtalyan tipi muhasebe sistemine dair bilgi veriliyor, şemalı anlatımı yapılıyor.	İtalyan usulü muhasebede hesapların işlenmesi şeması.	
10	11-12 /1944	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Robert Stern (1855 - 1930)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		Hesap uzmanlığı ve denetleme alanındaki çalışmalarıyla öne çıkan Stern'in özgeçmişi ve eserleri tanıtılıyor.		
11	01-02 /1945	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Organizasyonu ve İşletme Organizatörü	Başyazı	Organizasyon; tanımı, İşletme Ekonomisi'nde manası. İşletme organizatörlüğü mesleğinin önemi, vasıfları ve görevleri. Milli işletmelerimizde verilmesi gereken önem ve değer.		"Organizasyon" kelime tanımı ile başlayıp işletme için ne anlama geldiği açıklanıyor. İşletme organizatörlüğü mesleği tanıtılarak milli işletmelerimizde verilmesi gereken önem vurgulanıyor.	ABD, İngiltere, Hollanda, Almanya, Belçika, İsviçre, Japonya ve Sovyet Rusya'da işletme organizatörlüğünün gelişme gösterdiği ve büyük bir değer verildiği bahsediliyor.	Türkiye'de işletme organizatörlüğünün durumu anlatılıyor.
11	01-02 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Rantabilite Hesabına Ait Tetkikler	Genel İşletme Ekonomisi	Rantabilite kavramı ve hesaplanması	Nicklisch, H. Die Betriebswirtschaft (İşletme İktisadı müracaat kitabı) s.560-569. Hummel, Otto. Das Rentabilitäts-und Wirtschaftlichkeitsproblem (Rantabilite ve Rasyonellik problemi) Stuttgart 1927. Isaac, Alfred. İşletme İktisadı cilt 1 sf.64-69 İstanbul 1940 Isaac, Alfred. Ticari hesap ve mali cebir, cilt 1 sf.35-45 cilt 2, sf 212-227. Isaac, Alfred. Rentabilitäts-und Erfolgsrevision in "Grundriss der Betriebswirtschaftslehre", cilt 10. Alkan, İsmet. İşletme Mecmuası sayı 4, sf 120.	İşletme Ekonomisi ana kavramlarından rantabilitenin tanımlaması ve hesaplamasının nasıl yapılacağı örnek uygulamalarla anlatılıyor.	Örnek uygulama tabloları (1.Sermaye her devrede aynı kalır, yani kar elde edildikten sonra işletmeden ayrılırsa 2.Sermaye, kardan fazla ne artar ne azalırsa 3.Sermaye kardan fazla artıyorsa 4.Sermaye kardan fazla azalıyorsa durumlarında rantabilite hesaplamaları)	
11	01-02 /1945	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	İşletmelerde Satın alma Servisi	İşletme Organizasyonu	Satın alma servisi üzerine genel bir değerlendirme		Satın alma servisinin önemi, görevleri, bünyesindeki personelin vasıfları, satın alma işinin nasıl gerçekleştirileceği konuları ele alınıyor.		
11	01-02 /1945	Yusuf Saim Atasagun	Türkiye Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Birliği	Mesleki Varlığımız	1942 yılında kurulan cemiyetin kuruluş amacı ve hedefleri	Birliğin Nizamnamesi	Cemiyet nizamnamesine göre birliğin amacı madde madde açıklanıyor. Anlatımın başında birliğe yapılan övgüler, yerini sonunda ağır ve yapıcı eleştirilere bırakıyor.	Eleştiriler birliğin teşekkülüne yeni bir şekil ve bünye verilmesi üzerinde yoğunlaşıyor.	Türkiye'de o dönemde kurulmuş mesleki bir birliğin tanıtılmasının yanında dönemin zihniyetini yansıtan eleştiriler yapılıyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
11	01-02 /1945	Fazıl Gülçür Öğr. gör. / İYİTM	Sigorta İşletmelerinde Devlet Murakabesi ve İtimat Meselesi	Sigorta İşletme Ekonomisi	Sigorta işletmelerinin devlet kontrolü ve halkın güveni üzerine genelde kuramsal bir anlatım	Lefort, Traite theorique et patique du contrat d'assurance sur la vie, cild 1, s.234, Paris. Chaufon, Les assurances, cilt1 s. 682 ve devamı, Paris. Lewis, Lehrbuch des Versicherungsrechts, s.140 ve devamı, Stuttgart. Ehrenberg, Versicherungsrecht, cilt 1, s.150 ve devamı, Stuttgart.	Sigorta muamelelerinin kontrolü üzerinde devletlerin kanunlarla elde etmeye uğraştıkları durumun, sigortacılık için gerekli olup olmadığı ve hangi prensiplere göre ne şekilde uygulanmasının gerektiği inceleniyor.	Almanya, İngiltere, Fransa, ABD ve İsviçre'den referans durumlar veriliyor.	Savaş sonrası için Türkiye'deki sigorta işletmelerine öğütler veriliyor.
11	01-02 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Frederick Winslow Taylor (1856-1915)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		Amerikalı meşhur işletme organizatörü Taylor'ın hayatı, uyguladığı sistem ve endüstri işletmelerine eserleri ile yaptığı katkılar övgüyle anlatılıyor.	Yazı sonunda Taylor'ın fikir ve etütlerini inceleyen yayın listesi veriliyor.	
11	01-02 /1945	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Genel İşletme Ekonomisi	Mesleki Yayın	Alkan'ın Genel İşletme Ekonomisi kitabının bölüm bölüm incelemesi		Eserinin içeriği bölümlerine göre inceleniyor, kitaba dair övgü dolu anlatım yapılıyor.		
12	03-04 /1945	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletmede Tasarruf Terbiyesi	Başyazı	Tasarruf kavramı. İşletmelerde tasarruf terbiyesinin kazandırılması, yaygınlaştırılması gereği.		Türkiye'de tasarruf kültürünün yaygınlaşması, yeni iş yapış şekillerinin ve sistemlerinin kullanılarak israfın önüne geçilmesi gerekliliği anlatılıyor. Tasarrufun milli işletmeler için hayatı bir mesele olduğu belirtiliyor.	Taylor'ın zaman etütleri, Tramvay, Otobüs, Tünel işletmeleri uygulamaları, "meçhul işletmeci" (örnek olay) örnekleriyle anlatım destekleniyor.	Türkiye için temenni ve nasihatlerle dolu bir anlatım yapılıyor.
12	03-04 /1945	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Endüstri İşletmelerimizin Harpsunu Hazırlıklarında Gözetilmesi Faydalı Esaslar	Harps sonrası ve İşletmeler	1.Harp sonrası hazırlığına ait mesuliyetin tespiti 2.İstihsal programının hazırlanması (a.Piyananın tetkik ve takibi b.Yeni mamullerin tetkiki) 3.Piyan ve satış programı (a.Satış programı b.Satış tahminleri c.Piyananın sürüm şekillerini tetkik d.Satış teşkilatının gözden geçirilmesi e.Müşteri ile yapılacak temas usullerinin yeniden tesisi f.Satış ve tevzi işlemleri için yapılacak masrafların şimdiden tespiti)	ABD'de sanayiciler tarafından hazırlanmış konuyla ilgili rapor	ABD'de harp sonrası için yapılacak hazırlıklar üzerine yazılmış rapor hakkında çeviri yazısı tadında malumat veriliyor.		
12	03-04 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Telgraf Kodlarının Esasları	Münakalat İşletme Ekonomisi	Telgraf üzerine genel bilgilendirme. Telgraf kodlarının bünyesi; a.Genel bilgi b.Kodların muhtelif neveleri c.Kelime kodlarının bünyesi d.Adet kodlarının bünyesi. Pratikte kullanılan bazı kodlar.	Mahlberg, Walter. Die Grundlagen der Telegraphen Codes. (Telgraf kodlarının esasları) Leipzig 1921. Hellauer, Josef. Telegrammschlüssel (Cable-Codes) Grundriss der Betriebswirtschaftslehre (İşletme Ekonomisi müraaat kitabında) Cilt 13, sf. 275- 288. Stern, Robert. Kabel-Codes. Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschung, Cilt 4.	Artan telgraf maliyetlerinin nasıl azaltılacağına dair, kısaltma kodları ve iletişim amaçlarına göre nasıl kullanılacağı anlatılıyor.	Anlatımı destekler bilgilendirici tablolar kullanılıyor.	
12	03-04 /1945	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	İş Düzenlemesi	İşletme Organizasyonu	Düzenleme metodu üzerine genel değerlendirme. Düzenlemeye engel nedenler. İyi bir düzenleyicinin vasıfları. Düzenlemede safhalar. Düzenlemenin etkileri.		İşletmelerin bütün bölümlerini ve çalışma safhalarını inceleyen, ahenkli bir güdüme bağlayarak verimi artıran düzenleme hizmetleri üzerine ayrıntılı metod etüdü yapılıyor. Modern endüstri psikolojisi değerlendirmeleri de yapılıyor.	Times gazetesinde hafta sonları para torbasıyla bekleyen banka görevlisi örneği.	
12	03-04 /1945	Abdullah Aker Prof. / Maarif Vek. Mesleki Öğr. Mūs. Ticaret Öğr. Müd. V.	Basit Kayıt Metodu	Muhasebe Meseleleri	Bir muhasebe metodunun açıklaması.	Glück, Eduard. Die einfache Buchführung, sf.23. Hügli, F. . Buchhaltungs-Systeme und Buchhaltungs-Formmen/Bern, sf.8. Prof.Dr. W. Kalveram, Kaufmannische Buchhaltung/Berlin 1938, sf.319.	Basit kayıt metodunun içeriğine dair genel bir açıklama yapılıyor.		Türkçe'de yazılan kitaplarda gereği kadar yer bulamayan bu metodun bilinmediği, yaygınlaşması gerektiği ifade ediliyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
12	03-04 /1945	Asım Süreyya İloğlu İktisat Müşaviri / Ziraat Bankası	Birinci Türk Kooperatifçilik Kongresi	Kooperatif İşletmeleri	Kooperatifçiliğin; Avrupa'da doğuşu ve gelişimi, Türkiye'deki mevcut durumu. 1. Türk Kooperatifçilik Kongresinde tartışılan konular.		Türkiyedeki kooperatifçilik meselelerinin geneli üzerinde önemli tespitler yaparak kongre değerlendiriliyor, bir çok güncel veriyle kooperatifçiliğin durumu hakkında bilgilendirmeler yapılıyor.	Türkiye'de mevcut tarım kredi kooperatiflerine; yıllara göre, bağlı köylerin, ortakların sayıları ve özkaynak miktarları tablosu. Mevcut tarım satış kooperatifleri ve birliklerine; yıllara göre bağlı olan kooperatiflerin ve ortakların sayıları tablosu.	Gerçekleştirilen kongreye dair haberler ve mevcut kooperatifçilik faaliyetlerine dair bilgilendirme yapılıyor.
12	03-04 /1945	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Teknik Üniversite ve Yüksek Teknik Okullarımızda İşletme Enstitüleri	Mesleki Öğretim	Yüksek Mühendis kimdir, hangi vasıflara sahip olmalıdır. Teknik, ekonomi ve organizasyon arasındaki ilgi ve İşletme Ekonomisi eğitiminin bu bağlamda gerekliliği.		Yüksek mühendis tanımlaması yapıldıktan sonra teknik okullarda işletme ekonomisi eğitiminin verilmesi gerekliliği ifade ediliyor ve enstitü olarak kurulması savunuluyor.		Türkiye'nin ekonomik yapısını kuracak insanların eğitimi üzerine değerlendirme yapılıyor.
12	03-04 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Frank Bunker Gillbreth	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		İş metotları ve meseleleri üzerine yoğunlaşan çalışmalarıyla öne çıkan Amerikalı işletme organizatörünün hayatı ve çalışmaları tanıtılıyor.		
13	05-06 /1945	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	İşletmelerimizin Harpsunu Meseleleri	Başyazı	İşletmelerin harp ekonomisi şartlarından harp sonrası ekonomi şartlarına geçişi meselesi. (Yazı içindeki "Üçüncü yıla girerken" başlıklı kutucukta okuyuculara teşekkür ve dergi hedeflerinin teyidi ifade ediliyor.)		Harp zamanında miktar odaklı çalışma yapmanın ileride kalite ve maliyet odağına kayacağı, uluslar arası pazarda rekabetin bu unsurlara odaklanmakla yapılabileceği ifade edilerek işletmelere savaş sonrası değişime hazırlıklı olma telkininde bulunuluyor.		
13	05-06 /1945	Hasan Halet Işıkpınar Yük.Müh. / İktisat Vekaleti Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Endüstri İşletmelerimizin Harpsunu Hazırlıklarında Gözetilmesi Faydalı Esaslar - 2	Harps sonrası ve İşletmeler	Savaş sonrası bir fabrikanın bütün bölümlerinde yapılması gerekenler; ihtiyaçları tespit için hazırlanacak programın ana hatları		Endüstri işletmelerinde harp sonrası hazırlıkları kapsamında işletmenin başarısı için öneriler, muhtaç olunan personel miktarının tahmini, memur, işçi, mühendislik, satış ve büro memurları yetiştirilmesi konularında izlenecek yollar anlatılıyor.		
13	05-06 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Sanayide Tam Çalışma ve İstihsal Kapasitesi	Endüstri İşletme Ekonomisi	İşletmelerdeki 3 "çalışma derecesi" (1.Durgunluk 2.Optimal,3.Azami çalışma) tespiti ve hesaplanması		İşletmelerin çalışma derecelerini gösteren üç karakteristik durum tanımlanıyor. Bunlara yol açan nedenler irdelendikten sonra, işletmelerin öncelikle kendi çalışma dereceleri hakkında malumat sahibi olmalarının gerekliliği vurgulanıyor.		
13	05-06 /1945	Yusuf Saim Atasagun	Ziraat İşletmeleri ve Çiftçi Ocağı Meselesi	Zirai İşletme Ekonomisi	Toprak mülkiyetinde serbest rejimin yararları ve zararları. Toprak Kanunu tasarısında yer alan Çiftçi Ocağı = Tek Varis Sisteminin yararları ve zararları	Toprak Kanunu tasarısı	Ziraat işletmelerinin optimum toprak büyüklüğünü sağlamak amacıyla çıkarılması düşünülen toprak reformu ve tek varis sistemini tartışılıyor. Tasarının birçok bakımdan mahzur ve tereddütler uyandırdığı, çok esaslı incelemeler sonunda karara varılması gerektiği ifade ediliyor.		Türkiye'de dönemin güncel konusu Toprak Kanunu tasarısı içeriğindeki Çiftçi Ocağı müessesesi artı ve eksileriyle ele alınıyor.
13	05-06 /1945	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Muhasebede Materyalist Nazariyeler	Muhasebe Meseleleri	Muhasebe kuramlarından biri olan Materyalist kuramın izahı	İlgili Avrupa yazınının neredeyse her ülkesinden eserlerden referanslar	Muhasebede materyalist kuramda mevkiye sahip Avrupalı yazarların yöntemleri irdeleniyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
13	05-06 /1945	Kenan Börtocene Muhasebeci / ETİ Bank Muh. Müd.	Amortisman Problemleri	Hesap İşleri	Genel amortisman problemleri; kavram açıklaması ve tanımlamalar		Amortisman kavramı altında toplanan çeşitli problemlerin incelenmesi yapılıyor.		
13	05-06 /1945	Sait Emin Özbek	Milli Bankalarımız Postahanelerde Tasarruf Mevduatı Gişeleri Açamazlar mı?	Banka İşletme Ekonomisi	En ücra yerlerde şubesi bulunan postanelerin bu avantajından yararlanılarak açılacak gişelerle tasarruf miktarının daha da arttırılması üzerine		Milli tasarruf şuurunun gelişmesi ve kökleşmesi için tasarruf gişeleri açılması teklif ediliyor.	Yıllara göre mudi sayısı ve tasarruf mevduatı miktarı tablosu	Türkiye bankacılık sektörüne nedenleri açıklanarak çağrı niteliğinde öneri yapılıyor.
13	05-06 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Jacques Savary (1622-1690)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı ve eserleri.		İlim adamı sayılamasa da 17. yy.da tüccarların yetişmesini sağlamış bir Fransız tüccar olan Savary'nin biyografisi ve eserleri tanıtılıyor.		Savary'nin yazdığı "İkinci Kitap"ın yabancı devletlerle olan ticari ilişkileri anlattığı bölümünde İstanbul, Ankara ve İzmir'in de olduğu belirtiliyor.
14	07-08 /1945	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletmede Rasyonel Çalışma	Başyazı	Rasyonel Çalışma; tanımı, yararları, milli işletmeleri için önemi ve gerekliliği		Rasyonel çalışmanın tanımlanması örneklerle destekleniyor. Ülkemiz işletmeleri için önemi belirtilerek uygulanması temenni ediliyor.		Konu anlatımın sonunda milli işletmeciliğe bağlanıyor.
14	07-08 /1945	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	İşletmelerimizin Harpsonu Düzenleme Problemi	Harpsonrası ve İşletmeler	Harp şartlarının işletme faaliyetlerine etkisi, harp sonrası yapılacaklar		Harp sonu düzenlemelerinin hassas noktalarını belirtmesi bakımından harp şartlarında işletme ekonomisi faaliyetlerine hakim miktar ekonomisinin özellikleri açıklanıyor.	Büyük Britanya ve ABD sanayileri örnek gösteriliyor.	Türkiye'de mevcut işletmeciliğe dair tespitler ve önermeler yapılıyor.
14	07-08 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Envanter Revizyonu	Murakebe ve Kontrol	Envanter kavramı tanımı, revizyonunun amaçları ve özellikleri. Revizyon işlemi için hazırlık ve tetkikle ilgili esas işler		İşletmelerde stokların gözden geçirilmelerine dair sistemati bir izahat yapılıyor.	Envanter revizyonuna mahsus iş planı tablosu	
14	07-08 /1945	Kenan Börtocene Muhasebeci / ETİ Bank Muh. Müd.	Amortisman Problemleri - 2	Hesap İşleri	Amortisman sebepleri değer eksilmelerine yol açan etkenler. Vasıtaların vasati ömürünün hesaplanmasında başvuru usulü.		Amortisman kavramı irdelenmeye devam ediliyor. Kıymet ziyalarını önlemek maksadıyla bir fon tesisi ve bu fonun vasıfları anlatılıyor.	Örnek vasati ömür hesaplama tablosu veriliyor. Amerikan Muhasipler Enstitüsü 'ne atıf yapılıyor.	
14	07-08 /1945	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Muhasebede Matematik Nazariyeler	Muhasebe Meseleleri	Muhasebede matematiksel kuramın izahı		Muhasebenin matematiğin bir branşı olduğu fikriyle, muhasebenin matematiksel ispat ve izahını yapmaya çalışarak matematik kuramını geliştirmeye çalışan isimler ve çalışmaları anlatılıyor.	Popov, Rossi, Masetti, Schaer, Leautey'in çalışmalarına atıf yapılıyor.	
14	07-08 /1945	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Evkaf İdaresinin Büyük Ziraat İşletmeleri	Zirai İşletme Ekonomisi	Arazi mülkiyeti esasları ve vakıf arazileri hakkında genel bilgi; tarihçesi, miktarı, genişliği, türleri, yerleri ve yayılma sahaları	Evkaf Umum Müdürlüğü, Ormancılık, Meyvecilik, İktisadiyat Enstitüleri	Türkiye'deki arazi kavramı Selçuk Türkleri zamanından başlayarak ele alınıyor. Vakıf arazilerin geçmişi ve günümüzdeki durumlarına dair bilgiler veriliyor.	Vakıf arazilerine dahil tescil edilmiş orman arazileri, zeytinlikler, çiftlikler ve müteferrik arazilerin yerleri ve genisliklerini gösteren tablolar.	Tamamıyla Türkiye'deki vakıf arazileri konu ediliyor.
14	07-08 /1945	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heveti Azası	Perakende Ticaret İşletme Ekonomisi	Mesleki Yayın	"Perakende Ticaret İşletme Ekonomisi" kitabının tahlili		Tokay, İsmet Alkan'ın kitabını içeriğini tanıtıyor, yorumluyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
14	07-08 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Henri Fayol (1841- 1925)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve fikirleri.	Fayol, Henri. Administration industrielle et generale 1916. Zühtü İnhan. İşletme ekonomisi Birinci kısım İstanbul 1940.	Isaac, Fayol'un özgeçmişini tanıttıktan sonra idare meseleleri ile ilgili fikirlerini onun eserinin içeriğinden alıntılarla yansıtır. Bazı fikirlerini eleştiriyor, sadece işletme organizasyonu meselelerinde istifade edilebileceğini ifade ediyor.	Fayol'un eserindeki, her müstahdem veya işçi nevi için lüzumlu olan ehliyetlerin gösterildiği tablo.	
15	09-10 /1945	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletmeci ve Mücadelesi	Başyazı	İşletmeci kimdir, nelerden sorumludur, çalışmaları (iç/dış, hususi/müşterek), çalışma siyaseti (aktif, müdafaa, pasif).		İşletmeci isimli yeni bir meslek tanımlanıyor ve nelerden mesul olduğunu çarpıcı şekilde anlatılıyor. İşletmecinin dış konjonktüre bağlı olarak pasif kalma olgusuna dikkat çekilerek pivasaya karşı güçsüz olduğu belirtiliyor.		Yazı sonunda milli işletmelere dair dilek ve temenniler ifade ediliyor.
15	09-10 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Sanayide Maliyet Masrafları Hesap Metodları	Hesap İşleri	Maliyet masrafları üzerine genel bilgi. Maliyet masrafının amaçları (1.Satış fiyatının tespiti 2.İşletmenin faaliyetini kontrol edebilmek için vasıta olmak 3.Diğer muhtelif gayeler). Hesap metotlarının özeti (Hesabın tanzim edildiği zamana göre, Tamamiyet esasına göre 3.Ortalama maliyet masraflarının veya iştiğal derecesinin dikkate alınması metodu 4.Müşterek masrafların tevziine göre 5.Maliyet masraflarının hangi kaynaklardan temin edildiğine göre).		Maliyet hesabının amacı geniş olarak ele alınıyor. Maliyet masraflarını hesap metotları özetleniyor.	Hesap metodları özetlenirken "Tamamiyet esasına göre" hesaplama kısmında Schmalenbach'a atıf yapılıyor.	"Bu sayımızdan itibaren, yukarıdaki başlık altında neşrine başlayacağımız etüd, yurdumuz milli endüstrisi için hayati bir önem arz eden bir konuya temas etmektedir." ifadeleriyle başlayan bir yazı dizisi.
15	09-10 /1945	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Bankalarda İşletme Masrafları ve Banka Muamelelerinin Maliyeti	Banka İşletme Ekonomisi	Bankacılık ve maliyetleri üzerine genel bilgi. Sanayi ve Banka işletmelerinin maliyet hesapları arasındaki fark. Bankacılık işlemlerinin maliyetlerinin hesaplanma şekilleri ve hususiyetleri. Maliyetlerin hesaplanması(1.Her servisin işletme masraflarının tespiti 2.Müstahsil olmayan servis masraflarının müstahsil servislere tevzi ve tahmini)		Bankacılık işlemleri ve maliyetleri üzerine genel bilgilendirme yapılıyor. İşlemler gruplandırılarak maliyetlerinin hesaplanması anlatılıyor.		
15	09-10 /1945	Kazım Köylü Öğr. gör. / Ankara YZE İE Kürsüsü	Evkaf İdaresinin Büyük Ziraat İşletmeleri - 2	Zirai İşletme Ekonomisi	Evkaf ziraat işletmelerinde işletme şekilleri. Orman işletmeleri, zeytinlikler, çiftlikler ve müteferrik arazi işletmelerinin güncel durumları. Evkaf ziraat işletmelerinin geliri. Evkaf idaresi ziraat işletmelerinde inkişaf istikametleri ve düşünceler.		Farklı vakıf arazi türlerinde(1.Orman işletmeleri, 2.Zeytinlikler, 3.Çiftlikler, 4.Müteferrik arazi işletmeleri) yer alan işletmelerden istifade şekilleri ve istatistiki bilgiler veriliyor. Evkaf arazisi şeklindeki işletmelerin genel yapısı ve bunların daha rantabl hale getirilebilmesi için yönetmelik önerileri yapılıyor.	Antalya'da bulunan Murat Paşa vakıf arazisinde yapılan çalışmalar anlatılıyor. Bunun yanı sıra vakıf arazilerinde bulunan diğer işletmelerden örnekler verilerek kısaca çalışma şekillerinden bahsediliyor. (Giresun orman işletmeleri, Vakıf zeytinlikleri işletme idaresi)	Yazının tamamı Türkiye'de bulunan vakıf arazilerini konu ediyor.
15	09-10 /1945	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Muhasebe ve Maliyet Prensipileri Projesi	Hesap İşlerinde Normlaşma	Hesap işlerinin görevleri. 1.Muhasebe prensipileri a.Muhasebede aranılan şartlar b.Müşterek hesap planı. Maliyet muhasabesi genel prensipleri; a. Prensiplerde güdülen gaye b.Maliyet muhasabesinin mahiyeti ve vazifeleri c.Maliyet muhasabesinin bünyesi d.Maliyet muhasabesi neticelerinin kıymetlendirilmesi		Ekonomi Bakanlığınca 3460 sayılı kanuna tabi işletmelerde hesap birliğinin sağlanmasına dair hazırlanan "Muhasebe ve Maliyet Prensipileri" projesi için yapılacak etüdün ön tanıtımı yapılıyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
15	09-10 /1945		Luca Pacioli (1445 - 1517)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve çalışmaları.		Avrupa'da muzaaf defter tutma usulü üzerine yazılmış ilk eserin yazarı olan Luca Pacioli'nin özgeçmişi veriliyor, İşletme Ekonomisi ile ilgisi bakımından eserleri ve çalışmaları tanıtılıyor.		
16	11-12 /1945	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Teşebbüs, İşletme ve Müessese	Başyazı	Teşebbüs, işletme ve müessese kavramlarının tanımları ve aralarındaki farklılıklar		İşletme Ekonomisi terimlerinin açıklaması yapılarak, Türkiye'de yeni bir ilim olması bakımından kavramlar oturtulmaya çalışıyor.	Kavramların doğru kullanılması hassasiyetiyle kızgın bir üslupla yanlış kullanıma örnekler veriliyor.	Tamamıyla Türkiye'deki yanlış kavram kullanımları konu ediliyor.
16	11-12 /1945	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Sanayide Maliyet Masrafları Hesap Metodları - 2	Hesap İşleri	Taksim usulü; a.genel bilgi b.En mühim tatbik sahaları c.Tatbikinde umumi hesap şeması d.Taksim usulünde hususiyetler		Sanayi işletmelerinde muayyen bir hesap devrinde doğan maliyet masraflarının toplamını aynı hesap devrinde üretim sonunda elde edilen mamul birimlerine taksim etmekle birim maliyetin bulunduğu Taksim Usulü hakkında bilgi veriliyor, örneklerle açıklaması yapılıyor.	(Tek ve yeknesak ve kütle halinde mamuller imal eden fabrikalar) Şeker sanayi, metalürji sanayi ve sac fabrikaları örnekleriyle anlatım destekleniyor. Örnek hesap tabloları gösteriliyor.	Ekonomi Bakanlığı projesi üzerine yapılan etüde devam ediliyor.
16	11-12 /1945	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	İdare Teşkilatı	İşletme Organizasyonu	İşletmelerde idare teşkilatının yapısı ve şekillendiren etkenler. Modern işletmecilikte idare mekanizması (teknik-ticari ayrımı). İdare adamının vasıfları. Büyük işletmelerin örgüt yapısı, yöneticilerin görev alanları.		Yönetim konusuna ağırlıklı olarak büyük işletmelerin idari yapılanmaları üzerinden bakılıyor.		Memleket endüstrisinde harp sonrası düzenlemelerinde idare teşkilatı konusunun olağanüstü öneme sahip olduğu vurgulanıyor. Yazı içerisinde Türkiye'de daha ziyade devlet sermayesi teşekkülleri ve nadiren tek şahıs işletmelerinin var olduğu belirtiliyor.
16	11-12 /1945	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Sınai Muhasebelerimizi n Gelişmesi ve Normlaşması	Hesap İşlerinde Normlaşma	Cumhuriyet öncesi ve sonrası SM. Devlet sanayiinde SM'nin gelişmesi- Sanayi Maadin Bankasında SM. Alman SM. Sanayi ve Maadin Bankası fabrikalarında muhasebe organizasyonu. Sümerbank'da SM. Devlet sanayiinde sınai muhasebe normlaşması. 3460 sayılı kanunun normlaşmaya tesiri. Hususi sanayide SM'nin gelişmesi ve normlaşması		Muhasebe sistemlerinin hem devlette-Sümerbank, hem de özel sektörde nasıl geliştiği, hangi yabancı müşavirlerin (Sümerbank ve Sachsenberg muhasebe sistemi) ne şekilde geldiği ve neler yaptığı, hangi düzenlemelerin ne şekilde etkide bulunarak hesap işleri ve muhasebeciliği normlaştırmaya çalıştığı anlatılıyor.	*SM : Sanayi muhasebeciliği	Türkiye'de sanayi muhasebeciliğin geçmişi ve gelişimi inceleniyor.
16	11-12 /1945	Fazıl Gülçür Öğr. gör. / İYİTM	Sosyal Sigortada Prensipler	Sigorta İşletme Ekonomisi	Sosyal sigortaların içeriği, gelir kaynakları, farklı uygulama örnekleri.	Farklı birçok Avrupalı kaynaktan alıntılar var.	Bilhassa işçiler üzerinden sosyal sigortacılığın ilkeleri anlatılarak, övülüyor. Toplum hayatına katkısından bahsediliyor.	Avrupa ülkelerinden uygulama örnekleri	Türkiye'deki sigorta işletmelerinin tarifelerinin, teknik organizasyonlarının revizyona tabi tutulması öneriliyor.
16	11-12 /1945	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Ticaret Öğretim Davamız	Mesleki Öğretim	Ticari öğretime dair yeni haberler.		Türkiye'deki ticari öğretimle ilgili mevcut durumdan, okullardan haberdar edilip yeni gelişmeler müjdeleniyor.		Türkiye'deki güncel ticari öğretim durumu anlatılıyor.
16	11-12 /1945	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heveti Azası	Heinrich Nicklisch	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Tanıtım; hayatı, eserleri.		İşletme Ekonomisi'ni diğer ekonomik ilimlerden ayırarak müstakil bir hüviyet kazandıran Nicklisch'in özgeçmişi tanıtılıyor, İşletme Ekonomisi alanına katkı yaptığı çalışmaları anlatılıyor.		
16	11-12 /1945	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Yeni Eserler	Mesleki Yayın	Kitap tanıtımı.		İşletme Ekonomisi alanında çıkan yeni eserler tanıtılıyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
17	01-02 /1946	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletmecilik Zihniyeti ve Yurdumuz	Başyazı	Ekonomide 20 yıldaki gelişmeye rağmen Türkiye'de eksikliği hissedilen işletmecilik zihniyetinin yerleştirilmesinin gerekliliği üzerine.		Alkan tarafından, işletmecilik alanı yaratılmaya devam ediyor, yine milli menfaatler bağlamında ihtisaslaşma gerekliliği vurgulanarak işletmecilik mesleği profesyonelleştirilmeye çalışılıyor.		Türkiye'deki mevcut işletmecilik zihniyeti yansıtıyor.
17	01-02 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Sanayide Maliyet Masrafları Hesap Metodları - 3	Hesap İşleri	Hesaplama metotlarından Zam(Tevzi) usulü; Kavram açıklaması, tatbik sahaları, zam nispeti, hesap hususiyetleri, tevzi anahtarları, tevzi anahtarlarının tespiti...		Endirekt masrafların muayyen bir oranda direkt masraflara eklendiği metot olan Zam (Tevzi) usulü anlatılıyor.	Anlatım örnekler(ürettiği mamulleri çeşitli olan fabrikalar) ve tablolarla destekleniyor.	Ekonomi Bakanlığı projesi üzerine yapılan etüde devam ediliyor.
17	01-02 /1946	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	Maliyet Şuuru	Genel İşletme Ekonomisi	Maliyetlerin düşürülmesinde endüstri psikolojisi konuları		Harp sonrası öne çıkacak maliyetlerin düşürülmesi konusunda endüstri örgütlerinde yeni düzenlemelerle çalışanların menfaat ortaklığını meydana getirerek çalışmaların bir şuur ile vasıflandırılması gerekliliği ifade ediliyor.	Birleşik Amerika endüstrisi örnek gösteriliyor.	Türkiye'de endüstri bünyesiyle ilgili durum tespiti ve öneriler yapılıyor. Harbin maliyet ve kalite bakımından atılmış adımlara olumsuz etkileri ifade ediliyor.
17	01-02 /1946	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Muhasebe Organizasyonunu n Temel Prensipleri	Muhasebe Meseleleri	Tüm işletmelerde muhasebe şubelerinin temel prensipleri		Doğruluk açıklık sadelik, kayıtların belgelere dayanması, muhasebeyi teşkil eden kısımlar arasında işbirliği, kıymet kayıtlarının yanında miktar kayıtlarının tutulması, organik inorganik ve olağanüstü neticelerin birbirinden ayrılması prensiplerinin açıklamaları yapılıyor.		
17	01-02 /1946	Kenan Börtocene Muhasebeci / ETİ Bank Muh. Müd.	Amortisman Problemleri	Hesap İşleri	Amortisman tabi tutulan değerler		Amortisman değeri hesaplamada iktisap kıymeti (tortu değeri - sökme ve nakil masrafı) konusu ele alınıyor.	Amerikan Muhasipler Enstitüsünün Muhasebe Usulleri Komitesi ve Amerika eyaletler arası Ticaret Komisyonu'na atf yapılıyor.	
17	01-02 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Eugen Schmalenbach	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı, eserleri ve çalışmalarının içeriği, İşletme Ekonomisi ilmi alanındaki değeri.		Ünlü İşletme Ekonomisi profesörlerinden Schalenbach'ın özgeçmişi ve çalışmalarının kapsamını öğrencisi Isaac insani yönleriyle birlikte tanıtıyor.		
18	03-04 /1946	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Milli İşletmelerimiz ve Planlı Çalışma	Başyazı	Milli işletmelerin durumu. Planlı çalışmanın önemi.		Son 20 yıl içinde kurulan milli işletmelere övgüler ve yapılarına dair bilgilendirmeyle birlikte duygusal, milliyetçi bir üslupla hem devlet hem de hususi işletmelerde planlamanın önemi vurgulanıyor.		Mevcut işletmelerin durumu ve yapısı ile planlı çalışma konusu Türkiye'deki milli işletmeler üzerinden anlatılıyor.
18	03-04 /1946	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Maliyet ve Fiat Politikamız	Hesap İşleri	Maliyet kavramı. İkinci Dünya Harbi'nde maliyet ve fiyat politikamız. Harp sonrasında maliyetlerimiz ve fiyat prensibimiz.		Maliyet kavramı açıklandıktan sonra harp zamanı maliyet ve fiyat politikasını özetleniyor. K/510'a eleştiri yapılıyor. Harp sonrasına dair önermeler ve rasyonelliğin hayatiliğine vurgu yapılıyor.	K/510 sayılı kararda maliyetlerin üzerine belirli bir % koyarak fiyat belirlenmesine imkan veren düzenleme eleştiriliyor.	Kısmen Türkiye'deki durum izah ediliyor. Eleştiri ve önermeler yapılıyor.
18	03-04 /1946	Fazıl Gülçür Öğr. gör. / İYİTM	Sosyal Sigortada Mali Meseleler	Sigorta İşletme Ekonomisi	Sosyal sigorta mali prensip ve tecrübeler, gelir kaynakları, Devlet iştiraki.	Yazı sonunda uzun bir kaynakça listesi mevcut.(Fransız yoğunluklu)	Sosyal sigortacılıkta finansman konusu geçmiş deneyimler ve mevcut farklı ülke uygulamaları üzerinden irdeleniyor.	1919-1924 devresinde Avusturya ve Norveç ülkelerinde çeşitli branşlarda sigortalı bulunan işçilerin dağılışı yüzdeleri tablosu.	
18	03-04 /1946	Cevat Yücesoy Öğr. gör. / İYİTM	Bir Endüstri İşletmesinde Maliyet Muhasebesi	Endüstri Muhasebesi	İlgili kararnameye göre maliyet hesabının gösterimi	510 sayılı Kararname	510 sayılı kararname ve sanayi mamulleri maliyet fiyatına ait tebliğ gereğince yapılacak muhtelif muhasebe kayıtları ve bunlara ait maddeler gösteriliyor.	510 numaralı kararnameye göre maliyet hesabı için şema	Türkiye'deki mevcut uygulama konu ediliyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
18	03-04 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Fritz Schmidt (1882)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı, eserleri ve İşletme Ekonomisi alanındaki çalışmaları.		İşletme Ekonomisi'nin bütün alanlarındaki konular üzerine çalışmış Schmidt'in özgeçmişi ve çalışmaları tanıtılırken, Isaac'ın aynı zamanda onun öğrencisi ve asistanı olması nedeniyle insani yönleri de ortaya konuyor.		
19	05-06 /1946	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Dördüncü Yılımız Münasebetile	Başyazı	İşletme Ekonomisi esas ve prensiplerinin işletmelerde uygulanmasının önemi ve işletmecilik zihniyetinin yerleştirilmesi gereği		İşletmecilik ve işletmeci tanıtılmaya devam ediliyor, İşletme Ekonomisi'nin esas ve prensipleri ve işletmecilik zihniyetinin işletmelerimizde yerleştirilmesinin milli vazife olduğu vurgu yüklü bir üslupla ifade ediliyor.	Beykoz Deri fabrikasında işten çıkarılan 800 işçi örnek veriliyor.	Yazının tamamı öneri ve temenniler şeklinde Türkiye'yi konu ediyor.
19	05-06 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Sanayide Maliyet Masrafları ile Muhasebe Arasındaki Bağılıklar	Hesap İşleri	A.Ticari muhasebe ile teknik muhasebe arasındaki farklar B.Ticari muhasebe ile teknik muhasebenin defter tutma sistemi bakımından bağılılığı C.Maliyet masraflarının hesaplanmasında defter tutma sisteminden istifade imkanları		Teknik muhasebe ile ticari muhasebenin nasıl ayrıştığı ve teknik muhasebe ve hesap işlerinin işleyişi ayrıntılı olarak anlatılıyor. Önceki sayılarda maliyet hesaplama metotları yazılıyla bütünlük teşkil eden bir etüt olma özelliği taşıyor.	Konu anlatımlarını destekleyen hesap tabloları ve şemalar	
19	05-06 /1946	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Banka İşletme Masraflarında Elemeginin Mevkii ve Primli Ücret Meselesi	Banka İşletme Ekonomisi	1.Giriş 2.Bankalarda el emeğinin mevki ve değeri; düzenlenmesini gerektiren sebepler ve düşünülen çareler 3.Memleketimiz bankacılığında ücret sistemi, buna ait mevzuat ve yeni cerevanlar	1939/3659, 1944/4621 ve 4805 sayılı kanunlar referans veriliyor.	Bankacılık çalışanlarının emeklerinin ücretlendirilmesi konusu ele alınıyor. Türkiye'de bankacılık kesiminde özellikle devlet bankalarında uygulanmakta olan ücret sistemi konusunda bilgiler veriliyor.		Türkiye'deki kanunlara göre bankacılıkta ücretlendirme konusu ele alınıyor.
19	05-06 /1946	Orhan Sunder	İşletme Muhasebesi	Muhasebe Meseleleri	1.Elemanların seçilmesi ve işteki başarıları 2.İşletme muhasebesinin organizasyonu 3.İşletme muhasebesindeki görevler		Genel olarak bir işletmede muhasebe bölümünün başlıca görevleri, organizasyonu ve çalışacak elemanların seçilmesi ele alınıyor.		
19	05-06 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Ernst Pape (1876)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve eserleri.		İşletme Ekonomisi'nin ilerlemesine ve kökleşmesine hizmet etmiş şahsiyetlerden biri olan Pape'nin özgeçmişi ve eserleriyle ilme yaptığı katkılar tanıtılıyor.		
20	07-08 /1946	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Endüstri İşletmeciliğimiz	Başyazı	Cumhuriyetin kuruluşundan harp yıllarına endüstri alanındaki gelişmeler, harbin işletmecilik üzerindeki olumsuz etkileri, harp sonrası işletmeleri İşletme Ekonomisi esas ve prensiplerine göre organize ve idare etmenin önemi.	Sanayi istatistikleri	Endüstri işletmeleri hakkında son 20 yıldaki gelişim anlatılıyor. Hem siyaseten hem de harp etkisiyle gevşeyen İktisadi Devlet Teşekkülleri'ndeki işletmecilik anlayışına sitem ediliyor ve bunun harp sonrası rekabetten çok kötü etkileneceği ifade ediliyor.	Sümerbank bünyesindeki Organizasyon Servisi İşletme Ekonomisi esas ve prensiplerine uyarak faydalı çalışan örnek bir oluşum olarak ifade ediliyor.	Türkiye'deki mevcut endüstri sanayide İşletme Ekonomisi'nin esas ve prensiplerinin uygulanma durumu konu ediliyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
20	07-08 /1946	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Milli Endüstrinin Devlet Yardımı ile Rasyonelleştirilm esi	Harpsonrası ve İşletmeler	İkinci dünya harbi sonunda milli endüstrimizin durumu. Endüstrimizin revizyonu için hazırlık. Zarar ve israf kaynakları. Büyük iş için küçük teşkilat. İşletme mukayesesi. Sermaye ve mevcutlar mukayesesi. Maliyet mukayesesi. Teknik mukayese. Mukayeselerden faydalanma.	"Maliyet ve fiyat politikamız" İşletme, sayı 18 s.134. "İşletmelerimizin Harpsunu Meseleleri" İşletme, sayı 13 sahife 1. Witte:Verlestquellen der Industrie, Berlin 1927. Bredt: Betriebsuntersuchungen, Berlin 1931 sahife 9. Sınai muhasebelerimizin rasyonelleşmesi ve normlaşması, İşletme, sayı 16 sahife 94. R.K.W.:Grösser Wirtschaftlichkeit durch geornetes Rechnungswesen, Leipzig 1937. Masraf tevzi tablosu. İşletme, sayı 10 sahife 91. Sanayide maliyet. İşletme, sayı 8 sahife 31.	Bütün bir memleket endüstrisinin daha rasyonel ve daha verimli çalışmasını sağlayacak bir Devlet yardım ve denetlemesinin imkan ve şartları yazının konusunu teşkil ediyor. İçerisinde son derece güzel bir stratejik planlama anlayışıyla rakilere göre işletmeyi anahtar performans göstergeleri açısından kıyaslama ve aksiyon tasarlama, çeşitli performans metrikleri vs. barındırıyor. Savaş sonrası tekrardan rekabet edebilir bir endüstri yaratma çabası görülüyor.	Cetveller (1: Anket şeması. 2: Aktif ve pasiflerin mukayesesi. 3: Toplu masrafların neveleri itibariyle ve satış tutarı ile mukayesesi. 4: Kazan dairesi masraf nevelerinin mukayesesi. 5: Maliyet mukayesesi. 6: Bir makine saatine isabet eden masrafların hesaplanması ve mukayesesi. 7: Müteferrik işletme koefisyanlarının mukayesesi.) Amerikan Hoover planına atıf yapılıyor. Almanya'da 1925/26'dan itibaren tatbik olunan İşletme Mukayesesi usulünün örnek bir uygulaması yapılıyor.	Türkiye'yi savaş sonrası tekrardan rekabet edebilir bir endüstri yapma çabasıyla harp sonrasına yönelik hazırlık çalışması yapılıyor.
20	07-08 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Ticari Muamelelerin Muhtelif Nevileri	Ticaret İşletme Ekonomisi	Ticaretteki muhtelif muamele tip ve nevileri. (1.Emtianın teslimi bakımından 2.Emtia bedelinin tediye vadesi bakımından 3.Deruhte edilecek masraflar bakımından 4.Muamelenin akdedildiği esas bakımından 5.Muhtelif hususiyetler arz eden muameleler 6.Borsa muameleleri)	İsmet Alkan, Ticaret Bilgileri ve Ticaret Vesikaları, İstanbul 1943.	Ticaret işletmelerindeki çeşitli ticari muameleler muhasebe kayıtları ve örneklerle desteklenerek açıklanıyor.	Muamele türlerinin anlatımı örneklerle destekleniyor. İplik fabrikası örnek olayı veriliyor.	
20	07-08 /1946	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Friedrich Leitner	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve eserleri.		İşletme Ekonomisi ilminin o günkü şeklini ve varlığını kazanmasına ilmi, mesleki, pratik çalışmalarıyla büyük katkısı olmuş Leitner'in özgeçmişini, eserleri ve çalışmalarını öğrencisi Alkan minnet ve şükran ifadeleriyle anlatıyor.		Alkan, harp nedeniyle Türkiye'ye davet edilen hocasına dair bir anısını aktarıyor. Anısında; Leitner'in Türkçe bilmediği için gelmekte çekindiğini, fakat o gün bakıldığında bunun yersiz olduğunu,hocasına ne olursa olsun ısrarcı olmadığı için pişmanlığını ifade ediyor.
21	09-10 /1946	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İktisadi Bünyemizin Sağlığı ve Kudreti	Başyazı	Genel ekonomi ve işletme ekonomisi arasındaki bağ, İşletme Ekonomisi'nin tarihsel oluşumu ve farkları. İşletmelerimizin sağlık ve kudreti için İşletme Ekonomisi esas ve prensiplerini uygulamanın gerekliliği.		İşletme Ekonomisi ilminin önemi yüceltilircesine vurgulanıyor. Ülke ekonomisinin güçlü olmasının yolunun işletmelerde İşletme Ekonomisi esas ve prensiplerinin uygulanmasıyla mümkün olacağı ifade ediliyor.		Türkiye'deki işletmelere dair tespit ve temennilerde bulunuluyor.
21	09-10 /1946	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	Endüstri İşletmelerinde Çalışma Saikleri	Endüstri İşletme Ekonomisi	Endüstri işletmelerinde motivasyon nasıl sağlanının yanıtları. İşçi psikolojisinin verim üzerindeki tesiri.		İşletmede motivasyonu sağlayan saikler birer birer ele alınıyor. İnsan ilkesinin en ileri rasyonellik faktörü olarak ele alınması gerektiği savunuluyor. Modern endüstride ilk ereğin kar yapmak değil, bütün sınıfların çalışma ve yaşama şartlarının iyileştirilmesi ve sıhhatlendirilmesi olduğu ifade ediliyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
21	09-10 /1946	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Banka İşletme Masraflarında Elemeginin Mevkii ve Primli Ücret Meselesi	Banka İşletme Ekonomisi	4.Prim ücretinin ilmi ve teknik esasları. 5.Primli ücret sisteminin banka işletmelerinde uygulanma tarzı. Banka işletme masraflarının mahiyet ve nevileri, tasarruf mevzu ve şekilleri. İşletme masraflarının tasarruf nispetinin ölçülmesi ve prim nispetlerinin hesaplanması...		Bankacılıkta prim ücretleri kavramı açıklanıyor. Bir bankada mükafata hak kazanacak hizmet ve başarıların genel sureti tanımlanıyor. Primli ücretlendirmeyi sağlayacak koşullar, kimlere verileceği alt başlıklar halinde tanımlanıyor ve bunlara göre prim hesaplamaları gösteriliyor.		Türkiye'deki kanunlara göre bankacılıkta ücretlendirme konusu ele alınıyor.
21	09-10 /1946	Abdullah Aker Prof. / Maarif Vek. Mesleki Öğr. Müs. Ticaret Öğr. Müd. V.	Hesap Uzmanlığı	Hesap İşleri	Hesap uzmanlığı; tanımı, görevleri ve önemi.		Hesap uzmanlığı mesleğinin "iktisatçılar" tarafından aşağı görülmesine içerleyen, bunun müstakil bir meslek olduğunu ve bunun imtihanlarının daha da geniş bir içerikte ele alınması lazım geldiğini söyleyen bir anlatım yapılıyor.		
21	09-10 /1946	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Ekonomi-Teknik- Organizasyon	Genel İşletme Ekonomisi	Ekonomi - Teknik - Organizasyon kavramlarının açıklamaları, aralarındaki ilişki ve bir işletme için bu ilişkideki uyumun önemi		Ekonomi ve tekniğin bir işletmenin organizasyonunda nasıl birleştiğine değinilerek yazının sonunda bu birleştirmeyi "İşletmecilik" mesleğinin yapacağı ifade ediliyor. Bu bağlamda işletmecilik eğitiminin verilmesi öneriliyor.		
21	09-10 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Ernst Walb (1880)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve çalışmaları.		Muhasebe alanındaki çalışmalarıyla öne çıkan Ord. Prof. Walb'ın hayatı, eserleri tanıtılıyor.		
21	09-10 /1946			Mesleki Yayın	İşletme Ekonomisi alanında yeni çıkan yayınlarla dair haberler ve tanıtımlar.		1.İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi'nin ilk fasikülü haberdar edilerek yapılan kokteyl partiden bahsediliyor.2.Özeken'in yeni kitabı içeriğiyle tanıtılıyor. 3."Ticaret Dünyası" adlı dergi tavsiye ediliyor.		
22	11-12 /1946	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Yeni Hükümet Beyannamesi ve İşletmeciliğimiz	Başyazı	8. Hükümet beyannamesinin yorumu; ihtisaslaşma, işletmecilik mesleğine ihtiyaç, işletmecilik öğretiminin durumu, devlet ve hususi işletmecilik tercihi, rasyonelleşmenin nasıl sağlanabileceği, mevcut devlet işletmecilik zihniyeti.	8.Hükümet Beyannamesi. Vedat Dicleli: Yeni Çalışma programı ve Koordinasyon lüzumu, Ulus, 1946. Sinan Onbulak: Yeni Hükümetin Çalışma Programı, Ulus, 24.8.1946	Hükümet beyannamesindeki kararlarda ortaya çıkan prensipler irdeleniyor. İhtisaslaşma prensibi üzerinden Türkiye'deki mevcut işletmecilik eğitiminin durumu ortaya konuyor. Alınan rasyonelleşme kararı üzerinden devlet işletmeciliğinin durumu artıları ve eksileriyle tartışılıyor.		İlim insanı sorumluluğuyla, olabildiğince tarafsız, sorgulayarak, artılarla ve eksilerle dönemin Türkiye'sinin fotoğrafı çekiliyor.
22	11-12 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Sanayide Maliyet Masrafları İstatistiği	Hesap İşleri	1.Giriş 2.İstatistiğin mevzuları 3.Tatbik edilecek metotlar 4.Esaslar 5.Grafikler 6.Endeks metodu 7.Korelasyon metodu		İşletmedeki durumun doğrudan doğruya, ne muhasabe yoluyla ne de maliyet masrafları yoluyla aydınlatılamadığı takdirde, istatistiğin faydaları ve nasıl uygulandığı anlatılıyor.	Anlatımı destekleyen örnek tablolar ve hesaplamalar.	
22	11-12 /1946	Ahmed Ali Özeken Öğr. gör. / İÜ İktisat Fak.	İşletme Ekonomisinin Konjonktür Problemleri	İşletme ve Konjonktür	Konjonktür problemlerinin işletme ekonomisindeki yeri ve önemine toplu bir bakış. İşletmenin konjonktür şartlarına uyumu.	Isaac ve Schmidt referans veriliyor.	Fonksiyonlarını başarabilmek için içinde bulunduğu iktisadi çevre ve piyasanın unsur ve şartlarına uyum zorunluluğunda olan işletmeler ile konjonktür dalgalanmaları arasındaki ilişkilerin içeriği ve önemi anlatılıyor.		
22	11-12 /1946	F.Fuat Örsan	Termik Santrallerde Buhar ve Cereyan Maliyeti Hesapları	Enerji İşletme Ekonomisi	Termik santrallerde kullanılan kondensation türbinlerinin enerji maliyeti ve yakıt hesabı. Santralin sermaye faizi, amortisman ve genel işletme masrafı.		Mühendislik verimlilik hesapları ve bunların maliyetleriyle ilgili matematik denklemleriyle dolu teknik bir anlatım yapılıyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
22	11-12 /1946	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Wilhelm Rieger (1881)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve görüşleri.		İşletme Ekonomisi'nin bilhassa Almanya'da gelişimine hizmet etmiş Rieger'in hayatı ve sadece hususi işletmeleri konu alan bir eseri tanıtılıyor.		
22	11-12 /1946	A.İ.Karagözoğlu u/Alı Süslü	Türkiye'de İşletme Ekonomisi Literatürü	İşletme Ekonomisi Semineri	Genel İşletme Ekonomisi ve Endüstri İşletme Ekonomisi alanında Türkiye'de yayınlanmış eserlerin listesi		İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğrencileri tarafından seminer vesilesiyle hazırlanan, Türkiye'de İşletme Ekonomisi alanında yazılmış eserlerin listesi sunuluyor.		
22	11-12 /1946	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi	Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 2. ve 3. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar		Ansiklopedinin 2. ve 3. fasikülünün ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.		
23	01-02 /1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Devlet İşletmelerimizin İstikbali	Başyazı	Devlet işletmeleri ve yüklendiği vazifeler. Savaş sonrası ihtimallere göre devlet işletmelerinin geleceği hakkında görüş ve düşünceler.		Devlet işletmelerinin önemli işler başardığı, ancak bürokratik zihniyet ve işletme ekonomisi esaslarını kabullenmemeleri nedeniyle bunu tam ve mutlak bir başarıya dönüştüremedikleri belirtiliyor. Liberal sistemin şimdilik uygun olmadığı, devletin sadece özel sektörün başaramayacağı iktisadi faaliyetlere iştirak ve müdahale etmesi gerektiği ifade ediliyor.		Savaş sonrası için Türkiye'de devletçiliğin nasıl olması gerektiği üzerine görüş ve düşünceler ifade ediliyor.
23	01-02 /1947	Baha Esat Karova Bürokrat / Türkiye Şeker Fabrikaları Gen. Sek.	İş zaman ve hareketlerinin etüdü	Endüstri İşletme Ekonomisi	Ücret sistemleri (Parça işi,Harley'in prim,Taylor'ın farklı ücret,Gannt'ın mükafatlı ücret,standart zaman planları) Zaman incelemelerinin amaçları, sonuçları. Zaman ve hareket etütlerinin yapılma şekli ve işçilerce sahiplenilmesi.		Zaman ve hareket etütlerinin nasıl yapılacağı anlatılıyor. Uygulanacak etüdün işçiyle nasıl paylaşılacağı, işçinin rasyonelleşmeye ortak edilmesi gerektiği ifade ediliyor.		
23	01-02 /1947	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Muhasebe Nazariyesinde Üç Gruplu Hesap Nazariyesi	Muhasebe Meseleleri	1.Giriş 2.Üç gruplu hesap nazariyesinin esas fikirleri 3.Konuyu açıklayan küçük bir monografya 4.Elde edilen neticeler ve pratik faydası		Defter tutma sistemlerini izah eden nazariyelerinden biri olan üç gruplu hesap nazariyesi anlatılıyor.	Örnek üç gruplu hesap tablosu.	
23	01-02 /1947	Orhan Sunder	Maliyet Fıatı	Hesap İşleri	1.Maliyet fiyatını bulma merakı 2.Doğru bir maliyet fiyatına kolayca ulaşma çaresi 3.Maliyet fiyatının neveleri 4.Fabrika ve satış maliyeti 5.Maliyet fiyatının tahlili: A.Masraf neveleri, B.Masraf verleri		Maliyet fiyatını bulmada kurulacak sistemin masrafların türleri ve yerlerine göre ayrıştırılması ve bunun gerekliliği anlatılıyor.		
23	01-02 /1947	Fuat Örsan	Termik Santrallerde Buhar ve Cereyan Maliyeti Hesapları 2	Enerji İşletme Ekonomisi	Ara buharı türbinlerinin enerji maliyeti; Kondensation rejimi, Sutiraj rejimi.		Mühendislik verimlilik hesapları ve bunların maliyetleriyle ilgili matematik denklemleriyle dolu teknik bir anlatım yapılıyor.		
23	01-02 /1947	A.İ.Karagözoğlu u/Alı Süslü	Türkiye'de İşletme Ekonomisi Literatürü-2	İşletme Ekonomisi Semineri	Banka İşletme Ekonomisi ve Ticaret İşletme Ekonomisi alanında Türkiye'de yayınlanmış eserlerin listesi		İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğrencileri tarafından seminer vesilesiyle hazırlanan, Türkiye'de İşletme Ekonomisi alanında yazılmış eserlerin listesi sunuluyor.		
23	01-02 /1947	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Walter Mahlberg (1884-1935)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve eserleri.		Yüksek tahsile başlamadan önce pratik sahada çalışan ve iş hayatı tecrübesi edinen akademisyenler grubundan olan Mahlberg'in özgeçmişi ve eserleri tanıtılıyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
23	01-02 /1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 4. ve 5. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar		Ansiklopedinin 4. ve 5. fasikülünün ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.	Yazı sonunda "Yeni bir eser münasebetiyle zaruri bir açıklama" başlığı altında, Şükrü Erilaç'ın yazdığı İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nca yeni yayınlanan kitabında Alkan'ın kitabındaki bir kısma tenkit ve Alkan'ın bu yazara hararetili bir tenkisi var	
24	03-04 /1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun 64 üncü Yıl Dönümü Münasebetiyle	Başyazı	Okulun Avrupa'daki emsalleriyle karşılaştırması, mahrum kalmış yönleri.		Okul geçmişi nedeniyle övülüyor. Dört yıllık eğitim, üniversiter sistem, muhtariyet, doktora ve ders programlarında yenilenme talep ediliyor.		
24	03-04 /1947	Kenan Börtocene Muhasebeci / ETİ Bank Muh. Müd.	Muhasebenin Normlaşması	Hesap İşleri	Ekonomi Bakanlığınca kurumların hesap işlerini muayyen sistem ve prensiplere rapt etmek amacıyla ortaya konan "muhasebe ve maliyet prensipleri" projesi üzerine ön değerlendirmeler ve eleştiriler		Muhasebelerin normlaşmasının gerekliliği ve önemi anlatılıyor. Hazırlanan düzenlemenin normlaşmaya imkan tanımaması ifade ediliyor. Bunu yapmak için hazırlanan bir norm taslağı içeriyor.	Muhasebenin normlaşması konusunda Alman Ticaret Bakanlığı kararnameleleri, ABD'deki ilgili kurumlar örnek gösteriliyor.	
24	03-04 /1947	Cemal Üner	Isıtma Tekniğinde Maliyet Hesapları	Enerji İşletme Ekonomisi	Bir ısıtma tesisatında ısıtma maliyetlerinin hesaplanması. 1. Isıtma tesisatının maliyeti 2. Yakıt ve bakım maliyeti 3. Isıtma tesisatının genel işletme maliyeti		Matematik formülleri ve teknik bilgilerle bir ısıtma tesisatında maliyet hesabının nasıl yapılacağı anlatılıyor.		
24	03-04 /1947	Hayri Tokay Bürokrat / İktisat Vek. Sanayi Tetkik Heyeti Azası	Ayancık Devlet Orman İşletmesi	İşletmelerimizden Akisler	Yeri ve tarihçesi. İşletmenin ormanı, fabrikası (esas işletmeler: Kayın ve Köknar hızarları. Sandık, çıta, parke fabrikaları. Talaş imalathanesi.), nakil ve içtimai tesisatı. Üretim faaliyetleri ve ürünleri hakkında genel bilgi.		Genel hatlarıyla bir devlet orman işletmesi tanıtılıyor.		
24	03-04 /1947	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Hermann Grossman (1872)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve eserleri.		İşletme Ekonomisi ilminin en eski nesli ve kademlilerine dahil olan Grossman'ın özgeçmişi ve eserleri tanıtılıyor.		
24	03-04 /1947	A.İ.Karagözoğlu u/Alı Süslü	Türkiye'de İşletme Ekonomisi Literatürü-3	İşletme Ekonomisi Semineri	Ulaştırma İşletme Ekonomisi ve Sigorta İşletme Ekonomisi alanında Türkiye'de yayınlanmış eserlerin listesi		İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi öğrencileri tarafından seminer vesilesiyle hazırlanan, Türkiye'de İşletme Ekonomisi alanında yazılmış eserlerin listesi sunuluyor.		
24	03-04 /1947	M.Değirmenci oğlu		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 6. ve 7. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar		Ansiklopedinin 6. ve 7. fasikülünün ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.	Yazı içinde ayrı bir bölmede İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'nun 64.üncü yıldönümü kutlamasına dair okulda yapılan kutlama töreni ile ilgili bilgi veriliyor.	
25	05 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Beşinci Yılımız ve Bir Hasbihal	Başyazı	Dergiye olan ilgisizlik, yayınında karşılaşılan zorluklar. Atatürk'ün sözleriyle iktisat ve işletmeciliğe verilmesi gereken önem.		Dergiye olan ilgisizlik son derece duygusal ve sitemkar bir üslupla ifade ediliyor. Atatürk'den vecizelerle alıntılar yapılarak iktisat ile işletmeciliğin meşrulaştırılıp kökleştirilmesine çalışılıyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
25	05 / 1947	Baha Esat Tekand	Genel Masrafların Üleştirilmesi	Hesap İşleri	Genel masrafların hesaplamalarda dağılımı. 1.İlk maliyet üzerine nispet metodu 2.Müstahsil işçilik maliyetine nispet metodu.		Mamul maddelerin üretim maliyetini meydana getiren üç ana unsurdan biri olan genel masrafların üleştirilmesinde ele alınacak usulün farklı iş türlerine göre değişmesi gerektiği ifade ediliyor. Standart mahiyette olan usullerden ikisi açıklanıyor.		
25	05 / 1947	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Bankalarda "Sermaye Devri" ve Bununla İlgili Meseleler	Banka İşletme Ekonomisi	A.Giriş B.Bankaların mahiyetine ve işleme tarzına göre sermaye devrinin tezahür şekli, 1.Bankaların kaynakları; umumi mülhazalar 1.Bankaların özkaynakları		Bankalarda sermaye unsurunun sevk ve idaresi ve bu konunun bankacılık tekniği ve siyaseti ile ilgileri - genel bankacılıkta sermaye unsurunun planlanıp programlanması ve sermaye idaresi - ele alınıyor.		
25	05 / 1947	Dimitri Markooğlu	İşletmelerde Risk ve Muhatara	İşletme Ekonomisi Semineri	İşletmelerde risk kavramı, kontrol edilmesi ihtiyacı ve sermaye riski üzerine genel açıklamalar	Prof. F. Neumark, Genel Ekonomi Teorisi Cilt 1 sah.16. İsmet Alkan, Genel İşletme Ekonomisi, sah. 39.	İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulundaki seminer çalışmaları dahilinde yapılan bir inceleme yayınlanıyor. İktisadi faaliyet ve işletmenin kavram açıklamalarından sonra ekonomik ve hukuki bakımdan işletmelerin risk ve tehlikeleri açıklanıyor.		
25	05 / 1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 8. fasikülünün içeriği ve katkıda bulunanlar		Ansiklopedinin 8. fasikülünün ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.		
26	06 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Endüstri Alanında Yeni Hamleler	Başyazı	Beş yıllık birinci ve ikinci endüstrileşme planlarının sonuçları. Yeni hazırlanacak plana dair temenni ve öneriler. Ekonomik ve teknik kültürlü eleman yetiştirme ihtiyacı ve önemi.		Savaş sonrası yeni yapılacak endüstrileşme planı ve endüstri işletmeciliğinin gelişimi için endüstri işletme ekonomisi bilgilerine sahip hem teknik hem ekonomik prensipten anlayan eleman ihtiyacı vurgulanıyor.		Türkiye'nin planlarla endüstrileşme safhaları ve eleman ihtiyacı konusu ele alınıyor.
26	06 / 1947	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	İhtiyat Akçe ile Karşılık Arasındaki Farklar	Muhasebe Meseleleri	İhtiyat akçesinin gayesi, vazifesi ve kullanımı. Karşılık kavramının mahiyeti ile ihtiyat akçesi arasındaki farklılık.		İki muhasebe teriminin kavram açıklamaları yapılarak arasındaki farklar belirtiliyor.		
26	06 / 1947	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Bankalarda "Sermaye Devri" ve Bununla İlgili Meseleler - 2	Banka İşletme Ekonomisi	Bankaların yabancı kaynakları: 1.Mevduat kaynakları. Bankalara mevduat celbi. Mevduatın emniyeti. Mevduatın neveleri ve tasnifi. Mevduatın hacmi ve istismar kabiliyet ve haddi. Mevduatın maliyeti. 2.Bankaların reeskont kaynakları. 3.Bankaların tahvilli kaynakları.		Bankalarda yabancı sermaye kaynakları inceleniyor. Bu kaynaklardan mevduat; celbi, emniyeti, vadeleri ve türlerine göre tasnifi, hacmi ve istismar kabiliyet ve haddi ile maliyeti konularına göre detaylandırılıyor.	Türkiye'deki mevcut bankacılık düzenlemelerine atıf yapılıyor.	
26	06 / 1947	Dimitri Markooğlu	İşletmelerde Risk ve Muhatara - 2	İşletme Ekonomisi Semineri	İşletme içi (bünyevi, dikkatsizlik, ihmal ve kasıt) ve dışı (konjonktür) risk çeşitleri		İşletme içi ve dışı olmak üzere risk çeşitleri tanımlanıyor.		
26	06 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Henry Ford (1863 -1947)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve çalışmaları.		"Büyük bir iş adamı, mükemmel bir işletmeci ve meşhur bir fabrikatör" olarak tanımlanan Ford'un hayatı ve çalışmaları tanıtılıyor.		
27	07 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Gelir Vergisi Kanunu Tasarısı ve İşletmecilik Alemimiz	Başyazı	İşletmelerin vergi kanunları ve mevzuatı ile ilişkileri. Tasarı halindeki yeni çıkacak olan Gelir Vergisi kanunu üzerine düşünceler.		Kanunun muhtaç olunan zihniyet değişikliğini ve defter tutma mükellefiyetini sağlayacağı için memnuniyet duyuluyor. Tasarının hesap işleri ve muhasebe bilgileri açısından işletme ekonomisine olan talebi arttıracığı ifade ediliyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
27	07 / 1947	Baha Esat Tekand	Genel Masrafların Üleştirilmesi - 2	Hesap İşleri	Genel masrafların üleştirilmesinde müstahsil işçilik maliyetine nispet metodunun zaafı. Genel masrafların şubelere göre bölünmesi.		Genel masrafların üleştirilmesinde uygulanan usuller anlatılmaya devam ediliyor.		
27	07 / 1947	Fuat Örsan	Sanayileşme Davamızda Norm Meselesi	Endüstri İşletme Ekonomisi	Norm; tanımı, Avrupa'da oluşumu, faydaları, türleri (esas, madde ve ölçü normları), örnekler.		Günümüzde standardizasyon olarak ifade edilen normlaşma meselesi ve Türkiye'nin endüstride normalama yapma zorunluluğu ve bunun faydaları ele alınıyor.	Almanların normlaşmada en ileri olması, Rusların sonradan onları geçmesi örnek gösteriliyor.	
27	07 / 1947	Dimitri Markooğlu	İşletmelerde Risk ve Muhatara - 3	İşletme Ekonomisi Semineri	Konjonktür hareketleri, ağırlıklı risk tarifleri, bunlara karşı alınacak önlemler: sigortalama ve diğer tedbirler.	Amerikalı profesör Persons'un konjonktürel hareketler tasnifi. İsmet Alkan, Genel İşletme Ekonomisi, sah. 131 ve 139.	İşletmeler için riskler ve risklere karşı alınacak önlemler tanımlanmaya devam ediyor.		
27	07 / 1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 9. ve 10. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar. Kitap tanıtımı.		Ansiklopedinin 9. ve 10. fasikülünün ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.	İsmet Alkan, Eşref Antikacı tarafından yazılan "Küçük El Kılavuzu" kitabını tanıtıyor.	
28	08 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Milli İşletmeciliğimiz ve Devlet Psikoteknik Enstitüsü	Başyazı	İşçi seçimi davası, endüstriyel eleman temininde niteliği sağlayacak bir psikoteknik enstitüsü ihtiyacı.		Endüstri işletmelerinde işçi seçimi işini daha rasyonel başarmak için tüm devlet işletmelerine hizmet edecek bir devlet psikoteknik enstitüsü kurulması öneriliyor.		Psikoteknik enstitülerinin işlevi anlatıldıktan sonra Türkiye için öneride bulunuluyor.
28	08 / 1947	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Bankalarda Plasmanlar	Banka İşletme Ekonomisi	Umumi Mülhazalar. 1.(Ticari Bankacılık Kredileri) Kısa vadeli plasmanlar 2.(Yatırma Bankacılığı İkrazları) Orta veya uzun vadeli plasmanlar		Bankaların topladıkları kaynakların kullanımı safhasında kısa vadeli, orta ve uzun vadeli yatırımların özellikleri ve işlevleri anlatılıyor.		
28	08 / 1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	İş Organizasyonunu n Mahiyeti ve İlmi Neşriyattaki Yeri	Endüstri İşletme Ekonomisi	1.Giriş 2.İş organizasyonunun tarifi ve mahiyeti 3.İş organizasyonunun Endüstri İşletme Ekonomisi içindeki yeri	Yazı sonunda uzun bir kaynakça listesi mevcut.	İş organizasyonunun kavram açıklaması yapıldıktan sonra farklı ülkelerde endüstri işletmelerinde iş organizasyonu üzerine yapılan çalışmalar veriliyor.	Fransa, Almanya, ABD ve Türkiye'de iş organizasyonu üzerine yayınlanmış eserler veriliyor.	Türkiye'de endüstri işletmelerinde iş organizasyonu ve meseleleri hakkında yayınlanmış çalışmalara yer veriliyor.
28	08 / 1947	Talat Doğan Öğrenci / İYİTM	Osmanlı İmparatorluğunda Endüstri İşletmelerinin Durumu Hakkında Bir İnceleme	İşletme Ekonomisi Semineri	Birinci safha (1532 tarihine kadar) ve ikinci safha (1532-1839) (a.Kapitülasyonlar b.Büyük sanayi inkılabı c.Çöküş) halinde Osmanlı'nın endüstrileşememe nedenleri		Osmanlı'nın endüstrileşememe nedenleri olayların ve uygulamaların tarih sırasına göre tarihi bir incelemeyle açıklanıyor.		Türkiye'nin söz konusu geçmişinde endüstrileşememesinin nedenleri anlatılıyor.
28	08 / 1947	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Curt Eisfeld (1886)	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve çalışmaları.		Finansman, banka işletmeciliği ve istatistik alanlarından çalışmış Alman İşletme Ekonomisi profesörlerinden Eisfeld'in biyografisi veriliyor.		
29	09 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İyi İşletmeciler Yetiştirmek Zaruretindeyiz	Başyazı	İşletmeci; tanımı, sorumlulukları, sahip olması gereken vasıflar, ekonomik hayat için önemi. İyi işletmeciler yetiştirmenin gerekliliği.		İşletmecilik mesleği ve meslek sahibi olarak işletmeci tekrar tanımlanıyor, yüceltiliyor ve meşrulaştırılıyor.		Kısmen Türkiye'deki işletmeciler konusundaki durum tespiti ve temenniler ifade ediliyor.
29	09 / 1947	Baha Esat Tekand	Genel Masrafların Üleştirilmesi - 3	Hesap İşleri	4.İnsan emeği saati metodu		Genel masrafların üleştirilmesinde uygulanan usuller anlatılmaya devam ediliyor.	Örnek hesaplama ve masraf tevzi tablosu.	
29	09 / 1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	İş Organizasyonunu n Esas Prensipleri	Endüstri İşletme Ekonomisi	İş organizasyonunun 1.Salahiyet (Yetki) 2.Birlik 3.Elastikiyet prensipleri		İş organizasyonunun esas prensipleri ile ilgili bilgi ana hatlarıyla veriliyor.		

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
29	09 / 1947	Talat Doğan Öğrenci / İYİTM	Osmanlı İmparatorluğunda Endüstri İşletmelerinin Durumu Hakkında Bir İnceleme	İşletme Ekonomisi Semineri	Devam - Tanzimat'ın ilanından Milli Hakimiyete kadar olan dönemde Osmanlı'da kurulan sınai mahiyette anonim şirketler ve akıbetleri	"Memaliki Osmaniye'de Anonim Şirketler" adlı eserden derleme	Osmanlı'nın endüstrileşememe nedenleri olayların ve uygulamaların tarih sırasına göre açıklanmaya devam ediyor. Kurulan sınai şirketlere dair bilgi veriliyor.		Türkiye'nin söz konusu geçmişinde endüstrileşmemesinin nedenleri anlatılıyor.
29	09 / 1947	Şevki Aktunalı Öğrenci / İYİTM	Tecrübi Sistem	Pratik Muhasebe Bilgileri	Muhasebede Mal Hesabı'nın kayıt şekillerinde kullanılan iki ana sistemden biri olan Tecrübi Sistem.		Tecrübi sistemde mal hesabı kaydı örnek gösterimle anlatılıyor.		
29	09 / 1947	Şahabettin Büyükakıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 11. ve 12. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar. Kitap tanıtımı.		Ansiklopedinin 11. ve 12. fasikülünün ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.	İsmet Alkan, Prof. Ludwig von Mises tarafından yazılan "Bürokrasi" kitabını tanıtıyor.	
30	10 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Ticaret Öğretiminde Meslek Öğretmeni	Başyazı	Yeni açılan ticaret okullarının fayda sağlayabilmesi için iyi meslek öğretmenleri yetiştirilmesinin gerekliliği. Meslek öğretmeni yetiştirilmesinde pedagoji ve meslek pedagoji eğitiminin verilmesinin önemi.		Yeni açılan ticaret okullarından haber veriliyor. Ticaret öğretimiyle görevlendirilecek yüksek ticaret ve iktisat mezunlarına pedagoji dersi verilmesi istenerek bu konunun önemi ifade ediliyor.	Yazı sonunda dipnot şeklinde Alkan, toplanan Milli Eğitim Şurası'na alanında mesleğinde "gece gündüz" çalışanların davet almayışına kendi şahsında sitem ediyor.	
30	10 / 1947	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Kitap ve Mecmua Basımında Maliyet Masrafları Meseleleri	Hesap İşleri	1.Giriş 2.Maliyet masrafları hesabındaki esaslar 3.Maliyet masraflarının umumi bünyesi 4.Maliyet masraflarının terekkübü		Bir basım işletmesinde maliyet masraflarının belirlenip hesaplanması gösteriliyor.	Bir basım işletmesi için örnek muhtelif masraf nevilerine göre hesap şeması ve muhtelif kitap hesapları.	
30	10 / 1947	Turhan Veldet	Mısır'da Yüksek Ticaret Öğretimi	Mesleki Öğretim	Kahire Yüksek Ticaret okulunun tanıtımı; tahsil müddeti ve ders programı.		Mesleki tetkik amacıyla gidilen Mısır'daki okulun eğitim yapısı, müfredat içeriği inceleniyor. Övgülerle birlikte okulda Mal Bilgisi ve Teknoloji kürsüsünün bulunmayışı eksiklik olarak eleştiriliyor.		Türkiye'deki ders müfredatında olan Mısır'da olmayan dersler şeklinde karşılaştırma yapılıyor.
30	10 / 1947	Mehmet Başgöze Öğrenci / İYİTM	Türkiye'de Sınai Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları	İşletme Ekonomisi Semineri	1.Devlet ve Endüstri; A.Endüstriyi himaye B.Devletin bizzat endüstri kurup işletmesi		Devletin sanayiye müdahale şekil ve yolları teorik olarak anlatılıyor.Diğer ülke örnekleri inceleniyor.	Almanya, ABD, İngiltere, Rusya'da devlet-sanayi ilişkisi veriliyor.	
30	10 / 1947	Şahabettin Büyükakıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 13. ve 14. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar.		Ansiklopedinin 13. ve 14. fasikülünün ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.		
31	11 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Hususi Teşebbüsümüz ve Milli İşletmeciliğimiz	Başyazı	Gündemdeki devletçilik tartışmaları üzerine fikir beyanı.		Devletçiliğin miadını doldurduğu, artık hususi teşebbüse imkan verme zamanı geldiği ifade ediliyor.	Amerikan iktisat uzmanının görüşüne atıf yapılıyor.	Türkiye'de devletçilik uygulaması üzerine görüş bildiriliyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
31	11 / 1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	İş Organizasyonu ile İlgili Kaideler	Endüstri İşletme Ekonomisi	1.Genel bilgi 2.İş organizasyonu ile ilgili kaideler: a.İş Planı b.Emniyet c.Sürat ç.İş ile insan gücünün koordinasyonu	İşletme Mecmuası; Sayı 11, s.134. Sayı 28, s.55. Sayı 29, s.71 .	İş organizasyonunda dikkat edilmesi gereken ana esasların kavram açıklamaları yapılıyor.	"Sürat" konusunda Taylor (el arabası) ve Gilbreth'in (duvarcılık) zaman etütlerine atıf yapılıyor. Bugünün ortamına göre değerlendirildiğinde Taylor ve Gilbreth'in insanı madde olarak gördükleri için hataya düştükleri ifade ediliyor.	
31	11 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Muhasebe ve Maliye Mecmuası'nın İntişarı Münasebetile	Mesleki Yayın	Yeni çıkan bir dergi üzerine görüşler.		Yeni çıkan dergiyle birlikte mecmualara karşı okuma ve yazma ilgisizliğine dair yakınıyor. "İşletme" sözcüğü yerine "Müessese" kullanımına karşı şiddetli eleştiri yapılıyor. Muhasebeye ilim olarak önem verilmesine karşı çıkılıyor.		Türkiye'deki dönemin akademik dergiciliğinin durumunu ortaya koyan tespitler yapılıyor.
32	12 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İstihsalı Artırma Davamızın Mühim Meseleleri	Başyazı	Üretimi artırma davası üzerine görüşler; Ziraat ve madencilik alanına odaklanarak planlı metotlu çalışma, devlet fabrikalarında İşletme Ekonomisi esaslarına uyularak üretimi artırma telkinleri ve dönemin zihniyetine eleştiriler		Özellikle ziraat ve maden alanlarında olmak üzere tüm sahalarda üretim artışı teşvik ediliyor. Bunun yanında kısmen hükümet teşvik edilirken kısmen de eleştiriliyor ve sözü bitirip esasa gelinmesini isteniyor.		Savaş sonrası dönemde üretimi artırma adına öneriler yapılırken bir yandan da eleştirilerle Türkiye'nin mevcut politik durumu ve zihniyeti yansıtılıyor.
32	12 / 1947	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Bünyesinin Tahlil ve Tenkidi Meselesi	Murakebe ve Kontrol	1.Genel bilgi ve gaye; 1.1.Manası ve özü 1.2.Gayesi		İşletmelerin tahlilinin ne amaçla yapılacağı, tahlilin kapsamına giren konular irdeleniyor. Bilanço tahlilinin ötesinde işletmenin bünye ve faaliyet yapısını, ayrıca verimini tahlil etme eğilimi taşıyan denetleme anlayışı anlatılıyor.		
32	12 / 1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	İş Organizasyonu ile İlgili Kaideler - 2	Endüstri İşletme Ekonomisi	İş organizasyonu ile ilgili kaidelere devam: d.İş bölümü; da)Planlayıcı iş db)İdari iş kavram açıklamaları	İsmet Alkan, "Endüstri İşletme Ekonomisi ve Esas Meseleleri", İstanbul 1946, 2.bası, s.102. Henri Fayol, "Administration Industrielle et Generale", Paris 1925, s.10 ve 13. J.Carlioz,"Le Gouvernement des Entreprises Commerciales et Industrielles"Paris 1927 2 bası s 16-18	İşletmede planlayıcı, idareci ve icracı işlerin ayrımı ve açıklamaları yapılıyor. Planlayıcı işte planlama faaliyetinde göz önünde bulundurulması gereken noktalar belirtiliyor. İşletme dahilinde karşılaşılan sorunların teknik-ticari bütünleşmesiyle ortak hareket edilerek çözülmesi gerekliliği vurgulanıyor. İdari işlerde idarecilerin amaçları, görevleri ve idari görevlerin unsurları ele alınıyor. Endüstri işletmelerinde genel müdürün hangi meslekten olacağı tartışılıyor.		
32	12 / 1947	Mehmet Başgöze Öğrenci / İYİTM	Türkiye'de Sınai Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları - 2	İşletme Ekonomisi Semineri	a) Endüstriyi himaye; Gümrük himayeciliği, Teşviki Sanayi Kanunu. b)Türkiye'de devlet sanayi; Devlet sanayi teşekküllerinin kuruluşu ve genel özellikleri		Türkiye'de devletin sanayi ile olan ilişkisi ve bilhassa Cumhuriyet sonrası gelişmeler anlatılmaya devam ediliyor.		Türkiye'deki devlet-sanayi ilişkisi tarihi gelişimiyle aktarılıyor.
32	12 / 1947	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	Çalışma Hayatımız	Mesleki Yayın	Mahir Erkmen tarafından yazılan kitabın eleştiri ağırlıklı tanıtımı.		Teşkilatlandırma ve idare mevzularına dair yayınlarla duyulan ihtiyaç ifade edildikten sonra yeni çıkan bu kitabın hayal kırıklığı yaratan içeriğinden bahsediliyor.		
33	01 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Memleketimizde Rasyonel Çalışma İhtiyacı	Başyazı	Rasyonel çalışmanın tanımı. Türkiye'de rasyonel çalışma ihtiyacı ve zihniyetlere yerleştirme gerekliliği		Rasyonel çalışmanın anlamı açıklandıktan sonra memleketimizde yaygın olmayışı ve bu anlayışın ne şekilde yerleştirilebileceği tartışılıyor.		Rasyonel çalışmayla ilgili Türkiye'de durum tespiti ve önergeler yapılıyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
33	01 / 1948	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Bankalarda Plasmanlar	Banka İşletme Ekonomisi	Kaynak ve yatırım devrine etken banka dışı nedenler: 1.Çalışılan piyasaların tasarruf ve sermaye gücü 2.Çalışılan piyasanın kredi çekme gücü 3.Merkez Bankasının statüsü ve siyaseti 4.Milli ekonomi bünyesi ve siyaseti. İç nedenler: Bankanın; 1.Kaynaklarının miktarı ve neveleri 2.Tezkilat ve çalışma gücü		Bankalarda çalışma programlarının ve işletme bütçelerinin esaslarını oluşturan kaynak ve plasman programlarının hazırlanmasına etken nedenler banka dışı ve içi olmak üzere iki başlık altında inceleniyor.		
33	01 / 1948	Mehmet Başgöze Öğrenci / İYİTM	Türkiye'de Sınai Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları - 3 Anket ve Neticeleri	İşletme Ekonomisi Semineri	Türkiye'de sınai faaliyete devlet müdahalesinin niteliğine dair yapılan anket çalışması sonucu ortaya çıkan görüşler.	Anket çalışması ve sonuçları.	Türkiye'de hem akademisyen hem politikacı hem de hususi sanayicilerin devlet müdahalesi konusunda neredeyse hepsinin sınırlı müdahale ve karma sistemden yana olduğu görüşlerine yer veriliyor.	Yazar, hocası İsmet Alkan'ın kanaatlerine yer veriyor.	Türkiye'de sanayiye devlet müdahalesi hakkında farklı kesimlerden görüşler yansıtılıyor.
33	01 / 1948	Şahabettin Büyükkıncı Öğrenci / İYİTM	Çalışma Hayatımız	Mesleki Yayın	Mahir Erkmen'in kitabını eleştiriye devam; yanlışlıklar ve tutarsızlıklar.		Sonuç olarak kitap için kendinden beklenen faydayı tam manasile temin edemeyecek bir durum arz etmektedir ifadesi kullanılıyor.		
34	02 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Devlet İşletmelerimizde İdare Zihniyeti	Başyazı	Devlet işletmelerinde dönemin hatalı, yanlış davranışları, başarı için doğru idareci seçiminin önemi.		Genel olarak devlet işletmeciliğinde başarısızlık hem yanlış personel seçimine hem de sorumluluk- yetki dengesinin sağlanamayışına bağlanıyor.		Türkiye'de dönemin devlet işletmeciliğinde idare zihniyeti yanlışlarıyla ortaya konuyor.
34	02 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Bünyesinin Tahlil ve Tenkidi Meselesi - 2	Murakebe ve Kontrol	İşletme karşılaştırmaları üzerine; genel bilgi, karşılaştırmanın görevleri. Karşılaştırmada standart rakamların tespiti ve çeşitli oranlardan faydalanma esasları.		İşletme karşılaştırmalarının işletmelerin bünyelerini tahlil konusunda gördüğü işlev ve karşılaştırmaların yapılmasında kullanılan yöntemler üzerine bilgilendirme yapılıyor.	ABD ve Almanya'da işletme karşılaştırmalarına verilen önemden bahsediliyor. Sümerbank gibi işletmeler topluluğunda karşılaştırmalar yapmanın kolaylıkla yapılabileceği ve faydalı sonuçlara ulaşılacağı ifade ediliyor.	
34	02 / 1948	Şahabettin Büyükkıncı Öğrenci / İYİTM	İş Organizasyonu ile İlgili Kaideler - 3	Endüstri İşletme Ekonomisi	İş organizasyonu ile ilgili kaidelere devam: dc) İcrai iş. İcrai faaliyette bulunan şahısların(memur ve işçi) durumu, seçimi, aralarındaki ilişkiler.		İcrai işleri yürüten memur ve işçilerin seçimi, yetiştirilmesi ve aralarındaki ilişkiler ele alınıyor. Planlama, idare ve icracı faaliyetleri yapanlar arasında bir birlik olması ve ahengin sağlanması için hem sosyal hem de psikolojik hedeflerin başarılması gerekliliği vurgulanıyor.		
34	02 / 1948	Mehmet Başgöze Öğrenci / İYİTM	Türkiye'de Sınai Faaliyete Devlet Müdahalesi, Fayda ve Mahzurları - 4	İşletme Ekonomisi Semineri	Türkiye'de devlet müdahalesinin mahzurlarının sebepleri. İnceleme sonucu varılan sonuç.	İncelemenin hazırlanmasında istifade edilen eserlerin listesi veriliyor.	Yapılan incelemede bir sonuca varılıyor: Devlet müdahalesinin mahzurları açıklandıktan sonra bunlara rağmen Türkiye'de müdahalenin zorunluluk olduğu ifade ediliyor.		Türkiye'de sanayiye devlet müdahalesi üzerine yapılan incelemede sonuca varılıyor.
34	02 / 1948	Şahabettin Büyükkıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 15.,16.,17. ve 18. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar. Kitap tanıtımı.		Ansiklopedinin 15.,16.,17. ve 18. fasiküllerinin ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.	Cemal Üner ve Abbas Alöc tarafından hazırlanan "Teknik formüller el kitabı" isimli kitap tanıtılıyor.	

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
35	03 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulunun 65 inci Kuruluş Yılı'nın İdraki Münasebetile Düşünceler	Başyazı	İlim irfan yuvası okulların kuruluş yıldönümlerinin rutin şekilde değil son derece ihtişamlı kutlanması gerekliliği. ABD yardımlarına karşı tutum ve görüş.		Okul yıldönümlerinin bütün millet için ilgi uyandıracak şekilde kutlanmalarının mesleklerle ve okullara ilgiyi artıracak ifade ediliyor. ABD yardımları Alkan buruk bir üslupla görüşlerini sunuyor, gereğini yapsaydık yardıma muhtaç kalmazdık minvalinde bir söylemle bir seferberlik şeklinde kendi iktisadi kuvvetimizi yaratmaya çalışmamızı telkin ediyor.		ABD yardımlarının ilk defa bahsinin geçtiği yazıda, bu yardımlara karşı görüş beyanıyla bir tutum sergileniyor.
35	03 / 1948	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	Muhasebe Murakıplığı Mesleği ve Muhasebe Murakıpları Teskilatı	Murakebe ve Kontrol	Muhasebe murakıplığı mesleğinin tarifi, bağlı oldukları birlik kuruluşlarının mahiyeti, farklı ülkelerde bu kuruluşların oluşumu ve önemleri. Murakıpta aranılan mesleki ve ahlaki vasıflar.	İlgili kanunlar ve Avrupalı kaynaklar referans gösteriliyor.	Murakıplık mesleği ve organizasyonların gelişme tarihi anlatılıyor.	ABD ve Avrupa ülkelerinde mesleğe ve teşkilatlarına dair örnekler veriliyor.	Türkiye'de mesleğin kanunlara göre şartları veriliyor.
35	03 / 1948	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Rudolph Seyffert	Meşhur İşletme Ekonomistleri	Hayatı ve eserleri tanıtılıyor.		Reklam ve reklamcılık alanlarındaki çalışmalarıyla öne çıkan Seyffert'in özgeçmişi ve çalışmaları tanıtılıyor.		
35	03 / 1948	Şevki Aktunalı Öğrenci / İYİTM	Daimi (Müstemir) Muvazene Metodu	Pratik Muhasebe Bilgileri	Muhasebede Mal Hesabı'nın kayıt şekillerinde kullanılan iki ana sistemden biri olan Daimi Muvazene metodu.		"Daimi veya Müstemir Muvazene" metodunda mal hesabı kaydı örnek gösterimle anlatılıyor.		
36	04 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Vergi Reformu ve Gelir Vergisi Davası	Başyazı	Gelir Vergisi üzerine genel düşünceler, getireceği faydalar, kısaca oluşturacağı zorluklar, destekleyenler ve karşı çıkanların tezleri.		Gelir vergisi tasarısı üzerine görüşler tartışılıyor. Genel olarak tasarıya kanunun sağlayacağı motivasyon ve disiplinden ötürü taraf olan, taraf olmayanlara da itidal ve hoşgörü ile bakan ve anlayışlı görünen dengeli bir yazıyla konu ele alınıyor.	İstanbul Tüccar Derneği görüşlerine ve Ali Alaybek'in "Gelir Vergisi Davamız" eserine atıf yapılıyor.	Türkiye'deki Gelir Vergisi kanun tasarısı üzerine görüşler bildiriliyor.
36	04 / 1948	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	İştigal Derecesinden Gayri Amillerin Maliyet Masraflarına Tesiri	Hesap İşleri	Maliyet masraflarına etkenler: 1)Fiyat dalgalanmaları 2)Kıymet takdiri metotları 3)İşletmenin büyüklüğü 4)İşletmelerin sermaye devrinin sürati 5)İşletmelerin hukuki şekilleri		İşletmelerde maliyet masraflarının oluşmasına etki eden faktörler açıklanıyor.	İşletme büyüklüğü üzerine Almanya'da yapılan anket ve işletmelerin hukuki şekillerinde vergi meseleleri üzerine inceleme yapan Alman prof. Findeisen'in eserine atıf yapılıyor.	
36	04 / 1948	Şevki Aktunalı Öğrenci / İYİTM	Muhasebede Amortisman Kayıt Metodları	Pratik Muhasebe Bilgileri	Amortisman kayıt metodları (1.Direkt 2.Endirekt)	Amortisman kayıtlarıyla ilgili mevcut kanunlar	Amortismanların defterlere nasıl kayıt edileceği örneklerle tablolar üzerinde anlatılıyor.		
36	04 / 1948	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın					
36	04 / 1948		Beşinci Cildin İçindekiler						
37	05 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Altıncı Yılımızı İdrak Ederken	Başyazı	Derginin çıkarılmasında karşılaşılan zorluklar; devletin yardım etmemesi, dergiye olan ilgisizlik, yazı ailesinden ayrılmalar, artan kağıt fiyatları.		Derginin karşılaştığı zorlukların en ağır şekilde anlatıma yansıdığı, artan maliyetler, devletin yardımcı olmaması, okur azlığı, kimi yazarların artık bunlara dayanamaması sebeplerini anlatılıyor. Bu tipte bir mesleki derginin aylık çıkmasının ne denli zor olduğu ifade ediliyor.		Türkiye'de çıkarılan mesleki bir derginin akıbeti anlatılıyor.

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
37	05 / 1948	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	Muhasebe Murakıplığı Mesleği ve Muhasebe Murakıpları Teşkilatı - 2	Murakebe ve Kontrol	Muhasebe Murakıplığı mesleğinin tarihçesi, farklı ülkelerde kurulan teşkilatların tarihçesi, teşkilatlara üye olabilme vasıfları, ücret tarifeleri bilgileri	İlgili kanunlar	Muhasebe murakıplı mesleğinin farklı ülkelerdeki uygulamaları, vazifeleri, çalışma alanları tarihçeleriyle birlikte tanıtılıyor.	Büyük Britanya, İtalya, Fransa, Almanya, ABD, İsviçre, Belçika ve Türkiye ülkelerinde muhasebe murakıplığı mesleği ele alınıyor.	Türkiye'de muhasebe murakıplığı mesleğinin gelişimi ve hakkında çıkarılan kanunların yanı sıra "Uzman Muhasipler Kanunu Tasarısı"nın içeriği ve ona dair görüşler sunuluyor.
38	06 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Endüstri İşletmeleri ve Kapital İhtiyacı Meselesi	Başyazı	Kapital ihtiyacı; yeterliliğin önemi. Kapital ihtiyaç hesapları.		Fabrikaların kuruluşunda sermaye yeterliliğinin önemi ve ne kadar sermaye ihtiyacı olduğu hem teorik hem de pratik bir örnekle anlatılıyor.		
38	06 / 1948	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	İştigal Derecesinden Gayri Amillerin Maliyet Masraflarına Tesiri	Hesap İşleri	6.Üretim araçları 7.Üretim metotları 8.Siparişlerin büyüklüğü 9.Siparişlerin içeriği 10.Siparişlerin bileşimi 11.Öz sermayeye ait faiz	İsmet Alkan, Endüstri İşletme Ekonomisi (Fabrika Bilgileri), İstanbul 1938. Theodor Beste, Die Optimale Grösse des Betrie bes (İşletmenin optimal büyüklüğü)	İşletmelerde maliyet masraflarının oluşmasına etki eden faktörler açıklanmaya devam ediyor.	Franz Findeisen, Die Unternehmungsform als Rentabilitätsfaktor (Rantabilite faktörü olarak işletmenin şekli) 1924. Alfred Isaac, İşletme İktisadi, 2. ve 3. cildi, İstanbul 1944. Alfred Isaac, Sanayide rasyonellik prensibinin tatbiki, İktisat Fakültesi mecmuası, 1943.	
38	06 / 1948	Hürrem Özger Öğrenci / İYİTM	İstanbul'da Çikolata Sanayii	İşletme Ekonomisi Semineri	A-Çikolata sanayinin kısa bir tarihçesi B- Çikolata sanayinin esas ham maddesi "Kakao"	Çikolata Sanayimiz (İktisat Vekaleti neşriyatı, seri 1 No 7 Ankara 1937) . İstatistik yıllığı (İstatistik Umum Müdürlüğü neşriyatından, 1940-41, 42-43, 44-45, 46-47)	Dünyada çikolata sanayinin gelişiminin kısa tarihçesi Türkiye'deki kısa geçmişi verildikten sonra kakao ile ilgili yetiştirilmesi, piyasası ve ticareti, kaliteli hakkında geniş malumat veriliyor.	Türkiye; kakao tozu ve hamuru ile kakao yağı ithalatı(yıl-kg-TL) tablosu. 1944-1947 kakao çekirdeği ithalatı (ülke-yıl-kg.- TL)tablosu. 1940-1947 kakao yağı ithalatı (ülke-yıl-kg.-TL) tablosu. Vanilya ithalatı (ülke-yıl- kg.-TL) tablosu.	Türkiye'deki kakao ithalatı ve çikolata sanayisi hakkında bilgiler veriliyor.
39	07 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İş Hayatını Genişletmek ve Feraha kavuşturmak lazımdır	Başyazı	Hususi teşebbüsün desteklenmesi ve işletmelerde İşletme Ekonomisi esaslarına uyulmasının gerekliliği.		Değişen ekonomik ortamda hususi teşebbüsün desteklenmesi düşüncesi ifade ediliyor.		
39	07 / 1948	Hikmet Keyman Banka müfettişi / Ziraat Bankası	Bankacılığın Esas Meseleleri	Banka İşletme Ekonomisi	Bankacılık üzerine genel bir anlatım. 2.Banka muameleleri ve işletme tekniği 3.Bankaların teşkilatı 4.Bankacılık hukuku		Genel olarak banka işletme ekonomisi üzerine, hem kredi, hem teşkilat yapısı, hem dış çevre hem muameleler gibi her konuya kısaca değiniliyor.		
39	07 / 1948	Hürrem Özger Öğrenci / İYİTM	İstanbul'da Çikolata Sanayii - 2	İşletme Ekonomisi Semineri	C.Çikolata sanayi hakkında genel bilgiler; Üretim faaliyeti, a.Çekirdeklerin temizlenmesi ve tasnifi b.Kavurma ameliyesi c.Kırma ve öğütme ameliyesi	Encyclopedia Britannica (Vol.5, 1768).	Çikolata üretiminin aşamaları anlatılıyor.		Türkiye'de mevcut çikolata fabrikaları, faaliyetlerine ait bazı rakamlar ve yıllara göre ürettikleri çikolata miktarları veriliyor.
39	07 / 1948	Şevki Aktunalı Öğrenci / İYİTM	Yedek Akçeler	Pratik Muhasebe Bilgileri	Yedek akçe; tanımı, işlevi, türleri (1.Kanuni 2.Fevkalade 3.Hususi).	İlgili kanunlar	İşletmelerde gerçekleşmesi muhtemel zararları karşılama ve kapitalin azalmasına meydan vermemek maksadıyla, safi kardan ayrılan karşılıklar olan "yedek akçe" kavramı anlatılıyor.		
40	08 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Teknik Öğretim Müesseselerinde İşletme Ekonomisi Bilgileri	Başyazı	Teknik alanda yetişip görev alacakların işletmecilik bilgilerine sahip olmalarının gerekliliği.		Teknik eğitim verilen okullarda işletme ekonomisi bilgilerinin de verilmesi isteniyor. Bu konuda Teknik Üniversite hedefleniyor.	Almanya - Berlin Yüksek Mühendis Mektebi bu konuda uygulayıcı olarak örnek gösteriliyor.	

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
40	08 / 1948	Hasan Baykal	Müteaddit satış şubeleri olan Ticaret İşletmelerinde Muhasebe Usulleri	Muhasebe Meseleleri	Birden çok satış şubesi bulunan ticari işletmelerde muhasebe usulleri: 1.Merkeziyet 2.Ademi Merkeziyet		Çok şubeli örnek bir satış mağazası hesabıyla tablolar üzerinden muhasebe kayıtlarının nasıl tutulacağı gösteriliyor.		
40	08 / 1948	Hürrem Özger Öğrenci / İYİTM	İstanbul'da Çikolata Sanayii - 3	İşletme Ekonomisi Semineri	d.Kakao yağı, kakao tozu imali e.Çikolata imali f.Ambalaj		Çikolata üretiminin aşamaları anlatılmaya devam ediliyor.		
40	08 / 1948	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM		Mesleki Yayın	İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi 21.,22.,23. ve 24. fasiküllerinin içeriği ve katkıda bulunanlar.		Ansiklopedinin 21.,22.,23. ve 24. fasiküllerinin ihtiva ettiği kelime ve tabirler yazarlarıyla birlikte tanıtılıyor.		
41	09 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletme Bünyelerinde Sarsıntılar	Başyazı	İşletmelerin karışılacakları iktisadi, siyasi ve tabii hadiselerin yaratacağı sarsıntıların etkileri.		İşletmeleri zor durumda bırakacak çeşitli hadiselerin etkileri tasnif edildikten sonra işletmecilere hitabe şeklinde yaşanacak zorluklara dayanmaları gerektiği telkin ediliyor.		
41	09 / 1948	Şahabettin Büyükkakıncı Öğrenci / İYİTM	İşçi Seçimi ve Rasyonel Çalıştırılması Meseleleri	İşletmede İnsan	1.Giriş 2.İşçi seçimi meselesi A.İşçi seçimine etkenler: 1.Sihhi 2.Psikolojik 3.Teknik B.İşçi seçim tekniği	Çalışma, sayı 20, sahife 4.	İşçi seçiminde dikkat edilen etkenler inceleniyor. İşçi seçiminde psikoteknik ve diğer usuller anlatılıyor. Bu alanda çalışan isimlerin çalışmalarına dair düşünceler ifade ediliyor.	Taylor, Fayol, Ford, Binet, Simon, Terman, Münsterberg isimlerinin yaptığı çalışmalara atıflar yapılıyor.	
41	09 / 1948	Hürrem Özger Öğrenci / İYİTM	İstanbul'da Çikolata Sanayii - 4	İşletme Ekonomisi Semineri	İstanbul çikolata sanayinin endüstri işletme ekonomisi bakımından incelenmesi		İstanbul'daki Nestle çikolata fabrikasının a.Kuruluş tarihi b.Kuruluş meseleleri (kuruluş yerleri, kapital ihtiyacı ve tedariki meseleleri) c.Organizasyon (a.Teknik b.Ticari) ç.İstihsal meseleleri (A.Tedarik) yapılan incelemeye göre anlatılıyor.	İşletmenin organizasyon şeması veriliyor.	Türkiye'de çikolata sanayisinde faaliyet gösteren bir işletmenin endüstri işletme ekonomisi bakımından bir incelemesi yapılıyor.
42	10 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	Endüstri İşletmelerimiz ve Kuruluş Yeri Meselesi	Başyazı	Endüstri işletmelerinde yer seçimine etken nedenler; İktisadi ve siyasi etkenler.	A. Weber, Industrielle Standortslehre.	Sanayileşen Türkiye'de endüstri işletmelerinin kuruluş yeri seçimlerinin hayatiliği vurgulanıyor. Seçime etken nedenler iki başlık altında tanımlanarak açıklanıyor.		Türkiye'de yapılan mevcut fabrikaların kimi yer seçimlerinin tam isabetli ve doğru olmadığı ifade ediliyor.
42	10 / 1948	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Muzaaf Defter tutma sistemi dahilinde çeşitli şekiller	Muhasebe Meseleleri	1.Giriş 2.Nakleden şekiller (1.Asıl şekil 2.İtalyan şekli 3.Alman şekli 4.Fransız şekli)		Muzaaf defter tutma sisteminde farklı şekiller karşılaştırmalı olarak anlatılıyor.		
42	10 / 1948	Hürrem Özger Öğrenci / İYİTM	İstanbul'da Çikolata Sanayii - 5	İşletme Ekonomisi Semineri	İstanbul'daki Nestle çikolata fabrikasının incelenmesine devam.	Nestle çikolata fabrikası (mösyö Pierre Villard ve Kamran Genculu vasıtasile)	Fabrikanın; B.Üretim faaliyeti: 1.İmalat çeşitleri 2.Ambalaj. C.Sürüm şekilleri ve satış. D.Sosyal yardım ve işçi meseleleri. E.Sihhi vaziyet ve temizlik. F.Standardizasyon ve normlaşma (alt başlıklar halinde üretilen ürünlere ait).		Türkiye'de çikolata sanayisinde faaliyet gösteren bir işletmenin endüstri işletme ekonomisi bakımından bir incelemesi yapılıyor.
43	11 / 1948	İsmet Alkan Öğr. gör. / İYİTM	İşletmelerde Maliyet Meselesi	Başyazı	Maliyet hesabının önemi, memleket işletmelerinde maliyet mevzusunun geriliği.		Maliyet hesaplamalarının devlet işletmelerinde biraz daha iyi olmasına rağmen genel olarak ne devlet ne de hususi işletmelerde maliyetlere dikkat etmediği hususu dile getiriliyor.		Türkiye'de işletmelerde maliyet konusuna bakış ve mevcut durumun geriliği yansıtılıyor.
43	11 / 1948	Alfred Isaac Prof. Dr. / İÜ İİ Kürsüsü	Muzaaf Defter tutma sistemi dahilinde çeşitli şekiller - 2	Muhasebe Meseleleri	5.Amerikan şekli , hesapların azaltılması ve artırılması.		Muzaaf defter tutma sisteminde Amerikan şeklinin izahatı yapılıyor.	Örnek şemalarla Amerikan yevmiye defterinde hesap kayıtları gösteriliyor.	

Sayı	Ay/Yıl	Yazar adı Mesleği / Çalıştığı yer	Başlık	Bölüm başlığı	Ne anlatılıyor ?	Dayanaklar ve Referanslar	Genel Yaklaşım	Olgu - Örnek - Ek bilgi	Türkiye ile bağı
43	11 / 1948	Muharrem Katrancıgil	İşletmede Verimli ve Rasyonel Çalışma Unsurları ve iki mühim faktör	Genel İşletme Ekonomisi	İktisadi sistemlerin tanıtımı (1- Endividualist 2-Marksist 3-Taazzuvcu veya Milliyetçi sistem) Sürekli ve rasyonel bir işletmeciliğin iki etkeninden ilki: 1.İktisadi Teşekkülde Organizasyon.		İktisadi sistemler tanıtıldıktan sonra Türkiye'de son 20-25 yıllık devlet işletmeleri tecrübesinin kurulacak bir komisyon ile standardize edilmesi, İktisadi Devlet Teşekkülleri İş ve Vazife Talimatnamesi yazılması öneriliyor.		Türkiye'nin bağlı olduğu iktisadi sistem ve özellikleri tanıtılıyor.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : Tuna DAĞ

Doğum Yeri - Tarihi: Antalya – 13.05.1989

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Kuleli Askeri Lisesi, İstanbul, 2007.

Lisans Diploması : Süleyman Demirel Üniversitesi, Makine Mühendisliği Bölümü, Isparta, 2012.

Yabancı Dil : İngilizce

İş Denevimi

Stajlar : BB Yacht – Antalya Serbest Bölge
AKE Asansör ve Yürüyen Merdiven Fabrikası – Antalya OSB

Çalıştığı Kurumlar : TSE Akdeniz Bölge Koordinatörlüğü

E-Posta : tuna_dag@hotmail.com